BORIS BEDNII

BORIS BEDNÂI

Traducere de *T. Ţ op a* şi *S. Al te r e’s cu* Coperta de *L. Bardocz*

Mockba 1962

Bucureşti – 1963

FETELE FAC CUNOŞTINŢĂ CU TOSIA

Of, că mult a mai avut de mers Tosia până să ajungă la noul ei loc de muncă!

Întâi a purtat-o în goana mare trenul. Dincolo de fereastra vagonului se desfăşurau în evantai ogoarele de toamnă pustii, apărea şi dispărea câte un crâng roşcat cu copaci rari. Stăruiau mult oraşe necunoscute, cu coşuri fumegânde de uzine. Către linia ferată veneau într-una sate şi cătune; se iveau pentru o clipă în fereastra Tosiei şi se răsturnau apoi din zbor pe pantă, îi părea uneori Tosiei, care pornise la primul ei drum lung, că ţara toată i se aliniase înainte, iar ea, Tosia, din vagonul ei de metal pe arcuri, trece în revistă forţele patriei, primindu-le defilarea.

Apoi Tosia dârdâi de frig, în paltonaşul ei uşurel, pe puntea unui vas fluvial. Zbaturile lopătau cu sârg, împingând apa grea de septembrie. Un remorcher trăgea o plută lungă-lungă de bârne, din care s-ar fi putut construi un oraş întreg cu sute de case, şcoli, spitale, un club, un cinematograf... „Chiar şi cu două cinematografe!”, hotărî Tosia, însufleţită de grija pentru locuitorii noului oraş în care, cine ştie, va locui poate şi ea cândva. O pădure sălbatică înainta până pe mal, întreruptă din loc în loc de câte o luncă inundabilă. Vaci tărcate cu şolduri! otunde, descinse parcă dintr-un panou cu succesele în creşterea vitelor, sorbeau alene apa din râu. Plutaşii curăţau malurile de buştenii rămaşi pe uscat în timpul verii, demontau maşinile de legat şi coşiţele, de care Tosia habar n-avea, şi se pregăteau de iernat.

În cele din urmă, Tosia trecu de pe vas pe un autocamion al Organizaţiei de aprovizionare a muncitorilor, care o hurducă pe un drum accidentat.

Codrul des o trăgea tot mai adânc în hăţişul său tainic. Tosia, aşezată pe o ladă de macaroane, privea în jur cu ochii unui tânăr vânător pasionat, aşteptând să zărească vreun urs ascuns. Un butoiaş sprinten cu untdelemn se da de-a dura nestingherit pe fundul camionului, căutând mereu şi pe furiş să însemne cu şoldul lui murdar ciorapii Tosiei. Ea îşi apăra cu multă iscusinţă singura ei pereche de ciorapi păstraţi în stare bună, împingând butoiaşul de la distanţă cu talpa. A fost de ajuns, însă, ca Tosia să caşte doar o clipă gura la pinii groşi, doborâţi cu rădăcină cu tot de furtună, pentru ca butoiul perfid să se şi repeadă la ciorapii ei lipsiţi de apărare, împlinindu-şi opera necurată…

În sfârşit, iat-o pe Tosia ajunsă la aşezarea forestieră, unde avea să locuiască şi să muncească. Abia izbutea să se ţină în pas cu lunganul de administrator, care înainta solemn, cu pătura şi cearşafurile la subţioară, în ţinuta militarizată a bravului administrator îşi dăduseră întâlnire câteva arme: pantalonii îi erau de cavalerist, vestonul de marinar şi chipiul cu bordură albastră – de aviator.

Străduindu-se să nu rămâie în urma administratorului, Tosia cerceta totuşi din mers aşezarea, întorcându-şi capul în toate părţile. Odată vuise aici o pădure seculară, dar pe măsură ce-şi înălţau casele, oamenii, precum se întâmplă adesea, au tot tăiat arborii fără nicio chibzuinţă. Acum, alături de buturugile uriaşe, pe jumătate putrezite, se zăreau ici-colo, împrejmuite, nişte biete nuiele neputincioase şi fără nădejde, sădite de şcolari în ultima campanie pentru crearea spaţiilor verzi şi amenajarea localităţii.

Atât şeful sever al centrului de exploatare forestieră, cu care Tosia discutase chiar adineauri, cât şi administratorul ce păşea ca un cocostârc înaintea ei, ca şi puţinii tăietori de pădure întâlniţi de Tosia pe uliţă

— Toţi se înţeleseseră parcă dinainte şi-şi dădeau cu destulă abilitate nişte aere, de parcă nici nu bănuiau că trăiesc tocmai la mama dracului; aveau o comportare de parcă aşezarea lor s-ar fi găsit undeva într-o regiune

centrală, uşor accesibilă muncitorilor proaspăt angajaţi, şi nu undeva într-un străfund de pădure îndepărtată, la miazănoapte, t chiar în preajma Cercului Polar.

„Ce mai actori!” se minună Tosia, frecându-şi şoldul lovit în zdruncinăturile camionului.

Un ferăstrău circular piuia strident la maşina de tăiat traverse, acoperind toate celelalte sunete iscate primprejur. Tosiei i se părea că ferăstrăul ţipă din răsputeri de durere, plângându-se de soarta-i crudă. Oamenii însă i-au vârât durerea cumplită în hamul unei curele de transmisie, au botezat acest abuz de putere muncă şi i-au fixat un plan, obligându-l să elibereze traversele ascunse în buşteni de scândurile şi lătunoaiele de prisos. Plină de compătimire pentru ferăstrăul nenorocit, Tosia îşi iuţi paşii în urma administratorului.

La depozitul de lângă cotul apei, se descărcau buştenii dintr-o garnitură adusă din pădure de o locomotivă mică şi sprintenă, „cucul”. Tosia nu mai văzuse în viaţa ei atâţia buşteni. Stivuiţi pe mal, păreau case înalţe cu mai multe etaje, dar fără uşi şi ferestre. Buştenii stăteau cuminţi în stive; odihneau în aşteptarea primăverii, când aveau să fie zvârliţi pe apă ca să-şi înceapă călătoria lungă şi anevoioasă spre bazinele cu maşini de legat, spre bazele de transbordare, spre fabricile de cherestea aflate la vărsarea râului, spre şantierele îndepărtate sau nesăţioasele fabrici de hârtie.

— Mult lemn mai tăiaţi pe-aici! zise Tosia cu respect, ajungându-l pe administrator.

— Ne dăm şi noi osteneala, răspunse acesta cu modestie şi, îngăduitor cu lipsa de experienţă a Tosiei, o lămuri: Tot centrul lucrează pentru depozitul de jos.

— Există deci şi unul *de sus*? îşi dădu Tosia cu presupusul.

— Da, există… Dar dumneata de unde eşti de fel?

— Din Voronej.

— E o bucată de drum, nu glumă! se miră administratorul.

Se apropiară de căminul femeilor; administratorul

arată duşmănos cu primnul un soi de prispa fenta *ce* dădea spre un loc viran.

— Locul ăsta se numeşte la noi *Kamciatka*. Sunt unii care stau aici cu serile! Stau cât stau şi pe urmă vin să le dăm camere separate. Şi noi camere libere n-avem, asta s-o ştii!

Tosia aruncă pe furiş o privire temătoare *Kamciatkâi*, apoi răspunse rece:

— Nici că-mi trebuie mie aşa ceva.

— Aşa spuneţi toate la început! ripostă administratorul păţit şi sui dintr-un salt treptele unui pridvor.

Străbătură un coridor întunecos. Administratorul deschise o uşă în fund şi Tosia intră.

— Aici ai să locuieşti.

Din stimă pentru noua ei locuinţă, Tosia îşi scuturâ picioarele în dreptul pragului scund şi păşi înăuntru. Camera nu era foarte mică, dar nici mare n-aveai cum spune că e. De-a lungul pereţilor de bârne fuseseră înşiruite cinci paturi: patru din ele erau acoperite cu pături, iar pe al cincilea zăcea doar salteaua. Administratorul, vădind un antrenament serios, aruncă de la distanţă pe salteaua subţirică cearşafurile şi pătura cărate de el.

— Nu ţi-ai adus cumva pernă? o întrebă el cu speranţă în glas pe Tosia. Noptiere avem câte vrei, pot să-ţi dau şi două; cât despre perne, ducem lipsă.

— Şi ce să fac, să dorm cu capul pe noptieră? întrebă Tosia bătăios, sigură pe dreptul ei de a primi o pernă şi neclintită în hotărârea de a smulge administratorului tot ce i se cuvine.

Administratorul o măsură pe Tosia atent cu privirea

— De la vârful pantofilor băieţeşti scâlciaţi până la băsmăluţa subţire de pe cap.

— Ăsta ţi-e tot bagajul? se interesă el arătând spre bocceluţa Tosiei.

— Ăsta… răspunse Tosia cu un aer vinovat.

— Cu de toate mai veniţi, nimic de zis!

Tosia îşi muşcă orgolioasă buza de jos şi, ridicând bărbia ascuţită de fetişcană, spuse:

— Fericirea nu stă în lucruri!

— Uite ce e, fetiţo, vorbi împăciuitor administratorul, nici fără ele fericirea nu e-ntreagă… Instalează-te; de pernă îţi fac eu rost.

Administratorul plecă. Tosia se aşeză pe patul ei şi încercă, după un vechi obicei, să se legene puţin pe arcuri, dar nu reuşi de loc. Curioasă, ridică salteaua şi descoperi dedesubt scânduri puse pe drugi de fier ruginiţi.

— Poftim şi fericirea!… mormăi Tosia.

Îşi făcu repede şi îndemânatec patul, cu plăcerea vizibilă a omului obosit de peripeţiile unui drum lung şi chinuitor, sătulă de lipsa unui acoperiş deasupra capului şi bucuroasă că are în sfârşit un colţişor al său.

Apoi, fără grabă, Tosia făcu ocolul încăperii, cercetând cu luare-aminte noul ei domiciliu. Trecea de la un pat la altul, asemeni unui călător îndrăzneţ care se afundă în labirintul unui ţinut neexplorat, încercând să ghicească după lucruri cu cine va avea să trăiască sub acelaşi acoperiş.

Nu e cine ştie ce o cameră într-un cămin de fete dintr-o îndepărtată aşezare forestieră. Pe lângă paturi şi noptiere se mai aflau acolo o masă, nişte scaune şi taburete de strânsură, un dulap vechi de rufe cu o uşă scârţâitoare şi un lavoar de tablă. Ar mai fi de pomenit difuzorul şi un ceas, de pendula căruia, pentru a-i da mai multă pondere, se legase o piuliţă mare de origine necunoscută – iată cu ce îşi înzestrase administratorul fetele de sub tutela lui.

După bunul plac al administratorului, paturile erau acoperite cu pături la fel, toate roşcate, iar noptierele erau vopsite în aceeaşi culoare mohorâtă, practică. Însă, în ciuda acestei monotonii triste, fiecare pat îşi avea personalitatea lui. Obiceiurile şi înclinaţiile fetelor ce locuiau odaia luptau cu depersonalizarea cazonă pe care încerca s-o instaureze administratorul. Unele fete obţinuseră o victorie făţişă, altele, în schimb, se

supuseseră gustului stereotip al administratorului.

De o asprime soldăţească şi tare sărăcăcios era colţul de lângă primul pat. Atmosferei cazone a acestuia nu i se adăuga nimic mai aparte. Numai o sticlă de untdelemn şi un borcan de sare pe noptieră erau un indiciu că stăpâna îşi găteşte singură.

Al doilea pat se putea întrece cu primul în privinţa indiferenţei la confort. Mai bătător la ochi, în colţul acela, era un maldăr de cărţi ce îngropase cu totul noptiera. Îndreptare tehnice, reviste de silvicultură se amestecau cu romane voluminoase. Întâlneai aici şi cărţi noi, cu cotoare tari, însă mai mult cărţi vechi, îngălbenite şi răscitite, adesea cu începutul şi sfârşitul lipsă. Luându-te după unele semne, puteai deduce că proprietarei celui de-al doilea pat îi plăcea să citească lungită: patul i se adâncise ca un jgheab şi aducea cu un hamac.

Al treilea pat era o mărturie evidentă că stăpâna lui e bună gospodină şi îi place lucrul de mână. Pătura cazonă era ascunsă sub o cuvertură de dantelă, iar la căpătâi se înălţa o movilă de perini, în vârf cu un puişor. Pe speteaza patului atârna un ştergar brodat abundent şi, pe perete, o pânză cu broderie aplicată. La picioarele patului se întindea pe podeaua odăii singurul covor, ţesut din fâşii de cârpe multicolore. Până şi noptiera nearătoasă, deasupra cu un şerveţel ajurat, avea ceva sărbătoresc.

Şi al patrulea pat purta unele semne de spirit gospodăresc, dar stăpânei lui se pare că-i lipseau totuşi răbdarea şi perseverenţa vecinei: doar pernele erau acoperite de o cuvertură; broderia ştergarului era mult mai săracă. În schimb, pe noptieră se afla cea mai mare oglindă din cameră, iar în jurul ei se îngrămădiseră sticluţe de colonie, borcănaşe cu cremă, o pudrieră, piepteni, periuţe şi alte mărunţişuri din arsenalul cuiva preocupat de menţinerea propriei frumuseţi.

Cărţile şi revistele nu i-au prea reţinut Tosiei atenţia, în oglindă însă se privi şi adulmecă toate flaconaşele de pe noptieră. Asupra acestei trebi o surprinse militărosul administrator, ivit pe nesimţite în prag.

— Ţine! strigă el aruncându-i Tosiei o pernă. Începerea lucrului, la şapte fix; cantina sg deschide la şase. Salutare!

Administratorul făcu un semn cu mâna în dreptul nasului şi trânti uşa în urmă-i.

După sobă Tosia găsi lemne uscate, apoi fără să mai stea pe gânduri aprinse focul şi puse ceainicul pe plită, în timp ce turna apă, uşa se deschise încetişor şi în cameră se strecură tiptil un unchiaş cu faţa blândă şi zbârcită. Ţinea în mână o plasă din care se iţeau belicos nişte macaroane lungi.

— Bună ziua… zise Tosia cu o nesiguranţă în glas, neînţelegând ce caută bărbatul acesta într-un cămin de fete.

Unchiaşul o salută fără nicio vorbă, ca o veche cunoştinţă, şi trecu în colţul *cazon* al camerei, unde purcese la deşertarea plasei în noptieră. Tosia mai puse apă în ceainic şi lemne în sobă, uitându-se cu coada ochiului la ciudăţenia asta de om.

Apesta scoase din buzunarul larg un pachet misterios, îl despuie cu grijă de câteva învelişuri, şi la lumina zilei apăru un tablou reprezentând lebede, dintr-acelea celebre, suflate în metal, care se vând la târguri spre satisfacerea unor gusturi nepretenţioase, în ciuda luptei vitejeşte dar zadarnic duse de ziarele noastre. Necunoscutul mai scoase din celălalt buzunar un cui, pe care-l bătu cu ajutorul unei chei pentru piuliţe în peretele din dreptul patului ursuz şi de care agăţă tabloul cu lebede.

— Nu e strâmb? o întrebă el pe Tosia.

— Stă tocmai bine.

Unchiaşul mai scoase din buzunarele lui fără fund o scrisoare pe care o lăsă în patul-hamac. Dând să plece, admiră încă o dată lebedele, lămurindu-i Tosiei:

— E o surpriză… şi se strecură afară, închizând încetişor uşa.

Ca să-şi bea ceaiul, Tosia scoase din boccea o cană de metal cam turtită, o semilună de covrig uscat de la drum şi

restul unei bomboane *Ursul polar*. De bomboană scăpă azvârlindu-şi-o repede în gură, după care începu să cotrobăie cu puteri noi în măruntaiele boccelei. Dar nu mai găsi nimic comestibil. Lăsă atunci bocceaua în plata domnului şi, cu un aer hotărât, porni la investigarea noptierelor străine. Multe se aflară acolo pe placui Tosiei şi, curând, colţul mesei îl încărcară tot soiul de bunătăţi.

Ceainicul dăduse în clocot. Tosia puse înăuntru cu multă dărnicie din ceaiul străin, cântări din ochi cu mândrie masa şi se aşează. Aruncă în cana cu ceai o bucată mare-mare de zahăr, frânse un colţ din pâinea rumenită, întinse deasupra unt din gros, trânti şi un strat bun de dulceaţă, când – în timp ce-şi ducea sandviciul ademenitor la gură – se auziră paşi pe coridor şi în cameră intrară colocatarele: Vera, Katia, Anfisa şi, ceva mai în urmă, Nadia, cu un braţ de lemne. Fetele se opriră mănunchi la uşă, uitându-se cu ochi mari la fetişcana necunoscută care, cocoţată la masă, le topea proviziile.

— Ce faci aici? întrebă Katia, o fată voinică, îndemânatică, frumoasă nu atât la obraz cât în întregime, cu statura ei de om muncitor neascunsă nici de scurta vătuită, greoaie.

— Beau ceai… răspunse Tosia şi sorbi din cană pentru a le arăta nepriceputelor de fete cum se bea ceai.

— Da’ de unde-ai apărut?

Tosia se înecă şi, tuşind, arătă cu mâna într-o direcţie nedefinită, undeva în spate, acolo unde se afla după părerea ei regiunea Voronej. Katia nu înţelese semnalizarea Tosiei şi întrebă iar:

— De unde, zici?

Tosia îşi luă cu părere de rău de la gură sandviciul neînceput şi furioasă arătă către patul său.

— Toată viaţa mi-am visat o vecină ca asta! zise Anfisa batjocoritor.

Ea lucra la centrala telefonică, se îmbrăca mai bine decât toate celelalte fete din cameră şi era înzestrată cu acea frumuseţe bătătoare la ochi care atrage atenţia tuturor: bărbaţii întorceau pe stradă capul după ea, iar

femeile o urmăreau cu priviri pline de invidie. Dar Anfisa avea şi ceva crud, de felină într-însa. Aflase prea de timpuriu că e frumoasă şi faptul acesta dădu naştere unui sentiment de incontestabilă superioritate faţă de alte fete. Nu se împrietenise cu niciuna din cele cu care locuia; o respecta numai, în felul său, pe colega ei Nadia, şi asta pentru că adesea n-o înţelegea.

Anfisa se apropie de masă şi împinse ia o parte borcanul ei de dulceaţă.

— Cine te-a învăţat să umbli prin lucruri străine?

— Păi doar nu eraţi niciuna acasă, se justifică Tosia fără a se simţi câtuşi de puţin vinovată. Mi s-a terminat zahărul... La Casa copilului aşa trăiam: totul era în comun...

— La Casa copilului! aruncă dispreţuitor Anfisa. Se şi vede...

Tosia vru să se ridice în apărarea căminului ei drag, dar cea mai mare dintre fete, Vera, o opri pe scaun şx-i întinse pachetul ei de biscuiţi.

— Bea-ţi ceaiul, se răceşte.

Tosia sorbi ascultător din cană, ajungând în fine şi la sandviciul cel gustos. Cu gura plină, o privi de jos în sus cu recunoştinţă pe Vera care se arătase bună cu ea.

Vera urma cursurile fără frecvenţă ale unei şcoli tehnice de silvicultură şi lucra ca sortatoare-însemnătoare la depozitul de sus. Era totodată şi responsabila camerei. Fusese măi itată şi toate fetele afară de Anfisa obişnuiau să-i ceară sfaturi. Era în ochii lor o autoritate indiscutabilă, până şi dezgheţata de Anfisa se ferea să se certe cu ea.

— Vii de-a dreptul de la Casa copilului? o întrebă Vera pe Tosia, care ghici parcă ceva compătimitor în glasul ei.

Tosiei nu-i venea bine când oamenilor le era milă de ea ca de o biată orfană, şi se încruntă.

— Nu, am lucrat o vară într-un sovhoz. L-am criticat pe agx-onom şi m-au... Adică – la cererea mea... Fetelor, e adevărat că pe-aicea, în pădure, sunt urşi câtă frunză şi iarbă?

— Nu ne duce cu urşii! i-o tăie Anfisa.

— Ce te năpusteşti la mine?…

— Tosia privi la toate fetele.

— La voi fiecare trăieşte pe cont propriu?

— Şi se dumiri deodată dând din cap amărâtă că a nimerit într-un ţinut cu sălbatice obiceiuri individualiste.

— Hai, fetelor, să facem aşa: ce-i al meu e şi-al vostru şi invers.

— Hm, se vede treaba că mai mult invers! o înţepă Anfisa.

Îşi ascunse borcanul cu dulceaţă în noptieră, trase de sub pat geamantanul şi controlă dacă lacătul e întreg. Văzând astea toate, Tosia sări de pe scaun şi izbi cana de masă vărsând ceaiul.

— Ce vrea să zică asta, fetelor?!

Îşi apucă bocceaua şi o răsturnă deasupra mesei. Pe muşama căzură un prosop răsucit ca un gânj, o savonieră de plastic nou-nouţă, o periuţă de dinţi, rufăria simplă şi puţină câtă era, o singură mănuşă – cea stângă, de la mâna mai puţin folosită, un ciob gros dintr-o oglindă bună, o broşa ieftină şi mare, câţiva nasturi de culori diferite şi un pacheţel cu fotografiile actriţelor de cinema preferate, legat cu panglicuţă.

— Poftim, serviţi-vă!

— Bogată gospodărie! pufni Anfisa.

— Serviţi-vă! izbucni strident şi ţinându-se cu mâinile de burtă Katia, căreia îi plăcea să râdă. Comică mai eşti!

— Ajunge! îşi stăvili Vera tovarăşele, azvârlindu-şi de pe umăr geanta de campanie.

Numai Nadia, o fată înaltă şi posomorâtă, nu lua parte la discuţie, de parcă nici n-o văzuse pe Tosia. Zărind tabloul cu lebedele deasupra patului, întrebă încet:

— A fost Xan Xanâci?

— A fost pe-aici un bătrânel… zise Tosia.

— Sst! făcu Katia, dându-i un ghiont Tosiei. Ghiontul o nimeri taman în şold, acolo unde mai avusese norocul să fie lovită şi în călătoria cu camionul. Tosia se strâmbă, îşi frecă şoldul – nevinovata victimă – şi întrebă pe şoptite:

— Îi e rudă unchiaşul ăsta?

— E logodnicul ei! răspunse tot în şoaptă Katia.

— Aşa arată un logodnic?…

Nadia se întoarse puţin spre ele şi Katia astupă iute cu mâna gura Tosiei. Vera se uită şi dânsa încruntată la Tosia, care, în necunoştinţă de cauză, încălca o anumită lege nescrisă a camerei.

— Mai puţină vorbă, zise ea şi se îndreptă spre pat. În timp ce mai punea lemne pe foc, Nadia o mustră pe Tosia:

— Ce te-ai apucat să arzi toate lemnele uscate, cumătră?… Lemnele sunt în dosul casei, grămada din stânga.

— Dacă n-am ştiut… mormăi Tosia, neîndrăznind să răspundă obraznic severei Nadia, care avusese atâta ghinion cu logodnicul.

Nadia aruncă numai în treacăt o privire Tosiei, care se ghemuise toată, şi socotind argumentul adus de fată temeinic, îi dădu pace şi trebălui pe lângă plită ca să-şi pregătească ei şi lui Xan Xanâci cina. Mâinile ei mari şi puternice îşi făceau bine treaba obişnuită, în vreme ce faţa îi rămânea impasibilă, ca şi cum Nadia n-ar fi văzut nimic din ceea ce se petrecea în jur, pradă unor gânduri triste.

Cei mai pretenţioşi şefi angajează fără să ezite o fată vânjoasă şi voinică de felul Nadiei; orice brigadă de muncă o primeşte bucuros. După părerea tuturor prietenelor şi băieţilor care o cunoşteau, Nadia era urâţică. Băieţii care îi plăceau vorbeau frumos de dânsa, o tapau de parale înainte de salariu, o stimau, se şi împrieteneau cu ea, dar se îndrăgosteau şi se însurau cu alte fete.

La douăzeci şi şapte de ani Nadia se resemnase în faţa sorţii ei, devenind tăcută şi închisă. Părea împăcată, ba chiar îşi alesese un logodnic potrivit. Totuşi se simţea în Nadia o forţă încăpăţânată, până una alta ascunsă, ca un arc ce se strângea tot mai mult înăuntrul ei, urmând poate să-şi dea drumul odată în chip neaşteptat atât pentru cei din jur, cât şi pentru ea însăşi…

Vera îşi agăţă geanta de teren deasupra noptierei cu

cărţi şi observă pe pat scrisoarea adusă de logodnicul Nadiei. O umbră trecu pe faţa Verei care, brusc, se înăspri toată, încordându-se de parcă s-ar fi întâlnit cu un vechi duşman.

Îşi aruncă în treacăt ochii pe plic şi, luându-l între două degete, îl dete pe foc. De uimire, Tosia se înecă cu ceai şi privi repede la fete, dar niciuna nu clipi măcar, ca şi cum aşa ar fi firesc, să arzi scrisorile fără a le citi.

— Tot de la soţul tău? întrebă Nadia.

Vera dădu scurt din cap.

— Are un scris frumos! îl lăudă Katia, urmărind cu ochii plicul în gura sobei.

— Da, scrisul îl are frumos… confirmă Vera fără chef şi se îndepărtă de sobă.

Tosia se uita speriată la scrisoarea care se chircea în foc, parcă de durere că nu fusese citită.

— În viaţa mea n-am primit încă vreo scrisoare, mărturisi ea… Nici măcar o carte poştală…

— Bine, lasă… îi tăie Vera vorba. Cu lucrul te-ai aranjat?

— Am fost repartizată! răspunse Tosia mândră. În sectorul meşterului Ciurkin, ca bucătar…

Pe Katia o pufni iar râsul:

— Bucătar! Ia uitaţi-vă, oameni buni!

— Asta da, bucătăreasă, nu glumă! sări iar Anfisa. Ce-o să-şi mai strângă băieţii cureaua… Ştii tu ce greu e să fii pe plac la nişte tăietori de pădure?

— Ajunge, o năuciţi de tot, biata fată, le dojeni Vera pe celelalte, care se întrecuseră cu gluma, şi adăugă compătimitor: Ca să vezi… niciunul dintre localnici nu vrea să fie bucătar şi te-au pus pe tine!

Tosia se intimida.

— Mănâncă mult? Sunt mofturoşi?

— Ai să lucrezi tu puţin la pădure şi ai să vezi singură… Ai mai gătit barem vreodată? se interesă Katia.

— Mi s-a mai întâmplat… La drept vorbind sunt în stare, zise Tosia cu încredere. Colaboratorii ştiinţifici nu se plângeau.

— Colaboratorii ştiinţifici? făcu uimită Katia.

— Prea ai luat-o razna cu minciunile! interveni Anfisa.

Nou-venita o irita cu ceva pe Anfisa şi aceasta căuta s-o cicălească întruna, s-o pună în încurcătură pe fetişcana obraznică.

— De ce-aş minţi? se miră Tosia. Când m-au dat afară de la sovhoz, am ticluit o scrisoare şi-am trimis-o la ziar. Cât timp se cerceta acolo dacă faptele se confirmă, eu m-am angajat la nişte profesori, ca femeie de serviciu. El era docent, iar ea... cum îi zice?... aspirantă. Amândoi tineri, amândoi cu ochelari – colaboratori ştiinţifici sadea! Şi, dacă vrei să ştii, venea din când în când şi un profesor de universitate la noi. Spuneau că e un mare om de ştiinţă, dar mie nu mi s-a părut...

Anfisa se întoarse în altă parte, înciudată că Tosia a reuşit să se descurce şi de astă dată. În schimb Katia îşi holbă ochii la noua ei vecină cu o curiozitate vie şi-şi apropie scaunul de al ei ca s-o vadă mai bine la faţă pe fosta femeie de serviciu.

Katia era dintr-un sat vecin. În cei douăzeci de ani ai ei, n-ajunsese mai departe de centrul raional, totuşi, în afara muncitorilor forestieri, a colhoznicilor şi tractoriştilor, pe care îi întâlnea zilnic, mai cunoscuse Katia şi destui oameni cu alte meserii. În diferite perioade şi împrejurări cunoscuse electricieni, ascuţitori, dulgheri, lăcătuşi, zootehnicieni, agronomi, coşari, contabili, dactilografi şi dactilografe, fochişti, mecanici, ingineri, silvicultori, pădurari, topografi, taxatori, geologi, radiofonişti, plutaşi, lucrători de la transporturile fluviale, un secretar al comitetului raional de partid şi un preşedinte al comitetului executiv, conducători ai organizaţiilor de Gomsomol şi sindicale, corespondenţi, fotografi, operatori cinematografici – sosiţi pe neaşteptate anul trecut ca să filmeze o brigadă fruntaşă – învăţători, infirmiere, medici, un tehniciandentist, un maistru sondor, specialişti în combaterea dăunătorilor pădurii, un scafandru, artişti, un actor meşter în declamaţie, doi

liliputani, un fachir care înghiţea săbii, nişte tovarăşi veniţi pentru colectarea ciupercilor şi a poamelor, un inspector de măsuri şi greutăţi, numeroşi împuterniciţi ursuzi care veneau să mai „scuture” conducerea locală, un judecător, un procuror, pe şeful trustului de recoltare a lemnului, o manichiuristă, un autentic coafor de dame care lua pentru o ondulare modernă cincizeci de ruble, lectori de la societatea pentru răspândirea cunoştinţelor ştiinţifice şi politice, piloţi din aviaţia forestieră şi chiar pe preşedintele Consiliului Economiei Naţionale; dar cu o femeie de serviciu în carne şi oase, Katia avea de-a face pentru întâia oară.

— Şi cum a fost? iscodi Katia, plină de o curiozitate respectuoasă faţă de omul ou o profesie atât de rară şi greu de definit.

— Cum adică? întrebă Tosia nedumerită.

— Cum ai lucrat şi… aşa, în general?

Katia făcu un gest vag cu mâna.

— Trei săptămâni am putut răbda, pe urmă m-am tocmit dincoace.

— Ia te uită! Cum s-or fi purtat cu ea… exclamă Katia şi, apropiindu-şi scaunul de taburetul Tosiei, o întrebă plină de compătimire: Te-au exploatat?

— Aş! Parcă şi-au găsit omul…

Katia clipi descumpănită.

— Îţi scoteau pe nas fiecare îmbucătură? se dumiri ea.

— Da’ de unde! Ochelariştii mei erau oameni cu nivelul ridicat. Trăiam la ei… ca în comunism: dimineaţa o duceam pe fetiţă la grădiniţă, dam o fugă la piaţă şi încolo stăteam mai mult pe balcon. Cât fierbea mâncarea de prânz, făceam curat în casă… Aveau locuinţă separată, două camere şi bucătărie… Păcat că se stricase aspiratorul, n-am reuşit să-l încerc! regretă Tosia. În fiecare seară mă uitam la televizor. E un fel de cinematograf, însă în cutie.

Katia clipi din nou descumpănită. Se simţi deodată jignită în amorul ei propriu şi se îmbufnă. Cum să se

măsoare ea cu Tosia?! Inspectorul de măsuri şi greutăţi, scafandrul, chiar şi cei doi liliputani îşi pierdură brusc toată strălucirea în ochii Katiei. Televizor văzuse Katia doar într-o fotografie, iar de aspirator de praf nici nu auzise. O invidia cumplit pe Tosia – o minoră acolo, dar care trecuse prin atâtea în viaţa ei şi care nu lipsise mult să aibă fericirea de a mătura prin casă cu aspiratorul cel necunoscut.

— Atunci de ce-ai fugit? o întrebă Katia indignată de-a binelea, şi-şi trase scaunul de lângă (taburetul Tosiei.

Tosia căzu pe gânduri neştiind cum să-i explice curioasei Katia de ce a plecat ea de la colaboratorii ştiinţifici, când aceştia erau oamenii cei mai de treabă. Doar îi dădeau leafă bună ochelariştii, aveau încredere în ea, nu verificau niciodată restul de la cumpărături, o aşezau alături de ei la masă, ba o şi serveau pe ea întâi ca pe un musafir. Şi aspiranta îi promisese în dar, de ziua aniversării Revoluţiei din Octombrie, o fustă aproape nouă, ce-i drept un model cam demodat – *„cloş cu cute”*.

— Uitaţi-vă, şi-a înghiţit limba! Hai, dă-i drumul, o grăbi Katia pe îngândurata Tosia. Te pomeneşti că ţi-au jucat vreo festă, de nu-ţi vine să mai scoţi un cuvânt?

— Ba nu, de ce... ripostă Tosia şi iar tăcu aniintindu-şi de viaţa ei recentă.

Docentul şi nevastă-sa îşi dăduseră atâta osteneală ca nu cumva Tosia să simtă între ei şi ea vreo diferenţă, încât Tosia văzu fără întârziere că ei, în fundul sufletului lor, văd o asemenea diferenţă, deşi, din politeţe, încearcă să o considere şi pe ea egala lor. La început, Tosia nu pricepea unde e buba, însă mai pe urmă, reflectând, găsi că vina o poartă noua ei muncă. Era în această muncă ceva care o înjosea pe Tosia în ochii lumii şi dădea prilej oamenilor să o privească de sus.

Atunci hotărî să nu mai aştepte până ce ziarul prudent va strânge grămadă dovezile şi va trage la răspundere pe agronomul răuvoitor şi, uimindu-i pe docent şi pe aspirantă cu neagra ei nerecunoştinţă, Tosia se angajă subit în serviciul industriei lemnului şi porni spre

nord, părăsind balconaşul îndrăgit, lada fermecată cu concerte, spectacole şi filme vechi – atât de frumos lustruită –, aspiratorul de praf – stricat şi misterios –, renunţând şi la fusta promisă, aproape nouă, de un atât de atrăgător model *„cloş cu cute”*.

— Ei?! strigă deodată Katia scoasă din răbdări.

Conchise că Tosia vrea nici mai mult nici mai puţin decât s-o prostească şi-şi apropie pumnul zdravăn de şoldul greu încercat al Tosiei. Tosia se dădu repede în lături şi se avântă în nişte consideraţiuni cam neobişnuite.

— Vezi tu, zise ea, în sovhoz am înghiţit multe, totuşi făceam o muncă adevărată. În timp ce la ăştia… Toată ziua du-te, vino… Nu ca să zici că e greu, dar te apasă… Te roade, pricepi?…

Tosia tăcu cu un aer vinovat, simţind că încearcă să exprime ceva peste puterile ei.

— Atâta tot? întrebă Katia decepţionată, deoarece că se aştepta ca Tosia să demaşte până la capăt pe colaboratorii ei ştiinţifici şi să nu lase piatră pe piatră din roată viaţa lor de lux. Nici aici la noi nu curge lapte cu miere. Are să-ţi pară poate rău că ai părăsit un loc bun. Acolo toate-ţi veneau de-a gata…

Tosia dădu dispreţuitor din umeri.

— Eşti destul de mare, dar nu înţelegi nimic! în producţie fac orice, oriunde, foloseşte tuturor. Pe când la ei… Ducă-se la naiba! N-au decât să-şi facă singuri…

— Are dreptate, întări şi Vera, sector particular!

— Cum, cum? nu pricepu Tosia.

— Erai jignită în demnitatea ta de om acolo, explică Vera cu ton de preceptor, căutând să-i limpezească Tosiei, care nu citise prea mult la viaţa ei, simţămintele încercate de ea ca femeie de serviciu.

Tosia dete din cap de câteva ori. Nu-i venea s-o contrazică pe Vera care o apărase împotriva atacurilor răutăcioasei de Anfisa, şi apoi, tânără cum era, Tosia se simţea măgulită de faptul că în viaţa ei de femeie de serviciu au avut loc lucruri atât de semnificative, însă totodată n-o prea lăsa conştiinţa să numească sentimentele

ei simple cu vorbe atât de învăţate şi grave ca cele pe care i le servea Vera cu sufletul ei bun.

— La urma urmelor, nu era pentru mine… făcu Tosia bilanţul scurt al vieţii ei de femeie de serviciu. Fetelor, aveţi pe-aici aurora boreală?

— Ai s-o vezi, îi făgădui Vera.

— Ai să vezi tu o aurora… bombăni Anfisa, nemaiîncumetându-se s-o atace deschis pe Tosia, după ce responsabila camerei o luase sub scutul ei.

Tosia îşi termină ceaiul. În loc de desert, răzui zahărul rămas pe fundul căniişi închise ochii de plăcere.

— Bun, hotărî Vera, vei sta cu noi. Cât priveşte munca de bucătar, mai vedem noi, poate îţi găsim altă muncă. Acuma hai să facem cunoştinţă.

Îi întinse mâna, Tosia îşi spuse numele mic şi, după ce gândi puţin, adăugă pentru mai multă greutate:

— Kisliţîna.

— Aşadar, Kisliţa[1]? zise Katia veşnic pusă pe râs şi-şi şterse mâna de rochie.

Nadia făcu şi ea un pas spre Tosia, îi strânse mâna tare, bărbăteşte, şi-i privi pantofiorii scâlciaţi.

— Asta ţi-e toată încălţămintea? Dimineţile au şi început să fie reci pe-aici.

Nadia scoase de sub patul ei o pereche de cizme cât toate zilele, purtate mult şi ibine, pe care le aruncă la picioare Tosiei.

— Încearcă-le.

Cu o iuţeală ce mai trăda încă plăcerea copilărească de a se travesti, Tosia sări în cizme şi, ridicând mult de la podea fiecare picior, păşi grav prin cameră.

Katia exclamă:

— Motanul încălţat!

— Pentru început, merge, hotărî Vera reţinându-şi un zâmbet.

Cu mâna întinsă, Tosia se îndreptă spre Anfisa, care se instalase la oglindă, dar aceasta i se prezentă de la distanţă:

1 Kislifa — măcrişul-iepurelui (rus.).

— Anfisa mă numesc. Salut!

— Frumoasă mai eşti! spuse Tosia privind-o cu uimire naivă şi uitând ciocnirea de adineauri. Ai avut noroc. Semeni chiar cu o artistă!

— Şi Tosia scotoci în teancul cu fotografiile îndrăgite, s-o nimerească pe cea cu pricina.

— Nu mai dau de ea…

— Nu-ţi mai împuia capul cu actriţele astea ale tale! îi tăie vorba Vera, parcă nemulţumită că Tosia laudă frumuseţea Anfisei. Ai să urmezi cursurile şcolii serale.

— Să mă pun pe învăţat? se îngrozi Tosia. Păi eu… Păi… Aveţi şcoală serală? Ca să vezi! Am umblat, am tot umblat, şi numai bine am nimerit tocmai la şcoala serală!

ILIA INTRĂ ÎN RAZA TOSIEI

Pentru ca tăietorii de pădure să aibă ce-şi aminti în lunile lungi ale iernii nordice, luna septembrie, drept rămas bun, se opinti din toate puterile şi dete o zi de aur – caldă, blândă, plină de nostalgia despărţirii, de o tristeţe tomnatecă.

În sectorul maistrului Ciurkin, la marginea parcelei care se tăia, într-un şopron nu prea arătos, gospodărea

Tosia-bucătăreasa. Li părea mereu că pădurea Ce se înălţa ca un zid la zece paşi de bucătărie, neavând altă treabă, o urmăreşte neîncetat şi cumpăneşte: va reuşi oare Tosia s-o scoată la capăt cu masa de prânz, ori nu? Tosia nu putea suferi s-o urmărească cineva în ce face şi era furioasă pe aceşti terchea-berchea de tăietori care doboară pădurea dracu’ ştie pe unde, iar partea asta de lângă bucătărie au scăpat-o din vedere. Sunt orbi, sau ce au?

Ruşinându-se parcă de salopetele lor ponosite, plictisitor de verzi, pinii şi brazii se strânseseră grămadă; în desiş, puţinele foioase se mai lăfăiau în hainele lor de sărbătoare, dar fala lor era pe sfârşite. Mestecenii străvezii se mai mândreau cu îmbrăcămintea lor preţioasă şi viu colorată. Plopii trişti, îmbogăţiţi abia în pragul iernii, ademeneau prin frunzişul lor roşu. Un arţar singuratic, favoritul bogat împodobit al toamnei, ardea în soare, cu frunzişul parcă într-o baie de flăcări.

Sectorul în care Tosia îşi exersa arta culinară era luminos ca şi stepa îndepărtată a Voronejului, pe când în pădure domnea un întuneric cumplit, care o înfricoşa pe fată. Soarele nu reuşea să-şi facă drum prin împletitura deasă a crengilor. Numai într-un singur loc, printr-o rarişte îngustă, o rază se strecura în desiş, frângându-se potrivit şirurilor de trunchiuri, smulgând din neant un ciot uscat, luminând un pin cam strâmb, pentru a luneca neputincioasă la poalele unui brad mohorât, acoperit de muşchi şi la rădăcinile căruia – i se părea Tosiei – era un bârlog de urs. Oricum, să fi fost Tosia în locul ursului autohton, şi-ar fi instalat tocmai acolo, sub bradul acela, locuinţa – pentru ea şi pentru toţi ursuleţii lăţoşi… altfel, treaba ursului…

Tosia săra cu însufleţire fiertura – în şoaptele şi ţârâitul insinuant al ferăstraielor cu motor, în uruitul arborilor ce se prăvăleau, în ropotul tractoarelor de corhănit şi al loviturilor dese şi vesele de topor. Vâra lemne sub cazan, tăia cu un cuţit enorm, de-a dreptul pirateresc, varza, trăgând din când în când cu ochiul către locul unde lucrau tăietorii încă necunoscuţi şi care o cam înfricoşau.

Tot inventarul bucătăriei era greoi, de dimensiuni mari (şi cazanele, şi polonicele, şi cuţitele), de parcă înaintea Tosiei trebăluise pe-aici un uriaş. Totuşi, pe micuţa Tosia nu o speriaseră dimensiunile acestor unelte, pe care le mânuia cu multă vitejie. În pofida aparenţelor din ajun, Tosia era aici, sub şopronul-bucătărie, foarte la locul ei, parcă anume făcută să gătească muncitorilor de pădure.

În preajma şopronului era instalat cu maşina lui de ascuţit şi ceaprăzuit ferăstraie Xan Xanâci, logodnicul Nadiei, cel neacceptat ca atare de Tosia cu o zi în urmă. El ascuţea dinţii lanţului tăietor şi din timp în timp tuşea încurajator, pentru ca Tosia să nu se simtă singură.

Deodată, după o tufă de alun, la jumătate drum între Tosia şi Xan Xanâci, cineva se foi şi scoase un sforăit cumplit.

— Vai! Ce-o mai fi şi asta? se sperie Tosia şi puse

mâna pe polonic. Nu-i cumva un urs?

— Urşii nu poartă cizme, o lămuri calm Xan Xanâci, arătându-i cizmele roşcate şi de mult timp necurăţate, ce se iveau de sub tufă. E meşterul nostru, sforăie de rupe pământul.

— Îi place să doarmă? întrebă Tosia.

— Şi de ce n-ar dormi? Leafa tot îi merge…

Pe lângă şopron trecu huruind un tractor de corhănit, lat la faţă, trăgând după el un car mare cu trunchiuri despuiate de crengi, numite aoi *catarge*. Catargele cele lungi se îndoiau ca nuielele; trunchiurile groase brăzdau adânc pământul. Un tractorist cu faţa mânjită îşi scoase capul din cabină, făcu Tosiei semn cu mâna şi strigă:

— Frige-fierbe!

Tosia urmări tractorul cu ochi plini de respect şi, după un vechi obicei, bătu din picior chemând inspiraţia poetică. Din clasa a cincea încă, Tosia făcuse o descoperire: dacă ştii să baţi tare din picior, compui fără nicio osteneală un vers ori două. Versurile acestea nu străluceau poate prin perfecţiune, dar, în apărarea Tosiei, trebuie să spunem că ea nu intenţionase vreodată să le publice şi nici nu şi le nota pe hârtie. Tosia lovi deci o dată, de două ori pământul de sub picioarele ei şi îşi zise un cântecel autolaudativ, compus pe loc

Ea tot fierbea şi tot frigea.

Pe toţi… lăsând în urma sa!

— Lauda de sine nu miroase a bine! decretă Xan Xanâci, dând din cap a mirare la lipsa de modestie a tinerei Tosia.

Se sperie însă numaidecât, nu cumva s-o fi jignit, şi întrebă binevoitor:

— Ei, cum e cu masa, merge?

— Cred că merge… răspunse Tosia fără prea multă convingere.

Ea mai gustă o dată din fiertură, dădu din cap, clipi din ochi şi, cu un fel de „fie ce-o fi” tăcut, mai aruncă un pic de sare în cazan.

— E bun? se interesă Xan Xanâci.

— Păi, cine ştie? De gust. Şi de culoare…

Din parchet se auzi strigătul Katiei:

— Kisliţa, apă!

Tosia îl privi nedumerită pe Xan Xanâci.

— Aici bucătarii cară şi apă? Asta intră… ca să zic aşa, în atribuţiile lor?

— Intră… Dar când te duci, păzeşte-te să nu te-ntorci schilodită din nebăgare de seamă.

— Nu pentru asta am venit eu încoace! spuse Tosia cu convingere.

Apucă găleata, clăti cana în apă fiartă, luând seama la igienă, şi porni să-i adape pe tăietori.

Trecea prin parchet observându-i atent, pe ei şi munca lor. Cel mai mult îi plăcu îndemânarea tăietorului Ilia – un tânăr înalt, chipeş, care mergea în fruntea brigăzii şi îşi înfigea ferăstrăul cu motor în desişul pădurii.

Era de ajuns să-şi apropie ferăstrăul lui ciudat şi bâzâind într-una de trunchiul copacului, că acesta se şi prăbuşea. În ochii Tosiei, munca lui Ilia nici nu semăna a muncă: flăcăul trecea ca în plimbare de la un copac la altul şi, parcă jucându-se, îi dobora cu o uşurinţă de necrezut pentru un neiniţiat. „Ştiu unii să se aranjeze gândi Tosia.

Brigada tăietoarelor de crengi, condusă de Katia, se năpustea neîntârziat asupra copacilor doborâţi, izbind care cum putea cu toporul. Fetele pregăteau catargele să fie scoase din pădure, iar crengile şi vârfurile subţiri le adunau grămezi-grămezi şi le dădeau foc fără niciun folos, numai ca să nu se umple parchetul de gunoi, putregai şi dăunători silvici.

În urma tăietoarelor de crengi, păşea Saşka, un băiat robust şi greoi. Lega catargele cu un cablu şi se uita într-una după Katia, care se prefăcea că habar n-are de ocheadele lui, în schimb îşi potrivea mai des decât era nevoie băsmăluţa pe cap.

— Al tău e ăsta? întrebă isteaţa de Tosia.

— Aşa merge vorba… răspunse Katia evaziv, legându-şi în alt chip băsmăluţa.

Troliul montat pe tractorul de corhănit aduna

trunchiurile, alcătuind din ele un car dus apoi de tractor înspre calea ferată îngustă, la depozitul de sus. „Într-un cuvânt, decretă Tosia, nimic deosebit. Treabă ca oricare alta, degeaba se umflă în pene tăietorii ăştia…”

Ar fi vrut să vadă de aproape ferăstrăul acela minune, ba chiar, după obiceiul rusesc, să-l şi pipăie. Dar nu-i venea să se roage de Un băiat străin. Era şi greu de ajuns până la el din pricina copacilor doborâţi. Îl strigă deci de la distanţă:

— Ei! Tu de colo, cum te cheamă, vrei apă?

— Cine o fi ciripind? se miră Ilia, făcându-i semn să se apropie.

Tosia, pătrunsă de îndatoririle ei importante, porni printre trunchiurile răsturnate… Ilia goli o cană întreagă şi mai ceru jumătate. Băuse cu atâta sete, încât Tosia, privindu-l, se simţi deodată şi ea însetată. Îşi trecu limba peste buzele uscate, dar se supără îndată pe ea însăşi, de lipsa ei de independenţă, şi zise cicălitor:

— Dar de ce, mă rog, bei atâta?… De peşte ai să ai parte abia la prânz!

— Am luat un avans! răspunse Ilia, măsurând-o de sus până jos pe Tosia şi scoţând un enigmatic şi tărăgănat „De-a”…

Tosia bănui o aluzie jignitoare la statura ei mică şi simţi brusc că băiatul îi devine nesuferit. Ilia era frumos, poate chiar prea frumos pentru un flăcău, iar Tosiei de mult îi erau nesuferiţi băieţii frumoşi: toţi, fără deosebire, erau nişte filfizoni îngâmfaţi, convinşi că e suficient să arunce doar o privire unei fetişcane simple ca dânsa, pentru ca aceasta să se şi îndrăgostească lulea. Deşi Tosiei nici prin cap nu-i dădea să se îndrăgostească de Ilia, presupunerea asta îi fu de ajuns ca s-o întărâte şi s-o scoată din sărite.

Îi smulse lui Ilia cana goală din mână şi era gata *s-o* ia la sănătoasa, când zări pe o buturugă ferăstrăul misterios. O curiozitate de fetiţă învinse ostilitatea de adineauri şi Tosia îl întrebă pe Ilia:

— Cu drăcia asta se taie pădurea?

Ilia o lămuri îngăduitor:

— Nu se taie, ci se doboară, iar drăcia asta e un ferăstrău cu motor. Îi zice „Drujba”[2], pricepi?

— O privi pe Tosia şi adăugă repede: – Motorul e de un cilindru, în doi timpi, cu răcire aeria…

— Chiar aşa se cheamă – „Drujba”? se minună Tosia.

— Ţi-am spus o dată… Ori eşti surdă?

— Ba tu eşti surd! izbucni Tosia.

O irita tot mai mult faptul că Ilia vorbeşte cu ea cum ar vorbi cu un copil mic; se vedea cât de colo că n-o ia în serios.

Ilia se uită cu coada ochiului la Tosia, neînţelegând de ce se supărase. Dânsa atinse cu degetele lanţul ferăstrăului.

— Nici nu-ţi vine a crede că aşa ceva poate tăia… doborî copacii. Seamănă leit cu lanţul de la bicicletă.

— Adevărat! încuviinţă Ilia. Cum de n-am observat până acum? Ageri ochi mai ai!

— Păi au văd bine! se lăudă Tosia şi-l consideră mai binevoitor pe Ilia, gândindu-se că, deşi frumos ca un filfizon, pare să nu fie încă un om cu desăvârşire pierdut…

Ilia îi arătă Tosiei un pin uriaş, cel mai mare din partea aceea de pădure.

— Uită-te cum am să dobor pe dată această minune a naturii.

— N-o să dovedeşti! îl aţâţă Tosia, de teamă să nu strice cu o bunătate prematură un om pornit pe calea cea bună a înlăturării lipsurilor.

— Priveşte!

Ilia se apropie de pinul cel mare şi cu o circumferinţă de n-ar fi încăput nici în braţele a doi oameni, tăie vegetaţia dimprejur şi căută în sus socotind prin ce parte ar putea să-i vină de hac mai uşor acestui gigant. Trunchiul gros, parcă dezvelindu-şi coastele, ţâşnea vârtos în sus, spre cer, ca o puternică fântână arteziană. În albastrul cerului, coroana i se scălda liberă şi nepăsătoare, habar n-având de Ilia ori de nesăbuita-i promisiune.

---

2 Drujba — prietenie (rus.).

Ilia îi păru Tosiei o gâză mică forfotind la poalele unui colos de neclintit. Nu-i venea să creadă că el va doborî pinul acesta provenit din adâncul veacurilor, prin faţa căruia se perindaseră zece generaţii de oameni şi mai bine.

Măreţul pin făcu să-i apară până şi Tosiei, cu toată simplitatea ei, gânduri neobişnuite şi solemne. De pildă că acest arbore se află aici poate încă din vremile lui Ivan cel Groaznic ori Petru I… Dar îşi dădu pe loc seama că nu prea ştie care din aceşti ţari era mai vechi şi care domnise mai încoace; de aceea făcu o mutră vinovată. În general, ea se descurca greu în istorie, şi nu se putea lămuri măcar de ce secolul în care trăieşte e numit al douăzecilea, când primele două cifre ale fiecărui an din acest secol sunt nouăsprezece…

Stupindu-şi în palme, Ilia puse în mişcare ferăstrăul miraculos. Lanţul ferăstrăului amorţit de nemişcare spintecă aerul cu un şuierat flămând şi ferăstrăul pătrunse lesnicios şi lacom în coastele trunchiului. Pe cizmele lui Ilia ţâşni ca un şuvoi rumeguşul. Tosia înregistra cu plăcere munca iscusită a lui Ilia. Începu chiar s-o mănânce în palme dorinţa subită de a lua şi ea ferăstrăul, cu care să doboare fie şi un copăcel cât de mărunt.

După ce ferăstrăul tăie o treime din trunchi, Ilia îl scoase şi îl fixă în partea opusă, apoi începu să reteze trunchiul ceva mai sus decât întâia oară. Ferăstrăul gemea de încordare. Pătrunse în trunchi cât îi dădea voie lungimea lanţului Ilia propti prăjina în copac, încercând să-l clatine, însă pinul retezat rămânea tot drept şi neclintit, nici prin gând nu-i trecea să se prăvălească.

— Nu te ţin balamalele, asta e, zise Tosia, părându-i rău că n-are nici dreptul de a-l încuraja pe Ilia, odată ce din motive pedagogice, spre binele lui, trebuie să-l ia în derâdere.

Şi, pentru ca să nu-şi închipuie Ilia că ea s-a proţăpit aici de dragul lui, Tosia începu să descojească mesteacănul de lângă ea, adunându-şi surcele pentru focul din bucătărie.

— Stai că-ţi viu eu de hac, n-avea grijă!… repeta Ilia aprinzându-se.

Legănând ferăstrăul dintr-o parte în alta, îl înfigea tot mai adânc în inima copacului. Rumeguşul erupea din tăietură în chip de evantai şi se culca la pământ, învârtejindu-se cu încăpăţânare. Pământul din jurul pinului fu acoperit de rumeguşul albicios, care se prinse într-atâta şi de picioarele lui Ilia, încât părea de departe că acesta îşi trăsese peste cizme nişte ciorapi lungi şi albi.

Picături de sudoare îi îmbroboniră fruntea ca un şirag de mărgele deasupra sprâncenelor şi, iritându-i ochii, îi îngreuiau munca.

— Uită-te-n sus! îi porunci Tosiei.

Ea îşi ridică ascultător faţa în sus. Departe, în înaltul cerului, coroana tresări, se clătină, încremeni o clipă neputând crede că i se încheia traiul, şi pe urmă, cu o repeziciune crescândă, se aruncă asupra pământului. Inima, pe care ferăstrăul nu reuşise s-o pătrundă toată, se frângea cu un scrâşnet metalic. Ilia smulse îndemânatic ferăstrăul-minune din deschizătura făcută şi sări la o parte, trăgând-o şi pe Tosia după el. Nimicind copacii tineri în drumul său, pinul se prăbuşi cu un huruit greu la pământ. Trunchiul mai săltă o dată şi o ploaie de cetini şi crengi uscate căzu peste Ilia şi Tosia. Cu coada ochiului la Tosia, Ilia îşi şterse fruntea de sudoare, se urca pe copacul doborât şi în pădure răsună strigătul lui de victorie:

— E-he-hei!

— Ei!… Eei!… E-a-o… purtă ecoul peste întregul parchet strigătul.

Tosia îşi feri îndată privirea; îi era teamă că prea se zgâieşte admirativ pentru o primă întâlnire.

Era cât pe ce să-i spună ceva cam aşa: „Bravo! Caută şi lucrează mai departe la fel!” – dar îl zări deodată pe şeful exploatării forestiere, pe severul Ignat Vasilievici, care cobora din cabina tractorului. Toate intenţiile pedagogice i se spulberară Tosiei într-o clipită: apucă găleata, o răsturnă şi, cu aerul unui copil care tocmai a făcut o poznă, se repezi spre bucătăria ei.

Nu văzu cum sărise Ignat Vasilievici pe pământ şi cerceta acum parchetul, cu o privire de gospodar căruia nu-i scapă nimic.

Om în vârstă, cu mişcări domoale, aducea mai mult cu un tăietor de pădure îmbrăcat în haine de sărbătoare decât cu un şef de exploatare forestieră. Aici, în pădure, Ignat Vasilievici părea la locul său şi cu greu ţi l-ai fi închipuit în birou, la masa de scris.

Abia apucă Ignat Vasilievici să pună piciorul pe pământ, că sforăitul de sub tufişul din spatele bucătăriei se întrerupse brusc, ca în urma unui circuit electric nevăzut, care l-ar fi scuturat deodată pe Ciurkin, anunţându-i sosirea şefului. Ciurkin sări în picioare şi răsări din tufiş strigând cu o voce răguşită de somn:

— Să punem umărul, băieţi!

Apoi dete fuga spre tractor, scuturându-şi pe drum cetina roşcată prinsă de haină.

Ignat Vasilievici se uită posomorât la maistru, desprinse cu un bobârnac o frunză galbenă de pe umărul acestuia şi, cât mai în ascuns de muncitori, îi arătă lui Ciurkin pumnul.

Erau legaţi printr-o veche prietenie şi numai datorită acesteia Ciurkin mai rămânea maistru. Ciurkin era un soi de maistru-practician, dintre aceia care, cu zece ani în urmă, când arborii se doborau de ferăstraie cu coardă şi se corhăneau cu cai, mai făceau încă faţă. Acum însă, în epoca ferăstraielor cu motor şi al puternicelor tractoare Diesel, care au înlocuit caii şi ferăstrăul cu coardă, îi venea greu lui Ciurkin.

Cu hainele lor simple şi cu feţele cărămizii datorită muncii îndelungate în ger, Ignat Vasilievici şi Ciurkin aveau acea asemănare exterioară izbitoare dintre oamenii aceleiaşi profesiuni. O treime de veac lucraseră cot la cot. Fusese un timp în care Ignat Vasilievici, mai tânăr, era în subordinea lui Ciurkin – acesta la început şef de brigadă, şi mai apoi maistru. Ajunşi amândoi maiştri, se luau la întrecere şi balanţa succesului înclina ba în partea unuia, ba în a altuia; iar la adunările festive dinaintea sărbătorilor

– de 7 Noiembrie sau de
1 Mai – ei stăteau alături, în prezidiu. Fiind recunoscuţi drept cei mai buni lucrători, au fost trimişi amândoi la nişte cursuri speciale, în vederea unei calificări mai înalte.

Ignat Vasilievici, deşi îi era greu, şi-a însuşit învăţătura şi s-a întors ca şef al exploatării forestiere. Pe Ciurkin însă învăţătura îl plictisea; *s-a poticnit*, cum zicea el, de geometrie, a dat bir cu fugiţii şi rămase maistru.

Cei doi speraseră să se încuscrească. Cu vreo cinci ani în urmă, fiul mai mare al lui Ciurkin şi fiica lui Ignat Vasilievici se îndrăgostiseră şi zăboveau împreună chiar şi la Kamciatka. Fiul lui Ciurkin însă muri în toamna anului 1956. Fata lui Ignat Vasilievici plânse cât plânse şi se mărită cu un muncitor sezonier de prin alte părţi. Bărbatul o luă în Ucraina, aşa că, tam-nisam, Ignat Vasilievici se pomeni încuscrit cu un colhoznic din regiunea Poltavei, pe care nu-l văzuse în viaţa lui.

Mulţi dintre comsomolişti nu ştiau nimic din toate astea, iar ceilalţi, dat fiind timpul îndelungat scurs de atunci, nu se mai gândeau la cele întâmplate şi-l criticau cu asprime pe Ciurkin la fiecare adunare. În procesele verbale se consemnau acuzaţii grave şi de două ori pe an adunarea cerea unanim scoaterea din muncă a tovarăşului Ciurkin – „ca unul ce nu corespunde sarcinilor de conducere”. Ignat Vasilievici recunoştea justeţea acestor critici, nu era zgârcit cu mustrările la adresa lui Ciurkin

— Uşoare, grele, chiar şi „ultime” avertismente – însă din muncă nu-l scotea, îşi dădea seama că Ciurkin devenise o piedică în dezvoltarea exploatării, dar în amintirea vechii lor prietenii şi a încuscririi eşuate, recurgea la tot soiul de şiretlicuri faţă cu sine însuşi pentru a nu-l concedia pe Ciurkin, deşi simţea că odată şi odată va trebui să semneze ordinul fatal. Mai bine mai târziu, îşi spunea Ignat Vasilievici.

Îl luă şi acum pe Ciurkin la o parte, sub zidul des al brazilor, şi acolo, între patru ochi, pentru a nu submina autoritatea maistrului (ştiind totuşi că de mult Ciurkin nu

se mai bucura de nicio autoritate), îl dojeni, îl muştrului, îl certă.

După aceea inspectară amândoi exploatarea. Ignat Vasilievici dădu ordin să se mute frontul lucrărilor, să nu se mai lucreze în mlaştină până la sosirea iernii.

— Se va face întocmai… răspunse Ciurkin cu zelul ce-l cuprindea faţă de şef în primele clipe după mustrarea obişnuită.

— Şi ţie singur nu ţi-a putut trece prin cap?

Ciurkin se scărpină la ceafă.

— Păi, depinde cum o iei… şi se lansă în raţionamente care să-i justifice greşeala.

Ignat Vasilievici clătină din cap a mustrare.

Ciurkin îşi conduse şeful până la depozitul de sus, unde, sub supravegherea Verei, lemnul adus din pădure se sorta şi se încărca pe platforme. Apoi, mica şi harnica locomotivă „cucul” căra lemnul pe calea ferată îngustă până la depozitul de jos, lângă râu.

La depozitul de sus domnea o ordine deplină şi, pentru a nu ştiu câta oară, Ignat Vasilievici gândi că, atunci când îşi va lua la urma urmelor inima în dinţi şi-l va scoate pe Ciurkin, o va numi în locul lui pe Vera cea harnică.

La plecare îl întrebă pe Ciurkin:

— Cum e cu bucătăreasa cea nouă? Nu strică bucatele?

— M-ai fericit eu aşa bucătăreasă! trăspunse răutăcios Ciurkin, simţind cu bucurie că respectul lui faţă de şef, provocat de recenta muştruluială, se evaporă. Părerea mea, Ignat Vasilievici, este următoarea: un contabil bun trebuie să poarte ochelari, iar un bucătar să fie gras.

— Ai fi nimerit să lucrezi la cadre! zise Ignat Vasilievici râzând şi se urcă pe locomotiva gata de plecare, învăluită în aburi, aşa cum un confrate din capitală se urcă în „Volga” lui personală.

După ce-şi conduse şeful, Ciurkin trase din buzunar un ceas bătrânesc, mare cât o farfurioară, se uită la

cadran, pe urmă la soare, ca să verifice ora exactă, şi porni spre şopronul-bucătărie.

— Gata masa? se răsti el la Tosia, căutând, după obiceiul lui, să treacă altuia o parte din perdaful cu care îl onorase Ignat Vasilievici.

— Pare-se că da… răspunse Tosia.

— Pare-se! o înţepă Ciurkin. Ia sună!

Tosia căută în jur.

— Dar unde-i soneria?

— Nu cumva eşti chioară!…

— Şi Ciurkin îi arătă, cătrănit, un tampon de la un vagon de cale ferată, atârnat în colţul şopronului.

— M-a blagoslovit dumnezeu cu un lucrător serios, nu glumă!

Tosia se uită urât la Ciurkin şi atinse nehotărât tamponul cu un ciocan. Plecându-şi urechea, ascultă sunetul subţire şi melodios care o mulţumi. A doua oară lovi mai tare şi, o dată pornită, izbi iar şi iar fierul nevinovat, fără pic de milă pentru ciocanul statului. Un sunet prelung cutreieră pădurea, poftind oamenii la masă. Simţind un surplus de energie, Tosia începu să joace pe loc şi strigă cât o ţinură puterile, aşa de tare încât se auzi în toată pădurea:

— La maasă!… Dă năvală, clasă muncitoare!… Masa e servită.

— Ce voce răsunătoare! se miră Ciurkin şi se scărpână după ceafă.

În pădure se stinse zgomotul muncii. Tăietorii înfometaţi se îndreptară din toate părţile spre şopronul Tosiei.

Mândră, cu mâinile în şolduri, Tosia, stând alături de cazan, privea cu bunăvoinţă maternă la tăietorii grăbiţi, şi se simţea în momentul acela şeful suprem al pădurii.

— Nu mai staţi, şi daţi năvală, cei cu bani în buzunare! mai strigă o dată Tosia şi se înarmă cu cel mai mare polonic din bucătărie.

Muncitorii plecau de la cazan cu farfuriile aburmde

în mâini, aşezându-se care cum nimerea. Şedeau pe buturugi, grămadă în jurul unei mese scunde de lemn ca din topor. Cu toată înghesuiala, Tosia îi văzu cum se strâng să-i facă loc lui Ilia. „Îl respectă!”, conchise ea. Ilia căută în farfuria cu pâine şi, la fel cum ar fi făcut şi Tosia în locui, alese un colţ rumen, gustos, în care-şi înfipse dinţii lui tari. Tosia simţi deodată, ca adineauri în pădure, când îi dăduse lui Ilia să bea şi i se făcuse şi ei sete, gustul puţin acrişor, îmbietor al pâinii proaspete de secară – ca şi cum ar fi muşcat ea însăşi, zdravăn, din colţul rumen de pâine al lui Ilia.

„Ce-i cu mine? Parcă m-ar hipnotiza…”, se descumpăni Tosia şi-şi întoarse iute ochii de la Ilia.

Atent cu Katia, Saşa îi împinse solniţa mai aproape, dar Katia nu-i mulţumi.

— Am şi eu mâini! se îmbufnă ea.

Manipulând într-una polonicul uriaş, Tosia trăgea cu ochiul la muncitorii din jurul mesei. Iată că şi ultima tăietoare de crengi s-a îndepărtat de cazan, iar Tosia tot nu ştie dacă a reuşit să-i mulţumească ori nu pe aceşti cusurgii. Ochii ei întâlniră privirea lui Saşka; ea îl salută prieteneşte pe admiratorul fără succes al Katiei, întrebându-l parcă: ce zici de masă, a fost bună? Saşka nu înţelese, îşi roti privirea împrejur şi împinse farfuria cu pâine către mijlocul mesei. Tosia clătină din cap înciudată.

— Crezi poate că eu mănânc mai multă pâine decât alţii? se indignă Katia, respingând cât colo farfuria cu pâine.

Saşka se fâstâci şi oftă.

— Xan Xanâci, ce se mai aude pe frontul locuinţelor? întrebă el după puţin şi trase cu ochiul la inaccesibila Katia, să afle: şi-a dat ea oare seama de ce se informează el în problema locuinţelor la un om aproape însurat cum e Xan Xanâci?

— Ni s-a promis, mie şi Nadiuşei, o locuinţă într-o casă cu patru apartamente, dar s-a oprit construcţia. Toţi dulgherii au fost trimişi în pădure să doboare copacii… răspunse Xan Xanâci, cu zelul bolnavilor când e să

vorbească de boala lor învechită. Cu şefii noştri…

3 – Fetele 3

nici n-apuci să te mai însori! Iar anişorii mei sunt destul de mulţi…

— Ce-i drept, e drept, Xan Xanâci, cu anii tăi… îl compătimi prefăcut un tânăr cam impertinent cu o cuşmă căzăcească din Kuban pe cap (lucru rar în pădurile nordice), vârându-se între Ilia şi Saşka.

Era Filea, cel mai mare zeflemist şi scandalagiu din aşezare.

— Tocmai, tocmai… încuviinţă Xan Xanâci, fără să-şi dea seama că Filea îşi cam bate joc de el.

Tosia, scoasă din răbdări, o întrebă pe Katia:

— Ei, cum e?

— Fierbinte, Tosia… Nu te teme! o linişti Katia pe prietena ei şi suflă în lingură.

Tosia împunse aerul a ciudă cu capul, uimită de neînţelegerea tăietorilor. „Bine, bine, ticăloşilor, o să vedeţi voi mâine ce mâncare vă fac”, se supără ea, regretând că-şi dăduse astăzi atâta osteneală.

Ilia surprinse privirea posomorâtă a Tosiei. Ghici ce aşteaptă acum de la ei această nostimă fetişcană-bucătăreasă, care ar dori se pare s-o ia toţi drept un om mare. Fără să-şi dea seama nici el însuşi de ce procedează aşa, Ilia se ridică de la masă şi se apropie de Tosia.

— Veselă ciorbă ai mai făcut! o lăudă el.

— Veselă? se miră Tosia.

— Veselă! confirmă Ilia şi strânse cu putere mâna Tosiei. Îţi mulţumeşte toată brigada… Şi eu personal!

Atunci toţi tăietorii, ca şi cum le-ar fi dezlegat Ilia limbile, începură care mai de care s-aducă laude Tosiei şi minunatei ei ciorbe de varză.

— Colaboratorii tăi ştiinţifici, să ştii, n-au fost proşti de loc! zise Katia şi făcu un gest ca de întărire a vorbelor, cu mâna.

Saşka prinse mâna Katiei şi, conform unui obicei strămoşesc, luă puţină sare din solniţă şi-i sără degetul mare, proclamând în acest timp că fiertura Tosiei merită

nota zece, şi încă un zece cu vârf. Fie datorită fierturii gustoase a Tosiei, fie datorită altei cauze, de data asta Katia se mai îmbună, nu-şi retrase mâna şi privi la Saşka mult mai drăgăstos decât fetele la băieţii pe care lumea îi socoate amorezii lor.

Până şi întunecatul Ciurkin, după ce gustă din renumita ciorbă de varză a Tosiei, declară cu o voce mai blândă:

— Bună… Cu carne, ai zice… Ia te uită, mică, da' isteaţă! şi iar se scărpină după ceafă, nedumerit cum de reuşeşte Tosia, deşi slăbuţă, să fie o bucătăreasă bună.

— Eu mi-am dat de la început seama că găteşte bine, se lăudă Xan Xanâci. Se vede după ochi!

Vera, care coborâse de la depozitul de sus, se bucura şi ea de succesul neaşteptat al Tosiei:

— Ia te uită, drăcuşorul!… Mărturisesc că mi-a fost niţel frică pentru ea.

Stânjenită de unanimitatea laudelor, Tosia făcu la început pe îmbufnata, dar în cele din urmă, nemaistăpânindu-se, zâmbi fericită.

— Păi da… Eu… De-aş fi avut mai multe foi de dafin! …

Numai Filea mârâi incoruptibil:

— Ce atâta zarvă? Ciorbă ca oricare alta… Ar putea să fie şi mai proastă, dar greu!…

Toţi îl repeziră cu atâta furie, încât Tosia nici n-avu timp să se simtă jignită. Iar Ilia îşi sfătui prietenul:

— Vino-ţi în fire! şi-i îndesă cubanca pe frunte.

Tosia îi mulţumi din ochi, pe tăcute, lui Ilia şi-şi modifică dintr-odată părerea: „Doar nu e vina lui că s-a născut aşa de frumos. Ce să facă acum, să se îmbolnăvească dinadins de vărsat, ori să-şi taie urechile?… Bine i-ar mai sta fără urechi!" Zâmbi, închipuindu-şi-l pe Ilia fără urechi, mestecă în cazan cu polonicul şi, căutând să-şi potolească bucuria orgolioasă ce o cuprinsese, întrebă serios:

— Cine vrea supliment? Daţi năvală!

LA ÎNCEPUT, DANSUL

În sala mare şi neprimitoare a clubului, uruia picupul. LLA mijloc se roteau dansând vreo zece perechi. Dansatorii purtau în picioare ghete, cizme, pantofi cu tocuri înalte, sandale întârziate şi pâslari timpurii. Preocupat, administratorul, cu un ciocan într-o mână şi un portret la subsuoară, se strecură printre dansatori. Ferea ou atâta grijă portretul de înghiontiri, încât ai fi crezut că e vorba de vreo pictură celebră.

Într-un colţ al sălii, pe nişte bănci puse cap la cap, erau aruncate mantale, paltoane, scurte vătuite. Potrivit unei vechi (tradiţii a aşezării, cât nu dansau, fetele stăteau înşiruite de-a lungul unui perete, iar băieţii de-a lungul altuia. În jurul lui Filea, puţin pilit, se adunase o ceată gălăgioasă. Băieţii fumau cu poftă, neluând în seamă timidele inscripţii cu „Fumatul oprit” şi, neavând ceva mai bun de făcut, discutau cu voce tare însuşirile dansatoarelor.

Amatorii de domino pocneau cu desperare pietrele, ca şi cum ar fi vrut să spargă tăblia mesei. Concurând zgomotul pietrelor, se trântea clipă de clipă uşa de la intrare. Soseau într-una alţi tăietori de lemne, perechi sau de unii singuri. La uşă, perechile se despărţeau: fetele se îndreptau spre „peretele fetelor 1, băieţii spre „peretele băieţilor”.

În sală intră Katia, la braţ cu neîndemânaticul Saşka, iar în urma lor se strecură Tosia. Saşka lăsă cu vădită părere de rău braţul Katiei şi, supunându-se tradiţiei, făcu un pas înspre băieţi, iar Katia înspre fete. Tosia încremeni sfioasă în prag şi împiedica circulaţia noilor veniţi, neştiind încotro s-o ia. Deodată picupul amuţi şi dansatorii se retraseră din centrul sălii. Numai Tosia rămase la vedere, privind cu teamă şi curiozitate în jur.

— Ei, tu, cea nouă, vino-ncoace! o strigă Filea.

Tosia făcu un pas în direcţia lui, dar văzând mutrele râzătoare ale prietenilor lui Filea, sări speriată în lături şi fugi la peretele fetelor. Băieţii făcură mult haz în urma ei.

— Nu-i frumos ce faceţi… lâi dojeni Saşka pe băieţi.

El nu putea suferi pe cei puternici când se purtau

urât cu cei slabi şi mai cu seamă când îşi băteau joc de o fetişcană fără apărare ca Tosia-bucătăreasa. Când citea prin ziare că undeva o brigadă comsomolistă de ordine sau pur şi simplu câţiva băieţi de treabă au pus la locul lor nişte huligani dezlănţuiţi, el era primul care să să-Iute asemenea fapte bune, bucurându-se că viciul e pedepsit şi dreptatea triumfă. Saşka nu făcea niciodată ceva reprobabil şi detesta orice fel de huliganism. După voia lui, i-ar fi strâns pe toţi huliganii din ţară, i-ar fi încărcat pe un vapor vechi, care şi-a trăit traiul, apoi ar fi ieşit cu ei în larg, ca să înece pleava asta în cea mai adâncă groapă. Până-ntr-atâta de intransigent era Saşka!

Ei bine, cu toate acestea, nu prea observa că Filea şi gaşca lui săvârşese în orăşel fapte asemănătoare celor împotriva cărora luptă brigăzile comsomoliste de ordine despre care scriu ziarele. Şi nu pentru că lui Saşka i-ar fi fost frică de Filea. Lui Saşka nu-i era frică de nimeni din orăşel şi, dacă s-ar fi ajuns la bătaie, dânsul singur ar fi venit de hac unei bune jumătăţi din gaşca lui Filea. Însă el, pur şi simplu, nu-şi dădea seama că ceea ce fac Filea şi gaşca lui, atunci când tulbură cursurile la şcoala serală, sau când se leagă de fete la club, sunt acte de huliganism. Saşka nu recurgea la niciun şiretlic cu sine însuşi, nu umbla după o viaţă tihnită, ci într-adevăr nu-şi dădea seama cu cine are de-a face. Şi nu ca să zici că era băiat prost, însă uite…

În ziar totul apărea clar: cutare e un huligan, un ticălos, trebuie bătut sau vârât după gratii. Nu putea însă să-i asemuiască pe prietenii lui Filea cu astfel de huligani notorii. Huliganii din ziar erau huligani, şi atâta tot. Dar pe băieţii din gaşca lui Filea, Saşka îi cunoştea din copilărie; lucrau împreună cu el în pădure şi nu lucrau prost, „puneau umărul, nu şagă”, cum se exprima el. Nu aproba, desigur, mârşăviiie lor, dar să-i pună la punct cu toată tăria pe prietenii lui din copilărie, pe tovarăşii lui de muncă, nu îndrăznea. Nădăjduia mereu că se vor cuminţi, dar timpul trecea şi gaşca lui Filea nu prea era grăbită să se cuminţească.

Saşka era în principiu convins că băieţilor dârji din ziare, care îi apucau atât de energic pe huliganii lor de piept, le este mult mai uşor decât lui. Pentru ei totul era clar, deosdbeau dintru bun început albul de negru. Dar în locul de baştină al lui Saşka, lucrurile erau amestecate, încâlcite. Acelaşi Filea, care a jignit-o adineauri din senin pe fetişcana cea nostimă – Tosia – „pusese umărul” toată ziulica, fără răgaz, alături de Saşka în pădure. Tot el îi dăduse o ţigară lui Saşka, atunci când dânsul nu mai avea niciuna, iar mâi ne vor sta în aceeaşi bancă la şcoala serală…

Administratorul cu portretul la subsuoară ajunse lângă Tosia. Căutând un loc pentru portret, o mută fără să se sinchisească pe Tosia într-o parte, apoi în alta, pe urmă bătu un cui solid în perete, agăţă portretul, se dădu un pas înapoi admirându-şi opera şi, ca s-o lămurească pe Tosia, spuse grav:

— Fruntaş!

Tosia se uită plină de respect la portret. Acesta înfăţişa un tânăr având pe cap o căciulă din blană de ren şi în mână un ferăstrău cu motor. Tosiei îi păru cunoscut, deşi putea să jure că nu mai văzuse în viaţa ei un asemenea nas-prună. Pictorul local îşi pusese tot talentul în zugrăvirea cât mai exactă a ferăstrăului cu motor. Şi căciula îi reuşise. Faţa însă era stinsă, plictisită. Cu ferăstrăul în mână şi cu această faţă cuvioasă de om fără prihană, necunoscutul cunoscut al Tosiei aducea cu un sfânt de tipul cel mai nou, din epoca mecanizată a exploatării lemnului.

Un cârd de fete curioase se strânseră sub portret.

— Vai de mine, cine e?

— Parcă ar fi Iliuha…

— Nu seamănă!

— Uită-te la căciulă.

— Căciula da, i-a lui!…

Tosia se uită mai cu luare-aminte la portret şi, l recunoscu pe doborâtorul Ilia Kovrighin. Ferească sfântul s-o zugrăvească şi pe ea un asemenea mâzgălici de pictor.

Ce momâie ar mai ieşi!

O fată mătăhăloasă, puhavă, cu cercei mari în urechi, care se ocupa voluntar de picup, puse o placă nouă. Saşka o invită pe Katia la dans. Tosia spera s-o invite şi pe ea cineva, dar toate fetele din preajma ei au fost invitate, numai ea rămase sub portret, de parcă o pusese cineva să-l păzească.

Neavând ce face, Tosia îi urmărea cu privirea pe dansatori. Îşi dădu seama foarte repede că tăietorii nu prea tratează fetele cu mănuşi, dansând cu ele parcă le făceau cine ştie ce hatâr. Unii nici nu se osteneau să-şi scoată ţigara din gură în timpul dansului, iar alţii, „fruntea” derbedeilor, îşi permiteau să le părăsească pe fete în toiul dansului.

„Ce-şi îngăduie, ticăloşii!”, se îngrozi Tosia. Era mirată că fetele de pe-aici nu protestează şi că, după toate aparenţele, se obişnuiseră de mult cu această atitudine. „Ce văcuţe!”, se indignă Tosia. O cuprinse dorinţa s-o invite un pierde-vară din ăştia la dans şi să îndrăznească numai s-o lase în mijlocul dansului. I-ar arăta dânsa cum să se poarte cu o fată!

Însă dansurile urmau unul după altul şi nimeni n-o chema pe Tosia la dans şi nu-i dădea astfel prilejul să-i înveţe minte pe tăietorii de pădure! Fetele care nu dansau se grămădiseră lângă picup, doar Tosia sta singură-singurică, la jumătatea peretelui fetelor, sub portretul lui Ilia. Picupul cânta pe ruptelea, bătându-şi parcă joc de Tosia:

Pe banca pe care stai Pentru mine loc nu ai…

Aşa de tare dorea Tosia să danseze, că i se răciseră vârfurile degetelor. „De m-ar invita barem şi cel mai de pe urmă băiat!”, se rugă în sinea ei Tosia, uitându-şi cu totul planurile educativ-răzbunătoare. Dar tinerii tăietori propteau cu îndărătnicie peretele băieţilor şi nici n-o băgau în seamă pe Tosia, ca şi cum n-ar fi existat. Pe dinaintea ei trecu în dans Katia cu Saşka, şi-i zâmbi încurajator. Ei îi era uşor să zâmbească! Tosia în locul ei ar fi zâmbit şi mai şi!

Dar poate nici nu era cazul s-o invidieze pe Katia. Neîndemânaticul de Saşka dansa prost şi-o tot călca pe picioare.

— Mototol mai eşti! îl mustră Katia, strâmbându-se de durere.

— Cu acordeonul merge mai bine, se apără Saşka. Picupul ăsta sâsâie şi nu înţeleg nimica… Numai de dragul tău dansez, să ştii!

— Tocmai de aceea şi rabd, mărturisi Katia.

Saşka zâmbi fericit şi, de emoţie, pecetlui cu cizma lui uriaşă pantoful Katiei.

— Ne odihnim, poate…) propuse ei pocăit.

— Hai, dansează, ce mai acuma… îi răspunse Katia printre lacrimi.

De Tosia se apropie Vera. Nici pe ea n-o invita nimeni la dans, dar Verei nu-i păsa, parcă nici nu observase. Tosia o iscodi atent, însă nu reuşi să se dumirească: n-are într-adevăr chef să danseze prietena ei mai vârstnică, ori se preface numai? Cine poate pricepe pe studentele astea fără frecvenţă, în vârstă de treizeci de ani?

— Cum îţi place clubul nostru? întrebă Vera.

— Clubul merge, răspunse Tosia deschis, rotindu-şi privirile prin sala spaţioasă. Cât despre activitatea voastră culturală, ioc!

Fiind de acord cu Tosia, Vera dete din cap şi neîntârziat îi lămuri situaţia în termeni ştiinţifici.

— O asemenea nepotrivire se întâlneşte des. Suprastructura rămâne totdeauna în urma bazei materiale… Nu-i aşa?

Tosia se posomorî. Socoti că Vera, cu înalta ei cultură, nu-şi prea valorifică raţional ştiinţa şi justifică prin ea toate lucrurile nelalocul lor din orăşel. Dar n-avu curaj s-o contrazică pe savanta ei prietenă şi răspunse evaziv:

— N-am învăţat încă despre asta la şcoala serală…

Uşa de afară se trânti cu zgomot şi în sală apăru Ilia.

Ilia cel în carne şi oase n-avea nimic de sfânt şi doar după căciulă l-ai fi putut recunoaşte în cel imortalizat pe pânză. Pufăind din ţigară făcu ocolul sălii strângând mâna

bărbaţilor care dansau, iar pe fete salutându-le de mântuială. Se opri la doi paşi de Tosia. Gândul că o va invita poate la dans îi tăie Tosiei respiraţia şi era cât pe-aci, uitând de orice sfiiciune, să facă ea primul pas către el.

— Asta ce pasăre mai e? întrebă Ilia îndreptându-şi ochii spre portret.

Fetele care nu dansau veniră fuga din toate colţurile sălii, chicotind servil.

— Uită-te la el, nu s-a recunoscut!

Ilia făcu un pas înspre portret şi se mira sincer.

— Ce, ăsta-s eu?

— Dar căciula?

— Căciula-i a mea… recunoscu el şi dădu din cap. Artă, ce mai!

Fără să-şi ia ochii de la portret* Ilia, cu siguranţa celui care se ştie primul din orăşel, îşi întinse leneş mâna în direcţia fetelor. Mâna îi rămase suspendată între Tosia şi fata cu cercei. Tosia înaintă fără voie cu un pas. Îşi dădu imediat seama de ce făcuse şi se îngrozi, dar era prea târziu. Mâna oarbă a lui Ilia o găsi şi o atrase în dans. Ca să nu se facă de râs în faţa renumitului tăietor, Tosia îşi mişca picioarele cu mare grijă şi avea o faţă atât de încordată de parcă s-ar fi muncit să rezolve o problemă grea de algebră cu coeficienţii în litere. Dar abia îşi potrivise pasul mărunt după pasul mare şi uşor al lui Ilia, că se şi opri muzica.

— N-ai noroc, Dusia! îi zise Ilia cu compasiune.

Tosia se fâstâci, neştiind dacă trebuie să se simtă jignită sau să treacă cu vederea.

— Mă cheamă Tosia… zise ea încet.

— Totuna! hotărî Ilia şi se îndreptă spre peretele băieţilor.

Tosia nădăjdui că o va invita şi la dansul următor, însă el dispăru undeva, apoi reapăru în mulţime, dar împreună ou Anfisa. Ei trecură în zbor pe lângă Tosia, scăldând-o într-un şuvoi de aer cald: înalţi, frumoşi – o pereche potrivită. Deodată, alături de ei, Tosia îşi apăru

sieşi ca un prichindel nenorocit. Nici nu-i venea să creadă că acum câteva clipe Ilia dansase cu ea. Şi la urma urmei ce pretenţii poate să aibă o pipernicită ca ea? E bună să vegheze portretele altora! Frumuseţe nu i se hărăzise. Barem să i se fi măsurat la statură mai mult – tot ar mai arăta a om, dar nici în privinţa asta n-avusese noroc. „Mama nu mi-a dat se vede, în primul an de viaţă, vitamine destule – îşi zise Tosia amintindu-şi broşura citită la docent, pentru ca, pregătindu-se teoretic, să-i poată creşte fetiţa după principii ştiinţifice…

— Era şi de înţeles: în plin război gândul nu le sta la vitamine…”

Nişte băieţandri strecuraţi fără bilete de intrare aranjau sub conducerea administratorului băncile în dreptul ecranului. De-ar începe filmul mai iute, ce tot atâta dans!

— Dansăm? şopti insinuant cineva la urechea Tosiei.

Ea se întoarse repede şi-l văzu pe Filea, care îşi potrivea haina. „Fie, gândi Tosia, de dorul fragilor rozi şi cotoarele…” Se apropie de Filea şi puse cu încredere mâna pe umărul lui. Sări însă brusc în lături şi se strâmbă cu scârbă.

— Ce-i cu tine? nu se dumiri Filea.

— Ar trebui să-ţi fie ruşine să inviţi pe cineva la dans: miroşi a votcă.

— Nu-i votcă, se justifică Filea, e trăscău!…

— Şi care-i deosebirea? se miră Tosia.

— Este o deosebire! o lămuri Filea şi o asigură: Am să întorc capul…

— Tot un drac, oricât ai întoarce capul!

— Ce-s fiţele astea? Am luat salariul, am luat şi primă… O singură duşcă, o nimica toată.

Filea îşi desfăcu două degete, arătând exigentei Tosia cât de puţin băuse.

— Du-te, du-te, nu dansez cu tine.

— Ai să regreţi, fetico… îi spuse Filea mieros, dar cu o ameninţare în ochi, şi porni spre gaşca sa.

— Îndrăzneaţă mai eşti! se minună fata cu cercei. Se

vede treaba că încă nu te-a învăţat nimeni minte.

Tosia dădu dispreţuitoare din mână.

— Toţi sunteţi săriţi aici!

La sfârşitul dansului, Tosia îl văzu pe Filea cum se apropie de Ilia şi-i şopteşte ceva la ureche arătând cu capul în direcţia ei. Ilia zâmbi ironic şi o privi interesat. Deşi între ea şi Ilia era o distanţă de vreo douăzeci de paşi, Tosiei i se păru că dânsul râde de Filea, nu de ea.

Katia se apropie să vadă ce face prietena ei ghinionistă. Avea un aer atât de fericit, încât Tosiei i se făcu ruşine, ca şi cum Katia ar fi început să se dezbrace, aşa deodată, în văzul lumii. După toate aparenţele, Saşka nu numai o călcase pe picioare, ci reuşise să-i şoptească şi câte un cuvinţel din cele mult aşteptate. Prevăzătoarea Tosia făcu pe loc un jurământ: oricât de mare fericire ar da peste ea în viitor, nu se va arăta niciodată cu o faţă aşa de prostească şi jignitor de fericită.

— De ce nu dansezi? o întrebă Katia.

— Podeaua voastră… e cam noduroasă, găsi Tosia pricina.

— N-am prea simţit… Vrei să danseze Saşka cu tine?

Asta mai lipsea! Să se vâre printre oamenii fericiţi! Ce plăcere mai au unele fete norocoase să vină în ajutorul prietenelor nenorocoase! Dă-le numai prilejul să facă o faptă bună fără a fi rugate! Nici că se poate plăcere mai mare! Tosia nu se putu opri de ia o împunsătură:

— Mulţumesc, dar mai am nevoie de picioarele mele. Nu e musai să rămână toţi invalizi, tu ajungi.

— Cum doreşti… se ofensă Katia pentru neîndemânaticul ei Saşka şi se îndepărtă şchiopătând.

Tosia mai reuşi să fure totuşi o polcă, împreună cu o fetişcană dezgheţată, o şcolăriţă din acelea care se ţin mereu după oamenii mari şi cărora le place aşa de mult să vadă filme oprite. Fetişcana mai trase de Tosia să danseze, dar aceasta, indispusă că fetişcana vrea să fie pe picior de egalitate cu ea, o goni.

Acum se plictisea rezemată de peretele fetelor şi aştepta să-înceapă filmul. Ilia mai trecu o dată pe lângă ea

dansând, dar nu cu Anfisa, ci cu o altă fată, calculatoare la cantina din orăşel.

„Dacă sunt multe, înseamnă că nu e niciuna!”, auzi Tosia în sinea ei o voce necunoscută care dormise până acum şi deodată se trezise. Neobişnuită cu asemenea gânduri, la început nici nu-i veni să creadă că sunt chiar ale ei, neşoptite de nimeni altcineva, cum ar fi Vera cea înţeleaptă de la cursurile fără frecvenţă. Însă n-avu timp să se bucure de descoperirea neaşteptatului talent: Ilia şi fata aceea – calculatoarea, care chicotea într-una

— Îi trecură iar pe dinainte.

Privirea Tosiei se întâlni o clipă cu privirea lui Ilia şi ei i se păru că acesta îi citise ca într-o carte deschisă toate gândurile ascunse – i le citise şi i le înţelesese: anume că nu de prea mult bine se apucase dânsa de lucruri nepotrivite şi filosofa. I se păru chiar că Ilia fusese cuprins de milă faţă de ea, aşa mică, urâţică şi de niciun folos nimănui. Atâta mai lipsea, mila lui! Tosia îşi muşcă buzele şi fugi afară.

În faţa intrării se desfăşura o viaţă cu totul diferită. Băieţandri şi fetişcane fără bilete de intrare căutau să-l convingă pe bătrânul plasator să le dea drumul înăuntru. Un băieţandru de vreo paisprezece ani fuma ascunzându-şi ţigara în mânecă şi se tot uita temător împrejur. Tosia se simţi parcă smulsă din viaţa oamenilor mari în care începuse să se încadreze şi ajunsă iarăşi în lumea încă apropiată a copilăriei, cu toate că o şi uitase.

— Aha, aici îmi erai! răgi ca o fiară lacomă Filea, ieşind după ea din club.

Tosia se rostogoli din pridvor ca o minge şi desprinse din pământul îngheţat un lătunoi.

— Apropie-te numai!

— Kisliţîna, azvârle băţul! îi porunci Filea şi dădu să coboare din pridvor.

— Drăguţule, aşa se face curte unei fete? mormăi în urma lui plasatorul cel bătrân.

Tosia ridică în aer lătunoiul ucigător şi-l ameninţă pe Filea:

— Când te-oi pocni o dată!

— Ce, nu ştii de glumă? făcu Filea uimit.

Scuipă cu ciudă şi reintră lân club.

Târând lătunoiul salvator, Tosia se plimbă prin orăşelul cufundat în noapte. Primul ger ferecase pământul, gheaţa tânără şi fragilă a bălţilor plesnea sub picioare ca sticla. Ferăstrăul circular de la maşina de tăiat traverse se astâmpărase cu lăsarea întunericului şi o linişte neobişnuită plutea peste orăşel. Numai dinspre depozitul de jos venea un zgomot surd de bârne ce se descărcau de pe platforme. Tosia urcă pe un trotuar înalt de lemn. Scândurile nu mai fleşcăiau sub tălpi ca deunăzi, când fusese noroi, ci dădeau un sunet sec sub tocurile Tosiei. Ce loc bun de dans!

Pe cer, singură-singurică, se plimba o lună tânără şi subţire. Tosiei parcă i se mai uşură sufletul când văzu că nu numai ea îşi poartă singurătatea pe lumea asta.

Luna sta, faţă cu pământul, într-o rână, ca să n-o nimerească prea uşor racheta cosmică. Tosia fu cuprinsă din senin de dorinţa vie ca tocmai acuma, în clipa asta, cât se uită ea, să nimerească racheta luna şi s-o facă să scapere, iar dintre toţi oamenii numai ea, Tosia, să vadă lucrul acesta. Sau... fie, şi savanţii care veghează prin lunetele lor agere şi primesc pentru asta decoraţii şi salarii mari. Tosia n-avea nimic împotriva savanţilor.

Un minut întreg a stat locului Tosia, cu capul aruncat pe spate şi ochii la cer, în speranţa că minunea invocată de ea se va produce. Poate ar fi apucat să-şi zărească racheta, de nu s-ar fi stins chiar atunci lumina la club.

— Începe! începe! se alarmară la intrarea clubului cei fără bilet.

Tosia azvârli lătunoiul şi porni în fugă spre club.

A FOST ODATĂ CA NICIODATĂ...

Afară sufla un vânt rece. Dinspre depozitul de jos, ajungeau din când în când până la căminul fetelor şuierăturile locomotivei, estompate de pereţii clădirii, scrâşnetul frânelor şi bufniturile dese ale buştenilor ce se descărcau.

Vera îşi ridică ochii de pe carte şi se uită prin cameră. Erau acasă toate fetele, afară de Tosia care dispăruse pe undeva. Nadia prăjea cartofi pentru Xan Xanâci, Anfisa se pieptăna la oglindă, pregătoiindu-se pentru tura de noapte. Katia, gătită ca de sărbătoare, se mai aranja puţin în vederea întâlnirii hotărâtoare cu Saşka; privindu-se în oglindă pe după umărul Anfisei, îşi muia degetul în gură şi-şi netezea sprâncenele albicioase.

Trecuseră două săptămâni de la venirea Tosiei. Vera nici nu-şi dădea seama cât se legase de fetişcana asta zvăpăiată şi fără astâmpăr, tot participând viu la fiecare necaz sau bucurie de-a ei.

Actriţele de film îndrăgite de Tosia reuşiseră să se mute din bocceluţa ei pe perete, împărţind spaţiul cu tot felul de reproduceri pestriţe, decupate de Tosia din reviste ilustrate. Până şi aici se dovedea Tosia fidelă me seriei de bucătar – prefera celor mai frumoase peisaje o natură moartă apetisantă. Era atrasă de culorile vii: peretele din dreptul patului ei devenise cel mai exotic colţ al camerei. O singură aruncătură de ochi asupra acestui exotic pestriţ, cultivat de Tosia, îi tulbura Verei vederea…

Uşa se dete în lături cu zgomot şi Tosia, radioasă, intră în cameră cu o mulţime de pachete, pungi şi punguliţe. Fără a-şi întoarce capul, ea închise uşa cu piciorul, demonsitrând abilitatea unui invalid obişnuit de mult să se descurce fără mâini, şi trânti pe masă pachetele.

— Daţi năvală!

Desfăcu pachetele, îşi găsi bomboanele preferate şi, cu punguliţa deschisă, trecu pe la toate fetele.

— Luaţi din cele roşii, sunt mai bune!

Ea luă una galbenă, ca să rămâie mai multe bomboane roşii fetelor. N-a ocolit-o nici pe Anfisa cea răutăcioasă. Îi deşertă un pumn de bomboane pe duiăpiorul din faţa oglinzii. Anfisa o privi cu coada ochiului, mirată, vârându-şi automat o bomboană în gură.

— S-a dus pe gârlă tot avansul? se interesă Vera, reprobând în calitate de prietenă mai mare risipa

tinerească a Tosiei.

Tosia făcu un gest vesel cu mâna.

— Şi de ce nu? Părerea mea este că banii îi câştigi ca să-i cheltuieşti. N-am dreptate, mamă-Vera?

— A descoperit America! pufni Anfisa.

Tosia se răsuci către Anfisa s-o mai pună la punct, dar atunci îi răsări în ochi Katia tot dichisindu-se şi gândurile ei luară altă direcţie.

— Rochia asta nu-ţi vine bine! spuse ea hotărât. Pune-ţi mai bine bluza Verei şi fusta neagră a Anfisei.

— Fără a mai sta pe gânduri, Tosia scoase din dulap veşmintele străine şi calculă de la distanţă în ce măsură i se potrivesc Katiei.

— Nu-i mai bine aşa, fetelor?

Anfisa ridică din umeri. Nadia uită o clipă de plită, aruncă o privire indiferentă înspre Katia şi-şi văzu de treabă. Vera nici capul nu-l întoarse.

— Sunteţi nişte individualiste nenorocite! îşi dojeni Tosia prietenele. O prietenă a voastră se pregăteşte de prima ei întâlnire, iar voi – nici nu vă sinchisiţi!

— Numai de logodnici vă arde, ripostă Vera înţepată. N-ar strica să vă ocupaţi de lucruri mai serioase.

— Ehe, mamă-Vera!… Când oi avea treizeci de ani, promit să-mi fie gândul numai la situaţia internaţională… De dimineaţă până seara, şi fără pauza de la prânz!…

— Tosia îi azvârli Katiei bluza, pe urmă fusta şi îi ordonă: – Schimbă-te!

Katia i-o arătă din ochi, semnificativ, pe Anfisa.

— Mamă-Vera, Anfisa… Permiteţi? întrebă cu întârziere Tosia.

Vera aprobă cu capul; Anfisa ridică iar din umeri, uimită de lipsa asta de jenă a Tosiei, veche deprindere contractată la Casa copilului.

Katia începu pe loc să se schimbe, de teamă să nu se răzgândească Anfisa şi să-i ceară înapoi fusta, cea mai bună fustă a ei.

— Cum o să te vadă Saşka, o să şi cadă răpus la picioarele tale, cucerit definitiv! spuse Tosia cu

convingere, şi o mai sâcâi pe Katia, căutând din răsputeri s-o facă şi mai frumoasă.

Anfisa şedea pe patul ei şi-şi juca piciorul îmbrăcat într-un ciorap subţire, urmărind cu batjocoritoare indulgenţă – ca veteranii pregătirile recruţilor – pe Katia şi pe Tosia, care se agita fără rost în jurul celeilalte. Şi Nadia trăgea cu ochiul la Katia. Puteai ghici la ea curiozitatea lacomă a celei care n-a avut parte de bucuriile prietenelor mai norocoase – cum ar fi fiorul tineresc al primei întâlniri care o străbătea acum pe Katia.

— Cum ţi-a spus? Vino, am să te aştept… o iscodea pe Katia Tosia-minora, căreia încă nimeni nu-i dăduse vreodată o întâlnire.

— Da, cam aşa… îngăimă Katia, intimidată de atenţia tuturora.

— Ferice de tine, Katka! o invidia Tosia. Ascultă, ia broşa mea.

— Lasă, tot n-are s-o vadă nimeni sub haină.

— Hai, ia-o totuşi. Să-mi meargă măcar broşa la o întâlnire!

Tosia dispăru iute sub pat, scoase broşa, singura ei podoabă, din boccea, şi o prinse de bluza Katiei care stătu cuminte.

Grija dezinteresată a Tosiei o stimula dintr-odată şi pe Anfisa; contribui şi ea în felul ei la pregătirea Katiei:

— Dacă încearcă să te sărute fără voia ta, ţine mâna aşa, o sfătui Anfisa, versată – şi îşi îndoi mâna împingând cotul înainte.

Tosia repetă şi reţinu pentru oi ice eventualitate gestul preţios al Anfisei; cine ştie, îi va folosi poate şi ei odată…

— Şi dacă se obrăzniceşte de-a binalea, dă-i una peste mutră, asta îi calmează! urmă Anfisa, prevăzătoare; apoi, considerând-o pe Katia cu un ochi critic: Dar parcă eşti tu în stare! Gel puţin nu i te arunca din capul locului de gât; fierbe-l bine, şi-ai să-l legi mai tare.

— Da’ de ce trebuie Katia să se prefacă dacă şi ea îl iubeşte pe Saşka? se miră Tosia.

— Iubeşte… repetă batjocoritor Anfisa cercetând la lumina becului o sticluţă de colonie. Nu există iubire.

— Nu există iubire? încremeni Tosia. Dar unde-a dispărut?

— Nici n-a existat vreodată! zise Anfisa, desfătându-se cu uimirea Tosiei. Oamenii mint, au născocit un basm ca să le fie viaţa mai veselă… Crede-mă: toţi bărbaţii nu vor decât un singur lucru!

Tosia îşi roti ochii descumpănită, căutând sprijin.

— Dar… Puşkin minte, după părerea ta?… „Eu te-am iubit, şi poate…”

— Poate! o tachină Anfisa.

— Ajunge! Ce tot sperii fetiţa, o opri Vera. N-asculta ce spune, Tosia.

— Am şi eu un cap pe umeri, se ofensă deodată Tosia şi privi fix la Anfisa. Mi-e milă de tine, Anfisa, dacă într-adevăr gândeşti aşa…

— Apoi se apropie de Katia şi cu tonul cu care pronunţi un lucru tainic şi ruşinos, o întrebă: – Te duci cu el şi la Kamciatka dacă te cheamă?

În celle două săptămâni, Tosia aflase toate obiceiurile locului: „Kamciatka” îşi avea legile ei nescrise, dar recunoscute de toată lumea. Când o fată se ducea cu un băiat la Kamciatka, asta echivala cu declararea în public a dragostei ei, cu logodna. În locul demodatelor cuvinte „mire” şi „mireasă”, aici se spunea: „Se duc pe la Kamciatka”. Aproape toate familiile tinere ale aşezării trecuseră pe la Kamciatka şi chiar mulţi oameni mai vârstnici îşi aduceau ou drag aminte de ea.

— Am să văd… răspunse evaziv Katia.

Tosia se uită la ea cu un fel de groază tinerească şi se întoarse cu fermitate către Anfisa.

— Dă puţină colonie pentru Katerina, fii om!

Fără o vorbă, Anfisa întinse Katiei sticluţa de colonie.

Tosia o luă fără sfială şi o duse la nas.

— Alta! Ai una mai bună, ştiu.

— Aha! triumfă Anfisa. În sfârşit te-am prins, mereu umbli prin lucrurile altora!

Tosia se apropie bătăioasă de Anfisa.

— M-ai văzut tu?

Anfisa cotrobăi cu mâna în noptieră, scoase dintr-un colţ afundat o sticluţă tăinuită şi o înălţă în dreptul ochilor.

— Eram sigură! Parc-aş fi ştiut, ieri am zgâriat puţin sticla şi astăzi semnu-i mai sus… Dacă te prind, pe loc îţi rup mâinile!

— Încearcă… răspunse Tosia, însă fără elanul de adineauri şi depărtându-se de Anfisa.

Zgârietura vicleană a Anfisei o intrigă peste măsură pe Tosia. Ca să-şi ascundă tulburarea, se retrase lângă patul ei şi-şi făcu de lucru cu o „natură moartă" care stătea cam strâmb pe perete.

Katia se uită la ceas şi cu un strigăt – „Aoleu, întârzii!" – dădu buzna afară.

Pe plită, cartofii Nadiei sfârâiau. Anfisa se strâmbă a scârbă.

— De ce ţi-o fi plăcând ţie să te munceşti în fiecare seară cu masa? Doar avem cantină.

— Îmi place… răspunse posomorâtă Nadia.

— N-asculta ce spune, Nadejda! se amestecă Tosia iar, după ce-şi revenise între timp. Dacă o laşi, se năpusteşte la toată lumea. E o tigroaică sălbatică, nu om!

Provocând-o pe Anfisa la luptă, Tosia păşi curajos spre ea şi-i vorbi eu o furie înfrânată:

— …Dacă a luat cineva din colonia aia a ta împuţită, de ce musai să fiu eu aceea? Ce sunt eu, cea mai de pe urmă?

— N-are cine altcineva! răspunse Anfisa cu convingere.

— Că mare nevoie am eu de colonia ta! nu se lăsă Tosia. Dacă vreau îmi cumpăr o găleată plină!

— Foarte bine, cumpără-ţi, dar nu lua din colonia altuia.

— Chiar am să-mi cumpăr!

— Cumpără-ţi, cumpără-ţi… Nu uita şi de pudră. Mereu umbli la pudriera mea!

— La pudriera ta? se indignă Tosia. Ascultă, asta e

prea de tot. Când n-am pudră, pot să mă dau şi cu praf de dinţi. Nu fac eu pe grozava ca unele!

— Ia mai sfârşiţi cu bâlciul, interveni Vera aspru. Mi-e şi silă să v-aud. Iar tu, Tosia, pur şi simplu mă uluieşti…

Tosia bătu cu picioru-n podea şi cântă:

Ea pe toţi îi uluia.

Aşa… era ea!

— Ce mai poetă! pufni Anfisa. Puşkin în sos de roşii!

— Aşa cum mă pricep… spuse Tosia bosumflată şi uitându-se cu ciudă la răutăcioasa de Anfisa.

— Tosia, ţi-ai făcut lecţiile? o întrebă Vera repede, ca să împiedice o nouă ciocnire.

— N-avem nimic de învăţat, mamă-Vera… o ispiti Tosia cu un şiretlic şi rezistă stoic privirii pline de îndoială a Verei.

— Toosia!…

— Oh, m-am plictisit de voi toate. Proastă am fost că m-am înscris la şcoala serală… regretă pentru a nu ştiu câta oară Tosia, dar îşi scoase cuminte manualele din noptieră şi se aşeză la masă.

Frunzări cu ciudă cartea de aritmetică, găsi problema pe care trebuia s-o rezolve, căută iute ila rezultat după obiceiul şcolăresc şi făcu o mină acră nevăzând cum o s-ajungă *ea* la acest rezultat. Fetele făcură pentru puţin linişte, lucru rar în camera lor. Anfisa se întoarse ia oglindă, iar Vera se lungi în patul-hamac şi-şi vârî nasul într-un roman voluminos.

— Ce se mai aude pe-acolo, nu s-au căsătorit încă? întrebă cu glas insinuant Tosia.

— Tu vezi-ţi mai bine de problemă… o sfătui Vera.

— Da’ rele mai «înteţi toate! se indignă Tosia. Mă dăscăliţi şi iar mă dăscăliţi… Cum de nu v-aţi plictisit?

Luându-şi capul între mâini, Tosia se cufundă îndârjită în problema ei, mormăind: „Trenul a plecat din gară…”

Cineva bătu încetişor la uşă.

— Intră! Cine-i acolo, aşa de politicos? strigă Tosia, fericită că are un motiv să mai lase deoparte problema

blestemată.

Uşa se întredeschise şi în cameră se strecură logodnicul Nadiei, Xan Xanâci.

Xan Xanâci era un om de neînlocuit şi se bucura de respectul tuturor. Specialitatea lui erau ferăstraiele

— Să le ascută şi să le ceaprazuiască –, dar se pricepea şi în ale dulgheriei, lăcătuşeriei, iar la nevoie putea să dreagă şi troliul, să descuie o uşă fără cheie, ba chiar să repare un ceas de damă. Mâinile lui harnice îşi căutau veşnic de lucru; aşa se simţea el bine, căci altfel, când era silit să stea câteva clipe degeaba, nu se mai simţea în apele lui – parcă păcălea pe cineva.

În camera logodnicei, Xan Xanâci nu era niciodată la largul său şi căuta neîndemânatic să-şi ascundă stinghereala sub o dezinvoltură glumeaţă. Şi acum, după ce intră, se opri pe rând în faţa tuturor fetelor, strângându-le mâna şi zicând:

— Respectele mele, Vera Ivanovna… învaţă, Tosia, ai să ajungi profesor… Anfisa noastră se face din ce în ce mai frumoasă…

După îndeplinirea acestui ritual, socotit de el obligatoriu, Xan Xanâci se apropie de Nadia, se uită în ochii ei întrebând-o parcă de n-a greşit cu ceva şi, în calitate de logodnic, îi strânse duios braţul mai sus de cot. Nadia dădu din cap încurajatoare şi aşeză pe colţul mesei tigaia cu cartofii aburinzi.

— Bine mai ştii tu să prăjeşti cartofi, Nadiuşa! o lăudă cu foc Xan Xanâci.

Se aşezaseră alături şi mâncau ca în familie.

— Nu se aude nimic cu locuinţa? se interesă Vera.

Xan Xanâci făcu un semn de deznădejde cu mâinile.

— Eu nu-l pricep pe Ignat Vasilievici al nostru: cel dintâi se arată înţelegător cu mine şi Nadiuşa, pe urmă tot el tărăgăneză construcţia.

— Îl gâtuie planul, explică Vera. Noi încă n-am învăţat să împletim producţia cu viaţa de toate zilele…

— Aşa o fi, însă pe noi asta nu ne încălzeşte… Când te gândeşti că fericirea a doi oameni depinde de o fărâmă

de spaţiu locativ…

Xan Xanâci nici nu sfârşise bine vorba şi iar dădu din mână.

— E o porcărie! se aprinse Tosia, foarte simţitoare la necazul altuia, şi chiar bătu cu pumnul în masă. Stă o cameră goală şi vouă nu v-o dă… Ar trebui scris la ziar.

Tosia căută timid înspre hamacul Verei. Însă toate fetele din cameră luau parte cu atâta inimă la sforţarea Nadiei şi a lui Xan Xanâci de a-şi înjgheba un cămin fericit, încât până şi Verei celei aspre îi păru întemeiată ieşirea Tosiei şi nici de problemă nu-i mai pomeni.

— Tu n-ai dat la ziar despre agronomul tău? îi aminti Anfisa Tosiei. Şi care a fost rezultatul?

Tosia se fâstâci o clipă, de parcă ar fi fost vina ei că Nadia şi Xan Xanâci nu primiseră locuinţă până acum.

— Agronomului o să i se viină de hac! trăspunse ea cu convingere.

— Camera aceea este rezervată pentru un cadru tehnic de conducere, explică Xan Xanâci timid. Se spune că în curând ne vine un inginer…

— Inginer? întrebă Anfisa. Ţi-ai găsit! Nu vine un inginer adevărat în nenorocita noastră de exploatare! în locul vostru, Xan Xanâci, eu m-aş muta – şi basta! Să încerce să mă dea afară pe urmă!

— Cum aşa, cu de la sine putere?! se miră Xan Xanâci. E pus şi un lacăt acolo…

— Ce om eşti şi dumneata! îl dojeni Anfisa. Orice lacăt ştii să-l descui, şi în faţa ăstuia dai înapoi.

— Just! aprobă Tosia. Deşi e ideea Anfisei, e justă. Eu… cum se zice, mă aliez!

— Cum *deşi*? întrebă Anfisa înţepată.

— Ia mai slăbeşte-mă, făcu Tosia şi, sărind de pe taburet, propuse înflăcărată: Xan Xanâci, dragule, hai să rupem lacătul! Ce-ţi pasă? Iar mâine facem şi nunta! în viaţa mea n-am fost la o nuntă adevărată… Ce zici, Xan Xanâci?

Xan Xanâci se uită cu coada ochiului la Nadia, care stătea absentă alături de el, clătină din cap şi zise cu

regret:

— Nu, aşa nu merge… Mai bine aşteptăm, cu Nadiuşa, până ce ne dă o cameră după lege.

Tosia îşi dădu drumul decepţionată pe taburetul ei.

— Aştept, aminti Anfisa. De ce ai vorbit aşa de mine? …

— De ce, de ne ce! izbucni Tosia. Eşti o zgripţuroaică, te omori pentru un pic de colonie!

— Tot eu sunt vinovată… Anfisa zâmbi cu înţeles. Nu poţi să-mi ierţi că băieţii mă dansează pe mine şi nu pe tine! Am văzut eu cum holbai ochii, la club!

Vera lăsă jos cartea.

— Să-ţi fie ruşine! E un copil încă…

— Halal copilaş! pufni Anfisa. Tu, Vera, cu cărţile tale te-ai împotmolit undeva prin secolul al nouăsprezecelea. Astăzi copiii ca ea şi-n somn visează cum să se mărite mai repede!

— Zor nevoie! zise Tosia dispreţuitoare. Eu, dacă vreau, rămân şi fată bătrână!

— Ai să rămâi chiar!

— Anfisa schimbă repede frontul de atac şi, măsurând-o pe Tosia cu ochi ageri din cap până-n picioare, zise: – Eşti prea închipuită şi, dacă vrei să ştii, ai picioare vulgare!

— Cum sunt? se sperie serios Tosia şi-şi privi descumpănită picioarele care o slujiseră toată viaţa cu credinţă, nu o dată ferind-o de necazuri, iar acum uite că nu sunt aşa cum s-ar fi cuvenit.

— Vulgare! Caută în dicţionar, tot îţi va prinde bine!

Din lipsă de cultură, Tosia nu pricepu înţelesul cuvântului injurios al Anfisei – de aceea se simţi şi mai jignită.

— Iar tu… silabisi ea fără vlagă, tu dezonorezi numele de femeie, asta este!

— Tosia! strigă Vera la ea, punând-o în gardă pe protejata ei.

Dar Tosia se dezlănţuise, şi Vera, cu toată autoritatea ei de şefă a camerei, de sortatoare-însemnătoare a

depozitului de sus şi de studentă fără frecvenţă, n-o mai putu opri.

— Ce Tosia? Sunt Tosia de şaptesprezece ani şi şase săptămâni!… Uită-te mai bine la Anfisa. Toţi ştiu şi tac: e dezgustător… Şi de ce mă rog te-ai împopoţonat aşa? Te duci la serviciu doar…

— Nu e treaba ta, se oţărî Anfisa. Îţi bagi nasul unde nu-ţi fierbe oala!

Ele stăteau de o parte şi de alta a lui Xan Xanâci şi ţipau una la alta peste chelia lui. Xan Xanâci cel delicat se aplecase adânc peste tigaie şi se făcea că nici nu bănuie fur nun a dezlănţuită peste capul lui.

— Ba e şi treaba mea! insistă Tosia. În toată aşezarea ţi-a mers buhul că-ţi vin noaptea cavalerii la centrala telefonică! Şi cum de nu te temi? Ai să te pomeneşti odată cu un copil în braţe şi atunci o să ai de ce plânge toată viaţa.

— Eh, Tosenka! zise Anfisa cu superioritate. Asemenea lucruri trebuie să ştii cum să le suceşti…

— Luă cuţitul de pe masă şi îl ascunse în noptieră…

— De câte ori am spus să nu-mi luaţi lucrurile fără să mă-ntrebaţi… După ce mănânci să pui scaunul la loc, Xan Xanâci.

Xan Xanâci sări jenat de pe scaun.

Anfisa îşi puse o haină frumoasă din blană de veveriţă şi se opri o clipă în uşă.

— Visuri plăcute, fecioarelor! Şi Tosia să viseze un batalion de logodnici! Iubire – ah, ah!

Ieşi bobotind din cameră.

Nadia îi dădu alt scaun lui Xan Xanâci, iar pe al Anfisei îl duse către patul acesteia şi-l trânti cu un zgomot duşmănos lângă noptieră.

— Nu face nimic, o linişti Xan Xanâci pe logodnica lui. Îmi fac eu un taburet. Ne aranjăm noi singuri.

Tosia se apropie de noptiera ademenitoare a Anfisei, parcă atrasă de un magnet. Pentru început, dădu brânci scaunului şi o maimuţări pe Anfisa:

— „Nu-mi luaţi lucrurile fără să-mi cereţi voie!… De

câte ori nu v-am spus!”…

— Apoi Tosia inspectă sticluţele cu colonie şi mirosi una.

— Unde naiba găseşte ea o colonie cu miros aşa tare? se miră Tosia şi se stropi pe furiş cu colonia interzisă.

— Tosia! o strigă Vera.

— Colonia altuia miroase întotdeauna mai bine! spuse Tosia cu convingere. Nu te necăji, frumoasa noastră nu va observa nimic.

— Ridicând sticluţa în lumină, Tosia îi adăugă atentă puţină apă cu linguriţa.

— Nu mai pot eu de semnele ei, şi-a găsit pe cine să sperie!…

— Privindu-se în oglindă, Tosia începu să viseze: – Dacă aţi şti, fetelor, ce mult aş vrea să fiu frumoasă! N-aş lăsa atunci niciun băiat să se apropie la mai mult de doi paşi; le-aş răzbuna pe toate fetele înşelate! Aş ieşi, aşa frumoasă, în stradă…

Tosia smulse învelitoarea de pe pernele Anfisei, şi-o aruncă pe cap şi, legănându-şi neîndemânatic umerii, se plimba mândră prin încăpere, arătând cum s-ar plimba ea pe strada principală, dacă i s-ar împlini dorinţa arzătoare şi ar deveni dintr-odată frumoasă.

— Toţi băieţii din calea mea încremenesc, iar cei mai slabi de înger – cad din picioare şi tot cad, formând stive!

De lac avară cu materia primă, Tosia coinfecţionă din aer o stivă înaltă, înaltă.

— Oh, Tosia, caraghioasă mai eşti! spuse Nadia şi zâmbi pentru prima oară în seara aceea.

Vera o tachină şi ea:

— Iar un nenorocit de băiat stă aşa, prins şi el în stivă, frământându-şi creierii: cine-o fi ăst nod de fată?

Tosia pufni jignită:

— Nici nu sunt aşa de măruntă, şi dacă mă caţăr pe un toc înalt – am să fiu chiar de statură mijlocie!… Am observat: toate femeile cu toc înalt se fac deodată mai frumoase.

Vera puse cartea la o parte.

— Ce-i tot dai zor cu frumuseţea… Degeaba îţi faci iluzii, viaţa e mai grea pentru femeile frumoase: au de înfruntat mai multe ispite.

— De-aş avea eu parte de greutăţile lor… mormăi Tosia şi izbi deodată cu pumnul în masă. Şi totuşi nu e drept! Nu sunt de acord!

— Ce te-a apucat? nu înţelese Vera.

— Acelaşi lucru! S-o luăm, de exemplu, pe Anfisa noastră: niciun deget n-a mişcat, totul i-a venit aşa, pe gratis: frumuseţea, succesele şi aşa mai departe. Dar cu ce mă rog suntem noi mai prejos? Spune? Vezi, nu ştii să răspunzi! triumfă Tosia asupra Verei cea de la „fără frecvenţă”. Sau aşa e scris să fie: unii cu foloasele, alţii cu ponoasele? De ne-ar întreba barem înainte de naştere: vrei să fii aşa? Dar nu ne-ntreabă. Suntem aduşi pe lume şi după aceea – descurcă-te cum poţi. Dacă ar exista un dumnezeu în cer, aş şti cel puţin cine ne-a jucat festa. Acuma însă pe dumnezeu l-au debarcat şi nici n-ai pe cine înjura. Natura n-ai cum s-o înjuri! Nicio scofală… Să te dai cu capul de toţi pereţii! De ce se mai spune că la noi toţi sunt egali?

— Egali, dar nu la fel, răspunse Vera.

Tosia clipi uluită, minunându-se în naivitatea ei de câte cuvinte au născocit oamenii, asemănătoare şi diferite totodată, îndărătul cărora să se poată ascunde.

— Mie mi-e greu, desigur, să te contrazic: uită-te câte cărţi ai înghiţit tu, dar toate nu sunt decât savantlâcuri! Cu frumuseţea asta e ca şi cu loteria de bani sau de obiecte: toţi plătesc la fel, trei ruble, numai că unul se alege cu un ceas de aur, iar celălalt cu un salut din partea Ministerului de Finanţe!… Multe le-a mai făcut boacăne şi natura asta!

— Aşa-i trebuie, dă-i, natura e de vină! intră şi Xan Xanâci în vorbă. Atinge-o cu o mustrare, Tosia!

— Am s-o ating! Nu e de loc pe lima noastră: a curat capitalism! Se nasc frumoase şi pe urmă toată viaţa… cum se zice?

— Tosia desfăcu degetele în foarfecă şi le tot mişca: – taie cupoane; bine zic, mamă-Vera?

Vera încuviinţă din cap tăcută.

Nadia însă zise supărată:

— Vorbărie! Ce v-aţi pornit? Aşa a fost şi aşa va rămâne. Până şi în comunismul deplin unii vor fi frumoşi, alţii… aşa şi aşa. Nimic de făcut.

Toate aceste gânduri despre nedreptăţile naturii păreau a nu fi chiar noi pentru Nadia.

— Ba este! declară Tosia pătrunsă. Găseşte ea ştiinţa un leac!

Se aşează la masă şi îşi trase în faţă cartea de aritmetică cu atâta hotărâre, parcă anume să accelereze victoria ştiinţei. Dar, la prima aruncătură de ochi asupra problemei odioase cu trenul, toată hotărârea lăudabilă a Tosiei se evaporă neîntârziat şi-i fu limpede că nu e un lucru tocmai uşor să grăbeşti pasul victorios al ştiinţei.

— Ştiinţa progresează, fără îndoială… zise Xan Xanâci, neînţelegând de ce pune Nadia atâta inimă în această discuţie glumeaţă. Vom mai ajunge, poate, să vedem cum se deschid atelierele de reparat oameni. Te-ai plictisit, să zicem, de nasul tău, dai o fugă la un astfel de atelier, schimbi nasul şi îţi vezi mai departe de drum cu alt nas, proaspăt. L-ai vrut drept – bine; l-ai vrut coroiat – tot bine.

Xan Xanâci râse primul de ce spusese, apoi tuşi jenat, cerându-şi iertare pentru această superficialitate inadmisibilă la un om în vârstă.

— Vii la cămin cu un nas nou, urmă Tosia încântată de ideea lui, şi nu-ţi mai dă drumul înăuntru. „Cetăţeano, nu eşti trecută în cartea noastră de imobil”.

— Ajunge, vorbiţi în dodii! zise Nadia posomorâtă.

Şi Vera o dojeni pe Tosia:

— Prea îngust priveşti viaţa, dintr-un singur punct de vedere. Parcă frumuseţea e totul? Poţi să fii fericit şi fără o frumuseţe deosebită; dacă ai. O familie unită, o muncă pe plac, toţi te stimează…

Tosia dădu dispreţuitor din mână.

— Astea nu sunt decât savantlâcuri şi fantezie! Aşa se spune numai pentru consolarea noastră, a nenorocitelor…

Arată-mi-o pe fericita şi răsfericita aceea, din cea mai unită familie, care să nu viseze la frumuseţe. Eu nu prea am văzut aşa ceva!…

— Tosia căscă.

— De ce oare, mamă-Vera, mă cuprinde întotdeauna somnul când mi se spun lucruri savante?

— N-ai crescut încă destul pentru discuţii savante, răspunse Vera înţepată şi se apucă de cartea ei groasă.

— Asta aşa el încuviinţă Tosia şi deodată zâmbi: Ah, ce-mi veni în minte!… Dacă aş fi eu natura, aş face aşa. Se naşte un om… *de niciun fel*. Nici frumos, nici sperietoare, ci aşa, de niciun fel, înţelegeţi? Apoi, când ar creşte, să zicem la vreo şaptesprezece ani, eu în locul naturii i-aş dărui frumuseţea după merit. Aş lua totul în consideraţie: şi cum lucrează, şi cum se poartă cu prietenii, dacă e lacom sau nu, la ce visează, totul, totul… Ai după merit – şi să-ţi fie de bine! Atuncea da, ar fi dreptate… Acuma însă, la statură se face economie, ţi se repartizează o mutră de nimic şi păstreaz-o până la moarte!… Ce zici, mamă-Vera, m-am gândit bine?

— Vorba ceea: copiii cu arşicele… ripostă Vera şi mai încercă o dată s-o aducă pe Tosia pe drumul drept: Cum de nu înţelegi oare: nu ajunge frumuseţea pentru fericirea adevărată! Uite, Anfisa noastră e frumoasă, poate cea mai frumoasă din cameră…

— Nu poate, ci sigur! o întrerupse Tosia: dragostea de adevăr învinse în ea animozitatea faţă de răutăcioasa-i vecină. Numai că e rea ca O babă-cloanţă! Un om frumos, aşa cred, trebuie să fie şi bun la inimă: de ce să fie rău, dacă e frumos?… Nu-i aşa, Nadia?

— De unde să ştiu? se miră Nadia. Nu e specialitatea mea: tata şi mama n-au fost prea generoşi cu frumuseţea mea…

— Nadiuşa! îşi dojeni logodnica Xan Xanâci, în timp ce curăţa tigaia cu o coajă de pâine. Mereu te ponegreşti!

Nadia se apucă să strângă masa. Tosia observă deodată nişte gunoi lângă uşă, se ridică şi, cercetând lista lipită de peretele lateral al dulapului, cu ordinea

serviciului pe cameră, zise cu multă părere de rău:

— Păcat, n-am ştiut că era azi rândul Anfisei! Aş fi învăţat-o eu să se mai răstească la oameni! S-a obişnuit să călărească pe spinarea altora, şi asta numai pentru că e frumoasă… Ducă-se pe pustii cu toată frumuseţea ei!

— Ajunge, Tosia, ai trăncănit destul, îi zise Vera hotărât. Azi, nici să nu te gândeşti că am să-ţi rezolv eu problema. În locul tău, m-aş gândi la învăţătură, nu la frumuseţe… într-adevăr, nu-ţi doreşti nimic altceva pe lume decât frumuseţe?

— Ba-mi doresc… răspunse Tosia încet.

Vera se înălţă puţin pe pat şi întrebă cu interes:

— Ce, dacă nu e secret?

Tosia făcu ochii mici şi îşi dădu drumul repede, cu foc, aşa cum îţi mărturiseşti o dorinţă veche şi arzătoare:

— Numai să nu râzi. Cea mai mare dorinţă a mea este să am un frate mai mare… Un adevărat frate mai mare!

Tosia vorbi şi mai repede, parcă de teamă să nu fie întreruptă şi să nu poată spune până la capăt:

— …Cu acelaşi nume ca mine, şi cu acelaşi nume de tată; să fie un adevărat, adevărat frate bun, înţelegi? Şi să fie mai mare decât mine cu vreo doi ani, sau chiar cu cinci… Să fie puternic, deştept şi să le ştie toate în viaţă. Să pot să-i cer un sfat la o adică, şi să-i spun totul. Înţelegi? Absolut totul… Pe scurt, un adevărat frate mai mare, cum au alte fete… Să nu crezi, l-aş ţine numai în puf! I-aş spăla cămăşile, la leafă i-aş cumpăra cea mai modernă cravată, i-aş găti trei feluri de mâncare la prânz. Am merge împreună la cinema, dis-de-dimineaţă l-aş trezi totdeauna la timp! Şi încă ceva… Să nu se însoare, să stea numai cu mine. De ce să-i trebuiască însurătoare? Ar mai nimeri cine ştie ce zvăpăiată, vreo fluşturatică, şi ne-ar despărţi… Şi tuturor derbedeilor de teapa lui Filea’ să le fie frică de el, şi să semene cu tata, barem un pic…

Tosia tăcu şi deschise încet ochii. I se păru deodată că îngăduise un avânt prea mare visurilor ei irealizabile şi că cere mult prea mult sorţii. Îi mai era teamă că fetele au

s-o ia în râs. Dar nimeni nu zâmbi măcar, numai Xan Xanâci – nu se ştie de ce – începu să tuşească încetişor. Copilăria schilodită de război a fetei crescute la Casa copilului apăruse în cameră – şi totul amuţi în jur.

— Daa… zise cu o notă filosofică în glas Xan Xanâci, care, fiind unicul bărbat de faţă, se socoti dator s-o consoleze cumva pe Tosia. Războiul, în veci blestemat să fie…

Nadia îl trase de mânecă şi el tăcu. Vera nu era în stare să suporte privirea iscoditoare a Tosiei şi îşi întoarse ochii, parcă vinovată. Se simţea prost, ca şi cum Tosia ar fi încălcat din lipsă de experienţă o lege nescrisă a vieţii, deschizându-şi inima în faţa lor

— Şi chiar mult mai larg decât se obişnuieşte între oameni, chiar când aceştia trăiesc sub acelaşi acoperiş şi ţin unii la alţii.

Pe Vera o impresionă cel mai mult că Tosia îşi permitea să viseze doar la un frate. Din fragedă copilărie se obişnuise, probabil, într-atâta cu situaţia ei de orfană, încât nici nu i-ar fi trecut prin minte să-i ceară sorţii un tată şi o mamă, iar limita visurilor ei era un frate mai mare, care să semene puţin cu tata.

Cu ochii abia mijiţi, din pricina luminii prea tari, Tosia se opri lângă patul Verei. Nu bănuia de ce se posomorâse toată lumea din cameră ca la un praznic şi se uita bătăios în toate părţile, gata să dea riposta cuvenită cui ar îndrăzni să spună ceva nerespectuos despre inexistentul ei frate mai mare.

Vera gândi că fetişcana aceasta colţoasă nici nu-şi închipuie cât de crudă a fost viaţa cu ea. Se înălţă iar pe pat, o atrase cu o mişcare bruscă pe Tosia care se împotrivea şi, cu un sentiment dulce, necunoscut înainte, de durere aproape maternă, cuprinse umerii subţiri ai fetei şi îşi ascunse bărbia în părui ei moale, care răspândea un miros străin de colonie tare – colonia Anfisei.

— Dă-mi drumul, nebuno! ţipă Tosia, smulgându-se din îmbrăţişarea nepoftită. Eu vorbesc cu tine frumos, iar tu…

Sări ca un tigrişor sălbatic de lângă patul Verei şi întinse cu înflăcărare mâna.

— Dacă vrei să ne batem, spune! Am să-ţi arăt eu câteva metode… Poţi să mă crezi, toţi băieţii de la şcoală boceau după ce mă luam la trântă cu ei! se lăudă Tosia amintindu-şi vitejiile ei din trecut.

Dar surprinse privirea Verei, o privire nouă, deschisă, blândă, puţin vinovată, şi clipi din ochi fâstâcindu-se.

— Ori te gândeşti la altceva? întrebă Tosia bănuitoare, uitându-se drept la Vera care se tulbură şi ea.

— Prostuţă ce eşti!… spuse încet Vera, pipăi cu mâna cartea şi se întoarse la perete.

Tosia se plânse lui Xan Xanâci:

— Ce modă au adoptat: cum nu le place ceva, te şi taxează de prostuţă!

După toate astea nu-i mai rămăsese altceva de făcut decât să se aşeze la masă şi să înceapă a-şi mâzgăli la nimereală caietul, în speranţa oarbă că odioasa problemă se va rezolva într-un fel singură.

Nadia şi logodnicul ei se retraseră în colţul lor, aşezându-se pe pat. Tot continuând să mâzgălească în caiet, Tosia spionă precaută în jurul ei. Convingându-se că nu-i dă nimeni nicio atenţie, îşi scoase pe furiş piciorul de sub masă, îl privi critic din toate părţile şi dădu din umeri, neînţelegând nici în ruptul capului ce cusur putuse găsi răutăcioasa de Anfisa picioarelor ei…

— Răspunsul din carte e greşit, se vede! presupuse Tosia, după ce compară rezultatul ei pripit cu ce! din manual.

— Tu şi data trecută ai găsit o greşeală, zise Vera cu o voce mai fermă de data asta.

Pe Xan Xanâci îl chinuiau cu totul alte griji.

— E cazul să ne gândim la mobilă, Nadiuşa, vorbi el îngrijorat. Te pomeneşti că ne dau cameră şi nu avem nimic pregătit. Dulap, masă, scaune fac eu singur, tot atât de bune ca de la fabrică. Am şi ochit nişte scânduri uscate. Patul însă e mai bine să-l cumpărăm. Sunt un soi de paturi cu bile la colţuri. Adunăm bani şi cumpărăm unul… Ce zici,

Nadiuşa?

— Bine, încuviinţă Nadia, să cumpărăm. Fac eu economii luna asta, vreo două sute de ruble.

— Numai să nu te strâmtorezi, Nadiuşa! se sperie deodată Xan Xanâci. Dacă vrei bomboane, sau ceva dresuri, cumpără, nu te sfii şi nu mă întreba.

— Ce nevoie am eu de dresuri? se miră Nadia. Mie nu-mi trebuie dresuri.

— Am dat şi eu un exemplu, Nadiuşa. Poate să-ţi placă altceva. Eşti tânără, să nu te strâmtorezi, că, vezi bine, tinereţea trece.

— Bine, Xan Xanâci… acceptă încet Nadia, copleşită de bunătatea logodnicului ei, şi-şi roti ochii să vadă dacă fetele nu trag cu urechea.

În ce o privea pe Vera, nu încăpea nicio îndoială. Stătea cu spatele, cufundată în romanul ei voluminos. Tosia însă îşi muşca prea cu gravitate creionul, căutând poate în măduva lui rezolvarea pierdută a problemei îndărătnice, ori poate ţinându-se din toate puterile să nu izbucnească în râs de dragostea bătrânească a lui Xan Xanâci.

Vera sfârşi ultima pagină şi puse cartea pe noptieră. Tosia sări imediat:

— S-au căsătorit?

Vera dădu din cap.

— Eram sigură! triumfă Tosia. În romane totdeauna la urmă vine nunta. Ai citit unul, nu mai ai nevoie să citeşti altul. De aceea eu nici nu citesc!

— Vorbeşti numai ca să te afli în treabă! Lenea nu te lasă să pui mâna pe carte, asta el… Xan Xanici!

Vera făcu un semn cu mâna, Xan Xanâci înţelese imediat ce i se cere şi răspunse milităreşte:

— La ordin!

Apoi, ca de obicei, se întoarse cu faţa la perete.

Pentru a nu-şi pierde timpul degeaba cât se dezbrăca Vera, harnicul Xan Xanâci scoase din buzunar un briceag şi-şi făcu de lucru vârând cârlţii în crăpăturile dintre grinzi. Se vede treaba, Xan Xanâci nu se îndeletnicea pentru

întâia dată cu treaba asta folositoare, deoarece toaite crăpăturile, la înălţimea mâinii unui om care stă jos, erau călăfătuite mai demult, aşa că trebui acuma să se aplece înspre podea.

— Te poţi întoarce, Xan Xanâci, îl autorizâ Vera.

Dânsa îşi atârnase rochia pe speteaza scaunului şi se băgase sub pătură. Îşi luă o carte nouă de pe noptieră, aruncă o privire către patul Katiei şi apoi către ceas.

— Petrece cam mult Katerina noastră.

— Pariez, sări imediat Tosia, că ea stă acuma cu Saşka al ei la Kamciatka!

*

Înainte de a intra, Katia se opri o clipă în faţa uşii şi îşi trecu mâna peste faţă ca să-şi răcorească obrajii încă aprinşi de sărutările lui Saşka. Apoi, prefăcându-se prost dispusă, împinse uşa şi păşi înăuntru.

În timp ce Tosia continua să se chinuie cu problema, Xan Xanâci îşi luă rămas bun de la Nadia şi plecă să se culce în căminul bărbaţilor.

— Ei? – întrebă Tosia nerăbdătoare şi sări aşa de brusc de pe taburet, încât acesta se răsturnă cu zgomot pe podea.

— Ei, Katia? repetă Tosia ridicându-l şi privindu-şi prietena de jos în sus cu ochii dilataţi de atâta curiozitate.

— Ce este? întrebă Katia făcându-se că nu pricepe şi-şi întinse mâinile deasupra plitei. Ce caald el

— Lasă prefăcătoriile! o dojeni Tosia. Te iubeşte?

Katia se gândi cât se gândi, apoi dând afirmativ din cap răspunse:

— Îhî… şi mai dădu o dată din cap – pentru a întări.

— Aşa da! aprobă Tosia, bucuroasă de parcă ar fi fost vorba de dragostea ei, nu a Katiei. Felicitările mele, Katistaia!

— O îmbrăţişă cu elan pe Katia, dar o respinse imediat.

— Katiuşa, tu miroşi a tutun! Ce ţi-a venit, ai fumat de bucurie?

— Saşa a fumat…

Tosia se indignă:

— Proaste mai suntem noi, femeile! Bărbaţii şi fumează, şi beau votcă puturoasă, iar noi îi sărutăm. Să pun eu mâna pe unul dintr-ăştia, îl reeduc eu!…

Căutând să mai adauge câte ceva la cunoştinţele ei cam sărăcăcioase în tainele dragostei, Tosia veni foarte aproape de Katia şi o întrebă încetişor, ruşinată:

— Şi ţi-a spus-o chiar aşa, de-a dreptul: te iubesc şi nu pot trăi fără tine?

Katia se fâstâci.

— Cam aşa… Adică, într-un cuvânt, mi-a mărturisit că mă iubeşte…

— Mărturisit? se minună Tosia. Ce vorbă prostească! Mărturiseşti când ai făcut ceva urât, pe când asta…

Vera se desprinse de carte şi o privi cu interes pe Tosia. I se întâmpla şi ei câteodată ca un cuvânt cunoscut şi răscunoscut să capete un sens nou – şi abia atunci apărea fie stupiditatea lui ascunsă, fie, dimpotrivă, o adâncime şi o fineţe nebănuite.

— Oh, ce mi-e şi cu fiinţele astea omeneşti! se năpusti Tosia asupra omenirii frivole. De mii de ani trăiesc pe lumea asta, au construit piramide şi s-au ocupat de toate prostiile, dar n-au reuşit să găsească până acum pentru dragoste o termi-no…

Tosia se rătăci printre sunetele unui cuvânt lung, nefamiliar ei.

— Până acuma, repetă ea, încercând să-şi facă vânt pentru a învinge acest cuvânt inesupus – n-au născocit pentru dragoste o termi-nologie potrivită… Poftim!

— Ce tot îndrugi! spuse Katia nemulţumită, în timp ce-şi scotea haina. Toţi spun aşa – *a mărturisit*… Şi cum ar trebui să se vorbească despre dragoste după părerea ta?

— De unde să ştiu? se eschivă Tosia. Când se va găsi un nenorocit care să-mi facă o declaraţie, atunci am să-ţi explic întocmai.

Katia îşi scutură un fir de praf de pe paltonul pe care îl întinse apoi cu grijă pe un băţ cu cârlig şi-l atârnă în cuier. După aceea scoase din noptiera ei o cană mare

pentru ceai, un săculeţ brodat în care ţinea zahăr şi un alt săculeţ, nebrodat, cu pesmeţi. Tosia o urmărea cu ochii larg deschişi, neînţelegând cum poate Katia să se poarte într-un fel atâta de obişnuit, ba chiar să se pregătească să bea ceai, în ziua în care a aflat că e iubită.

După ce îşi turnă ceaiul, Katia se apropie de masă şi trase scaunul Anfisei.

— Nu te aşeza pe scaunul ei! zise Tosia superstiţioasă. Dă-o-ncolo! Ia mai bine taburetul meu…

— Se apropie de Katia şi se uită întrebător în ochii ei:

— Ce simţi tu acuma, Katistaia? Că eşti mare, mare, că ai ajuns până la stele, da?

— Lasă-mă! Ce tot îndrugi de stele? Eu nu mă pricep la aşa ceva… Dar parcă a devenit viaţa mai interesantă…

Deziluzionată, Tosia se îndepărtă.

— Pentru mine viaţa e totdeauna interesantă, de când mă ytiu. Numai înainte de leafă e mai plictisitor…

— Scoase o bomboană din pungă, o apropie de gură şi rămase aşa gânditoare.

— Fetelor, de ce oare, de când am venit încoace, mă tot gândesc la dragoste? înainte dacă îmi aduceam aminte o dată pe lună că există pe lume ceea ce se cheamă dragoste, şi asta numai după câte un film la care n-ai voie până la şaisprezece ani; acuma însă mă gândesc în fiecare zi şi fără niciun motiv… Ce curios: aici e nord, sunt urşi, iar eu cu gândul la dragoste! De ce oare?

— Aşa ţi-e vârsta, zise Katia.

— Vârsta?

— Tosia făcu o mutră de parcă ar fi aflat deodată că îmbătrânise pe neobservate.

— Se întâmplă deci cu toată lumea? Ca un deşteptător, cum s-a apropiat arătătorul, sună!

— Tu ce ai crezut, că numai cu tine se întâmplă? întrebă Vera.

— Numai cu mine, sau nu… Totuşi…

Nu prea voia Tosia ca starea ei nouă, tulburătoare şi ademenitoare, asupra căreia nici ea nu era încă lămurită, să se explice atât de simplu. Era ceva jignitor în

banalitatea acestei explicaţii, ceva care o umilea pe Tosia în propriii ei ochi. Parcă nici nu-i un om acolo.

5 – Fetele ci un pom, un măr necuvântător: calendarul a indicat primăvara şi, vrei nu vrei, înfloreşte!

Katia trase de sub pat un geamantan cu husă, scoase din el o bucată de tul învelită în hârtie roz, cumpărată mai demult de ocazie pentru nişte perdeluţe fără de care Katia nu-şi putea închipui viaţa de familie.

— Vinde-ne-o nouă, mie şi lui Xan Xanâci; măcar de-o perdeluţă, o rugă Nadia. Fie şi pentru una cât de mică…

— Am nevoie de toată bucata, fu neînduplecată Katia, cercetând cu grijă tulul în lumină.

— La naiba cu voi! exclamă Tosia indignată. V-a apucat: tulul… Şi asta-i dragoste! Se apropie de Katia: Dă-mi înapoi broşa… Păi eu, când am să mă îndrăgostesc, voi da din mâini şi voi zbura prin văzduh!

— De zburat, asta poţi, încuviinţă Vera. Mâine, la lecţia de matematică ai să zbori negreşit! Nu ţi-e ruşine oare de Maria Stepanovna? Ea îşi dă osteneala, te învaţă, iar tu umbli cu şmecherii, copiezi, te bizui pe suflat…

— Şi de ce să-mi fie ruşine? se miră sincer Tosia. Fiecare îşi face munca lui. Şi apoi Maria Stepanovna primeşte leafă pentru ce face.

Vera desfăcu mâinile a neputinţă.

— Dar ambiţie nu ai? întrebă ea, scoasă din răbdări.

— Cum să nu! se fâstâci Tosia. Nu mai puţină ca alţii…

— Atunci de ce nu-i vii de hac unei probleme de nimic? Şi doar nu eşti fată proastă, dar aici, poftim, te poticneşti…

— Nu-i vin eu de hac? întrebă Tosia înţepată. Eh, mamă-Vera, ce puţin mă înţelegi!

Tosia se aşeză pe un colţ al taburetului şi porni să scrie în caietul ei plină de hotărâre. Katia îşi strânse cu grijă tulul, îl împachetă în hârtia roz şi se întoarse la masă să-şi bea ceaiul.

— Ceea ce trebuia demonstrat! declară Tosia victorioasă, închizându-şi cartea de aritmetică.

Vera o privi cu neîncredere.

— Ai rezolvat?

— Am rezolvat!

— A coincis rezultatul?

— A coincis…

— Arată.

— Nu mă crezi? făcu Tosia consternată. Şi se mai cheamă că-mi eşti prietenă! Eu pe tine te cred întotdeauna…

— Hai, hai, arată.

— M-ai plictisit cu cicălelile tale, izbucni Tosia cu răutate. M-am plictisit de voi, de toate. Exploatatoare sunteţi, nu prietene!

— Tosia! o apostrofă Nadia ameninţător.

— Ce te bagi? Ştiu şi singură că mă cheamă Tosia. Sunt Tosia de şaptesprezece ani şi două luni!… Şi dacă nu am un frate mai mare, credeţi că puteţi să mă mâncaţi de vie? Am scăpat de Casa copilului şi credeam c-o să pot respira în voie, dar m-aţi înhămat iar!…

— Tosia se întoarse către Nadia şi întrebă veninos: – Tu de ce te bagi? Pe Vera o mai înţeleg, ea o să aibă curând treizeci de ani, bărbatul ei şi-a luat tălpăşiţa nemaifăcând faţă la atâta frumuseţe, familie proprie nu are… M-a adoptat în loc de fiică şi îşi încearcă pe mine sentimentele materne… Dar tu?!

Vera se întoarse spre perete. Nadia veni întins la Tosia şi o pălmui:

— Mucoaso! Proasto! Ce tot îndrugi?

Tosia clipi vinovată şi toată combativitatea îi pieri.

— Da’ ce-am spus? Nu mai ai voie să deschizi gura, m-aţi zăpăcit de tot…

— Se apropie de patul Verei şi potrivi un colţ de pătură îndoit.

— Uite, s-a şi ofensat… Hai, uită ce am trăncănit, mamă-Vera; mi-a scăpat aşa, din nebăgare de seamă… Şi problema am s-o rezolv, înghiţi-o-ar pământul!

— Se strâmbă: – „Un tren a pornit din gară!”… Dar eu poate vreau să merg cu vaporul, de ce îmi tot vâră

trenul ăsta tâmpit sub nas?

Katia pufni cu zgomot în cană.

— Şi dacă nu e niciun fluviu pe acolo?

— Se poate săpa un canal, foarte simplu… Ei? Verusia?

— Du-te, prostuţo, eu pe copii nu mă supăr.

— Mulţumesc, Verunka, tu eşti cea mai, cea mai!… Tosia o sărută înduioşată pe umăr, se aşează la masă şi redeschise păcătoasa de carte. Strângându-şi capul în mâini, bolborosi cu îndârjire:

— „Un tren a pornit din gară exact la ora douăsprezece”… – îşi ridică ochii de pe carte şi zise cu o mare părere de rău: – N-a întârziat nici cu o clipă, blestematul!

PRIMA ZĂPADĂ

Aşezarea se preschimbă cu totul într-o singură noapte. O zăpadă proaspătă se aşternu cu generozitate pe străzi, îngroşă acoperişurile, atârnă ţurţuri de firele de telegraf, îmbrăcă sărbătoreşte bradul gros de lângă clădirea administraţiei, acoperi cu fulgi nuielele firave, împrejmuite cu un gărduleţ, făcându-le să semene a copaci. Casele vechi de bârne întineriseră vădit sub căciulile de omăt şi arătau acum ca nişte foişoare din basme.

Soarele nu se ivise încă de după pădure, dar îşi şi întinsese razele pe sus, deasupra aşezării. Hornurile fumegau de zor. Prin aerul fără pic de vânt, fumul se ridica în coloane drepte. Privită dintr-o parte, aşezarea părea a fi agăţată de cer cu frânghii groase, răsucite – albe-gălbui jos în umbră, iar sus, în bătaia razelor, multicolore. Suflă un vânt uşor şi funiile de fum colorate se clătinară; aşezarea începu să se legene ca într-un scrânciob.

Tot ce era viu îşi lăsa urmele în zăpadă. De la cămin se prelungea o potecuţă timidă, punctată, până la fântână: o făcuse Nadia care, trezită prima, pornise după apă de spălat. Cioara pecetlui zăpada cu cruciuliţele ei, toate aidoma, iar câinele – cu pitacii. Cruciuliţele şi pitacii se apropiau reciproc şi se întâlneau formând un unghi, apoi

se despărţeau în foarfece.

În mijlocul străzii îşi lăsase urmele un tractor pornit de dimineaţă la pădure: două panglici de zăpadă înfundată, presată, segmentate de şenile în cărămizi lungi, egale.

Tosia, somnoroasă încă, ieşi din cămin şi, uimită de înfăţişarea sărbătorească a aşezării, încremeni pe prag, uitându-se ameţită la întinderea albă dimprejurul ei. Luă apoi un pumn de zăpadă scârţâitoare şi, făcând un bulgăre, începu să-şi înroşească obrajii. Zăpada era proaspătă, moale ca vata şi de loc rece.

— Ei, cuţulache, a venit iarna! îi strigă ea câinelui şi aruncă un bulgăre de zăpadă după el.

Câinele se opri locului, o dezaprobă din ochi pe Tosia, mirat de lipsa ei de seriozitate, şi plecă mai departe la treburile lui urgente.

Tosia îşi aminti că are de luat alimente pentru cantină şi porni în urma câinelui, căutând să nu strice desenul pitacilor lui. Potaia îşi întoarse capul din fugă şi se uită la Tosia cu un aer care voia parcă să spună: „Ce te ţii scai de mine?”. Tosia înainta cu pas uşor, dansând parcă, prin aşezarea înnoită de iarnă şi tot privea în jur, nu cumva să piardă ceva interesant.

Maistrul Ciurkin curăţa zăpada în faţa casei sale, cu o lopată lată de lemn. Ceva mai încolo, Petka, feciorul mai mic al maistrului, îşi spăla călimara cu zăpadă. Pete de un violet viu înfloreau pe zăpadă în jurul lui, pe o întindere mare.

Lângă pridvorul căminului de bărbaţi, Saşka, gol până-n brâu, se spăla ou zăpadă. Numai privindu-l, Tosia simţi un fior rece de-a lungul spinării. Zgribulindu-se, se bucură totuşi că odată cu ea trăiesc pe lume oameni atât de curajoşi şi sportivi.

Prima zăpadă atrase copiii în stradă. Se tăvăleau în omăt, ţipau, cădeau pe jos, jucându-se de-a soldaţii. Tosia îi privi cu invidie, dar îşi feri iute ochii de ispită. Iată şi prima luptă, iată şi primul geam spart în această iarnă – de un bulgăre zvârlit aiurea.

— Vă arăt eu vouă! ţipă o femeie grasă, venind fuga

cu un măturoi în mână.

Copiii se risipiră care încotro, parcă intraseră în pământ. Femeia se uită bănuitor la Tosia, care îşi luă pentru orice eventualitate un aer preocupat, de 0111 matur, ca nu cumva să fie trasă la răspundere pentru poznele altora.

Lunganul de administrator scotea din măruntaiele unei magazii întunecate braţe după braţe de lopeţi de lemn, pe ele cu noroi uscat încă de anul trecut, şi, uitându-se la cele crăpate prin mijloc, dădea necăjit din cap.

Tosia însoţi câinele până la cantină. Aici drumurile lor se despărţiră. Câinele îşi luă în primire postul la uşa bucătăriei, unde avea adesea câte ceva de profitat, şi de acolo, cu aerul unei persoane în exerciţiul funcţiunii, o urmări pe Tosia, aşteptând să vadă ce va mai întreprinde reprezentantul acesta nu tocmai serios al speţei umane.

Iar Tosia coti către intrarea principală. În pridvor îl zări pe Ilia şi mâinile începură a nu-i da pace. Făcu repede un bulgăre de zăpadă solid, îşi strânse fioros pleoapele ochind eleganta căciulă de blană a lui Iha şi azvârli bulgărele. Ilia înălţă capul şi bulgărele îl nimeri drept în ureche. Bucuroasă de precizia cu care ochise şi speriată totodată de ce făcuse, Tosia o luă la sănătoasa. Ilia o ajunse numai din trei sărituri şi se apucă să-i îndese cu generozitate zăpadă sub guler.

— Lasă-mă… Of, Iliuşka, lasă-mă, n-am să mai fac! se ruga Tosia.

La început se sili să scape din braţele viguroase ale lui Ilia, dar n-avu putere. Atunci miorlăi cu viclenie, apoi tăcu poznaşă şi pe furiş se lipi de Ilia. Nu că Tosia ar fi fost aşa de atrasă de Ilia, încât nu mai putea rezista – dacă nu e adevărat, nu e. Era pur şi simplu nerăbdătoare să afle ce simt fetele când sunt îmbrăţişate şi dacă într-adevăr i-atât de plăcut cum reiese din filme. E drept că Ilia nici nu se gândea s-o îmbrăţişeze pe Tosia, ci numai o ţinea vârtos de guler să nu fugă; însă amănuntul acesta nu-i păru esenţial Tosiei. De altfel, cum se mai şi sprijinise timid de Ilia, totul arăta a îmbrăţişare adevărată. Tosia nu pierdea degeaba

timpul la şcoala serală; îşi însuşise temeinic regula după care inversarea termenilor nu modifică suma.

Dar şi o altă cauză, mai temeinică, determină această experienţă curajoasă a Tosiei. Încă de pe când lucra în sovhoz, Tosia făcuse descoperirea că nu este de loc pregătită să facă faţă unor evenimente de neînlăturat din calea ei, de pildă ceasului aceluia inevitabil, în care cineva se va îndrăgosti odată şi de ea. Acest cineva nu va fi un chefliu de soiul lui Filea, ci un cu totul altfel de om, pe care Tosia încă nu prea şi-l închipuia, dar pe care îl va iubi şi ea. Deşi nimeni niciodată nu se îndrăgostise de Tosia – atât de tinerică altminteri –, ea era convinsă că timpul acela ispititor nu-i departe şi, coborând de pe culmile unor munţi înalţi, vine către ea în plină viteză.

Ceva tot aflase curioasa de Tosia din filme, mai ales din cele la care nenorociţii de băieţandri şi fetişcane până la şaisprezece ani n-au acces. Dar cu cinematograful pe Tosia o păştea un mare neajuns. Ea observase cu agerimea ei că toate eroinele din filme, chiar şi cele mai tinere şi mai puţin versate, ştiu totuşi de undeva ce şi cum trebuie să facă atunci când le întâmpină frumoasa dragoste de cinema.

În filmele de peste hotare, fetele din străinătate se aruncau vitejeşte de gâtul aleşilor, ascunzându-şi la pieptul acestora capetele lor venetice cu coafuri nemaivăzute şi, pierzând orice ruşine, se sărutau, se sărutau, se sărutau în neştire… Spre invidia Tosiei, toate acestea se petreceau cu atâta abilitate, de parcă s-ar fi ţinut înainte nişte cursuri de pregătire. În filmele noastre, compatrioatele Tosiei făceau la fel, ceva mai cu modestie, deşi se vedea cât de colo că nici ele nu erau căzute din cer şi ştiu perfect de unde le răsar picioarele. Ghiceai că se sprijină pe aceleaşi cursuri folositoare, cu toate că nu atât de temeinice ca ale colegelor din străinătate – într-un cuvânt, ceva de scurtă durată şi fără scoatere din producţie.

După toate aparenţele, chiar şi la Katia cu Saşka lucrurile nu merg mai prost ca la cinema. Această pricepere a tuturor de-a dreptul o tulbura pe Tosia. Nu mai

avea încredere în forţele ei şi-i era teamă că fără o pregătire specială, aşa, pe nepusă masă, nu va reuşi să facă faţă situaţiei grele pe care o întrezărea. Şi prevăzătoarea Tosia luă hotărârea să folosească o ocazie potrivită pentru a putea şi dânsa, ca din întâmplare, să se antreneze, să fie pe deplin înarmată faţă cu dragostea ei viitoare şi să nu se facă de râs când i-o veni şi ei rândul să-şi ascundă capul la un piept străin, să îmbrăţişeze gâtul cuiva, sau poate chiar să se sărute.

Tosia era fată la locul ei şi nu-şi făcea niciun fel de speranţe în privinţa dragostei lui Ilia, însă la un astfel de antrenament Ilia se potrivea de minune. Ocazia apărea cu totul neprimejdioasă şi ar fi fost păcat s-o piardă. Aşadar, Tosia, fără a sta prea mult pe gânduri, se hotărî să-l folosească pe Ilia drept manechin, ca să încerce cum va trebui să se poarte cu alesul ei necunoscut, care umbla pe undeva haihui şi nu se prea grăbea să-i dea de veste Tosiei.

Dar, pe lângă toate astea, mai era o cauză – nu tocmai o cauză, ci aşa, un cârlig. Undeva, într-un colţişor ascuns din sufletul Tosiei se ivise deodată o sete de răzbunare faţă de Ilia. „Tu nu-mi dai nicio atenţie, nici măcar numele nu mi l-ai reţinut şi-mi zici Dusia, iar eu, eu am să te păcălesc, am să mă antrenez cu tine – tu, terchea-berchea ce eşti!…”

Prefăcându-se că luptă cu Ilia, Tosia, închizând ochii de frică, se ridică în vârful picioarelor, nimeri cu capul subsuoara lui şi amuţi în aşteptarea unor descoperiri mari şi importante.

De la scurta vătuită a lui Ilia venea un miros puternic de benzină şi altul mai slab de smoală. Aceste mirosuri de toate zilele o împiedicau pe Tosia să se concentreze şi să-şi dea seama dacă simte acuma ceva nou, *feminin*, sau mult aşteptata fericire matură o ocoleşte şi de astă dată.

Ilia încetă s-o mai trateze pe Tosia cu zăpadă şi o întrebă batjocoritor:

— Ascultă, bucătăreaso, nu cumva ai aţipit pe-acolo?

Luată prin surprindere, Tosia sări repede în lături, fără să se fi dumirit ca lumea dacă i-a fost bine la

subsuoara lui Ilia sau numai aşa şi aşa. Dar zăpada de sub gulerul ei începu să se topească şi aici nu mai încăpeau două păreri: de e bine ori e rău.

— Lasă-mă, n-auzi! zise Tosia furioasă.

Ilia nu putuse bineînţeles să-şi dea seama de planurile tainice ale Tosiei, dar incursiunea ei timidă la subsuoara lui o observase şi se arătă nespus de uluit.

— Tosia! Nu cumva te-ai îndrăgostit de mine?

Grozav antrenament! Blestemându-şi curiozitatea stupidă care a dus-o prea departe, Tosia clătină energic din cap, căutând din răsputeri să-l facă pe Ilia să-şi schimbe părerea, să renunţe din capul locului la toate presupunerile lui caraghioase. Tosia vedea că el nu prea crede în spusele ei şi se supără aşa de tare pe Ilia, cum nu se supărase încă niciodată pe nimeni.

— Dă-mi drumul, ce te-ai legat de mine!

Îşi scutură cu ură mâna grea a lui Ilia de pe umărul ei şi plecă: mică, dreaptă, ca un soldăţel de plumb.

Tosia păşea fără grabă, ca un om matur, abia stăpânindu-se să n-o rupă la fugă ca o fetişcană. În treacăt, observă potaia de adineauri: ronţăia un os agonisit cu cinste şi nu se mai interesa de treburile Tosiei. Tosia simţea în spinare privirea lui Ilia şi îşi trăgea încăpăţânată bărbia ascuţită tot mai sus şi mai sus. Ce-i rămânea altceva de făcut, după ce se făcuse de ruşine într-un mod atât de prostesc? Acuma Ilia o să creadă despre ea vrute şi nevrute. Dracu’ a pus-o!... Tulburarea îi amorţi mâna stângă, însă dreapta Tosia o clătina cum nu se poate mai energic.

Ilia se uita cu ochi mari în urma Tosiei, mirat de ieşirea ei. Prea se obişnuise să vadă în Tosia o fetişcană necoaptă şi zăpăcită, ca să-şi poată schimba dintr-odată părerea despre ea. Chiar acum, deşi Ilia o prinsese asupra faptului, tot nu credea în puterea dragostei ei, mai curând era înclinat să vadă în această dragoste fulgerătoare capriciul de moment al unei fe tişcane, iar pe de altă parte el nici n-avea nevoie de dragostea necoaptă a Tosiei; şi totuşi, orice s-ar spune, pe Ilia, conform generalelor

slăbiciuni omeneşti, îl măgulea gândul că din toţi băieţii aşezării micuţa Tosia l-a ales tocmai pe el…

Administraţia întâmpină în felul ei prima zăpadă, într-o singură noapte, exploatarea pădurii trecu din sezonul ei de toamnă în cel de iarnă şi, ca de obicei, iarna venind pe neaşteptate, mai lipsiseră două-trei zile pentru ca pregătirile să se fi făcut cum trebuie. Pentru Ignat Vasilievici, şeful exploatării forestiere, prima zăpadă nu era de loc un fenomen frumos şi poetic al naturii, demn de a fi admirat, ci o calamitate a firii, care-i îngreuia peste noapte şi mai mult munca anevoioasă şi plină de griji.

Ignat Vasilievici vorbea fără încetare la telefon, căutând să explice conducerii întreprinderii de industrializare a lemnului de ce a dat schimbul de noapte lemn mai puţin. Gemuleţul deschis destăinuia întregii străzi tratativele desperate ale lui Ignat Vasilievici cu îndepărtata şi severa conducere.

— …Înzăpezire, se aude? De aceea a scăzut producţia… Toate drumurile sunt troienite, uitaţi-vă pe fereastră, v-aţi înfundat în hârtii!… Ce, plugul de zăpadă? Păi e în reparaţie… Doar vă vorbesc ruseşte: înză-pezire… Du-te naibii!…

Prima zăpadă!

CĂCIULA DIN BLANĂ DE REN CONTRA CUBANCĂI

Iar uruia picupul la club şi iar se plictisea Tosia pe lângă peretele fetelor. În mijlocul sălii se bâţâiau câteva perechi cu feţe atât de plictisite, încât n-ai fi zis că se distrau, ci că făceau o muncă odioasă de care li se urâse de mult. Numai Katia şi Saşka îţi bucurau privirile. Dragostea făcea minuni cu neîndemânaticul

Saşka: se finisase până într-atâta că În timpul unui dans, pe Katia o călca cel mult de trei ori pe picioare.

Suprastructura culturală tot mai rămânea în urma bazei materiale a aşezării şi în club nu se prea schimbase mare lucru de când Tosia se dondănise cu Filea cel cherchelit. Şi în seara asta se plictiseau la peretele lor fetele pe care nimeni nu le invita la dans; Filea rânjea împreună cu gaşca lui, jucătorii înveteraţi de domino

ciocăneau pietrele, sperând că poate vor reuşi totuşi să facă o gaură în tăblia groasă a mesei, iar fata puhavă cu cercei făcea şi azi de gardă la picup, schimbând plăcile. Înaintarea vremii putea fi recunoscută numai după faptul că alături de portretul lui Ilia, pictat ca o icoană, luase loc şi portretul Verei, care îi reuşise mai bine pictorului băştinaş, şi după faptul că în colţ, la intrare, se înălţa de două ori mai mult grămada de haine, indicând cu exactitatea unui calendar sosirea iernii în aşezare.

Filea îşi părăsi gaşca şi, pufăind din ţigară, traversă sala.

— Unde sunt cavalerii tăi, Kisliţîna? întrebă el cu o compătimire prefăcută pe Tosia, ca şi cum de mult ar fi uitat ciocnirea dintre ei.

— Vezi-ţi de drum! îi răspunse Tosia, incoruptibilă.

Filea îi dete fumul drept în faţă şi o invită demonstrativ la dans pe fata cu cercei, pentru ca Tosia să simtă ce-a pierdut certându-se cu el.

Unde sunt cavalerii ei? Tosia se uită pe furiş înspre colţul îndepărtat al sălii, unde Ilia juca şah îndesându-şi căciula din blană de ren pe urechea stângă – aceea, îşi aminti Tosia, în care nimerise odată cu bulgărele de zăpadă. Ilia nu dansa şi nici paltonul nu şi-l scosese, parcă ar fi dat pe la club numai în trecere.

După *antrenamentul* nenorocit din ziua întâii zăpezi, Tosiei îi era teamă că nu va mai fi chip de trăit în aşezarea aceasta. Era sigură că Ilia, după obiceiul tuturor băieţilor frumoşi, va trâmbiţa îndată şi pretutindeni noua lui victorie, iar pezevenghiul de

Filea se va agăţa cu amândouă mâinile de o asemenea întâmplare fericită, pentru a se răfui în sfârşit cu ea. Dar zilele treceau şi, cu toate că Filea căuta să folosească orice ocazie – în pădure sau la şcoala serală

— Ca să-i facă Tosiei câte-o măgărie (găsise undeva şi o broască ameţită pe care o ascunsese în banca Tosiei), totuşi despre cea mai acătării boroboaţă a ei nu sufla un cuvânt. Tosia pricepu atunci că Ilia nu povestise nimic nici prietenului său cel mai apropiat.

La drept vorbind, Tosia nu se aşteptase la atâta nobleţe din partea lui Ilia. Încercă o anumită ruşine chiar, ca întotdeauna când oamenii, la o adică, se dovedeau mai buni decât credea ea. Tosia se pregătea să-i şi mulţumească cu un prilej lui Ilia, dar vremea îşi tot depăna cursul: trecu şi 7 Noiembrie, se statornici iarna, tractoarele grele traversau nestingherite râul îngheţat, casa neterminată în care se promisese o cameră Nadiei şi lui Xan Xanâci fu îngropată sub omăt şi nu se mai deosebea cu nimic de troienele din preajmă. Se spunea că, într-o noapte, în care Tosia dormea un somn netulburat pe patul ei tare, deasupra aşezării străluci aurora borealã. Se apropia Anul Nou şi Tosia încă nu găsise prilejul să-l răsplătească pe Ilia pentru purtarea lui.

Dacă astă seară, de exemplu, Ilia ar fi lăsat dracului şahul acela blestemat şi şi-ar fi scos paltonul ca s-o invite pe Tosia la dans, atunci ar fi ştiut ea să-i mulţumească. Tosia se văzu o clipă dansând cu Ilia: toată lumea se uită la ei, fetele plesnesc de ciudă, iar ei zboară prin sală învăluindu-i pe toţi într-un şuvoi de aer cald... I se păru chiar că s-ar potrivi foarte repede paşilor lui Ilia şi că totul ar ieşi foarte frumos, chiar dacă nu ca dansul lui Ilia cu Anfisa, oricum mai frumos decât al Katiei cu Saşka.

„Ce-ar pierde invitându-mă?” cugeta Tosia, aruncând câte o privire înspre Ilia. „Eu, în locul lui, m-aş invita negreşit! E mai interesant oare să gonească pe pătrăţelele acelea nişte bucăţele de lemn, decât să mă danseze pe mine?”

Dacă Tosia ar fi fost sigură că Ilia îi va pricepe întocmai gestul, s-ar fi dus ea ia el şi l-ar fi invitat, însă n-avea această siguranţă, îi era frică să nu creadă Ilia că i se aruncă de gât, deci continua să stea cuminte la peretele fetelor, păzind portretele lui Ilia şi al Verei cu un aer care voia să însemne lipsa oricărui chef de dans.

Filea o lăsă pe fata cu cercei în mijlocul sălii şi, hoinărind fără rost prin sală, se opri în dreptul măsuţei la care Ilia cu administratorul jucau dame. Se vedea că Ilia e plictisit; îi era lene şi să-şi reaprindă ţigara.

— Frumoasă căciulă mai ai! – aprecie Filea pentru a suta oară cu invidie. Ca vechi prieten, luă căciula din capul lui Ilia şi şi-o puse lui, apoi o scoase cu vădită părere de rău şi o îndesă iar pe capul lui Ilia, tot pe urechea stângă, pentru a nu ştirbi cu nimic prestigiul aceluia.

— Vinde-mi-o sau schimb-o cu cubanca mea. Hai, nu mă zgârcesc! mai dau şi peste!

Ilia nici nu-l luă în seamă pe Filea, rupse frontul damelor şi înlocui un pion foarte avansat cu regina.

— De ce nu dansezi? îl întrebă Filea.

— Cu cine?

— Ilia căscă.

— Anfisa e de serviciu, iar restul…

Arătă dispreţuitor cu regina spre peretele fetelor. Filea o zări pe Tosia şi în ochii lui scăpărară scântei de răzbunare.

— Nu vorbi aşa! luă Filea deodată apărarea fetelor din aşezare. Cu Tosia-bucătăreasa ai încercat?

Ilia se strâmbă:

— Păi, ea e grădiniţa de copii!

— Depinde… în regiunea Voronej lua premii la dans! minţi Filea inspirat, urcând preţul Tosiei.

— Oare?! se miră Ilia.

— Care oare? Am văzut cu ochii mei diploma.

— Şi Filea îl mai aţâţă: – Atâta doar că n-o să vrea să danseze cu tine…

Ilia îşi aduse aminte cum se foise Tosia la subsuoara lui în ziua primei zăpezi şi zâmbi condescendent, iertându-i cu generozitate lui Filea ignoranţa.

— E nărăvaşă rău! se exalta Filea, ca să-l aţâţe pe Ilia împotriva Tosiei. Ai observat? Nu dansează cu nimeni de-aici. „Nu aveţi dansatori ca lumea! zice. Nu-i ţin balamalele!”

Ilia dădu a neîncredere din cap, dar somnolenţa îl părăsise.

— Terminăm mai târziu, tovarăşe şef! zise el cu vioiciune administratorului, amestecă figurile şi se ridică.

Filea se uita pe furiş la Tosia, care stătea ca mai-

nainte la locul ei, fără să bănuiască ce nori i se adună deasupra capului. Ilia luă un foc de la Filea, apoi strigă cât să se audă în toată sala:

— Ei, tu, bucătăreaso! şi, îndoind un deget ca un cârlig de undiţă, îi făcu semn să *se* apropie.

Tosia făcu ascultător un pas înainte, dar se dete imediat înapoi. De ăştia-mi eşti?… Nici doi bani nu face nobleţea lui! Totul se explică prin faptul că ea, Tosia, micuţă de statură, urâţică, pur şi simplu nu există pentru Ilia, e doar un zero în ochii lui. Nu-i spusese nimic lui Filea, pentru că uitase de îndată cele întâmplate. Iar ea, proastă ce e, şi bună, i-a atribuit o nobleţe de care el habar n-are.

Ilia căută nemulţumit la Tosia, care întârzia, şi-şi roti poruncitor degetul prin aer lămurindu-i nepriceputei bucătărese că o invită la dans. Dar şi acum, când o invita, privirea lui luneca peste ea, de parcă nici urmă de Tosia la club. Se vedea cât de colo cum el nu se îndoieşte că Tosia, fericită de atenţia lui, va alerga neîntârziat spre el ca un căţeluş ascultător. Pe Tosia o înecă jignirea şi simţi că, dacă va spune acum ceva omului acestuia josnic, se va bâlbâi fără doar şi poate de furie.

„Aşteaptă numai, bestie! îi puse ea gând rău. Am să-ţi arăt eu ţie să nu iei în seamă oamenii vii. Fac pe dracu-n patru şi-ţi arăt eu!”

Fata cu cercei o împinse pe Tosia:

— Du-te, Iliuha însuşi te invită.

Tosia întoarse sfetnicei nepoftite spatele, îşi îndoi cu neîndemânare degetul ca un cârlig, apoi îl ochi pe Ilia şi îl chemă. Ilia îşi potrivi renumita-i căciulă şi se îndreptă fără grabă, străbătând sala, spre Tosia. Fata cu cercei închise ochii de emoţie.

— Văd că ai curaj! o aprobă Ilia, neluând în seamă rezistenţa Tosiei şi privind cu o curiozitate binevoitoare la fetişcana aceasta nostimă, căreia nu i-a fost frică să-l tachineze.

Fata cu cercei îşi întredeschise un ochi. Ilia se oprise la vreo cinci paşi de Tosia şi-i făcea iarăşi semn, mai

insistent, cu degetul şi cu pumnul totodată. Tosia înălţă atunci capul cu demnitate, păşi cu hotărâre desperată către Ilia, îi făcu şi ea întâi semn cu degetul, apoi rotindu-şi pumnul. Ilia se uită intrigat şi condescendent la Tosia, nefiind în stare să înţeleagă de ce-i stă împotrivă: căci tot cum vrea el avea să fie.

— Ţi-ai ieşit poate din minţi?! izbucni fata cu cercei, privind saşiu scena şi căutând să intre în graţiile lui Ilia. Du-te odată! Lasă fiţele! S-au îmblânzit la noi fete şi mai şi…

Îngrijorat de situaţia creată, săritorul Saşka vru să-i vină Tosiei în ajutor, dar Katia se agăţă de mâna lui şi nu-l lăsă. Dansatorii se strânseră grămadă, încremeniţi, şi urmăreau în tăcere desfăşurarea duelului. În sală, se făcu linişte ca la un semn, picupul în schimb hurui parcă şi mai tare. Numai jucătorii de domino, în colţul lor, asurziţi de zgomotul pietrelor, nu observau nimic şi continuau cu uitare de sine să lovească tăblia mesei.

Ilia se apropie de Tosia şi îi puse mâna pe umăr, hotărât să ia cu forţa fetişcana încăpăţânată la dans. Tosia se încorda ca un arc, se scutură de mâna lui grea şi întrebă caustic:

— Dansezi totdeauna cu ţigara în gură?

Fata cu cercei scoase un „ah” şi se dădu consternată în lături, depărtându-se prevăzător de Tosia. Jucătorii de domino încetară şi ei cu zgomotul în colţul lor, doar picupul, adunându-şi toate puterile, urla într-una fără nicio grijă.

Pe neaşteptate, Ilia zâmbi pe sub mustaţă, stinse gospodăreşte ţigara de talpa cizmei, aruncă mucul şi se aplecă spre Tosia. Ea îl opri cu o mişcare a mâinii:

— Scoate mantaua, umpli totul de praf cu ea.

Katia pufni în râs, simţinau-se în deplină siguranţă alături cu voinicul de Saşka; zâmbiră timid şi celelalte fete. Băieţii, din solidaritate bărbătească, tăceau încruntaţi.

Ajuns la capătul răbdării, Ilia îşi scoase mantaua, o azvârli lui Filea şi, întrecând cerinţele Tosiei, îşi scoase căciula făcându-i vânt şi ei; îşi trase până sus fermoarul de

la scurtă, îşi netezi părul cu palma şi, fiind convins că Tosia nu mai are de ce se lega, îi întinse mâna poftind-o.

— Uite ce el zise Tosia cu gravitate, uitându-se la tăietorii din toată sala, strânşi în jurul lor. Cu de ăştia…

— Ea se ridică în vârful picioarelor şi-şi plimbă degetul făcut cârlig pe la nasul lui Ilia – eu nu dansez, s-a înţeles?

Fetei cu cercei i se rotunji de spaimă singurul ochi deschis şi nu mai înţelegea ce se petrece pe lumea asta. Katia pufni în râs, aprobator, şi după ea râseră celelalte fete, bucuroase că Tosia le-a răzbunat şi pe ele. Băieţii se uitară unul la altul, temători ca nu cumva Ilia să aducă prejudicii întregii tagme bărbăteşti. Filea, care nici nu visa o asemenea întorsătură a lucrtirilor, dădea confuz din cap, scărmănând automat blana pizmuitei căciuli a lui Ilia. Fata cu cercei deschise deodată şi pleoapa cealaltă, izbucnind în hohote de râs, ca să-şi scoată pârleala pentru toţi anii şi nevenindu-i să creadă că e aşa de curajoasă.

Fără să-şi ia ochii de la Tosia, de parcă ar fi vrut să şi-o întipărească mai bine în minte, Ilia întinse alene mâna spre fata cu cercei, invitând-o la dans. Aceasta amuţi speriată, făcu din obişnuinţă un pas ascultător spre Ilia, se uită la Tosia – care învinsese –, apoi pe neaşteptate se apropie pieziş de ea şi, nemişcată ca un bolovan în preajma micuţei Tosia, căută ocrotirea sigură a acesteia.

Toate fetele izbucniră în hohote; băieţii li se alăturară, desolidarizându-se de ghinionistul Ilia. Până şi derbedeii din gaşca lui Filea zâmbiră acrişor şi chicotind de frică să nu se opună chiar tuturor şi să nu rămână într-o minoritate jalnică, deşi în felul acesta îl trădau pe Ilia. Atraşi de veselia generală, curioşii din toate colţurile clubului se îndreptară către peretele fetelor.

Ilia aruncă o privire fioroasă Tosiei. Nici urmă nu mai rămăsese din bunăvoinţa lui condescendentă de adineauri.

— Bine, lasă că ne socotim noi! o ameninţă el şi porni spre ieşire dând lumea la o parte cu mâinile.

Tosia, în chip de cavaler, o apucă pe fata cu cercei ca s-o danseze. Aceasta porni supusă, în timp ce privea uimită

ba la neînsemnata de Tosia, ba la Ilia care părăsea cu paşi mari, fără glorie, câmpul de luptă.

— Bravo, Tosia! o lăudă Katia, uitând complet că nu-l lăsase acum trei minute pe Saşka să-i vină în ajutor. Dacă ar face toate ca tine… Că prea puţin îşi preţuiesc fetele noastre demnitatea… Nu-i aşa, Saşok?

Saşka se lăsă ba pe un picior, ba pe altul, se gândi cât se gândi şi încuviinţă:

— Îhî…

Filea îl ajunse pe Ilia la uşă, îi îndesă căciula pe cap şi-i aruncă şuba pe umeri.

— Te-ai ars şi tu! îi zise el cu simpatie şi se miră: De unde oare atâta putere?

— Dă-o încolo! făcu Ilia. Vrea să-şi urce preţul!

— S-ar putea, dar se întâlnesc câteodată unele fetişcane colţoase… Nu strălucesc prin cine ştie ce frumuseţe, însă nu poţi să te apropii de ele. Am avut un caz ca ăsta în colhoz…

— Colţoase, necolţoase! îl întrerupse Ilia îmbrăcându-şi şuba. Toate sunt la fel: fluieri o dată şi aleargă după tine!

— De ce n-ai fluierat-o pe Tosia? întrebă Filea judicios.

— N-aveam chef să mă leg la cap… bombăni Ilia. Hai să bem, m-au plictisit dansurile astea.

Ieşiră din sală. Lăsându-l pe Ilia să treacă primul în vestibul, Filea îi fixă cu ochii căciula şi-i zise apăsat:

— Şi totuşi nu vei reuşi să-i vii de hac fetei ăştia din Voronej!

Ilia se întoarse brusc:

— Ai să vezi… Pariem!

Neîndrăznind să-şi creadă norocului, Filea îşi înălţă iarăşi, nehotărât, ochii spre căciula ademenitoare.

— De acord! pricepu Ilia. Căciula mea din biană de ren contra cubancăi tale.

— O aduci şi la Kamciatka?

— Singură are să vie, xuga-fuguţa! îl încredinţa Ilia.

Filea zâmbi mulţumit şi, ca şi cum ar fi spus: „Ce-am

avut şi ce-am pierdut”, bătu palma cu Ilia. În club intră Anfisa.

— Taie, Anfisa, o rugă Filea, ai o mână uşoară!

Anfisa ridică indiferentă din umeri şi, fără a întreba ceva, tăie mâinile strânse ale prietenilor.

— Termenul? aminti deodată Filea.

— Ne înţelegem noi, răspunse Ilia. N-am de gând s-o lungesc.

Înainte de a părăsi clubul, Ilia se mai uită o dată prin sală, parcă să se convingă anume că nu visase şi că toate acestea i s-au întâmplat într-adevăr. Tosia stătea la locul ei obişnuit, sub portretul lui, iar în jurul ei roiau cei mai vestiţi cavaleri ai aşezării, invitând-o care mai de care la dans. Fericită şi tulburată, Tosia îşi rotea ochii neştiind pe cine să aleagă, ca să nu jignească pe nimeni.

Ilia surâse dispreţuitor şi se îndreptă spre ieşire; Filea îl urmă. Picupul uruia vesel în urma lor:

Pe banca pe care stai Pentru mine loc nu ai…

ILIA PORNEŞTE LA ASALT. TOSIA E PREVENITA

Tosia continua să gătească în pădure, în şopronul sumar pregătit pentru iarnă. Ca omul obişnuit să lucreze în singurătate, ea îngâna cu o voce subţire, fără să se gândească la cuvintele cântecului:

Între lanuri înalte se pitise Satul nostru sărac…

Se obişnuise de mult cu noul loc de muncă, se obişnuise şi cu faptul că toţi, afară de Filea, laudă într-una mâncarea făcută de ea şi chiar o obosiseră puţin succesele culinare. Se mişca sprintenă şi fără grabă; căpătase ceva din felul de a fi al lui Xan Xanâci care trebăluia mereu. Totuşi, Tosia mai rămânea o fetişcană necoaptă; în munca ei se strecura deseori câte ceva din jocurile copilăreşti, de parcă nu gătea unor tăietori de pădure, flăcăi zdraveni, înfometaţi de o muncă grea, ci unor păpuşi sau pisoi.

Ilia ieşi din pădure, lăsă ferăstrăul-minune pe un butuc, apoi o luă încet spre bucătărie, pe poteca îngustă şi bătătorită adânc în stratul gros de omăt. Tosia se întoarse cu spatele şi, pentru orice eventualitate, îşi agăţă cel mai greu polonic cât mai la îndemână, continuând să cânte şi

mai tare:

Amarul crunt umbla din loc în loc şi peste noi dădu din nenoroc.

Pentru ca Tosia să nu creadă cumva că el moare de nerăbdare să-şi ispăşească păcatele de ieri, Ilia se opri lângă foc, îşi aprinse fără grabă o ţigară de la un tăciune acoperit şi albit de scrum, căută în sus la soarele sticlos de iarnă şi abia după aceea se apropie de căsuţa Tosiei.

— Toarnă-mi puţin sifon din râu, ceru cu vocea-i obişnuită, puţin neglijentă, aşa cum avea el năravul să vorbească fetelor.

Tosia se uită la găleata cu o pojghiţă de gheaţă deasupra apei. Fără voia ei, i se făcu milă de zăpăcitul ăsta şi, de aceea nemulţumită, bombăni privind peste umărul lui:

— Am apă fiartă…

— Nu obişnuiesc, răspunse Ilia cu regret.

Fără să piardă din ochi polonicul salvator, Tosia luă din cui o cană, o clăti cu apă fierbinte şi începu s-o şteargă cu cea mai curată cârpă de bucătărie, vrând parcă să-i arate lui Ilia că relaţiile lor personale sunt cum sunt, dar acum ea e la lucru şi, în exerciţiul funcţiunii, trebuie, înainte de toate, să aibă grijă de igienă. Ilia urmări cu interes cum îi pregăteşte Tosia cana, Tosia se sperie însă deodată că Ilia ar tălmăci greşit silinţa ei şi lămuri:

— Ca să nu înghiţi vreun microb…

Ilia dădu cu dispreţ din mână:

— Nu mi-e mie frică de fleacuri de-astea!

Tosia se întrebă dacă nu se ascunde aici vreo aluzie la statura ci nemulţumitoare, dar cum să te descurci când ai de-a face cu un ins ca Ilia. Ea sparse cu fundul cănii gheaţa din găleată şi umplu cana cu apa grea, rece. Ţinând cana, Ilia o întrebă grijuliu şi stângaci:

— Cum o duci, nu ţi-e greu la noi? şi făcu o jumătate de pas spre Tosia.

Bănuitoare, Tosia apucă polonicul greu şi se simţi de îndată ferită, ca un cavalerist încercat când îşi ia în mână sabia de luptă.

Ilia observă înarmarea Tosiei şi-o atacă frontal:

— Bine te-am tras noi ieri pe sfoară!

— Cum adică m-aţi tras pe sfoară?! tresări Tosia uluită şi polonicul din mâna ei se lăsă cu de la sine putere în jos.

— Păi sigur! Tu ce credeai, că te-am invitat serios în felul acela?

Ilia îşi făcu degetul cârlig ca deunăzi.

Tosia clipi descumpănită; iar se năruia totul şi nu mai înţelegea nimic. Ce fel de om o fi şi ăsta?... Se uită cu o teamă inconştientă la Ilia şi nu rezistă ochilor lui senini şi cinstiţi; îşi întoarse privirea şi nu mai ştia ce să facă. Ar fi vrut să-l creadă pe Ilia, dar o încredere deplină în el n-avea. Pe de altă parte, de ce-ar minţi-o şi s-ar preface? Poate vrea s-o facă să uite grosolănia de ieri? însă iarăşi: la ce bun să încerce una ca asta, odată ce el nu-i dă nicio atenţie, de parcă nici n-ar exista?... Ce om! S-a încurcat, el şi mai încurcă şi pe alţii!

Polonicul greu îi trăgea mâna în jos şi o împiedica să se concentreze. Tosia agăţă în cui arma inutilă şi observă cum gerul pornise iar să-şi ţeasă harnic păienjenişul în găleată.

— Şi atunci de ce ai făcut-o?

Îşi făcu şi ea degetul cârlig, amintind astfel ce se întâmplase în ajun.

— E un obicei pe la noi... zise Ilia cu vocea lui cea mai cinstită. Le punem la încercare pe toate fetele, să vedem cât face fiecare, înţelegi? Ieri ţi-a venit şi ţie rândul... Am întârziat puţin, e drept, cu tine, dar ai să ne ierţi... s

Trebuia să-l mai şi ierte!

— Şi cât fac eu? întrebă Tosia, deodată curioasă.

— Mai mult decât altele! o încredinţă Ilia şi ar fi vrut să-şi puie mâna dreaptă pe inimă în chip de jurământ, dar cana cu apă îl împiedică. Nu multe fete au rezistat la încercare, tu însă ai rezistat!

Tosia, măgulită, zâmbi involuntar, dar deveni pe dată serioasă, îl ameninţă cu degetul mereu îndoit şi, în

dezacord cu sensul cuvintelor, zise cu o voce îmbunată:

— Te-am şi crezut, nu-i vorbă!

— Te priveşte… ripostă Ilia cu tonul unui om neînţeles, jignit pe nemeritate, şi duse cana la gură.

— Ai să spui poate că mâncarea mea îi place şi lui Filka?

— Şi încă cum! S-a îngrăşat cu două kilograme.

— De ce trăncănea atunci: se poate şi ciorbă mai proastă, dar greu?

Ilia zâmbi aprobativ.

— Ai ţinut minte?

— Eu critica o ţin minte totdeauna, chiar şi una tâmpită, răspunse Tosia cu demnitate.

— Aşa procedează toţi oamenii conştienţi… aprobă Ilia. Auzi, Tosia, tot ce-a fost ducă-se!

— El fluieră semnificativ şi făcu un gest larg cu mâna cea liberă, arătându-i Tosiei cum ar trebui să-şi scoată din cap toate jignirile trecute.

— Din moment ce eşti o fată aşa de bătăioasă, lucrurile de-acum înainte or să meargă cu totul altfel. Iar dacă cineva te va jigni vreodată, îmi sufli mie şi-i aşez eu repede creierii la locul lor! Ne-am înţeles?

Tosia cumpăni: n-ar fi oare cazul să se plângă de Filea chiar acum? însă ura ei din naştere împotriva pârei îi îngreuie limba, nedându-i voie să scoată un cuvânt. Şi nici nu băgă de seamă că dăduse din cap, încuviinţând automat! a ultima întrebare a lui Ilia.

Acesta zâmbi uşurat şi, nelăsându-i timp Tosiei să se dezmeticească, îi strânse puternic cotul ascuţit, întărind astfel prima victorie. După aceea, Ilia goii voiniceşte toată cana de apă rece, trase aer în piept şi fărmă în dinţi o bucăţică de gheaţă ca desert.

Tosia îşi lăsase mâinile fără vlagă în jos, părându-i-se până şi ei că nici nu există.

— Bun sifon! lăudă Ilia apa la plecare; făcu prieteneşte cu ochiul Tosiei care stătea zăpăcită şi, ru gând-o să nu uite de înţelegerea lor, porni spre pădure ca un om cu datoria împlinită, mulţumit de el şi de viaţă.

Tosia se uită după el până îl înghiţi pădurea. De abia atunci îşi reveni şi, înainte de toate, repezindu-se conform naturii ei pur feminine la găleată, înlătură păienjenişul de gheaţă, se privi în apă ca într-o oglindă şi îşi îndreptă o şuviţă de păr ieşită de sub căciula cu clape.

Tocmai atunci se furişă în şopron atotştiutoarea Katia.

— Tu nu te potrivi! îşi preveni ea prietena care se dichisea. În locul tău, eu l-aş ocoli la zece kilometri pe Ilia!

— De ce? se îngrijoră Tosia.

— Îţi fură ochii şi ţi se vâră şi-n inimă! Are el ce are cu Anfisa şi în general… zboară din floare în floare!

— Cum, cum? întrebă puştoaica de Tosia, care nu pricepea, apropiindu-se cu interes de prietena ei mai mare.

— E un fustangiu, asta el

— Fustangiiu?! se miră Tosia. Nu prea se vede…

— Când ai să vezi, are să fie prea târziu… La cinema nu te-a invitat încă?

Tosia negă clătinând din cap.

— Te poţi aştepta, e tactica lui cunoscută… Eşti o proastă dacă te laşi!

— Ba tu eşti proastă! – izbucni Tosia, supărată de amestecul nedorit al Katiei. Încă o mai durea cotul pe care-l strânseseră degetele de fier ale lui Ilia, şi iar trebuia să judece totul de la capăt. Ce harababură…

— Ai de-a face pe-aici cu tot soiul de oameni!

— Tu ascultă ce-ţi spun oamenii mai mari! se supără Katia.

…Ilia îi convinsese pe Saşka şi pe încă doi băieţi s-o ajute pe Tosia, aşa că la prânz aceştia se prezentară cu braţe de lemne uscate, de brad. Fetele şuşotiră nemulţumite; nu se obişnuia pe aici să-l ajute cineva pe bucătar, fie şi pe unul atât de meşter ca Tosia. Băieţii se apropiară de plită şi, la semnul lui Ilia, trântiră lemnele jos, unele peste altele, ascunzând-o pe Tosia până la bărbie.

— Ce de lemne!… Exclamă Tosia cu o bucurie copilărească. Să trăiţi, băieţi!

— O nimica toată! spuse Ilia cu nepăsare.

Tosia îşi aminti cum toamna, când abia sosise în orăşel şi-i era frică de toţi şi de toate, Ilia îi apreciase primul măiestria culinară şi, după exemplul lui, au început s-o laude şi ceilalţi tăietori. Recunoştinţa, cu timpul risipită, se strecura iarăşi, ca o şopârlă, în inima Tosiei.

Iute la mânie, Tosia îi turnă Katiei o farfurie de ciorbă mai apoasă: altă dată să nu mai defăimeze oamenii cumsecade. Iar pe Saşka şi pe ceilalţi băieţi care o ajutaseră îi răsplăti cum se cuvine.

Ilia se apropie de ea ultimul. Tosia scotoci zeloasă în cazan cu polonicul, temându-se să ridice ochii la Ilia ca să nu se deziluzioneze iar. Ilia aştepta supus şi răbdător lângă plită, cu farfuria goală în mână. Fetele de la masă pufniră în râs. Tosia îşi ridică smucit capul şi privi cu o curiozitate timidă în ochii veseli şi senini ai lui Ilia.

— Apropo, azi e film la club… o înştiinţă el insinuant.

Tosia îi trânti polonicul cu ciorbă în farfurie, se încorda toată, gata-gata să-l facă de ruşine pe Ilia cu toată tactica lui verificată de fustangiu, şi-l întrebă bănuitoare: – Ei şi?

Ilia se uită atent la Tosia, care strânse cu atâta putere mânerul polonicului, încât i se făcură unghiile albe. Nici el n-ar fi fost în stare să discearnă sursa presimţirii vagi a pericolului ce-l ameninţa. Parcă traversa pe o punte şubredă un torent clocotitor şi adânc: un singur pas greşit şi… sănătate. Ilia se răzgândi şi n-o mai invită pe Tosia.

— Nimic… Am auzit că e un film în culori, răspunse el evaziv şi se depărtă de cazan.

Tosia robotea prin bucătărie, urmărindu-l într-ascuns pe Ilia cel de neînţeles. După obicei, tăietorii se înghesuiră la masă şi Ilia se aşeză cu ei; avea un aer paşnic şi demn de toată încrederea, ca tot omul când stă liniştit la masă. Trase către el coşuleţul cu pâine, dar nu mai găsi niciun colţ. „Nu i-au mai lăsat niciun colţ, în timp ce el îmi tăia lemne…”, se gândi Tosia simţindu-se parcă vinovată şi se sprijini de o buturugă proaspătă. O cuprinse deodată oboseala de toată această încurcătură şi amestecătură.

Între timp, Ilia înfuleca cu poftă renumita ciorbă de varză gătită de ea şi nu dădea semne că ar fi un fustangiu demn de dispreţ şi un pericol pentru Tosia. El se plecă amical spre Xan Xanâci şi recunoscu, nici prea tare, nici prea încet, numai cât să-l audă Tosia:

— În viaţa mea n-am mâncat aşa ciorbă!

— Păi, Tosia noastră este un bucătar între bucătari, încuviinţă cu dragă inimă bunul Xan Xanâci.

— De-a… bâigui Filea cu perfidie; îşi scoase nitamnisam cubanca din cap şi le-o flutură pe la ochi.

În maimuţăreala lui, Tosia întrezări parcă o aluzie jignitoare, dar nu mai avu nici putere, nici poftă să descurce toate alea. Complet dezorientată, oftă jalnic, învârti cu zgomot polonicul în cazan şi îngăimă:

— Cine vrea supliment? Daţi năvală…

Seara târziu, Anfisa era de gardă la centrala telefonică. Pentru a-şi trece vremea, se uita căscând în ultima pagină a unui ziar vechi, acolo unde se dau anunţurile de divorţ. Telefonul sună, tare şi strident, ca de obicei noaptea. Anfisa i-idică receptorul fără niciun chef.

— Ascult, zise ea cu o voce inexpresivă, *de serviciu*. Nicio grabă; oricum, n-o să tăiaţi toată pădurea.

— Proptindu-şi receptorul între obraz şi umăr, Anfisa deschise caietul de telegrame telefonate şi se oţărî după felul ei: – Trântor eşti dumneata! Ei, ce s-a întâmplat acolo?

Notă cele transmise şi scoase din sertar un ciob de oglindă asemănător la contur cu Africa. Acum doi ani, când fusese numită la centrala telefonică, Anfisa găsise ciobul acolo şi nimeni nu ştia de unde apăruse. Se stabilise în sertar încă dinainte de război, poate, şi de atunci slujise cu credinţă pe toate telefonistele.

Uneori, neavând ce face, Anfisa căuta să ghicească: cine o fi adus ciobul la centrală? I se părea, nici ea nu ştia de ce, că prima stăpână a ciobului îi semănase prin ceva: poate prin viaţa ei neizbutită? Pe unde o fi fiind ea acum şi ce-o fi făcând?

Anfisa îşi aranjă coafura şi-şi netezi pe piept

puloverul. Apucă iar ziarul, dar îl azvârli imediat. De mult se plictisise ea de toate: şi de munca la centrală, şi de anunţurile despre necazurile altora, şi să se tot admire în oglindă, ba chiar şi de frumuseţea ei recunoscută de toţi se plictisise.

Uşa scârţâi hoţeşte şi Ilia apăru în prag. Era îmbrăcat ca de sărbătoare – în haina lui de piele, cu căciula din blană de ren – şi avea o ţigară groasă în gură.

— Ai apărut, drăguţule? întrebă Anfisa cu un zâmbet ironic. Şi eu care credeam că nu mă mai iubeşti de loc!

Ilia îşi dezbrăcă haina de parc-ar fi venit la lucru, o agăţă ca de obicei într-un cui lângă uşă, apoi scoase fără vorbă o cutie cu jeleuri şi o puse pe masă în faţa Anfisei. Ea se întinse leneş şi coborî perdeluţa ia fereastră. Fără să mai piardă timp, Ilia se apropie de Anfisa. Cu una din mâini o îmbrăţişa, în timp ce pe cealaltă, cu ţigara, o ţinea la depărtare.

Lumina puternică şi neprietenoasă a becului de birou aşternea umbrele lor pe podea. Ilia n-o vizita întâia oară pe Anfisa la centrala telefonică, dar abia acum observă aceste umbre negre şi pronunţate.

O lovitură puternică deschise brusc uşa şi în cameră pătrunse Nadia. Ilia se îndepărtă prea târziu de Anfisa.

— Aţi fi putut încuia uşa măcar! zise Nadia posomorâtă.

— Păi noi nici nu ne-ascundem! replică Anfisa provocator.

— Cel puţin faţa de mine nu brava!

Nadia trase ultimul sertar de la masă, scoase nişte şosete de-ale lui Xan Xanâci pe care le tricota în timpul serviciului, apoi ieşi fără a fi învrednicit cu o singură privire pe Ilia, ca şi cum acesta nici n-ar fi fost acolo.

— Nu te teme, îl asigură Anfisa. Nu suflă o vorbă:

mormânt e, nu om.

— Mie ce-mi pasă? Bârfeala nu se lipeşte de bărbat. Voi, femeile, aveţi să vă feriţi!

— În general aşa e, încuviinţă Anfisa. Şi aici ne-aţi îmbrobodit… Dar nu face nimic; de mine s-a lipit atâta, că

jumătate de tonă în plus sau în minus nu mai contează!

Ilia se depărtă de Anfisa şi întrebă cu o ciudă veche:

— De ce-ţi place oare să te ponegreşti singură?

— Aşa, de-a dracului, răspunse sfidător Anfisa, ca să-mi pară viaţa mai veselă!

— Veselie mai e asta?... Uite, mă săruţi dar rămâi indiferentă, parcă ţi-ai împlini o datorie. S-ar părea că te-ai scârbit de toate.

— Ah, ah, ce exigenţi am devenit! încercă Anfisa să scape cu o glumă.

— În societate-i vesel cu tine, asta aşa e. Toţi se zgâiesc, mă invidiază... însă când rămânem singuri, mai mult tăcem. De ce?

— Nu ştiu, răspunse Anfisa posomorâtă. Ce-ţi veni acum, la miezul nopţii, să te lansezi în filosofie?

În ajutorul Anfisei veni sunând telefonul. Ea ridică iute receptorul şi-i făcu semn lui Ilia să-i dea caietul de telegrame telefonate. Cu abilitatea obişnuită a unui om specializat în această operaţie, Ilia deschise caietul la locul potrivit, muie tocul în cerneală şi i-l dete Anfisei.

Pe măsură ce dânsa nota în caietul uzat, Ilia, aplecat peste umărul ei, citea telegrama. Văzut dintr-o parte, semăna cu un dispecer exigent care controlează munca telefonistei din subordinea lui. Ilia privi cu ură telefonul şi se depărtă de masă.

Începu să se plimbe prin camară şi, neavând ce face, îşi urmărea propria umbră. Ba lungindu-se, ba turtindu-se, umbra neagră se zbuciuma pe podea, se căţăra pe zid, încremenea ciudată în colţul sobei. Cum se şi cade oricărei umbre, timbra lui Ilia îi repeta eu sârg toate mişcările, dar la ea mişcările acestea deveneau hidoase şi stupide. Părea că umbra îşi are viaţa ei proprie, independentă, şi că se preface a semăna cu Ilia numai din ştrengărie, ca să-l poată necăji mai bine.

După ce Anfisa puse jos receptorul, Ilia îi mărturisi:

— Tu ştii... La început când te-am cunoscut, gândeam: te poţi şi însura cu una ca ea. Pe când acuma...

— Cu una ca mine nu se însoară nimeni, Iliuşa, zise

Anfisa ferm, ca despre ceva de mult hotărât. La distracţie, hai, treacă-meargă, însă la însurătoare se caută altele, femei cu o conduită morală solidă… Hai, Iliuşa, să terminăm seara asta de întrebări şi răspunsuri! Ce te vâri în sufletul meu? Eu doar nu te iscodesc pe tine…

Sună telefonul şi o întrerupse.

— Dracu' să-l ia, mereu sună la timp nepotrivit! se irită Ilia şi ridică supărat receptorul. Care inginer Dementţiev? Numai dumneata lipseai!

— Se întoarse spre Anfisa: – Vezi ce vrea.

— Întreabă-l tu, zise Anfisa zâmbind.

— Tovarăşe inginer Dementţiev, mai bine ai dormi şi ai lăsa şi pe alţii să doarmă, e târziu… Nu mai ţipa, oamenii sperioşi au dispărut de mult la exploatarea noastră… Face gălăgie, nu ştiu ce are, îi zise Anfisei, trecându-i receptorul.

Anfisa ascultă şi repetă indiferentă:

— Mai zăboviţi pe la trust? Să vă fie de bine… Pierde-vară eşti dumneata!

— Ea puse în furcă receptorul şi se întoarse spre Ilia.

— Of, ştii cine era? Noul nostru şef tehnic, vine curând.

— Îmi pare rău că i-am vorbit aşa, regretă Ilia. Să nu ai neplăceri.

— Mă descurc eu… îl linişti Anfisa nepăsătoare, apoi amintindu-şi ceva se uită batjocoritor la Ilia: – Tu serios îi dai târcoale Tosiei? Nu m-aşteptam la aşa ceva chiar… Tu şi Tosia!… Halal pereche!

Ilia dădu din mână cu ciudă. Şi umbra lui de pe perete la fel, maimuţărindu-l.

— Am făcut un rămăşag cu Filea, lămuri Ilia fără chef. Tu ai tăiat.

— Ah, asta era! îşi aminti Anfisa. Însă tare mă tem că ea se cam dă la tine şi fără rămăşag. Ca să vezi pe cine a pus ochii!

— Cu atât mai bine, bolborosi Ilia şi-şi întoarse faţa.

Anfisa se uită la el curioasă.

— Dar ea, proasta, îşi face visuri!… Mă enervează

Tosia asta. Trăieşte parcă anume în contrast cu mine: eu – într-un fel, ea – Într-altul…

Anfisa arătă cu mâinile cum trăiesc ele, ea şi Tosia, pe planuri opuse.

— Ce-aveţi voi, tu şi cu Filea, împotriva ei? o întrebă nemulţumit Ilia. Prea o luaţi în serios: o fetişcană acolo, ca oricare alta, doar cu o limbuţă mai ascuţită; foarte bună să discuţi cu ea când te plictiseşti… Cât despre altceva… încă e verde… ca un brăduleţ!

— Văd că eşti bun cu ea, se miră Anfisa. Atunci de ce-ai pus rămăşagul?

— S-a întâmplat aşa, nici pe mine nu mă încântă de loc…

— Văd că ţi-e şi ruşine! îi zise Anfisa cu un ton de parcă-l prinsese cu ceva urât.

— De-ar fi barem puţin mai coaptă…

Anfisa îl compătimi:

— Ai dat de un boboc!

— Cu anii mai merge, o apără Ilia pe Tosia. Şi nici proastă nu e, dar are o minte, cum să spun, pionierească, parcă s-a împotmolit în clasa a cincea…

— Ce fineţe! pufni Anfisa.

— Nu cumva eşti geloasă?

— M-aş bucura să fiu, dar nu pot… Pur şi simplu nu m-aşteptam să mă schimbi cu una ca ea.

— Nici nu te-am schimbat! Orb aş fi să te schimb cu o neisprăvită ca asta.

— Chiar aşa, încuviinţă Anfisa. Şi ce închipuită el să-i dai o lecţie straşnică.

Ilia se aşeză mai aproape de Anfisa şi se lăudă:

— Am găsit o cheiţă fără greş pentru ea: îi laud mâncarea şi ea se topeşte. Să mori de râs cât de puţin îi trebuie! Mâine fac o verificare, trebuie să termin povestea asta… Oh, ce-o să se mai înfurie când o afla de pariu!

— Ilia clătină din cap şi se consolă: – Ea singură e de vină, nu trebuia să-mi facă figura aia la club. Pe viitor o să aibă mai multă minte!

— Şi totuşi suntem nişte ticăloşi… gândi Anfisa cu

voce tare.

— Ducem o viaţă plictisitoare, se justifică Ilia. Înainte gândeam aşa: principalul e să munceşti bine, restul vine de la sine. Pe dracu'! Uite, mi-au mâzgălit şi portretul, dar la ce bun?… Nu mă absoarbe în întregime, pricepi?

— Şi eu care trebuie să ascult astea toate! se prefăcu Anfisa întristată şi îl sfătui: Intră în orchestra de coarde, e o ocupaţie bună. Dacă e vorba să mori, barem să fie cu muzică!

— Eu vorbesc serios…

— După ora zece seara, Iliuşa, eu nu mai port discuţii serioase, îl informă Anfisa. Mai bine te duci cu Tosia la club, la conferinţa despre dragoste şi prietenie!

— Văd, eşti geloasă!

Anfisa ridică din umeri.

— Crede ce-ţi place.

Sună telefonul.

— Vă dau legătura cu sectorul de tăiat traverse, vorbi Anfisa în receptor, arătându-i lui Ilia spre tablou.

Iilia mută repede şi abil fisele pe tablou.

— Te-ai învăţat! îl lăudă Anfisa.

Se priviră şi amândoi izbucniră în râs.

— Aşa-mi placi mai mult! o aprobă Ilia, bucuros că s-a încheiat controversa.

El se apropie de Anfisa şi se fâstâci, neştiind dacă poate s-o îmbrăţişeze aşa, fără nicio trecere, după tot ce-i mărturisise. O senzaţie absurdă îl străbătu şi dispăru imediat, cum că micuţa Tosia îi vede în clipa aceea. Ilia zise miră de jocul fanteziei lui şi o trase pe Anfisa spre al.

— Mai slăbeşte-mă!

Anfisa se încruntă cu prefăcătorie.

— N-am avut alta mai frumoasă ca tine, mărturisi Ilia.

— Eşti bun de complimente! Ai găsit o cheiţă şi pentru mine? întrebă Anfisa batjocoritor, dar ochii i se îmblânziră.

Ilia deschise cutia cu jeleurile.

— Serveşte –te, sunt alea care-ţi plac ţie, alb-roz.

Iar sună telefonul. Anfisa întinse receptorul la urechea lui Ilia şi acesta auzi un bas răguşit care se interesa:

— Cum staţi cu planul?

— Depăşim! răspunse Anfisa jucăuş, plimbându-şi mâna în cutia cu jeleuri şi lipindu-şi umărul de Ilia.

— Dă-l încolo! se înfurie Ilia. Acu a găsit să se intereseze de plan.

Ilia închise telefonul, aruncă mucul de ţigară *şi* o îmbrăţişă hotărât pe Anfisa. Uită de umbre, deşi ele continuau să-şi ducă viaţa lor de reflectare şi zeflemisire a oamenilor. Umbra lui Ilia îmbrăţişă pe podea umbra Anfisei. Capetele umbrelor se apropiară pentru un sărut şi buzele lor se întâlniră pe tinicheaua murdară de lângă sobă, pe care zăcea mucul de ţigară arimca.t.

VERIFICAREA

Tosia mânuia abil polonicul umplând farfuriile muncitorilor. Pe furiş, îl căuta pe Ilia cu ochii în toate părţile, curioasă unde-o fi dispărut. Nu-l vedea nici în rândul celor ce aşteptau, nici la masă. După ce plecă şi ultimul tăietor de lângă cazan, Tosia se uită neliniştită în jur.

— Unde-o fi... cum să-i zic, fruntaşul nostru? îl întrebă ea pe Ciurkin.

Ciurkin arătă cu mâna înspre parchet.

— L-au chemat încoace, dar n-a venit. Aleargă după bani fruntaşul tău. Fruntaşii aceştia sunt tare ahtiaţi după bani!

Tosia ciuli urechile şi, prin zăngănitul apropiat al lingurilor, desluşi zgomotul îndepărtat al unui copac doborât. Turnă la repezeală nişte ciorbă într-o gamelă soldăţească rămasă nu se ştie de când pe la bucătărie, îndesă în capacul acesteia nişte caşă, înfăşură cel mai copt colţ de pâine într-un şervet curat şi, luând aerul sever şi independent al unui om care îşi împlineşte datoria, porni curajos către desişul de pădure. Toate fetele (de la masă îşi întoarseră ca la comandă capetele după Tosia. Un zumzet de nemulţumire trecu de colo, colo... Ce oameni, m-au altă

treabă!

Pe poteca de corhănit o ajunse Katia cea iute de picior.

— Încotro? o întrebă ea cu ton de procuror, fixând gamela aburindă.

— Aşa… Nu toţi au apucat să mănânce…

— Tosia arătă cu gamela înspre parchet.

— O lucrare urgentă…

— Urgentă! se strâmbă Katia şi o ameninţă cu pumnul. Presimt că în curând ai să alergi tot aşa de urgent! a Kamciatka!

— Ei şi? se oţărî Tosia, mutând gamela dintr-o mână în alta. Sunt majoră mi se pare…

Katia dete din cap a neîmpăcare şi afirmă convinsă, ca un om care n-a greşit niciodată în viaţă.

La Kamciatka poţi să te duci numai cu un singur om. Numai cu unul singur, înţelegi?

— Pentru a fi mai explicită, Katia îi arătă Tosiei un deget întins.

— De şapte ori să cântăreşti şi numai după aceea să te duci. Ca Saşka şi cu mine. Ai putea lua exemplu de la noi!

Katia se uită cu gingăşie la degetul ei, care acum îi personifica pe dragul de Saşka; observând o pată neagră, îl scuipă zgomotos şi îl şterse de scurta vătuită.

— Iar dacă… – şi Katia ridică dispreţuitor al doilea deget, legat cu o cârpuşoară, desfăcându-şi-le apoi în evantai pe toate – atunci ai să ajungi ca Anfisa. Asta vrei?

Tosia clătină speriată din cap. Katiei îi fu pe plac că Tosia se arată ascultătoare, se îmbuna şi o împinse cu mâna înspre parchet.

— Cu un picior acolo, cu celălalt dincoace. Ţine-te de mine, n-ai să te pierzi!

Tosia dădu din cap recunoscătoare şi porni în fugă pe poteca desfundată de tractorul greu.

Pe parchetul pustiu, Ilia, singur-singurel, trecea de la un copac la altul şi îi dobora cu ferăstrăul său miraculos.

— De ce nu vii la masă? îl întrebă Tosia aspru,

ascunzând gamela la spate.

— N-am timp! mormăi Ilia, urmărind-o pe Tosia cu coada ochiului. – „A dat fuga”, îşi zise el în gând. Iar către Tosia: – Sfârşit de an, şi planul… şchioapătă!

— Asta e, va să zică!… spuse Tosia cu respect. Totuşi am să-ţi spun ceva. Cu toate că eşti fruntaş şi portretul tău e agăţat pe perete la club, nici aşa nu merge. Planu-i plan, dar şi masa masă!

Tosia se grăbi să aştearnă pe o buturugă faţa de masă şi aşează deasupra felurile de mâncare aduse.

— Vino-ncoace, îl strigă ea pe Ilia, cu tonul unei gazde primitoare; căută în jur şi zise cu regret: N-ai pe ce te-aşeza.

Cu o figură plictisită, ca a unuia ce fusese întrerupt de la lucru, Ilia aruncă o privire buturugii „servite” de Tosia. Ochii i se opriră asupra gamelei aburinde.

— Ce ai acolo? întrebă el cicăiitor.

— Ciorbă de varză.

— Ciorbă şi iar ciorbă… – bombăni Ilia, nevrând să cedeze cu una cu două. Făcu un efort să-şi întoarcă

86 privirea de la gamela îmbietoare, înghiţi în sec, şi fără voia lui întrebă: – Cu carne?

— Îhî… Du-te de mănânc-o cât mai caldă, nu păţeşte nimic planul tău! îl chemă Tosia insistent. Ai nişte prieteni, halal de ei: pe tine te lasă în pădure şi ei vin să mănânce!

În glasul Tosiei era atâta grijă matură, aproape maternă pentru vestitul fruntaş, încât Ilia uită de ferăstrău şi holbă ochii la Tosia. Lanţul ferăstrăului lucra în gol sfâşiind aerul.

Ilia icni stingherit, căutând să alunge farmecele acestea necunoscute lui, ochi un mesteacăn subţire, îl doborî şi-l lipi de buturuga Tosiei, aşezându-se pe trunchiul elastic ca pe un scăunel.

— Îndemânatic mai eşti! îl lăudă Tosia.

— Nu e mare lucru, dacă te pricepi! zise Ilia cu nepăsare, adâncind lingura în gamelă.

— Ei, am plecat… – spuse Tosia fără a se mişca din loc. Ea atinse temătoare ferăstrăul miraculos cu degetul şi

se rugă: – Lasă-mă să încerc! Numai un copăcel! Nu fi lacom…

Ilia îi puse ferăstrăul în mişcare. Cu o faţă încordată de vânător novice care stă la pândă, Tosia se îndreptă spre cel mai apropiat mesteacăn, dar în ultima clipă i se făcu milă de el şi cârmi spre un pin subţire. Apropie ferăstrăul de copac şi – *jjjic* – copăcelul zbură în zăpadă. Tosia râse fericită şi privi la Ilia, invitându-l să ia parte la bucuria ei.

— Ei, cum e? întrebă Ilia alene, condescendent cu copilăria verde a Tosiei.

— Gâdilă! răspunse Tosia ţinând ferăstrăul pe braţe şi tremurând odată cu el din tot trupul.

Ea doborî încă doi copăcei mai subţiri şi, cuprinsă de febra tăietorului, se apropie de un pin secular, dar Ilia veni lângă ea şi opri contactul.

— Te mai schilodeşti şi răspund eu…

— E un ferăstrău vesel! i-l lăudă Tosia, rezemându-l cu grijă de buturugă, fără să-şi dea seama că a început să folosească limbajul lui Ilia.

7 – Fetele 07

O înduioşa până la lacrimi faptul că Ilia are grijă de ea. Întocmai ca fratele mai mare la care visa… Tosia îşi aminti denumirea ferăstrăului.

— „Drujba”! zise ea cu respect, se uită la Ilia şi mângâie capacul reductorului. Ei, am şters-o…

Tosia se smuci, dar nu se urni; picioarele i se lipiseră parcă de pământ. Stătea pierdută lângă ferăstrăul „Prietenia” şi se uita la Ilia care continua să mănânce. El îşi duse lingura la gură şi trase cu coada ochiului la Tosia. Ochii lor se întâlniră pentru o clipă. Tosia se smuci şi porni în fuga mare, de frică să nu-i ghicească Ilia tainele *şi* să-şi bată pe urmă joc de ea.

— Nu e mare lucru dacă te pricepi… murmură Ilia privind în urma sprintenei Tosia care se mai zărea printre copaci.

Se simţi deodată plictisit, ca un jucător abil, convins că partenerul lui e mult mai slab decât îşi închipuise la început. Ilia ştia că o să-şi ducă jocul până la capăt, dar

interesul pentru Tosia i se risipise. Era şi ea ca toate fetele întâlnite până atunci, poate ceva, ceva mai ambiţioasă.

— Toate sunt făcute pe acelaşi calapod, trase Ilia, ca de obicei, concluzia. Numai la nume şi la culoarea parului se deosebesc!

Din doborâtură apăru Filea cu o scobitoare în dinţi.

— Te răsfaţă drăguţa! zise el invidios, arătând spre gamelă. Serviciu la domiciliu!

— Mică, dar se pricepe… încuviinţă Ilia, înfulecând caşa.

Filea se uită iscoditor la Ilia.

— Cum merge, cedează?

— Se prinde câte puţin… Să ajung la sărutare, atât îmi trebuie. Există fete de astea… Până la primul sărut, sunt tare ale dracului!

— Dă-i drumul… zise Filea mahmur. Ţine cont însă…

— Îşi ridică mâneca stângă a scurtei vătuite şi arătă cu scobitoarea la ceas: – Arătătoarele nu stau locului!

Ilia lăsă cu zgomot lingura în gamela goală şi răspunse nepăsător prietenului său:

— Aruncă o privire azi la Kamciatka.

De uimire, Filea se îndoi spre pământ de parcă i s-ar fi aruncat un sac de 80 de kg pe spinare.

— Crezi că vine? întrebă el îngrijorat. La Kamciatka?!

— Am să încerc s-o aduc, răspunse Ilia cu modestie. Din mâinile mele nu prea scapă ele…

— Ce femei au mai apărut! se indignă Filea sincer. Aruncă scobitoarea şi-şi îndesă cubanca pe urechi.

Ilia zâmbi:

— Se clatină?

INIMA TOSIEI

Seara târziu, Tosia se întorcea de la şcoală, agitând voioasă o servietă mititică. Prin aerul încremenit, zăpada cădea în fulgi mari, pufoşi.

Anul acesta iarna era bogată în omăt: troienele ajunseseră până la ferestre, toate casele arătau ca lăsate la pământ. Iar oamenii, pe lângă casele scurtate, troienite, parcă mai crescuseră, până şi Tosia cea mărunţică ajungea

acuma orice streaşină cu mâna.

Dintr-o ulicioară întunecată ieşi Ilia, care o aştepta pe Tosia.

— Pot să vin cu tine?

Tosia se dădu puţin la o parte, făcându-i loc.

— Strada-i slobodă…

În urma lor fluieră strident Filea, care hoinărea cu gaşca lui de derbedei.

— Aşteptăm! aminti Filea şi arătă cu mâna înspre Kamciatka.

Ilia aruncă o privire Tosiei care nu bănuia nimic.

— Antipatic tip, zise ea.

— Ai dreptate! încuviinţă Ilia grăbit, călcându-şi pe inimă în folosul scopului urmărit. Dar nici nu pot fi toţi buni. Viaţa ar fi prea plictisitoare…

Tosia fu mirată de o asemenea punere a problemei, însă, generoasă, se gândi îndată că un pic de raţiune tot este în cuvintele lui Ilia şi dădu aprobativ din cap.

Străbăteau în tăcere strada pustie, ba apărând în fâşiile luminoase ale felinarelor rare, în preajma cărora se adunau cu plăcere fulgii de zăpadă, ba pierzându-se în întuneric, unde parcă nici nu ningea. Între ei ar mai fi încăput un om, şi chiar unul solid. Când Ilia încercă să se apropie de Tosia ca să desfiinţeze această distanţă ruşinoasă pentru amorul propriu al unui bărbat, Tosia se îndepărtă pe dată, restabilind distanţa salvatoare. Ferindu-se s-o vadă Ilia, se căznea din răsputeri să se lungească umblând până şi pe vârfuri, doar – doar o părea mai înaltă. Se uita drept înainte, ca şi cum n-ar fi avut habar că alături de ea păşeşte Ilia.

Era prima ei plimbare *matură* şi Tosia fu cuprinsă în aceeaşi măsură de bucurie şi teamă. În ultimul timp băgase de seamă că Ilia se purta altfel cu ea, dar îşi tot frământa creierii, neştiind cum să înţeleagă această schimbare. Intrând într-o nouă etapă a vieţii, totodată necunoscută şi atrăgătoare, Tosia se temea înainte de toate să nu facă, din lipsă de experienţă, greşeli ireparabile, care ar şti rbi demnitatea ei de fată.

La o răscruce Ilia coti spre stânga, Tosia însă arătă cu servieta către dreapta şi zise:

— Pe-aici e mai scurt.

— Iar pe-aici mai lung! zise Ilia, luându-i Tosiei servieta şi clătinând-o înspre stânga.

Tosia gândi ce gândi şi îl urmă pe Ilia, hotărând că un drum lung poate fi uneori mai bun decât unul scurt. Fără servietă nu mai ştiu cum să-şi întrebuinţeze mâinile şi le bălăbănea pe amândonă deodată, ba înainte ba înapoi, de parcă ar fi fost legate între ele şi nu s-ar fi putut mişca deosebit. Tosia depunea toate eforturile pentru a-şi tempera pasul, pentru a merge încet şi demn, aşa cum se cade fetelor serioase conduse de cavaleri; dar uita într-una că e un om matur şi o tot lua înaintea lui Ilia, ca o fetişcană. Niciodată nu bănuise cât e de greu să păşeşti ca un om serios. Şi ce ar fi dacă ar lua-o de braţ? Atunci abia ar începe chinul!

Ilia o opri apucându-i cotul.

— Nu mai fugi, că nu arde! Nu te-ai plimbat niciodată?

— Nu pot să umblu încet, mărturisi Tosia. Picioarele or fi de vină, sau…

Ajunseră pe strada principală unde se întâlniră cu Saşka şi Katia. Judecând după stratul gros de zăpadă aşezat pe umerii lor, aceştia se plimbau de mult. Tosia se fâstâci şi bâigui:

— Pe un timp ca ăsta e păcat să stai acasă…

— Într-adevăr păcat! confirmă Ilia.

— Eh, porumbeilor! zise Saşka.

El scoase din buzunar ţigări, iar Ilia chibrituri. În timp ce băieţii îşi aprindeau ţigările, Katia se uita cu drag la Saşka, iar Tosia, imitând-o, la Ilia. Apoi, fetele se uitară una la alta; Katia tuşi viclean, bucuroasă că a prins-o pe Tosia asupra crimei. Tosia lăsă în jos nişte ochi vinovaţi. Îi ridică însă imediat şi privi cu capul sus, provocator, dar era prea târziu… Din nou Katia îl admiră pe cavalerul ei, parcă n-ar fi existat pe lume băiat mai frumos decât neîndemânaticul de Saşka. Tosiei îi veni să râdă: cât sunt

de oarbe fetele îndrăgostite!

Deodată, Tosia, cu ochii ei ageri, observă că pe umărul drept al Katiei nu e zăpadă aproape de loc. „Îi ţine Saşka mâna stângă pe umăr… Nu cumva s-o strivească pe Katerina!” ghici Tosia cu spiritul acela de pătrundere în tainele oamenilor mari, care în ultimele zile o năpădise nu se ştie de unde. Pe Tosia o cuprinse dorinţa să fie şi ea iubită de un om delicat cum era Saşka, dar, dacă se poate, de unul mai puţin neîndemânatic.

Perechile se despărţiră. Saşka şi Katia se afundară în întunericul binevoitor al străduţei, iar Tosia şi Ilia se îndreptară încetişor, de-a lungul străzii principale, către cămin.

Ilia tuşi, apoi vorbi pătrunzător:

— Când te-am văzut întâia oară, şi, ca din întâmplare, puse mâna pe umărul Tosiei.

Tosia sări la o parte ca arsă.

— Bună ziua! Ce te-a apucat? se înspăimântă Tosia.

— Obişnuinţa… bolborosi Ilia uitându-se urât la mâna cu pricina, de parcă ea şi numai ea purta vina, şi drept pedeapsă o vârî repede în buzunar, ca să-i taie orice poftă de samavolnicie pe viitor.

— Ar fi cazul să te dezobişnuieşti, îl sfătui Tosia.

— Voi încerca! promise Ilia, care mai tuşi o dată şi reluă firul falsei spovedanii: Cum îţi spuneam, când te-am văzut pentru întâia oară…

…Între timp, la Kamciatka, Filea făcea ultima repetiţie cu gaşca lui. Era decis să-şi bată joc în voie de Tosia – odată ce urma să-şi piardă cubanca din cauza ei.

— Tu eşti Ilia şi eu Tosia, zise el unui vlăjgan înalt, prietenul său preferat, poreclit în orăşel Lunganul. Iar voi, ăilalţi, căraţi-vă!

Gaşca dispăru printre troiene şi se ascunse în dosul grămezilor de lemne. Filea îl aşeză pe Lungan pe prispă, el se aşeză pe genunchii lui şi, strâmbându-se, o juca pe Tosia îndrăgostită. Apoi sări în picioare, fluieră hoţeşte şi droaia de băieţi răsări prompt din ascunzişuri, izbucnind în hohote sălbatice de râs şi fluierături. Fiecare făcea gălăgie

cât doi, dar pe toţi îi în trecea Lunganul, care da acum fără întrerupere cu pumnul într-o bucată de tablă răsunătoare. Filea ridică mâna ca un comandant şi toţi amuţiră.

— E bine, zise Filea mulţumit. Dar mai cu viaţă!

Lunganul se încovoie, privi în stradă şi anunţă în şoaptă, grav:

— Vin!

Filea ridică mâna şi gaşca se piti. Lunganul dispăru şi el cu tabla, ocolind un troian îndepărtat de zăpadă. Filea se furişă în vârful picioarelor până la cămin şi trase de după colţ cu ochiul.

— La revedere, Iliuşka, zise Tosia oprindu-se lângă cerdac.

— Nu mai facem câţiva paşi?

— Tot ce-i bun are măsură, răspunse Tosia cu vocea netulburată a omului care ştie cât preţuieşte, şi întinse mâna să-şi ia servieta.

Ilia se dădu puţin îndărăt şi-o ascunse la spate, prefăcându-se că-i e frică să nu i-o smulgă Tosia cu forţa. Dânsa zâmbi triumfător şi bătu cu vioiciune din pâslari

Scuturându-i de zăpadă. Privirea lui ilia rămase pironita pe pâslarii ei băieţeşti.

— Ce număr porţi la încălţăminte?

— Treizeci şi trei… răspunse Tosia, vinovată parcă.

— Grădiniţă de copii în toată regula! se miră Ilia. Dacă nu vrei să te plimbi, hai să şedem pe prispă.

El arătă, sucindu-şi nepăsător capul, zidul căminului

— Cel dinspre locul viran. Filea, care îi urmărea, îşi ascunse repede capul.

— La Kamciatka?! făcu Tosia uluită. Mare motan mai eşti şi tu, Iliuşka!

— Nu sunt mici un motan! Tu, însă, eşti vitează, iar acum ţi-e frică.

— Mie nu mi-e frică decât de urşi, Iliuşka, mărturisi Tosia, şi încă numai de cei fripţi! Dar ca să stai cu mine şi să te gândeşti la alta… straşnică nevoie mai am! Tu cu mine doar te prefaci… N-ai să-mi zici că nu!

Ilia se tulbură o clipă, socotind că Tosia aflase într-un

fel sau altul de rămăşag. Pe loc însă, Ilia simţi, cu instinctul vânătoresc care-l ajuta ori de Câte ori umbla să cucerească vreo fată, că n-are de ce se teme: pur şi simplu, din tagma bărbaţilor nimeni nu dăduse până acum atenţie acestei fetişcane arţăgoase şi nu prea frumoase; de aceea, neobişnuită cu aşa ceva, Tosiei nu-i venea să creadă că un băiat arătos ca Ilia se interesează cu adevărat de un nod de fată ca ea. Ilia îşi închipui confuzia din inimioara neexperimentată a Tosiei şi zâmbi îngăduitor.

— Şi de ce m-aş preface? îmi placi… Pricepi? vorbi el cu vocea falsă a omului puternic şi îndeobşte drept, dar silit de împrejurări să înşele un copil.

Ilia însuşi sesiză tonul fals al vocii lui şi se supără pe sine, pe încăpăţânata de Tosia şi pe Filea care îl atrăsese în rămăşagul ăsta idiot. Cel mai cinstit ar fi s-o lase îndată pe Tosia cu toate temerile ei copilăreşti şi să se ducă la Anfisa, la centrala telefonică. Dar lucrurile merseseră prea departe, a renunţa la rămăşag însemna să-şi recunoască înfrângerea în faţa întregului Orăşel. Şi nici căciula nu voia s-o piardă aşa, cu una cu două.

„Ea singură e de vină!”, se justifică Ilia în cugetul lui, amintindu-şi toate figurile jignitoare pe care i le făcuse Tosia la club.

— Foarte mult… îmi placi, repetă el răbdător, ştiind din practica lui de până atunci că fetele nu se supără niciodată când le spui asemenea lucruri de mai multe ori. Tare de tot îmi placi, înţelegi?

— Nu cred! zise Tosia, dar vocea-i tresărise, trădând-o.

Ea se uita cu o curiozitate binevoitoare la omul care, cel dintâi pe lume, o apreciase cum merita.

— Mă gândesc la dine şi acasă şi la lucru, în pădure! minţea Ilia cu neruşinare, antrenându-se şi simţind că Tosia începe să cedeze.

— Nu te cred niciun pic! zise Tosia fericită, şi începu să bătătorească cu pâslarii zăpada proaspătă de pe potecuţă: e foarte greu să stai ca o momâie, să nu faci nimic, în timp ce ţi se spune pentru prima oară în viaţă că

ai plăcut, că un om se gândeşte la tine şi acasă şi la lucru.

— Când te văd, parcă e sărbătoare în sufletul meu, minţi cu însufleţire Ilia, fără să facă eforturi mult prea mari pentru plevuşcă asta de Tosia.

— Şi totuşi nu te cred niciun piculeţ! zise Tosia cu o voce triumfătoare şi îşi potrivi căciula de băieţandru, cu o mişcare lină a mâinii, o mişcare aproape feminină.

— Cum închid ochii, îmi şi apare chipul tău, trânti Ilia pentru a o da gata pe Tosia, dar îşi muşcă limba, temându-se ca nu cumva să fi întrecut măsura.

Tosia scoase un sunet de încântare şi întrebă în şoaptă:

— Chipul?

— Îhî! Ia priveşte!

Ilia se suci într-o parte, închise ochii şi se uită la ceva – numai de el văzut.

— Cum aşa? întrebă Tosia uluită. Mă vezi?

— Te văd!

— Şi… unde?

Ilia îşi flutură mâna în direcţia Kamciatkăi. Filea, care îi spiona curios de după colţ, să vadă cum o zăpăceşte Ilia pe bucătăreasă, se trase cu iuţeală îndărăt.

Tosia privi conştiincioasă în întunericul nopţii, dar nu observă decât o umbră care se smuci şi dispăru după colţul clădirii. „Poate aşa arată chipurile!” Ea se întoarse către Ilia şi văzu că îi tremură genele.

— Acum nu te mai uita! îi ordonă Tosia; ridică servieta în dreptul feţei lui Ilia, apoi întrebă exigent: Şi ce rochie poartă, cum să zic… chipul meu?

Ilia începu să se lase ba pe un picior, ba pe celălalt, căutând să-şi aducă aminte garderoba nu prea bogată a Tosiei.

— O… rochie albastră, zise el cam nehotărât.

— Cu gularaş alb? întrebă Tosia încrezătoare.

— Cu guleraş alb, întări triumfător Ilia şi se grăbi să deschidă ochii, ca să nu-l mai poată prinde Tosia cu cioara vopsită.

— Ei, te-ai convins? Hai acuma să stăm jos.

El o luă pe Tosia de mână şi şi-o apropie binişor, calculând dacă e gata să vie cu el la Kamciatka sau trebuie să se mai căznească un timp. Tosia făcu un pas, dar îndată se propti cu pâslarul ei de copil în pragul cerdacului. Ilia, precaut, îi lăsă repede mâna, temându-se să n-o sperie pe sălbăticiunea de fată înainte de vreme.

— E greu cu tine, se plânse el.

Tosia lăsă vinovată capul în jos şi începu iar să bătătorească automat omătul din preajmă. O făcea cu atâta zel, încât ai fi zis că munceşte în acord. Tare n-ar fi vrut ea să jignească un om care, cel dintâi, i-a spus v că o place, însă pe de altă parte îi era şi foarte frică să se ducă împreună cu el la acea cumplită Kamciatkă. Tosia privi la Ilia, ridicându-şi ochii ca un şoricel prins în cursă.

— Hai, Tosia! o chemă Ilia insistent. Să stăm şi să vorbim puţin… Nu suntem noi primii!

Tosia se opri deodată din bătătoritul zăpezii şi, găsind o ieşire, îşi înălţă bucuroasă capul:

— Iliuşka, hai să fim mai bine prieteni, ce zici?

Ilia se strâmbă înciudat, ea un om care în loc de vin a tras o duşcă de apă chioară.

— Păi, acolo la Kamciatka tocmai bine începem prietenia noastră, ripostă Ilia pe un ton cât mai firesc, ca şi cum ar fi fost vorba despre ceva de la sine înţeles.

Acolo stăm şi mai în voie, aici e curent… Hai, Tosia, să mergem, ce mai tura-vura!

— Şi Anfisa?! se îngrozi deodată Tosia, nedumerită cum de a uitat-o pe rivala ei fericită. Ce fel de om eşti? Cu ea… prieten, şi pe mine mă chemi la Kamciatka. Nu vin, mi-e totuşi prietenă, stăm în aceeaşi cameră… paturile noastre sunt alături.

Ilia – se uită înveselit şi uimit totodată la Tosia, dar neputând suporta privirea ei indignată, lăsă ochii! N jos.

— Şi ce-i cu Anfisa? mormăi el. Înainte, ne întâlneam, acum însă am şi uitat de ea… şi nici n-are nimic deosebit, afară doar de o coafură frumoasă.

— Coafura? repetă Tosia, retmând amănuntul.

— Mai lasă principialitatea în pace! se trezi Ilia,

indispunându-se de această piedică neprevăzută. Ea, în locul tău, n-ar fi ţinut seama de faptul că paturile voastre stau alături!... Ce-ţi mai trebuie? Dacă vrei să ştii, eu... aproape că m-am şi îndrăgostit de tine!

Până acum Ilia evitase, mu ştia nici el de ce, să spună fetelor că le iubeşte. Nu că i-ar fi vrut să păstreze astfel de cuvinte pentru cineva anume, cu care spera să se întâlnească în viitor, ci doar considera că fetele nu trebuie răsfăţate, putându-se lipsi de cuvinte de dragoste. Acum se supără şi mai tare pe Tosia, care-l silise cu încăpăţânarea ei să-şi calce regula.

— Aproape m-am îndrăgostit! Poţi pricepe, sau n-ai crescut destul pentru asta? întrebă el sfidând-o şi simţind că-şi pierde răbdarea.

Fără să bănuie, Ilia atinsese o coardă sensibilă a Tosiei. Mai mult ca de orice, Tosiei îi fu frică să n-o considere Ilia o fetişcană necoaptă, incapabilă să înţeleagă sentimentele oamenilor vârstnici: ar trimite-o la culcare şi pe urmă nu s-ar mai apropia niciodată de ea.

— Înţeleg totul, Iliuşka, nu mai sunt mică... răspunse ea încet, neîndrăznind să ridice capul.

Bătătorise toată zăpada moale din jurul ei şi încremeni pe loc neştiind cu ce să se mai ocupe; Ilia observă şomajul Tosiei şi împinse cu pâslarul său enorm, în direcţia cerdacului, un morman întreg de zăpadă proaspătă.

Tosia mulţumi cu o înclinare a capului, începând să bătătorească zăpada cu şi mai mult zel.

— Ce-ai hotărât? o dojeni Ilia. Sau poate nu-ţi dă Vera Ivanovna voie să vii la Kamciatka?

Tosia îşi înălţă dintr-o smucitură capul.

— Ce are mama-Vera cu asta? întrebă ea atinsă. Majoră sunt, buletin am!

Şi, pentru a-i dovedi lui Ilia că e un om matur şi independent, Tosia păşi demonstrativ către Kamciatka. Se sperie însă imediat de curajul ei şi se poticni fără nicio piedică. Dar era prea târziu.

Nemaipierzându-şi timpul, Ilia apucă braţul Tosiei şi

o luă într-acolo, cu pasul rar al omului cinstit care n-are de ce se sfii. Iar Tosiei, după ce se (lăudase ca o proastă cu buletinul ei, pe care de altfel îl pierduse de multă vreme, nu-i mai rămânea decât să se târască supusă după Ilia, cu aerul unui delincvent prins asupra faptului.

Ea se zgribuli speriată şi îşi vârî capul între umeri, nedumerită de cum i se întâmplau ei toate pe dos: nu vrea să meargă la Kamciatka, dar se duce... Nimic de făcut: trebuie plătit dreptul de a intra în viaţa cea matură şi atrăgătoare. Ilia o urmărea cu coada ochiului pe Tosia, care-i păşea alături; îi văzu ochii pe jumătate închişi, plini de groază tinerească, şi o clipă i se făcu milă de fetişcana asta stângace, care se răţoise ea cât se răţoise, ca până la urmă să se lase prinsă atât de prosteşte.

— La drept vorbind, e târziu, e vremea culcării... încercă Tosia să bată în retragere, fără să mai spere nici ea. Mâine n-am să fiu în stare de treabă...

Ilia dădu dispreţuitor din mână.

— Ce treabă mai e şi asta a ta?

— Cum adică ce treabă?!

— Tosia încremeni locului consternată.

— Tu însuţi doar mi-ai lăudat ciorba, nimeni nu te-a tras de limbă... Dacă eşti bucătar, să nu te mai socoteşti om?

Înfuriată, Tosia îşi smuci braţul şi reveni de unde plecase, la locşorul sigur din dreptul cerdacului, cu zăpada bătătorită de ea.

— Păi n-am spus ce crezi tu, zise Ilia, părându-i rău că a atins aşa de nepotrivit mândria profesională a Tosiei.

El se apropie încetişor de cerdac şi-şi îndoi mâna din cot, invitând-o pe Tosia să se lase în seama lui.

Tosia clătină neînduplecată din cap.

Ajuns la capătul răbdării, Ilia o apucă de braţ pe Tosia şi încercă pe jumătate cu forţa, pe jumătate în glumă s-o ducă la Kamciatka. Tosia se opinti ca un arc de oţel, se smulse şi sări în cerdac.

— Ei, mai domol! zise ea tulburată şi îşi îndreptă iar căciuliţa ce-i lunecase pe una din urechi, cu o mişcare a

mâinii obişnuită la ea, bruscă şi colţuroasă, ca de băieţandru.

— Mândră mai eşti, gândăcelule! – exclamă Ilia, dintr-odată încântat, admirând-o involuntar pe inaccesibila Tosia. În momentul acela nu mai ştia nici el dacă ceea ce spune este sincer sau prefăcut în vederea rămăşagului cu pricina.

— Nici nu credeam că eşti aşa! Deci vrei să… fim prieteni?

— Tu să nu te joci cu asemenea cuvinte! îl preveni Tosia aspru. Acuma nu te mai cred nici atâtica!

Tosia îşi scoase prin gaura mănuşii vârful degetului mic.

— Nu mă crezi? Chiar de loc nu mă crezi? – se mâhni Ilia, căutând s-o înduplece pe Tosia cu o voce plângătoare; şi, mirat el însuşi de ce spune, mărturisi:

— Aşa îmi placi şi mai mult!

— Nnu cred… se bâlbâi Tosia. Au dreptate oamenii când spun… Ce pramatie eşti!… La revedere.

Tosia smulse servieta din mâna lui Ilia şi o zbughi pe trepte în cămin, trăgând uşa după ea. Pe coridor, bătu întâi tare din picioare, apoi tot mai încet, să creadă Ilia că a intrat în cameră. De fapt, însă, ea îşi lipi urechea de uşa pe care intrase, ascultând ce se petrece afară. Se pare că Tosia regreta cruzimea ei faţă de Ilia, şi dacă el ar fi chemat-o acum şi ar fi insistat, ea, cine ştie, ar fi ieşit din nou.

Însă Ilia se resemnase. Ca răspuns la refuzul ei, Tosia auzi cum pârâie zăpada moale sub picioarele lui, apoi cum, sub greutatea corpului, scârţâi tânguitor a doua treaptă de sus şi se făcu linişte. Tosia se îndreptă din şale, jignită şi nemulţumită că Ilia o crezuse prea repede. Dar să iasă pe stradă şi să-l cheme ea prima nu putea nici în ruptul capului: era ceva absolut peste puterile ei. O fiinţă străină, neînţeleasă, i se băgase în suflet şi-i dirija toate acţiunile.

Iată deci şi mult aşteptata maturitate!

Speriată de toate aceste complicaţii fără soluţie, Tosia îşi muşcă buza şi, luând mătura, începu să se scuture

de zăpadă cu înverşunare. Măturică zbură tot mai încet şi în cele din urmă stătu. Tosia îşi lipi obrazul de o bârnă rece a peretelui şi izbucni în plâns, din milă pentru ea şi pentru nenorocitul de Iliuşka, muieraticul, pe care îl jignise atât de crunt, şi din regret pentru viaţa ei senină de până adineauri, care n-avea să se mai întoarcă niciodată.

Vera, cu rigla de calcul în mână, deschise uşa.

— De ce boceşti? Te-a jignit cineva?

Tosia clătină din cap că nu.

— Eu, în schimb, am jignit un om…

— Să plângă omul tău atunci, tu de ce să te omori?

— El nu plânge, e tare… Dar mie, mie tot mi-e milă de el!

— Te-ai încurcat rău de tot!

— M-am încurcat, mamă-Vera, încuviinţă uşor Tosia.

— Haide, haide. Nu mai adăpa şoarecii de pe coridor.

Vera o luă pe Tosia de umeri şi o împinse în cameră.

…Pe stradă, Filea îl strigă pe Ilia, care ajunsese în dreptul Kamciatkăi.

— Ce s-a întâmplat? Eşec?

Ilia făcu un gest enigmatic cu mâna.

— Am dat greş… Vrea să-şi urce preţul!

Filea fluieră decepţionat. Băieţii din gaşca lui ieşiră din ascunzători stârnind o gălăgie infernală Nevăzând-o însă pe Tosia, se potoliră iute şi îşi înconjurară şefii. Cel mai mic şi mai jigărit dintre băieţi se apropie de Ilia şi, clănţănindu-i dinţii de frig, se rugă:

— Am înîngheţat de tot… Il-liuha, dă şi tu jjuma’ de litru!

— Mâine, mâine! i-o tăie Ilia înciudat şi îşi văzu de drum.

Filea se uită la prietenii înţepeniţi de frig, care-şi loveau mâinile de şolduri ca să se încălzească.

— Unde e Lunganul? întrebă Filea sever, cu tonul unui comandant care nu dă printre oştile lui tocmai de unitatea de gardă.

Băieţii se uitară unul la altul. Filea şuieră ascuţit. De după un troian îndepărtat de omăt sări Lunganul care

aţipise. Buimăcit de somn şi neştiind ce se petrece, se apucă să bată din toate puterile în tabla răsunătoare.

Filea îşi legănă cu melancolie capul:

— Ce mai cadre!

…Cum intră în cameră, Tosia se repezi la noptiera Anfisei şi îşi înfipse privirea în oglindă, cercetându-şi frumuseţea cu o necruţătoare exigenţă.

— Mamă-Vera, ce crezi, aş putea… ca să zic aşa, să plac cuiva?

— Ai putea… răspunse Vera cu nepăsare şi se aplecă peste coala lungă de hârtie milimetrică ce atârna în jos de pe masă.

Tosia, înveselită, aruncă servieta sub pat şi îşi dezbrăcă hăinuţa subţirică.

— O temă de la şcoala tehnică? întrebă ea cu respect, uitându-se la desenul Verei fără a-l înţelege, dar mândră că stă sub acelaşi acoperiş cu cineva priceput la lucruri atât de savante.

Vera încuviinţă din cap fără să scoată o vorbă.

— Eu una n-aş putea urma cursuri fără frecvenţă nici în ruptul capului, mărturisi Tosia cu sinceritate. Ce conştientă trebuie să fii: nimeni nu se ţine de capul tău, nu te controlează şi tu totuşi înveţi!…

— Ea măsură cu degetul cotorul gros la îndrumarului, luă rigla, se scărpina după ureche şi zise solemn: – Mamă-Vera, tu eşti o eroină!

— Ajunge, nu mai îndruga verzi şi uscate…

— Ba da, ba da, o eroină, insistă Tosia. Dacă ar fi după mine, eu aş decora pe toţi cei care urmează cursuri fără frecvenţă; ai absolvit institutul, poftim un ordin; şcoala tehnică, poftim o medalie!

— Ia seama, faci risipă, o preveni Vera. N-are s-ajungă metalul, de-alde noi sunt cam multe.

— Şi tu acuma, o dojeni Tosia, tu nici nu ştii ce fel de om eşti!

Balansându-şi mâinile ca în mersul pe sârmă, Tosia traversă camera pe o scândură îngustă a podelei, aruncă iar o privire în oglindă, rămase mulţumită, începu deodată

să se învârtească şi răsturnă un taburet.

Vera o urmărea curioasă. Tosia se posomorî dintr-odată, se apropie de fereastră şi îşi rezemă fruntea în geamul orbit de ger.

— Ce te tot frămânţi? o întrebă Vera. Ai luat cumva un doi?

Tosia făcu un gest dispreţuitor cu mâinile.

— Dac-ar fi numai atât… înţelegi? Un om şi-a deschis în faţa mea sufletul, iar eu am fost nedelicată cu el… Ştii, cum obişnuim noi, femeile, câteodată… Nici nu-i frumos…

— N-avea grijă, o linişti Vera. Ai să-i zâmbeşti mâine omului tău, şi vă împăcaţi.

— Mâine?

Tosia se uită la ceas şi, aşa cum era, numai în rochie, dădu buzna afară; străbătu din două salturi coridorul şi se năpusti în stradă, printre troiene.

Îl ajunse pe Ilia în dreptul căminului de bărbaţi.

— Ce-i cu tine? se minună Ilia. Ai să răceşti, prostuţo!

— Iliuşka, eşti tare necăjit? întrebă Tosia ridicându-şi cu vinovăţie ochii spre el.

— Nu-i nimic, rezist… Ilia îşi scoase haina grea şi o înveli pe Tosia. Nu cumva ţi s-a făcut milă de mine?

— Niţel…

Multe i se întâmplaseră lui Ilia în legăturile lui cu fetele: acestea îl iubeau, îl urau, mureau după el, îl alungau, îl ameninţau cu vitriol, dar nici uneia nu-i trecuse prin cap să-i fie milă de el. Iată de ce acum, luat prin surprindere, Ilia se fâstâci. Nu se simţea ruşinat pentru rămăşag, ce-i drept e drept. Nici nu vru să şi-l mai amintească – la ce bun să-şi frământe creierii cu fel de fel de prostii? îl amuza însă cum această poamă crudă, încă nesărutată, găsise în ea o rezervă de milă pentru el, şi în inimă i se furişă fără voia lui un sentiment de recunoştinţă faţă de Tosia. Orice s-ar spune, e totuşi plăcut să simţi că există cineva căruia îi e milă de tine, aşa zdravăn cum eşti – cel puţin când mila e naivă şi nejignitoare cum era a Tosiei.

Tosia se împopoţonă cu haina largă, străină,

trăgându-şi-o în chip de glugă peste cap şi abia ajungând cu bărbia la primul nasture care mirosea a tutun; apoi, întrucâtva vicleană, cerând inconştient răsplată pentru atitudinea ei plină de abnegaţie, întrebă:

— Dar acum ţi-e mai bine?

— Eh, tu, bucătăreaso, bucătăreaso! Aşa de mică, dar inima…

— Inima, ca inima. Numărul treizeci şi trei!

Ilia, din obişnuinţă, ridică braţul s-o îmbrăţişeze pe Tosia. Cu instinctul lui de cuceritor de inimi, simţise că stavila principală căzuse şi că Tosia îi va îngădui acum nu numai s-o sărute, ci va veni cu el chiar la Kamciatka. Însă, deodată, se întrebă dacă are dreptul să se poarte cu Tosia aşa cum se purtase cu alte fete. Mâna îi rămase o clipă suspendată în aer, la jumătatea drumului, apoi se lăsă în jos.

— Fugi acasă, ai să mai şi răceşti… zise el posomorât, neînţelegând ce se petrece cu el, dar având senzaţia certă că se poartă prosteşte.

Tosia alergă spre casă, se întoarse să vadă ce mai face Ilia fără dânsa, alunecă pe pantă şi căzu. Sări imediat în picioare, şi, şchiopătând, ţinându-se de genunchi, o luă către cămin.

Ilia stătea nemişcat în mijlocul străzii şi se uita după ea.

ZI DE PLATA

Ia administraţia exploatării forestiere, în faţa gemuleţului casieriei, se formase un rând: nici prea lung, nici prea scurt, însă numai bun pentru ca unii, mai nerăbdători, să se înghesuie în faţă ca să-şi ia leafa peste rând. Tăietorii se apropiau unul după altul de ghişeu şi semnau statul de salarii cu un toc care lăsa cerneală. De două ori pe lună, acest unic instrument avariat păta degetele tuturor tăietorilor de pădure. Dacă cineva ar fi găsit tocul acesta pe jos, nu s-ar fi aplecat să-l ridice; în schimb, casierul, suspicios cum era, ferecase acest bun inventariat de pervazul ferestruicii cu o sârmă electrică groasă cât să legi şi un elefant cu ea.

La trei paşi de ghişeu, la o măsuţă mică şi strâmbă, se aşezaseră gospodăreşte Saşka şi Katia. Katia vindea bilete pentru loteria în bani şi obiecte, iar credinciosul ei Saşka o ajuta cât putea, strigând din când în când cu o voce tunătoare:

— Cine doreşte o „Volgă”?... Cine o motocicletă?... Nu pierdeţi ocazia, „Volga”!

Pare-se că, pentru prima oară în viaţa lui, Ilia stătea cinstit la rând şi se tot uita la uşa prin care urma să intre din clipă în clipă Tosia ca să-şi încaseze mica ei leafă. Dacă ar fi fost după voia lui, Ilia i-ar fi urcat Tosiei salariul la o mie de ruble... Sau chiar la zece mii – să le poată cheltui cu plăcere!

Uşa centralei telefonice se deschise cu un scârţâit cunoscut şi Anfisa îşi aruncă privirea de-a lungul coridorului. Ilia i-o întâlni şi-şi întoarse repede capul. Anfisa se apropie de el chicotind şi i se aşează în faţă.

— Mereu sunt unii care nu vor să ştie de rând! protestă Gavrilovna, o femeie bătrână care spăla vase la cantină. Oameni bolnavi de reumatism aşteaptă, iar alţii...

— Era locul ei, a mai fost... zise Ilia cu o voce nesigură.

În birou se strecură oblic Xan Xanâci şi se îndreptă spre Nadia, care ajunsese aproape de ferestruică, dar când văzu cum o repede colţoasa de Gavrilovna pe Anfisa, el, de frica scandalului, se aşează repede la coadă. Nadia îl chemă discret lângă ea, dar Xan Xanâci îi făcu un semn din mâini, care voia să spuie că dânsul preferă să aştepte cinstit, decât să stârnească gălăgie.

Anfisa şi Ilia se apropiau pas cu pas de ghişeu. Nu vorbeau, nici nu se uitau unul la celălalt, ca doi oameni străini care s-au nimerit întâmplător alături la rând. S-au pomenit în dreptul Ferestruicii cu pricina; au iscălit statul, ca toţi ceilalţi; s-au murdărit cu cerneală – Anfisa, precaută, mai puţin, Ilia mai mult; au primit banii – Anfisa un pacheţel subţire, Ilia o cărămidă întreagă legată cu o banderolă dungată de la bancă, în culoarea pânzei de saltea – şi s-au îndepărtat de ghişeu.

— Credeam că ai să mă dai afară din rând! zise Anfisa batjocoritor şi, arătând spre uşa apropiată a centralei telefonice, continuă: Nu vrei să intri? Ai uitat de tot drumul până la mine.

— Nu prea am timp… răspunse Ilia cu jumătate de gură, dar îi fu îndată ruşine de minciuna lui şi o privi pe Anfisa drept în ochi. De fapt, ce să ne mai jucăm de-a v-aţi ascunselea? Tu ştii doar, nu?

Anfisa dădu din cap, confirmând că s-au găsit oameni de treabă care s-o pună la curent cum că Ilia, în ultimele zile, îi dă târcoale bucătăresei şi, tot după spusele lor, nu reuşeşte s-o cucerească.

— Am auzit că iei plasă.

Ilia se fâstâci şi protestă fără prea multă convingere:

— Ei, iau plasă…

— Chiar aşa! Oamenii străini văd mai bine, Iliuşa… Un lucru nu pricep: e vorba tot de rămăşag, sau acum e de-adevăratelea?

— Nici mie nu mi-e limpede! mărturisi Ilia. S-au cam încurcat lucrurile…

Lui Ilia îi trecu prin cap că bine ar fi să stea de vorbă despre Tosia cu un prieten, un om cu experienţă, căruia să-i povestească totul, să-i mărturisească toate îndoielile şi să-i ceară un sfat: cum să procedeze de-aci încolo? Dar să se destăinuiască unei zeflemiste ca Anfisa, gata oricând să-şi bată joc de oricine, ar fi însemnat să-şi trădeze sentimentul acela fragil, nu tocmai clar, însă neobişnuit de sfânt pentru el, care îl lega de Tosia pe zi ce trece mai mult.

— Şi zi… îţi place o viaţă ca asta? întrebă cu o sinceră curiozitate Anfisa, în vocea ei răsunând un fel de invidie, sau nu chiar invidie, o dorinţă trezită acum, de a încerca şi ea sentimentul necunoscut pe care îl încerca Ilia.

Ilia răspunse printr-un gest, desfăcându-şi larg mâinile: „Ce să-i faci?”

— Te-ai schimbat de când cu Tosia! se miră Anfisa. Erai şi tu un băiat ca toţi băieţii, iar acum parc-ai fi

călugăr!… Le ce-ţi trebuie dragostea asta? La ce? Ţi-ai băgat-o singur în cap!

— Nu e dragoste, ce tot îndrugi? – protestă Ilia cu vehemenţă, gata de orice numai s-o apere pe Tosia şi sentimentul lui cel nou, deocamdată fără nume, de atacurile răutăcioase al Anfisei.

— E pur şi simplu o fetişcană nostimă cum n-am întâlnit până acum…

— Tocmai asta e, Iliuşa, aşa începe!

Anfisa se uită compătimitor la Ilia, devenit atât de ciudat, şi se întoarse repede ca să nu izbucnească în râs văzându-l umil ca un vinovat prins asupra faptului.

— Să nu râzi! o preveni ameninţător Ilia.

— Iartă-mă, Iliuşa, dar totuşi e de râs, zise Anfisa blând, aşa cum se vorbeşte unui bolnav. Tu şi Tosia – ce caraghioslâc! Halal ispravă!

— Să nu te legi de Tosia! sări Ilia, aprinzându-se.

Anfisa îşi înălţă mâinile în glumă.

— Nu mai fac, nu mai fac!… însă şi tu ziceai că e o „neisprăvită”, sau n-am auzit eu bine?

Ilia se lăsă greoi de pe un picior pe altul şi explică fără chef:

— Eram orb…

— Acum e clar, zise Anfisa cu vioiciune. De aceea şi veneai la mine, la centrală, pentru că erai orb!

A – Dar nu e vorba de tine! protestă Ilia, mirat de cât de greu îi vine să vorbească azi cu Anfisa.

— Nu te speria, nu mă supăr, îl linişti Anfisa. Aş vrea numai să înţeleg: cu ce te-a fermecat? E o curiozitate de femeie… Nu te supăra, Iliuşa, dar nici n-ai la cine te uita…

a Lui Ilia i *se* făcu teamă ca nu cumva, după ce Anfisa îşi va fi tocit limba ei ascuţită şi rea, să nu înceapă şi el ş-o privească pe Tosia cu ochii Anfisei. Atunci ar tresă-şi ia rămas bun de da bucuria aceea sfioasă, încolţită în sufletul lui de câteva zile.

— Şi ce-ţi pasă ţie? ripostă el, mai răutăcios decât ar fi vrut, apărând-o pe micuţa Tosia cu pieptul lui. Ce te interesează? între noi doi, doar n-a fost dragoste, ne

distram numai, de plictiseală… Ce, nu-i aşa?

Anfisa zâmbi în silă:

— Cu toate că nu era cine ştie ce dragostea noastră, şi nici n-am mare nevoie de tine, pur şi simplu nu sunt obişnuită să fiu eu cea părăsită! Ce vrei, lăcomie de femeie, Iliuşa! Cât priveşte plictiseala, e o remarcă subtilă…

Ilia resimţi în cuvintele ca de obicei usturătoare ale Anfisei o mâhnire ascunsă şi-i păru rău că în fierbinţeala lui o jignise. La ce bun să se războiască el cu ea? Cel mai urât lucru e să te cerţi cu o femeie pe care o părăseşti. De altfel, n-aveau nimic de împărţit… Ar fi vrut s-o consoleze cu ceva pe Anfisa, să-i ceară chiar iertare. Dar Ilia nu ceruse în viaţa lui iertare nimănui, cu atât mai puţin unei femei, şi considera în adâncul sufletului că o treabă neproductivă ca asta e nedemnă de un bărbat adevărat. Îşi învinse de aceea uşor toate gândurile de pocăinţă şi spuse împăciuitor:

— Uite ce, nu te ponegri singură.

Anfisa, pe care nu o răsfăţa nimeni cu vorbe blânde, se mulţumi şi cu acest pic de căldură. Ea îi aruncă o privire în care se stinseseră scânteierile obişnuite de batjocură, ca şi cum ar fi ghicit în ochii lui toate gândurile bune adresate ei.

— Ai fi putut măcar să mă previi, dacă-i vorba aşa, zise ea fără veninul dinainte. N-am să-ţi stau în drum, fii fără grijă… Nu eşti primul, Iliuşa! Toţi veniţi la mine numai aşa, în treacăt, iar când vreţi ceva mai mult, căutaţi în altă parte vreo Musia sau… Tosia! M-am obişnuit…

Şi atâta durere învechită răsună în vocea ei, încât Ilia fu descumpănit, ca întotdeauna când simţea vag că trebuie să acţioneze fără întârziere şi nu ştia nici el cum.

— Iar te bârfeşti singură, zise el nehotărât.

Chiar atunci dădu buzna în birou Tosia, veselă şi jucăuşă, strigând:

— Saşok, pregăteşte-mi cel mai norocos bilet! şi se aşează la rând.

Îşi roti privirea, îi zări în fundul coridorului întunecat

pe Ilia cu Anfisa şi se trase brusc înapoi, de parcă în avântul ei s-ar fi lovit de un zid. Tosia încercă să-şi întoarcă ochii de la muieraticul acela josnic, dar ochii făcuseră subit greva şi refuzau să i se supună. Una era să ştii că în trecut, până la venirea ei, Ilia avusese ceva cu Anfisa, ba se şi încurcase poate cu ea, şi alta e să vezi cu ochii tăi cum stau alături, în faţa întregii lumi, se privesc duios şi-şi spun cine ştie ce lucruri de ruşine.

La început i se păru că vorbesc despre ea întorcând-o pe toate părţile, că Ilia, trădătorul, îi povesteşte râzând Anfisei cât e ea, Tosia, de proastă, cum crede tot ce-i spune el şi numai că nu i se aruncă de gât. Dar uitându-se mai atent, Tosia îşi dădu seama că greşea: Ilia şi Anfisa discutau ceva intim, ceva ce-i privea doar pe ei, iar de ea nici că le păsa. Mare nevoie au ei de ea! Şi nici nu râdeau – n-avea cum spune că râdeau. Însă mai bine s-ar fi prăpădit de râs decât să se tfite cu atâta duioşie şi încredere unul la altul. Tosia era sigură că pe ea Ilia n-o privise încă niciodată aşa.

O cuprinse o tristeţe necunoscută, nouă, faţă cu rivala ei fericită. În frumuseţea Anfisei apăruse acuma ceva nou, iar ochii ageri ai Tosiei nu putură să nu vadă că această frumuseţe nouă şi mai inteligentă a Anfisei era mai atrăgătoare decât frumuseţea ei veche, bătătoare la ochi şi lipsită parcă de gânduri. De aceea, ca atunci la club, Tosia se simţi fără voie un om de calitatea a doua, în comparaţie cu Anfisa, un fel de femeie de serviciu la Anfisa cea frumoasă.

„Până aici, se înfurie Tosia. Aşa ceva nu se va întâmpla niciodată!”

— Katia observă privirea întunecată a Tosiei, îl împinse pe Saşa cu cotul, arătându-i cu o mişcare a capului pe Ilia şi Anfisa. Iar acesta, în bunătatea lui, ca s-o distragă un pic pe Tosia de la gândurile ei negre, strigă cât îl ţinură puterile:

— Cine doreşte cu trei ruble o „Volgă”?!

Katia se găsea mai aproape de Ilia şi Anfisa: totuşi, cu toată curiozitatea ei, nu reuşi să vadă decât că ei stau

alături şi discută prieteneşte ca pe vremuri. Ochii

Tosiei, însă, ascuţiţi de prima dragoste şi de prima jignire arzătoare, înţeleseră că, în clipa aceea, Ilia simţea pentru Anfisa o recunoştinţă duioasă, iar Anfisa îi era şi ea recunoscătoare pentru vorbele bune.

Se vedea cât de colo că cei doi ştiau despre viaţă ceva de care Tosia habar n-avea. Ea îşi dădu deodată seama că pe Ilia şi pe Anfisa îi leagă nu numai o simplă prietenie. Păreau acuma doi soţi care se întâlnesc după o ceartă, nu reuşesc să se împace dintru început, însă deocamdată şi-au întins mâinile.

Tosia intui limpede toată dragostea lor matură. Şi, în raport cu o asemenea dragoste de obicei nereţinută, care a gustat din toate şi nu cunoaşte nicio sfiiciune, Tosia se simţi o şcolăriţă necoaptă cu visurile ei pe jumătate copilăreşti la o dragoste prietenească între ea şi Ilia, cu calculele ei timide – dacă să-i îngăduie lui Ilia s-o sărute astăzi, sau să mai aştepte…

Dintr-odată, Tosia se rostogoli de pe culmile ameţitoare pe care se căţărase fără temei în ultimele zile. I se tăie şi respiraţia, iar urechile îi vâjâiau din pricina căderii vertiginoase.

Era îndurerată nu atât pentru ea, cât pentru sentimentul acela luminos şi sărbătoresc de egalitate care i se furişase în suflet de câteva zile: nedându-şi seama, se obişnuise să creadă că are cineva nevoie de ea şi se simţea egală cu toate fetele fericite pentru că sunt iubite

— Cu cele din Siberia şi Ucraina, din China şi America, din apropiata Bulgarie sau din îndepărtata Cubă şi… din toate ţările câte mai sunt pe lume!…

Katia îl lăsă pe Saşka al ei şi se apropie de Tosia.

— E o chestie veche între ei! zise ea parcă mulţumită. Ţi-am spus eu!

— Tu spui întotdeauna adevărul… răspunse Tosia apatic.

Un gând amar se strecură fără veste în mintea Tosiei: nimic mai clar, Ilia îi da ei târcoale în ultima săptămână, fiindcă, lui, Anfisa îi dăduse paşaportul. Ajungea însă un

singur semn din partea Anfisei, pentru ca acest fustangiu să şi înceapă a alerga iar după ea, arzând de nerăbdare să reia *vechea legătură*...

Tosia era cumplit lovită, o insultă de foc îi pătrunsese drept în inimă, provocându-i o durere matură, necunoscută încă. Iată deci cum îi venise mult aşteptata maturitate! Decât aşa, mai bine rămânea toată viaţa o fetişcană neiniţiată...

— Vai de mine, ce ai, surioaro?! se sperie Katia văzând cum îi pierise Tosiei sângele tot din obraji şi cum îi tremură buzele. Nu te chinui atâta, aşa sunt toţi bărbaţii...

— Katia se uită cu coada ochiului la Saşka al ei cel credincios, care continua să vândă bilete de loterie, şi aduse generalizării ei un corectiv urgent: – Numai Saşa e altfel!

— Aşteaptă tu, aşteaptă! murmură Tosia cu gând de răzbunare. Îi arăt eu. Am să-i amintesc... Am să mă răzbun pentru toate femeile!

Dragostea de adevăr învinse în Katia compătimirea pentru prietena înşelată şi spuse cu îndoială:

— Pentru toate femeile? Dai nişte proporţii, Kisliţa!... Şi ce-ai să-i faci, mă rog?

— Cu capul înclinat, Katia stărui cu gândul asupra tuturor posibilităţilor, apoi răspunse tot ea în locul Tosiei: – Nimic n-ai să-i faci!

— Ba da, ai să vezi! insistă Tosia. Fac eu pe dracu-11 patru şi am să-ţi dovedesc eu!

Katia o privi foarte neîncrezătoare pe micuţa şi hotărâta Tosia, dar pentru a n-o mai jigni pe fetişcana aceasta nefericită, tăcu.

La despărţire, Anfisa îi zise lui Ilia:

— Totuşi, poate mai treci pe la mine... Aşa, de dragul vechii noastre prietenii... N-am să te mănânc şi... nici măcar n-am să te sărut fără voia ta: prin urmare nu vei avea de suferit nicio pagubă.

— Iar începi? o dojeni Ilia.

— Da' de unde!... Voiam să te invit azi la mecanic, are nişte discuri noi; acuma n-ai să vii?

Ilia făcu semn din cap că nu.

— Se vede treaba că nu! încuviinţă Anfisa. Păcat, are nişte cântece – să te ţii!

Anfisa regreta probabil că-şi deschisese sufletul faţă de Ilia mai mult decât ar fi vrut şi acum căuta să reintre în rolul ei obişnuit.

— Veselă viaţă duci! zise Ilia.

— Păi eu nu sunt îndrăgostită! îi aruncă Anfisa vorbele drept în faţă, sfidător, răsucindu-se uşurel pe călcâie şi pornind către centrala telefonică.

Ilia se urni înspre ghişeu. Ochii lui o dibuiseră de la început pe micuţa Tosia în rând, aşa că se grăbi să-i vină aproape – cu un zâmbet larg, frumos, „pe toată viaţa”, fără a se simţi câtuşi de puţin vinovat. Dacă n-ar fi văzut cu ochii ei, Tosia n-ar fi crezut în ruptul capului că Ilia îi făcuse adineauri frumoasei Anfisa o curte nebună. a

Această făţărnicie o dădu gata pe Tosia. Ea îşi strânse iute degetele de la mâini ca pe nişte cleşti, de teamă că nu se va putea stăpâni, va sări la mincinosul acesta nemernic şi-i va scoate ochii neruşinaţi. Ilia simţi că e de rău.

— Tosia, ce-i cu tine? şi-i întinse mâna prieteneşte.

Tosia i-o lovi cât era ea în stare cu pumnişorul ei încleştat şi-i răspunse pe un ton glacial:

— Lasă-mă în pace, c-ce te legi de mine? Nici nu exişti pentru mine, e c-clar?

Ilia se întunecă, bănuind că Tosia o fi aflat ceva despre rămăşagul lui stupid cu Filea. Tosia, la rândul ei, observă temerea din ochii lui şi gândi cu o bucurie răutăcioasă: „Aha, te ustură!”. Oamenii începură să şoptească şi vreo cinci capete intrigate se întunară. Katia, oprită din drumul ei către măsuţa cu bilete, privea cu conştiinciozitate la Tosia, aşteptând clipa în care aceasta se va apuca să răzbune toate femeile.

După o scurtă ezitare, Ilia încercă iar să se apropie.

— Nu te apropia, că iau foc! îl preveni Tosia cinstit.

Ea desluşi în propria-i voce un soi de ţipăt muieresc, neplăcut, dar şi pentru timbrul acesta respingător, nedemn

de ea, Tosia îi găsi pricină tot omului detestat, pe care, din uşurinţă, era cât pe ce să-l îndrăgească.

Ilia schiţă un pas, Tosia se dete înapoi şi izbucni bătăios:

— Nici pe la bucătărie să nu te mai prind! Că… lipsesc linguri!

— Linguri?! scoase Ilia un urlet, jignit în cele mai bune sentimente ale lui. Asta e prea de tot…

Uşurel, ca pe o crenguţă aflată-n drum prin pădure, Ilia o dădu în lături pe Tosia şi se îndreptă cu paşi apăsaţi spre ieşire. De năduf, trânti cu atâta putere uşa, încât timidul Xan Xanâci, care tocmai semna statul, scăpă tocul din mână, iar casierul îşi scoase speriat capul prin ferestruică, neliniştit în privinţa securităţii şi integrităţii fondurilor sale financiare.

Katia dădu fuga la Tosia.

— Bravo! o lăudă ea. Bine l-ai mai pus la punct! Sunt de-a dreptul mândră de tine, mă mân drese în numele tuturor fetelor!

— Cuprinsă de elanul solidarităţii feminine, Katia o îmbrăţişă strângându-i umerii micuţi.

— Bucură-te, Kisliţa, l-ai desfiinţat!

— Păi, mă şi bucur… răspunse Tosia trist, fără să-şi ia ochii de la tocul care, atârnat în sârmă, se bălăbănea ca o pendulă picurând cerneală pe podea.

ADIO, BUCĂTĂRIE!

Saşka şi Ilia circulau prin căminul de fete, făcând agitaţie pentru înscrierea acestora în brigăzile de recoltare şi fasonare a lemnului. Saşka insista mai mult cu argumente ţinând de conştiinţă, în timp ce Ilia le ademenea cu câştiguri mari.

— Dacă mai reuşim să convingem o singură domnişoară, ne-am îndeplinit sarcina, zise Saşka ieşind pe coridor dintr-o încăpere.

Ilia dădu să bată la uşa camerei în care locuiau fetele noastre, dar imediat îşi retrase mâna ca ars şi-i zise lui Saşka:

— Bate tu…

— Ţi-a jucat o festă bunicică Tosia! constată cu mirare Saşka şi împinse uşa cu umărul. Bucuroşi de oaspeţi?

Erau acasă toate fetele afară de Tosia. Nadia îi servea cina lui Xan Xanâci în colţul ei de familie. Vera făcea, cu un abac mic, de şcoală, bilanţul lunar al lucrărilor depozitului de sus. Katia şi Anfisa stăteau faţă-n faţă la masă şi beau ceai, consumând fiecare din proviziile proprii.

Ilia îşi roti ochii prin cameră şi dădu de ilustraţiile colorate. Ghici numaidecât, parcă i-ar fi dat cineva un ghiont, că galeria aceasta pestriţă e opera mâinilor Tosiei. De altfel nici nu era de mirare: se aştepta să găsească ceva caraghios deasupra patului acestei fetişcane necoapte. Ar trebui să se mai joace cu păpuşile, nu să-şi dea aere de om mare!

— Uite ce-i, fetelor, zise Ilia, grăbindu-se să termine cu îndatoririle sociale până la întoarcerea Tosiei. Timp avem puţin, şi nici nu suntem, eu şi cu Saşka, agitatori prea îndemânatici, aşa că învoiţi-vă din capul locului.

— Just! întări Şaşka. La ce bun tărăgăneala, totul e clar, înscrieţi-vă!

Saşka se aşează la masă şi-şi scoase caietul de notiţe.

— Unde să ne înscriem? întrebă Katia, împingând pachetul cu biscuiţi înspre Saşka. Halal agitator!

Prietenii se uitară unul la altul, amândoi uimiţi că nu-şi expuseseră încă scopul vizitei. Saşka mestecă repede un biscuit, tuşi, apoi începu să explice cu tonul omului care e nevoit să repete pentru a zecea oară acelaşi lucru.

— Nu reuşim s-o scoatem la capăt cu tăierea crengilor. Ştiţi şi voi câtă zăpadă a căzut. Totuşi, mulţi comsomolişti îşi fac veacul prin birouri. De aceea am fost însărcinaţi, eu şi cu Ilia, să îndreptăm lucrurile. Trebuie să ştiţi că fiecare comsomolist înseamnă un procent şi jumătate. În celelalte camere fetele s-au înscris, acuma e rândul vostru…

— Pentru a fi mai convingător, Saşka îşi lăsă pocnind palma peste caietul cu înscrierile şi se uită la fete.

— Nu e vorba de Vera Ivanovna, nici de Katia, ele şi aşa lucrează în pădure. Nadia nu e comsomolistă. Aşadar, numai Anfisa… Auzi, Anfiso, treci la munca de bază? N-are să-ţi pară rău.

— Ce să caut eu acolo? ripostă Anfisa. Mă simt bine şi la centrala telefonică.

— Saşka se uita dezamăgit la Ilia, neştiind cum e mai bine s-o iei pe încăpăţânata asta de Anfisa.

— Poate că totuşi vii? întrebă Ilia nesigur.

Nu-i venea să tacă pentru ca să nu creadă Saşka şi fetele că el vrea s-o ferească pe Anfisa, dar nici să-i facă propagandă nu-i prea ardea. Cuvintele simple, pe care le folosise în celelalte camere cu inima uşoară, nu i se potriveau de loc Anfisei, îşi pierdeau aici capacitatea de convingere. Lui Ilia îi veni în minte argumentul său principal şi adaose moale, ca din obligaţie:

— Başca celelalte, ţine cont că şi salariul e mai mare în pădure… Katia i-aici şi nu înghite ea minciuni.

— Adevărat, Anfiska, înscrie-te, se amestecă în discuţie Katia, împingându-i o cană de ceai lui Saşka. Eşti vânjoasă, n-o să-ţi iese ţie mai puţin decât mie.

— Mie şi aşa îmi ajung banii! se încăpăţână Anfisa.

— Păcat, nu ai mândrie muncitorească, regretă Saşka. Gândeşte-te, cât îmi beau eu ceaiul.

— Halal agitatori la domiciliu! făcu Anfisa sarcastic şi se retrase în colţul ei.

Ilia o privi neprietenos. În refuzul Anfisei de a munci la pădure răzbătea, cu sau fără voia ei, un dispreţ jignitor faţă de toţi cei ce lucrau dinainte, în mod obişnuit, acolo, prin urmare şi faţă de Ilia. Acesta se gândi pentru întâia oară că Anfisa nu-i ca celelalte fete: acelora nu le e frică de nicio muncă, pe când ea caută mereu să fie cumva în câştig, umblă în viaţă pe poteci lăturalnice.

Ilia întoarse spatele Anfisei şi cercetă naturile moarte în culori de deasupra patului Tosiei.

— Ei, te înscriem? mai întrebă Saşka cu voioşie intenţionată în glas.

Pe coridor se auzi pasul moale al unor păslari, uşa se

deschise larg şi în prag apăru Tosia rumenă de ger. Privirea îi lunecă fără a se opri peste faţa lui Ilia (care se posomorî), trecu la creionul din mâna lui Saşka, la caietul de notiţe, şi Tosia crezu că-i scapă ceva foarte interesant, că nimerise la spartul târgului; de tânără ce era, dânsa îşi închipuia că lucrurile cele mai atrăgătoare din viaţă se petrec totdeauna altundeva decât se află ea.

— Voi vă înscrieţi, dar de mine sigur că aţi uitat! le reproşă ea prietenelor. Înscrie-mă şi pe mine, Saşok, nu-mi trage chiulul!

— Tosia se apropie de masă şi, aplecându-se deasupra Katiei, întrebă după câteva clipe: – La ce ne înscriem?

— La munca în pădure.

— Aa… făcu Tosia decepţionată, şi eu care credeam… Atunci nu-i nevoie, Saşok, eu şi aşa lucrez în pădure.

Ilia privi supărat la vorbăreaţa de Tosia şi spuse sentenţios, ca s-o împiedice pe Tosia să se compare cu el:

— Deşi lucrezi în pădure, totuşi nu faci o muncă de bază!

— Cum adică nu fac o muncă de bază?! sări Tosia consternată. Tu şi cu Saşka înfulecaţi în fiecare zi la masa mea, cereţi şi supliment, şi deodată – „nu e o muncă de bază”… Lasă-te de-alde astea: nu-şi au locul aici răfuielile personale.

Ilia icni tulburat şi se depărtă de masă.

— Sunt totuşi lucruri diferite, lămuri Saşka, venind în ajutorul lui Ilia. Eşti o bucătăreasă bună, nici vorbă, cu toate astea munca ta e auxiliară… La munca de bază, oamenii recoltează şi fasonează metri cubi de lemn…

— Metri cubi? Aş vrea să văd ce mai metri cubi ai să dai pe nemâncate! Asta-i bună! Voi, va să zică, toţi construiţi comunismul, iar eu sunt aşa, un fel de a cincea roată la căruţă! Acum înţeleg de ce nu mă iau în ziserios unii… Nu sunt de acord! înscrie-mă şi pe mine la munca voastră de bază, am să dau şi eu metri cubi…

— Tosia, nu te prosti! vru Katia s-o oprească.

Saşa continua să-şi bea ceaiul în linişte şi nu se prea

grăbea s-o înscrie pe Tosia. Ilia se gândi că, fără voia lui, e de partea acestei fetişcane năstruşnice, care nu se dă bătută nici în ruptul capului.

— Eu cu cine vorbesc? înscrie-mă! porunci Tosia, smulgând din mâinile lui Saşa cana de ceai încă nebăută. Cum se zice… îmi exprim dorinţa!

— Ce prostănacă! se miră Anfisa.

Ele stăteau alături, dându-i parcă lui Ilia prilejul să le mai compare o dată şi să şi-o aleagă pe cea mai destoinică. Ilia îşi mută ochii de la micuţa şi neînsemnata Tosia la frumoasa Anfisa, căreia-i zise:

— În loc să demobilizezi pe alţii, mai bine te-ai înscrie şi tu.

— Convinge-mă, aprinde-mi entuziasmul! îi ceru Anfisa.

Ilia dădu din mână a pagubă.

— Ca să te aprindă cineva pe tine, n-ar ajunge toate lemnele din pădure!

Tosia mârâi mulţumită, bucuroasă că şi Ilia îşi dă seama ce poamă e frumoasa Anfisa. Saşka însă se întunecă, neştiind ce să facă. Lucrurile luau alt curs decât prevăzuse: Anfisa cea voinică refuză categoric să lucreze la pădure, iar cu Tosia cea micuţă e altă poveste: ea se cere la munca de bază nu pentru că aşa i-ar dicta conştiinţa datoriei comsomoliste, ci dintr-o jignire ridicolă de fetişcană.

— N-o luaţi în seamă pe Tosia! zise Katia. Ce-o să facă un nod de fată ca ea în pădure?

— Cum, cum?… se simţi şi mai jignită Tosia. O să tai crengi.

— Nici măcar nu eşti în stare să ridici toporul!

— Ba încă cum! nu se lăsă Tosia şi ridică voiniceşte mâinile împreunate, arătând cum o să taie ea crengi. Numai o dată să izbesc eu într-o creangă, şi zboară la mama dracului! Tu crezi că e mai uşor să trebăluieşti la cazane? încearcă numai…

— Căutând un sprijin, Tosia se uită ca o mică sălbăticiune încolţită în jur. Xan Xanâci, cu inima lui bună,

îi zâmbi încurajator.

— Nu-i aşa, Xan Xanâci?

— Desigur… mormăi Xan Xanâci, căruia nu-i prea venea să-şi calce pe inimă, însă voia totodată s-o ajute pe Tosia care îi aştepta sprijinul. Sunt cazane şi cazane. Anul trecut am cositorit unul, era cât pe-aci să mă pomenesc cu o hernie…

— Auziţi? întrebă Tosia triumfător. Xan Xanâci nu minte! înscrie-mă, Saşok, ce să mai lungim…

Linguşindu-se, Tosia îi mai turnă lui Saşka ceai în cană şi puse o bucată mare de zahăr din punguliţa Anfisei.

— Fie, cedă Saşka, sorbind din ceai, orice s-ar spune, e un procent şi jumătate… Iar în caz că Tosia nu face faţă, o mutăm înapoi.

— Eu să nu fac faţă? se indignă Tosia. Scrie: Kisliţîna Anastasia Polikarpovna.

— Polikarpovna? se miră Saşka, trecând-o pe Tosia în carnetul uzat. Nici nu credeam că ai după tată un nume aşa de caraghios.

Tosia nu suporta să se lege cineva de tatăl ei nici cât de puţin.

— Un nume ca oricare. Nu e mai prejos decât al altora, zise ea aspru, apoi se uită la Ilia aşteptând şi de la el vreo ironie.

Ilia înclină solemn capul, declarându-se, pentru prima oară după cearta de la casierie, de acord cu Tosia.

— Ei, Anfisa, nu te-ai hotărât? întrebă Saşa. Când se topeşte zăpada, te întorci iar la „alo-alo” al tău.

Se uita la Anfisa, apelând la conştiinţa ei, şi nu văzu cum, în spatele lui, Nadia aşază vasele în noptieră, mătură nişte fărâmituri în palmă şi face deodată un pas hotărât spre masă.

— Cei fără de partid pot şi ei să se înscrie?

Vera se opri din socotit (nu se mai auzea zgomotul bilelor) şi dintr-odată în cameră se făcu linişte. Doar ceasul de pe perete continua să ticăie fără griji, iar dinspre calea ferată răzbătu sunetul unei sirene de locomotivă.

— Uite, aşa e ea mereu, se tângui Anfisa. Tace cât

tace şi, când nu te-aştepţi, îţi trânteşte una bună… Centrala cui o laşi?

— Se vor găsi amatori să păzească telefonul, făcu Nadia. Deci cum rămâne, se poate?

Xan Xanâci sări în picioare şi făcu câţiva paşi pe loc, ca de obicei în clipele de tulburare.

— Nadiuşa, ce-ţi veni? îşi dojeni el logodnica. Economisim noi şi-aşa pentru mobilă. Am să lucrez eu suplimentar…

— Nu din cauza mobilei, răspunse încet Nadia, ruşinându-se că încurcă de faţă cu toată lumea socotelile lui Xan Xanâci. La centrală de multe ori n-ai ce face şi-ţi trec prin cap fel de fel de gânduri…

— Ce sucită şi Nadia asta! se miră Anfisa, Se sperie de timpul liber.

— Înscrieţi-mă! insistă Nadia şi azvârli firimiturile din palmă în găleata cu lături.

Tosia bătu din palme.

— Bravo, Nadejda! O să arătăm noi tuturor mânecuţelor roase de la birou cum se lucrează!

Ilia schimbă o privire cu Saşka.

— Fie, îşi exprimă Saşka gândurile cu glas tare. Procente nu câştigăm, dat fiind că nu e comsomolistă… Totuşi, te felicit, Nadia!

Se ridică de la masă şi strânse cu căldură mâna Nadiei. Ilia făcu acelaşi lucru.

— Şi pe mine de ce nu mă felicită agitatorii? întrebă Tosia, atinsă, şi-i întinse ea întâi mâna lui Saşka.

— Pretenţia e îndreptăţită, încuviinţă Saşka, întotdeauna partizan ai dreptăţii şi ordinii.

Luă în mâna lui uriaşă mânuţa Tosiei şi i-o strânse cu grijă, pe sfert cât ar fi fost el în stare. În urma lui, îndeplinindu-şi cinstit datoria de agitator, se apropie şi Ilia de Tosia. Cătându-i drept în ochi, el îi strânse mâna cu toată puterea. Tosia făcu faţă vitejeşte acestei strânsori feroce şi abia după aceea îşi dezlipi degetele, mişcându-şi-le pe furiş.

— Ştii să rabzi! o lăudă Ilia şi se uită la ea cu un

interes nou: i se păru deodată că o cunoaşte încă destul de puţin.

Tosia admiră pentru ultima oară naturile moarte de pe peretele din dreptul patului ei şi începu să le rupă fără milă.

— Adio, bucătărie!

BRAZI DIFICILI. VARZĂ PE ZĂPADĂ

Se ştie de mult că, în viaţă, toate se leagă între ele. Când s-a înscris Tosia la munca de bază, n-o preocupa de loc cine are s-o înlocuiască. Nici Gavrilovna, o femeie în vârstă care lucra de când lumea la cantină ca spălătoare de vase, nu prea ştia mare lucru de Tosia şi de dorinţa tinerească a acesteia – să nu rămână în viaţă un element auxiliar. Trăiau ele alături, se întâlneau aproape zilnic, dar nici prin cap nu-i trecuse Gavrilovnei că fetişcana asta mică şi încrezută, pe care, nu se ştie de ce, o lăudau toţi, îi va juca fără să vrea o festă.

Chiar a doua zi după acţiunea pripită a Tosiei, se produse o ruptură în biografia liniştită a Gavrilovnei; bătrâna spălătoare de vase a fost numită la repezeală bucătar şi mutată pe locul părăsit de Tosia. Trebuie spus că Gavrilovna nu era de felul ei vanitoasă şi lăsă fără niciun chef funcţia ei necalificată, cu care se obişnuise, pentru postul de şef în şopronul sălbatic al Tosiei.

Aşadar, a treia zi dimineaţă, Tosia, îmbrăcată acum în haine călduroase şi greoaie, preda bucătăresei celei noi uriaşul inventar al bucătăriei:

— Aici ai străchinile, acolo lingurile, furculiţele… Cuţite n-au fost prevăzute… Cu altele o fi cum o fi, lemne însă avem berechet! Apă să iei din copca de mai încolo, e mai bună la gust… Porţiile să le faci mai mari ca la cantină: ai mei s-au obişnuit cu supliment, lucrează în aer liber… Ei, să fie cu noroc, iar eu am plecat la munca de bază!

Aruncându-şi pe umăr toporul greu, Tosia o luă la fugă pe poteca îngustă, după Nadia. Cu sosirea iernii, toate fetele care lucrau în pădure se îmbrăcau în scurte şi pantaloni vătuiţi pe care-i vârau în pâslari. Peste pantalonii călduroşi şi comozi se înfoiau comic şi fără rost fustele –

scurte şi neţinând nimănui de cald. Nu erau o îmbrăcăminte folositoare, ci doar un indiciu că posesoarele lor sunt fete, şi fetele nu se hotărau să se despartă de ele, parcă de teamă că vor fi luate drept băieţi.

Muşcându-şi buza, Tosia tăia crengi de pe arborii doborâţi de Ilia. Alături de ea lucra Nadia. Acolo unde viguroasa Nadia n-avea nevoie decât de o singură lovitură de topor, Tosia era silită să lovească de două şi de trei ori. Cu pinii şi mestecenii mai mergea cum mergea, însă brazii rămuroşi o făceau să năduşească.

Nadia icnea bărbăteşte la fiecare lovitură; Tosia, observând-o, începu şi ea să icnească. Imitând-o cu neîndemânare pe Nadia, dânsa icnea cât putea de cum ridica toporul, cheltuindu-şi toată forţa în acel sunet grav, pentru ca apoi, sfârşită, să lase toporul să-i cadă moale pe creangă.

— Nu mai icni fără rost! o sfătui Nadia. Asta se învaţă cu timpul de la sine. Îmi vine să şi râd, naiba să te ia!

Crengile tăiate Tosia le târa prin zăpada afânată la foc. Acolo unde omătul le venea celorlalte până la genunchi, Tosiei, cât era ea de micuţă, îi ajungea până la brâu şi-i pătrundea în pâslari. Îşi dezlegă basmaua, îşi descheie scurta, dar nu se lăsa, ci, îmbărbătându-se singură, murmură bătăioasă un distih compus ad-hoc.

Muncă de bază.

Nu te privesc cu groază!

Ilia lucra prin apropiere şi vedea prea bine că Tosiei nu-i vine tocmai uşor. Îi era şi niţel milă de ea, dar tot mânia precumpănea: fetişcana asta prostuţă se apucase din încăpăţânare de un lucru nepotrivit cu ea şi iată că se chinuie acuma. Încă puţin, i se părea lui, şi Tosia se va scufunda într-un troian de zăpadă, şi acolo va rămâne. Dar timpul trecea, iar Tosia se ţinea încă destul de bine. Ca să nu-şi mai risipească puterile, nu mai icnea anapoda şi căuta să târască ramurile retezate pe urmele făcute de celelalte fete.

„E isteaţă”, aprecie Ilia şi se apropie de Tosia.

— Ia asta… îi propuse el ursuz, cu o timiditate nemaiîncercată, întinzându-i Tosiei o bărdiţă. E mai uşor cu asta a mea…

— Mulţumesc!

— Tosia primi cu plăcere bărdiţa tăioasă, reteză uşor o crenguţă şi spuse laudativ: – E simpatică toporişca ta!

— Nici eu nu sunt un băiat antipatic…

— Da, sigur… şi Tosia făcu un gest de dispreţ cu mâna. Şi nu te mai zori atâta, ai cam luat-o razna… Doar facem parte din aceeaşi brigadă.

Ilia nu scăpă prilejul s-o tachineze pe Tosia.

— Nu te prea înţeleg! Alaltăieri te avântai să construieşti comunismul, iar astăzi baţi în retragere! Avem un plan doar, pricepi, un plan?!

— Ilia îşi pocni ceafa cu palma.

— Ba eşti peste măsură de conştientă, ba judeci ca cel mai autentic element înapoiat!

Tosia era gata să se supere, dar vina ei era atât de evidentă şi mare, încât nu-i rămase decât să ofteze din adânc şi să recunoască:

— Nu m-am gândit la plan…

Tosia se convinsese încă din copilărie că orice plan trebuie îndeplinit cu orice preţ, că în ţara noastră oamenii se împart în buni şi răi, după felul cum contribuie sau nu la îndeplinirea planului de stat: cei mai buni îşi îndeplineau negreşit planul, îl şi depăşeau, iar cei răi căutau sub diferite pretexte să nu-l îndeplinească. Deci ea se îngrozi la gândul că, din uşurătate, nu-i lipsise mult să ridice mâna împotriva Atotputernicului Plan.

Ilia observă spaima din ochii Tosiei şi-i păru rău că prea se năpustise fără milă la fetişcana cea zăpăcită.

— Nu trebuia să pleci de la bucătărie, conchise el, vrând să ascundă sub tonul supărat toate sentimentele lui bune pentru Tosia, care îşi strica fără nicio chibzuinţă rostul vieţii.

— Niciun „nu trebuia”, se încăpăţână Tosia. Mă învăţ eu, ai să vezi.

— Şi ţiganul îşi tot învăţa iapa, zise Ilia.

— Ba ţigan eşti tu! izbucni Tosia.

Ilia puse mâna repede pe toporul cel mare şi plecă în grabă, temându-se că Tosia s-ar putea răzgândi în privinţa schimbului de unelte şi blestemându-i firea: tare greu era să te poţi înţelege cu fata asta.

— Aţi stat de vorbă? se interesă cu viclenie Katia, moartă de curiozitate.

— Îhî…

— Fii atentă, Tosia! Mi s-o fi părând mie, dar tu mereu uiţi că e un fustangiu…

— Katia o privi lung, ca un procuror.

— Vrei, de câte ori e cazul să-ţi aminteşti, să tuşesc?

— Tuşeşte, dacă nu-ţi pasă de gâtlej, încuviinţă Tosia generoasă. Dar să ştii: deocamdată nu am de gând să mă îndrăgostesc. Îl reeduc… şi atâta tot… Da, da, îl reeduc! zise Tosia şi mai ferm, crezând şi dânsa în complotul ei tainic. Vreau să fac om din el!

— Mai ştiu eu una, care tot aşa îl reeduca pe unul, asta până când s-a trezit cu un copil în braţe!

— Lasă prostiile! se supără Tosia. Uită-te cum vorbesc eu cu el…

— Ea îşi umplu pieptul cu aer şi strigă poruncitor, ca să-i demonstreze Katiei ce putere are:

— Hei, Iliuha!

— Ce vrei? întrebă Ilia nemulţumit.

— Vino-ncoace, nu te teme!

Tosia îi făcu semn Katiei care o sorbea din ochi pe fetişcana asta măruntă cum îşi bate ea joc de asul băieţilor din aşezare.

— Ce este? întrebă Ilia sumbru, oprindu-se la jumătatea drumului către Tosia.

— Ascultă, de ce eşti rău?! se repezi la el Tosia, fără a-i da răgaz muieraticului să se adune.

— Eu, rău? se scandaliză Ilia.

În schimbul bărdiţei lui, Ilia se aştepta la orice din partea năzuroasei de Tosia, numai la reproşuri nu!

— Brazi şi iar brazi! îl dojeni Tosia. Doboară mai mulţi pini şi mai puţini brazi, că prea sunt rămuroşi! Până

retezi toate crengile, până le strângi…

— Parcă de mine depinde asta! se minună Ilia de haosul din capul Tosiei. Pădurea-i amestecată…

— Hai şi încearcă! insistă Tosia.

Ea îşi dăduse seama că puternicului Ilia îi făcea plăcere s-o ajute şi căuta să folosească până la capăt dreptul celui mai slab.

— Mi-am luat belea pe cap… mormăi Ilia.

Katia tuşi tare, temându-se ca Tosia, tânără şi zăpăcită cum era, să nu piardă din vedere cât de periculos individ e Ilia. Tosia îi făcu credincioasei sale prietene un semn liniştitor cu mănuşa şi îi ceru lui Ilia:

— Ai făcut propagandă, acum ajută-ne!

Ea simţea că are o anumită putere, de neînţeles, asupra lui Ilia şi, urmând îndemnul naturii ei feminine, tindea inconştient şi cu grabă să-şi consolideze puterea aceasta de atracţie, să-l înlănţuie pe Ilia, să-l împiedice de-a mai da înapoi. Şi pe lângă toate astea, Tosia nu se îndoia că tot ce face este în folosul lui Ilia, că îndreaptă un om rătăcit printre cărările vieţii. Dar să se împace cu mujeraticul nici prin gând nu-i trecea. La ce bun unul ca el, mai ales după ce-a trecut pe la Anfisa?

Ilia simţi şi el, îndată, arcanul Tosiei pe grumaz şi, de frică să nu-şi piardă definitiv libertatea, încercă o răzvrătire:

— Cine ţi-a făcut propagandă? Singură te-ai cerut!

Tosia îl asculta cu un aer plictisit, ca şi cum i-ar fi ghicit toate gândurile nerostite şi ştia dinainte că nu mai are de aflat nimic nou.

— Toate la tine sunt ca la nimeni… bombăni Ilia de formă, cedând şi recunoscând forţa Tosiei, şi o luă din loc să doboare copacii spre gloria ei.

Sărbătorindu-şi victoria, Tosia i se lăudă Katiei:

— Şapte piei am să scot de pe el!

— Ce să zic… îngăimă Katia.

Drept vorbind, Katiei îi plăcea mai mult când Tosia avea vreun necaz şi putea să-i fie milă de ea, putea s-o înveţe minte şi să-şi simtă superioritatea. Dar o Tosie care

se înălţa peste toate fetele din localitate o neliniştea pe Katia, era o mărturie concretă că se poate trăi şi cu totul altfel decât se pregătise Katia să-şi trăiască viaţa.

— Om trăi şi-om vedea! se ascunse ea după o zicală, aruncând o creangă grea de răşină pe foc.

Cetina îngheţată se aprinse cu zgomot şi îl trezi pe maistru! Ciurkin, care picotea pe o buturugă.

— Să-i dăm zor, băieţi! strigă Ciurkin răguşit.

— Nu suntem băieţi, ci fete, îl corectă pe maistru Katia, care, după ce îl îndrăgise pe Saşka, se pătrundea tot mai mult şi pe neobservate de intoleranţa acestuia faţă de feluritele greşeli şi abateri.

Ciurkin îşi scărpina ceafa şi grăi înţelepţeşte:

— Totuna.

Îşi scoase ceasul turtit ca o farfurioară, se uită la el şi pe urmă printre gene la soare.

Ca să precizăm, Tosia nu prea nădăjduise c-o să-i dea Ilia ascultare cu atâta promptitudine. Dar el, încălcând toate regulile, începuse să doboare numai pini şi foioase, ocolind ca să-i fie Tosiei pe plac brazii cei grei, de parcă n-ar fi crescut niciunul pe locul acela.

— Ce mai e şi cu tăierea asta pe alese? tună Ciurkin. Mai sfârşeşte odată cu scamatoriile, Iliuha!

Şi Ilia fu nevoit să se întoarcă la brazii ocoliţi şi să-i taie pe toţi până la unul.

Gavrilovna ciocăni cu toporul anevoie în tamponul de vagon care înlocuia gongul. Tăietorii de pădure se îndreptară grăbiţi, unul câte unul, pe potecile ce duceau spre bucătărie: tineri care munciseră pe rupte şi flămânziseră.

Câteva linguri se cufundară odată în străchini. Gustând ciorba pregătită de noua bucătăreasă, muncitorii se uitară nedumeriţi unul la altul. Părerea generală o exprimă Filea:

— Da, zise el vărsând ciorba în zăpadă, se vede că n-a lucrat la restaurant.

Cei din jur făcură larmă:

— Sunt lături, nu alta!

— Eu, şi tot mai bine aş găti!

— Halal bucătăreasă!

Urmând pilda lui Filea, mai mulţi muncitori răsturnară ciorba pe jos şi trecură la caşa. Zdrenţe de varză zăceau aburind în zăpadă.

Nici felul doi al Gavrilovnei nu fu pe placul tăietorilor.

— E nefăcută caşa!

— Pe deasupra şi arsă!

— Tosia noastră gătea mai bine!

Gavrilovna, zăpăcită, îşi aminti de poveţele Tosiei şi făcu o propunere cu totul nelalocul ei:

— Poate vrea cineva supliment?

— Mănâncă singură tot! o sfătui Filea furios, mestecând pâine goală. Să râzi, nu altceva: a ajuns bătrână şi nu ştie să facă o ciorbă!

Adulmecând în nări iz de scandal, Lunganul şi încă unul din gaşcă, Dârdâilă, se apropiară de Filea, aşezându-se la spatele hatmanului lor.

— Acuma se vede de ce i-a plecat bărbatul cu plutaşii – adăugă Lunganul în sprijinul lui Filea.

— Face pe intelectuala! îi ţinu şi Dârdâilă isonul.

În afară de trăsătura lui principală, subliniată şi de poreclă, mai era de asemenea cunoscută în localitate animozitatea lui înveterată faţă de absolut toţi intelectualii.

— Ruşine, ar putea să vă fie mamă! se amestecă Saşka, oarecum stânjenit, ca de obicei când era obligat să-i cheme la ordine pe tovarăşii săi de muncă, în acelaşi timp prieteni din copilărie.

Lunganul şi Dârdâilă se uitară amândoi deodată la căpetenie, aşteptând comanda: să se ruşineze sau să mai aştepte. Filea, căruia nu-i plăcea tărăboiul pe stomacul gol, trase în tăcere spre el farfuria cu pâine. Cei doi băieţi schimbară o privire şi intrară fulgerător cu mâinile în pâine.

Exemplul lor fu urmat de ceilalţi tăietori, care înşfăcară toată pâinea şi plecară din bucătărie. Xan Xanâci aşează grijuliu în faţa Nadiei o felie mare, pe care o smulsese de sub nasul Lunganului, scoase din buzunar

punga de mahorcă şi glumi subtil:

— După iun prânz bun se cade să-ţi aprinzi o ţigară…

În jurul mesei rămaseră numai patru oameni: Saşka, oftând jenat şi frunzărind carnetul în care o înscrisese fără urmă de judecată pe Tosia; Nadia, care, concentrată, îşi mesteca pâinea, muind-o la răstimpuri cu câte-o lingură din ciorba refuzată de toată lumea, şi le făcea toate astea nu în felul unui om care mănâncă, ci în al unuia care efectuează o muncă oarecare; iar la capătul celălalt ai mesei, ca buni amici, Tosia şi Ilia, privindu-se pe furiş şi clătindu-şi lingurile în ciorbă.

Venind să mănânce, maistrul Ciurkin alunecă pe varza generos împrăştiată în jurul bucătăriei şi zise descurajat, scărpinându-se după ceafă:

— Frumoasă treabă!…

ANFISA ÎL ÎNTÂLNEŞTE PE DEMENŢIEV

În drumul ei spre centrala telefonică, pe Anfisa o întrecu din urmă un camion care se opri în faţa garajului. Din faţă coborî Dementiev, un tânăr inginer numit şef tehnic al centrului de exploatare a lemnului, Avea cizme înalte, vânătoreşti şi o pălărie nouă de velur, dată pe ceafă.

Dementiev îşi scoase din maşină geamantanul şi se uită în jur, neştiind pe unde s-o ia.

— Unde e administraţia? o întrebă el pe Anfisa, care trecea prin dreptul maşinii.

Anfisa se întoarse către el şi faţa tânărului inginer se lumină. Îşi trecu maşinal mâna peste obrazul neras.

— Să mergem, vă arăt eu, îl îmbie Anfisa, satisfăcută de impresia produsă.

Din mers, Dementiev trăgea cu ochiul la frumoasa Anfisa.

— Dumneavoastră unde lucraţi aici? se interesă el.

— Eu… sunt actriţă, răspunse spre propria ei uimire Anfisa, neştiind nici ea la ce-i trebuia să mintă în felul acesta. Mi s-a încredinţat la teatru rolul unei fete dintr-o aşezare forestieră şi am venit încoace, să intru în rol.

— Aha! făcu Dementiev respectuos, şi adaose cu o bună doză de decepţie: Şi eu care credeam că lucraţi aici…

Şi mai aveţi mult… până să intraţi în rol?

— Nu aşa mult. Trebuie numai să aflu ctun se îndrăgostesc fetele din aşezările forestiere şi plec… continuă Anfisa să-şi depene firul fanteziei. În treacăt fie spus… pălăria nu se poartă aşa.

— Fără urmă de sfială, în calitate de actriţă, ea potrivi altfel pălăria pe capul inginerului.

— Aşa e mai bine.

— Eu n-am purtat niciodată pălărie! mărturisi Dementţiev cu spontaneitatea omului simplu şi încrezător, gata să râdă la ocazie de nepriceperea lui în ale modei. Ştiţi, am cumpărat-o ca să fac impresie. Prostii, bineînţeles… Trebuie să ştiţi că am terminat abia luna trecută institutul.

Anfisa se uită curioasă la inginer.

— De ce-mi povesteşti toate astea? se miră ea. Doar nu e în avantajul dumitale.

— De ce nu? răspunse Dementţiev râzând. Pasărea pe limba ei piere!

— Gata, am ajuns.

— Anfisa îi arătă clădirea de două caturi a administraţiei.

— La revedere.

— Cum, am şi ajuns? exclamă Dementţiev. Ce mică e localitatea!… Nici n-am apucat să facem cunoştinţă.

El lăsă geamantanul în zăpadă şi-i întinse mâna. Asurzindu-i pe Dementţiev şi pe Anfisa cu ţipetele lor, un cârd de băieţandri înarmaţi cu săbii de lemn năvăliră în stradă.

— Se joacă de-a Ceapaev, diagnostică Dementţiev ca un cunoscător, reţinând mâna Anfisei în mâna lui. Lucraţi la teatrul regional?

— Da, la regional… răspunse Anfisa fără prea multă siguranţă şi regretând că se lansase în această mistificare inutilă…

Petka Ciurkin, urmărit de prietenii săi, trecu săgeată printre Anfisa şi Dementţiev, desprinzându-le mâinile.

— Dezgheţat ştrengar! îl lăudă Dementţiev acru şi o

încredinţă pe Anfisa: Când mă voi duce în oraş, vreau negreşit să văd un spectacol în care jucaţi dumneavoastră!

— Te rog.

Anfisa se îndepărtă cu capul semeţ şi cu o ţinută exagerat de dreapta: aşa avea să umble, după părerea ei, o actriţă adevărată. Dementiev, definitiv fermecat, se uită lung în urma ei, apoi, dându-şi pălăria pe ceafă, urcă treptele spre birourile administraţiei.

Anfisa, după ce ajunse colţul, se întoarse fuga la administraţie, se strecură hoţeşte prin coridor şi dispăru pe uşa centralei telefonice.

În cabină era de gardă fata cu cercei, care o înlocuise pe Nadia.

— Ce eşti aşa de veselă? se miră ea, văzând-o pe Anfisa agitată şi privind-o fix.

— M-am întâlnit cu cineva.

— Ei şi?

— Nimic…

Anfisa scoase din sertarul mesei ciobul de oglindă cu conturul Africii, îl ţinu puţin în mână şi îl puse iar la loc, uitând să se mai contemple.

TOSIA – UN OM DE NEÎNLOCUIT

După eşecul ruşinos al primei zile de muncă în calitate de bucătăreasă, Gavrilovna luă toate măsurile pentru a evita un al doilea eşec.

Şopronul fu ornat cu placarde: „Spălaţi-vă pe mâini înainte de masă”, sau „Muştele răspândesc bolile infecţioase”.

Pe masa de bucătărie, la mijloc, se instală gospodăreşte o carte de bucate uzată. Gavrilovna o consulta din minut în minut, mişcându-şi buzele şcolăreşte şi conformându-se întocmai sfaturilor aflate în ea.

Tosia, la rândul ei, făcu rost de nişte pantaloni vătuiţi şi nu se mai sinchisi de troiene. După munca din ajun o dureau toate oasele şi încheieturile, dar Tosia se autosugestionă că principalele greutăţi au rămas în urmă. Tosia nu trăise niciodată ca o domnişoară. În scurta ei viaţă fusese nevoită şi să spargă lemne, şi să sape la

cartofi, şi să cureţe grajduri. O veche deprindere cu munca o scoase şi de data asta din încurcătură: mânuia toporişca cea uşoară şi ascuţită cu îndemânare, chiar cu o anumită eleganţă proprie unui tăietor de pădure încercat.

Încă de dimineaţă, Tosia căută să-i atragă atenţia lui Ilia, pentru a-l face să-şi dea seama că ea nu aruncă vorbele-n vânt şi că s-a şi adaptat noii munci. Ilia însă dobora cu încăpăţânare un copac după altul şi nici nu se uita la ea. Fata era nedumerită: să fie oare gândul la pâan de vină, sau, cine ştie, o fi socotind el că se purtase deunăzi prea atent cu ea. „Bine, hotărî ea, ne socotim noi”.

Se apropie de o creangă mai groasă şi ridică în aer bărdiţa sclipitoare, dar observă deodată că respectiva creangă fusese retezată cu ferăstrăul. Ilia dobora copaci prin preajmă, mereu cu spatele la Tosia, părând că n-are nici în clin nici în mânec cu toată povestea asta. Dar iată că a doborât un brad rămuros şi, în drum spre un altul, retează cu ferăstrăul crengile cele mai groase, pentru a-i uşura Tosiei munca.

La început, Tosia spera că fetele n-au să bage de seamă, însă curând le văzu cum ocolesc dinadins crengile tăiate, bănuind cui îi sunt destinate.

— Nu se fac degeaba toate astea, zise Nadia, simţitoare la fericirea altuia.

— Îşi dă şi el osteneala, ticălosul! interveni Tosia cu nepăsare, ca să nu creadă fetele cumva că i-a pierit glasul de bucurie.

Katia întrebă cu nevinovăţie:

— De ce face el asta oare, Tosia? Ajşa ceva nu s-a mai pomenit la noi.

— De ce, de ne ce! se supără Tosia. Puţin câte puţin, se reeducă omul… Are grijă de toată brigada… Se gândeşte la plan! îi dă zor!

— Ştim noi ce plan! pufni Katia. E un plan pe care îl depăşeşte întotdeauna!

Ea se depărtă, dar chinul Tosiei nu se sfârşi. Tăcuta Nadia se uită în jur precaută şi-i zise Tosiei misterios:

— Îi placi…

— Şi ce-i cu asta? întrebă Tosia sfidătoare, bătu din picior şi îi cântă Nadiei drept în faţă:

Ea îi plăcu.

Iar el ei… ei ei…

Tosia mai bătu o dată, de două ori din picior, dar fie că pâslarii nu răzbăteau până la pământ prin zăpadă, fie din alte pricini, versurile ei nu-şi aflau rima.

— Nu-mi ies şi gata… recunoscu ea, vinovată.

— Şi ce-o fi găsit la tine? se miră Nadia, cercetând-o critic pe Tosia.

— Cum adică, ce?! se prefăcu Tosia înfuriată, ca să-şi ascundă jignirea. Am un mers frumos, pe urmă ochii: unul stâng, altul drept!

— Turui ca o moară stricată! constată dezamăgită Nadia, care se aşteptase să înveţe de la Tosia secretul cuceririi celor mai vajnici băieţi din localitate.

„Eşti o fată bătrână!”, gândi Tosia, dar nu scoase o vorbă: nu de frică, dar nu putea cu niciun chip s-o jignească pe nenorocoasa de Nadia.

Nadia târî spre foc crengile tăiate de ea, în timp ce Tosia fu cuprinsă brusc de îndoială, neştiind dacă nu-i cumva rău să-i dea fără a crâcni voie lui Ilia s-o ajute. Folosul era de netăgăduit. Să luăm numai bărdiţa căpătată ieri, sau numai crengile gata tăiate. Pe de altă parte însă, dacă e să scormonim mai adânc… Tosia se sperie la gândul că, pentru o duzină de brazi prăpădiţi, ar putea rămâne îndatorată lui Ilia toată viaţa. Apoi, acceptând ajutorul lui, ea recunoştea în mod tacit că singură nu e în stare să facă faţă noii munci. Şi nici nu era vorba de muncă aici!

— Tosia observase încă din ajun că lui Ilia îi place s-o ajute, bănuia vag că asta îi face chiar o plăcere deosebită şi necunoscută ei. Îi era ruşine că dânsa nu simte nimic asemănător, deşi totodată îl suspecta pe Ilia că o trage pe sfoară, că îi strecurase o bărdiţă de fier în schimbul unor mine de aur.

— Se vede că Tosia era prea prudentă în pragul vieţii ei de om matur. Din lipsă de experienţă, se temea să nu se lase păcălită şi să nu-i dea lui Ilia mai mult decât primeşte

de la el. Nu urmărea vreun avantaj; nu voia decât să fie egală cu Ilia, cu Katia şi cu toţi oamenii mari.

Ilia prinsese gust şi începu să taie cu ferăstrăul său miraculos nu numai crengi groase, ci şi fleacuri, pe care le-ar fi putut tăia şi Tosia fără cine ştie ce efort.

De mult nu se mai îngrijise cineva atâta de ea… îşi aminti cum visa copilăreşte la un frate mai mare şi fu convinsă deodată că, dacă într-adevăr ar fi avut un frate mai mare, negreşit ar fi semănat cu Ilia. Nu leit, însă precis ar fi fost tot atât de bun şi de puternic, şi poate tot atât de frumos… Se întâmplă doar ca surori nearătoase să aibă fraţi ca lumea şi arătoşi. Nu totdeauna, nici foarte des, dar se întâmplă: ereditatea e un lucru aşa de nedesluşit!

Tosiei îi fu ruşine de micimea gândurilor ei de adineauri. Ce-i venise să se târguiască? Ea nu putea suferi oamenii lacomi! De-a dreptul ca la talcioc: „Îmi dai, îţi dau…”. „Lasă, n-are decât să m-ajute!”, hotărî în cele din urmă Tosia cu mărinimie, şi era mulţumită că, în pofida tuturor defectelor ei, altminteri e un om generos, fără meschinării, iar un eventual frate mai mare n-ar avea motive să roşească pentru ea.

Se nimeri ca tocmai atunci când Tosia venea la foc cu un braţ de crengi, din cealaltă parte să se apropie şi Ilia de foc. Ţinea în mână, drept justificare, o ţigară neaprinsă.

— Cum merge? o întrebă el prietenos, nu te-au băgat brazii în mormânt încă?

— Ce să-i faci? Pădure amestecată!

Ilia îşi aminti cum o lămurise în ajun pe Tosia cu privire la pădure şi gândi satisfăcut: „Nu-i uşor de dus fata asta!”

Chicotind încetişor, Tosia îl privi fără o vorbă pe Ilia, în aşa fel încât nu numai parcă i-ar fi citit toate gândurile, ci ar mai fi ştiut şi ceva ascuns despre el, ceva de care nici el habar nu avea. Ilia nu rezistă privirii ei triumfătoare şi îşi feri ochii.

— Ce ai? întrebă el îngrijorat.

— Ştii, îi răspunse Tosia încrezătoare, la club, când

dansezi, eşti cineva, iar în pădure eşti cu totul altcineva, alt om!

— Cum adică alt om? ciuli Ilia urechile, aşteptându-se la o nouă festă.

— Un om ca toţi oamenii… Se mai poate uita omul la tine!

— Poftim, uită-te, încuviinţă Ilia, nu mă supăra.

Katia tuşi o dată, de două ori, amintindu-i Tosiei de înţelegere. Aceasta se posomorî, dar se făcu că n-aude. Atunci, Katia, devotată, apărând-o cu stoicism pe Tosia de ea însăşi, fu gata să se înece cu o tuse de tuberculos în ultimul grad. Tosia îi făcu semn iritată cu mănuşa, confirmând receptarea semnalului.

— Ce-i cu Katerina? se interesă Ilia.

— Pleurită, apendicită… Auzi tu, nu mai tăia crenguţele, că… o să-mi rugineasc㠄 de tot bărdiţa.

— Ia te uită! se minună Ilia şi se îndreptă spre ferăstrăul lui.

Tosia observă cum, în drum, el îşi vârî în gură ţigara pe care n-o aprinsese la foc şi scapără un chibrit. Deci avea chibrituri: pentru ce-a mai venit la foc? Mereu umblă cu şmecherii! Un nouraş de fum ieşi din gura lui Ilia, pluti ca o umbră albăstruie prin dreptul unui trunchi alb de mesteacăn şi pătrunse hoţeşte în întunecimea deasă a brazilor.

— Ce ţi-e şi cu pădurea asta amestecată!… mormăi Tosia.

Gândi că totuşi Ilia nu prea aduce el a frate mai mare, dar, nu se ştie de ce, nu avu nicio părere de rău.

— Tot îl mai reeduci? întrebă Katia cu viclenie, aruncă o ramură grea în foc şi, cu un glas înalt, de primă cântăreaţă a satului, intonă:

De frumoasă, sunt frumoasă…

Tosia i se alătură veselă:

Dar la port sărăcăcioasă!

Katia îi făcu un semn ameninţător, să nu strice cu veselia ei nepotrivită cântecul vechi şi trist, şi amândouă continuară armonios:

Şi de-aceea biata fată
Nu-i peţită niciodată…

Celelalte fete li se alăturară şi ele, numai Nadia îşi urma în tăcere munca: reteza crengile cu mişcări puternice, bărbăteşti, şi le aducea grămezi, grămezi, Ja foc. Gândurile îi erau undeva departe. Reteza cu atâta furie crengile, de parcă îşi vărsa pe ele năduful pentru urâţenia ei nemiloasă, pentru toată viaţa ei neizbutită. Aşadar Nadia nu scăpa nici în pădure de gândurile ei triste, care o determinaseră să fugă de la centrala telefonică.

Gavrilovna gustă pentru ultima oară mâncarea, dădu mulţumită din cap, închise cartea de bucate şi izbi tare cu toporul în tamponul sunător, chemându-i pe tăietori la masă.

— Să vedem cu ce-o să ne răsfeţe azi! îşi exprimă curiozitatea Filea, întinzând farfuria.

Sorbi din ciorbă şi o azvârli imediat din farfurie pe zăpadă. O azvârliră şi alţi muncitori pe-a lor. Varza de azi, aburindă, se întâlni pe zăpadă cu cea de ieri, îngheţată.

— Să vină Tosia înapoi!

— Bătrâna pe ce pune mâna strică!

— Pe Tosia o vrem!…

Gavrilovna se justifica fluturând cartea de bucate:

— Nepricepuţilor! Am gătit după toate regulile, cum scrie la carte: varza am tăiat-o mare, morcovii – ca steluţele!

— Tocmai de aceea au ieşit morcovi cu varză… La Tosia ieşea o ciorbă adevărată, zise Vera.

— Saşka şi Iliuha sunt de vină, li s-a năzărit să alerge după procente! strigă Katia. Să vie înapoi Kisliţa!

Tăietorii mai prevăzători scoaseră din sacii lor cu merinde câte o sticlă de lapte. Saşka îi şopti lui Ilia:

— Am feştelit-o.

— Păi, cine să ştie că e un om de neînlocuit?

Ilia se uită cu un respect involuntar la Tosia şi-i păru mai frumoasă decât obişnuia s-o considere.

— Merge, se poate mânca, zise Tosia călcându-şi pe

inimă; închise ochii şi începu să înghită lingură după lingură.

— Lasă, Tosia, nu mai face pe nobila! o repezi Katia.

Dârdâilă se apropie de maistrul Ciurkin şi, bătând darabana cu lingura în masă, îi cântă drept în faţă:

Socoteala, şefule.

Slujba nu-mi convine!

Ciurkin mormăi:

— Frumoasă treabă…

— Şi, după vechiul obicei, ridică mâna să-şi scarpine ceafa, însă Filea, care se strecurase în spatele lui, i-o apucă ţinându-i-o.

— Ce vrei?

— Ia măsuri, şefule. Pe mine, nu ştiu cum, mă ia cu plictiseală când am burta goală!

ÎN FOLOSUL MUNCII

La masa din cabinetul şefului centrului de exploatare a lemnului, şedeau Ignat Vasilievici şi Ciurkin. Dementţiev, în picioare, cerceta pe perete schema căilor de transportare a lemnului. Ca de obicei la masa de scris, Ignat Vasilievici avea în cabinetul său aerul unui intrus care, stând din greşeală pe scaunul adevăratului şef, îi aşteaptă venirea.

— Am vorbit şi cu femei măritate şi cu fete tinere, raporta Ciurkin. Niciuna nu vrea să fie bucătăreasă, îţi aduci aminte? După război dădeau buzna… Acuma însă nu mai e o meserie căutată… Cum o să ieşim din încurcătură, nu mă duce mintea…

Intră Ilia, târând-o după el pe Tosia care se împotrivea. Ignat Vasilievici sări cu atâta pripă de pe scaun, de parcă ar fi intrat la el în birou însuşi preşedintele Consiliului Economiei Naţionale.

— Uite ce e, tovarăşe Kisliţîna, zise el cu o voce energică, oferind serviabil Tosiei un scaun, va trebui să te întorci la bucătărie.

— Nici nu mă gândesc! – înverşunată, Tosia îşi strânse mai tare nodul basmalei.

— N-aveţi dreptul ăsta!

Ignat Vasilievici icni stânjenit şi aruncă o privire piezişă spre Dementiev. Ar fi vrut s-o convingă mai repede pe Tosia şi, în acelaşi timp, să apară într-o lumină favorabilă în ochii noului director tehnic, să nu creadă acesta că a nimerit într-un străfund de pădure şi că şeful centrului e un urs.

— Aşteaptă niţel, nu te repezi aşa, încercă el întâi s-o potolească pe Tosia. Dă-ţi seama câtă lume te roagă pe tine, o fetişcană! Şi tovarăşii tăi de muncă, şi noi toţi... Ascultă-ne rugămintea, fato, ascultă-ne-o!...

— Tot nu mă duc, se împotrivea Tosia. Dacă o să năvăliţi toţi cu hurta, ce mai rămâne din mine? Am să scriu la ziar, nu sunt analfabetă!

— Stai şi nu mai trăncăni atâta... N-ai să vrei, n-ai să te duci, nimeni n-o să te silească. Dar gândeşte-te, numai, la centrul nostru: ieri, din cauza mâncării aceleia, sectorul vostru a dat mai puţin cu paisprezece metri cubi, iar azi cu douăzeci şi doi. Dacă lucrurile rămân şi pe viitor aşa, se duce de râpă din cauza ta tot planul trimestrial... Aşteaptă oamenii lemn unde aşteaptă, şi noi o să le dăm răbdări prăjite. „De ce?" au să întrebe. „Pentru că Tosia Kisliţîna nu vrea să vă ajute, iată de ce!" Oamenii au pus temelia unei case, dar n-au cu ce-o termina. Se construieşte o cale ferată în deşert, nu ajung traversele. Minerii au coborât în mină după cărbuni, dar n-au lemn de susţinere, şi stau minerii, fumează, picotesc... Şi totul din cauza ta!

Tosia la început lăsă capul în jos sub greutatea poverii aruncate pe umerii ei, dar fu îndată nemulţumită de ea însăşi, că se lasă prinsă cu atâta uşurinţă în undiţa nemeşteşugită a lui Ignat Vasilievici.

— Pe mine să nu mă prelucraţi! Ştiu şi eu încotro se îndreaptă lemnul nostru, citesc ziarul de perete. Şi de ce, mă rog, să răspund neapărat eu? Ce, nu mai sunt şi alţii?... E vina mea că fac o ciorbă bună? Nu am urmat niciun fel de cursuri: gătesc şi gust, mai pun puţină sare, nu mă zgârcesc la ceapă şi atât. Oricine o poate face la fel, numai să aibă cu ce.

— Ei bine, Gavrilovna n-a putut! ripostă repede Ignat

Vasilievici. Ai văzut şi tu. Nu face pe modesta, Tosia, ai talent la gătit!

Tosia zâmbi acru.

— Chiar talent? Spui şi dumneata aşa…

— Talent! Cel mai autentic… insistă şeful centrului. Ca Puşkin: el ia o foaie de hârtie albă şi scrie versuri minunate: „Pădurea îşi pierde purpuriul veşmânt”; sau „Singură, în adâncul pădurii de pini, mă aştepţi tu de mult…”

Ignat Vasilievici privi triumfător la Demenţiev. Tosia fu întâi foarte mirată că şeful lor îl cunoaşte atât de bine pe Puşkin. Pe urmă, dându-şi seama că ambele citate au câte o referire la pădure, conchise că toţi cei din conducerea industriei lemnului sunt obligaţi, pesemne, să cunoască asemenea poezii.

— …Şi dacă, să zicem, am să iau eu aceeaşi foaie de hârtie…

— Ignat Vasilievici luă, pentru a fi mai convingător, o foaie albă de pe masă şi o flutură în aer – va ieşi ceva cam aşa: „bum, bum, bum, şi iarăşi bum, ies tractoarele pe drum…” Ce, n-am dreptate?

— Ştii dumneata mai bine ce-o să iasă! răspunse Tosia diplomatic. Şi dacă gătesc o ciorbă bună înseamnă să fiu legată în vecii vecilor de bucătărie? Din cauza gătitului ăstuia… unii îşi închipuie că eu nu numai în muncă, ci şi în viaţă, sunt… un fel de auxiliară…

Tosia aruncă o privire în direcţia lui Ilia, care stătea deoparte, cu capul plecat, şi-şi frământa în mâini căciula. Demenţiev se apropie de masă. La început îl amuzase seriozitatea cu care şeful mătăhălos căuta s-o convingă pe mica bucătăreasă să se întoarcă la bucătărie, mobilizându-l în acest scop până şi pe Puşkin. Mai pe urmă însă, discuţia stârni interesul tânărului inginer.

— Îmi daţi voie? întrebă el pe Ignat Vasilievici, ridicând mâna după obiceiul studenţesc. Trebuie să înţelegi un lucru, tovarăşă Kiseliova…

— Kisliţîna mă cheamă! îl întrerupse Tosia, atinsă în amorul ei propriu.

— Iertare, tovarăşă Kisliţîna. Trebuie să înţelegi un lucru: situaţia evoluează în aşa fel, încât, peste puţin, vom elibera toate femeile de munca grea din pădure.

Şi atunci, vrei să fii dumneata împotriva tuturor? împotriva politicii noastre în problema femeii?

Auzind că se face vinovată de greşeli atât de grave, Tosia se intimida. Se temu c-or să-i facă vânt şi de aici, ca de la sovhoz, şi că nu va reuşi să ducă până la capăt importanta ei acţiune de reeducare.

— Nu e împotrivă! îi luă Ilia apărarea. Atâta doar că mai are gărgăuni în cap!

— Tu să nu judeci după tine! îl sfătui Tosia, iar conducerii: Pot pleca de la tăiatul crengilor, nu zic, însă de ce la bucătărie? Eu... cum să spun, vreau să cresc, să-mi însuşesc o profesie nouă, asta e!

— Să creşti sănătoasă! încuviinţă Ignat Vasilievici cu o voce proaspătă după ce tăcuse un timp. Ai să lucrezi bine, o să te mutăm la restaurant, ai să devii bucătar-şef... Ai perspective mari!

— Dă-le-ncolo de perspective! ripostă Tosia. Nu vreau să fiu personal auxiliar, să-mi treacă toată viaţa aşa.

Ignat Vasilievici se uită furios la Ilia.

— De unde-ai mai scos că a face de mâncare e o muncă auxiliară? Straşnică idee! Ai văzut doar: cum n-au mâncat tăietorii, pe loc a scăzut producţia. Gătitul e tot o muncă de bază, la fel cu exploatarea lemnului, aşa-i? se adresă şeful lui Ciurkin.

— Baza bazei! întări cu dragă inimă Ciurkin şi-şi şterse buzele ca după un prânz gustos.

— Nu ştiu cine a putut să-ţi bage prostia asta în cap! tună Ignat Vasilievici ghicind punctul slab al Tosiei. Spune, cine? Şi îndată am să-l ard cu o mustrare pe acest element dezorganizator!

— Ei, un oarecare acolo... răspunse fără chef Tosia, iar în sinea ei hotărî: „Chiar de m-aţi tăia în bucăţi, tot nu vă spun!”

Ignat Vasilievici îşi şterse cu batista sudoarea de pe faţă.

— Daţi-i timp să se gândească, luă Ilia din nou apărarea Tosiei. Nu se poate aşa, dintr-odată…

Tosia se uită cu recunoştinţă la singurul ei apărător. Dar îşi spuse îndată că Ilia procedează ca un şef de brigadă, interesat să aibă braţe de muncă în plus. Apoi, dacă ea n-o să mai taie crengi, cui o să-i vină el în ajutor? Nadiei? Nu prea e cazul! Atunci – poftim şi înţelege pentru cine se străduie el…

— Trebuia să judeci atunci când ai momit-o de la bucătărie! se repezi Ignat Vasilievici la Ilia. Vă arăt eu vouă, ţie şi lui Saşka. Halal agitator!… Ei, Tosia? Gândeşte-te şi tu: omul nu face întotdeauna ceea ce vrea, ci adesea ceea ce le trebuie altora mai mult… Trebuie! înţelegi?

Tosiei i se făcu deodată ruşine că-i răpeşte atâta timp lui Ignat Vasilievici, om serios, care ar fi putut să-i fie şi tată. Se intimidă iar şi privi pe furiş la Ilia, întrebându-l din ochi ce să facă. El era totuşi şeful brigăzii…

Ignat Vasilievici îşi întoarse capul pentru a nu-i stânjeni. Ilia făcu un gest care însemna „ce să-i faci? îl şi dădu din cap, îndemnând-o pe Tosia să cadă de acord.

— Dacă e o muncă de bază şi… toţi cer, cedă Tosia, atuncea, sigur…

— Îţi mulţumesc pentru asta, Tosia, ne faci un mare serviciu! se bucură Ignat Vasilievici şi-i scutură mâna strângându-i-o între ale lui. Dă-ţi, te rog, osteneala… Vezi, băieţii au slăbit în ultimul hal.

— Eu nici nu pot găti prost, zise Tosia pe un ton vinovat. Aşa iese la mine, nici n-aş dori… Dar în bordeiul acela nu mai vreau să lucrez!

— Uite cum stă treaba, îi explică Ignat Vasilievici, noi terminăm lucrul în masivul acela păduros. Nu are rost să construim acolo o cantină în toată regula… Nu e rentabil, înţelegi?

Dar de când Tosia locuia în aceeaşi cameră cu Vera, cu o studentă la fără frecvenţă, se învăţase cu argumente mai savante şi nu mai era aşa de uşor s-o clinteşti de pe poziţiile ei.

— Trebuia deci construită la început, replică ea ferm.

Când era, cum ziceţi, rentabil!

Ilia o aprobă cu un zâmbet. Ignat Vasilievici schimbă fără rost locul tamponului pe masă şi trase cu ochiul la Dementiev.

— Spune, acolo îngheţi? Vrei să-ţi dăm o scurtă îmblănită de la depozit?

Tosia mârâi ceva şi apoi zise sentenţios, ca un om care se bucură de drepturile talentului recunoscut:

— Nu poţi găti ciorbă cu o scurtă îmblănită pe tine! Şi nici nu-i vorba de mine, eu sunt călită. Dar îngheaţă cartofii! Eu îi acopăr cât îi acopăr... tot n-ajută... Pe urmă şi oamenii mănâncă îmbrăcaţi. Nu e igienic!... Am citit în ziare că există un fel de vagonaş-restaurant, merge pe şine... Azi aici, mâine dincolo! Aşa ceva ne-ar trebui...

— Până obţii un vagonaş ca ăsta, trece iarna! zise Ciurkin...

— Insistaţi, îl sfătui Tosia. O să prindă bine şi la anul: doar nu e ultima iarnă.

— Învaţă oul pe găină... mormăi Ciurkin. Unde am ajuns!

Dementiev, însă, veni în sprijinul Tosiei:

— Are dreptate, există asemenea vagonaşe: jumătate bucătărie, jumătate sală de mese.

Ignat Vasilievici nu primi lupta pe două fronturi.

— Bine, rezolvăm noi această problemă, spuse el posomorât, mutând iar tamponul pe masă.

Tosia se uită întrebătoare la Dementiev. Acesta îi promise cu o mişcare a capului să salveze cartofii şi să apere igiena.

— Ne-am înţeles deci, încheie Tosia. La revedere.

Ea se îndreptă spre ieşire. Chiar fără să se întoarcă.

Tosia ştia că Ilia vine în urma ei şi-şi iuţi pasul, să nu creadă el cumva că ea îl aşteaptă. N-are decât s-o ajungă, dacă are atâta nevoie de ea.

— Un drac de fată! se plânse Ignat Vasilievici şefului tehnic, ştergându-şi gâtul. M-au trecut sudorile... Iată cu ce trebuie să mă ocup eu aici, iar dumneata îmi vorbeşti de „modernizare”...

Tosia şi Ilia se opriră în cerdac. Lui Ilia i se părea că Tosia aşteaptă din partea lui o mulţumire. La drept vorbind şi lui îi venea să-i spună Tosiei ceva din inimă, să-i facă o bucurie acestei bucătărese de neînlocuit. Însă

Ilia foarte rar se simţise obligat faţă de cineva, putea să numere pe degete oamenii cărora le adusese mulţumiri în viaţa lui, iar fete se nimeriseră să nu fie printre aceştia. Şi acuma, din lipsă de experienţă, nu ştia de loc cum să se apuce de treaba aceasta grea.

În general, Tosia n-avea nevoie de cine ştie ce semne de recunoştinţă, acum însă, după ce avea să scoată din încurcătură întregul centru, cu toate tractoarele, ferăstraiele circulare, stivele, tăietorii şi conducerea lui, ar fi dorit să audă de la Ilia măcar un cuvinţel: mulţumesc. Nu i-ar pica limba! Dacă el, personal, n-are nimic pentru ea, să-i mulţumească atunci în numele brigăzii. Nu se plictisiseră oare de lăturile Gavrilovnei?

— Ce păcat că m-am grăbit să rup atunci pozele! se plânse Tosia, dându-i cu generozitate lui Ilia putinţa de a-şi aduna gândurile.

Ilia îşi scotoci în tăcere buzunarele, căutând ţigări. E bine de băieţi! Cum nu se simt la largul lor, aprind o ţigară. Până ce-o găsesc, până dau de chibrituri, până aprind şi trag un fum, trece momentul cel mai greu. Nu fac nimic şi totuşi se află în treabă. Ştiu să se descurce, împieliţaţii!

Nefiind fumătoare, Tosiei nu-i rămânea decât să stea pe cerdacul administraţiei ca o momâie. Se uită cu invidie la Ilia, care-şi tot învârtea ţigara între degete (ca să se înmoaie ţigara poate fi învârtită astfel un minut întreg, pe urmă mai trebuie jumătate de minut ca s-o baţi cu un capăt în cutia de chibrituri, sau s-o loveşti tot aşa de unghie – poţi s-o manipulezi cum îţi pofteşte inima!), şi îl avertiză aspru:

— Nu cumva să-ţi închipui mai ştiu eu ce. Nu m-am întors la bucătărie de dragul tău, ci... în folosul muncii! Trebuie, înţelegi?

— Păi, nici nu-mi închipuiam, răspunse Ilia şi bătu cu

un capăt al ţigării în unghia degetului mare.

Aşadar, preferă unghia…

— Foarte bine!

Tosia coborî în fugă scările, nemaiaşteptând să scapere Ilia chibritul şi să tragă primul fum.

MĂTURA NOUĂ

ementiev Inspecta parchetul împreună cu Ciurkin.

1 / – Drumurile voastre de pădure nu fac doi bani, sunt bune numai să schilodească tractoarele! îl mustră Dementţiev pe maistru cu toată ardoarea unui şef începător. Şi dacă n-ai să cureţi floricelele astea de sub zăpadă, nu te văd bine!

El lovi cu piciorul un catarg ascuns sub zăpadă.

— Mătură nouă, ştim noi… mormăi Ciurkin.

Se apropiară de bucătăria Tosiei – strâmbă, numai crăpături, variantă a şopronului de vară. Zăpada proaspătă de noaptea trecută acoperise zdrenţele înnegrite de varză – urmele prânzurilor gătite de Gavrilovna – şi nimic nu mai amintea de faptul că Tosia părăsise bucătăria şi-şi încercase puterile într-o muncă de bază. Ca şi mai-nainte, ieşea din cazan un abur ademenitor.

— Ce-i cu bojdeuca asta? se interesă Dementţiev şi înghiţi în sec. Nu cumva e cantina?

— Întocmai…

— Ciurkin îşi luă privirea de la palatul nearătos al Tosiei şi preciză: – Filiala.

Şopronul sărăcăcios era foarte nelalocul lui, mai ales alături de ferăstraiele circulare şi de tractoarele puternice de corhănit.

— Eu credeam că bucătăreasa face nazuri, însă pentru asemenea construcţii arhitectonice ar trebui daţi în judecată unii. Face de ruşine întregul centru! se aprinse Dementţiev.

Ciurkin îşi scarpină ceafa.

— Ce-i drept, e drept, însă are şi ceva bun: oamenii nu zăbovesc mult pe-aici, în pauză… Iau masa – şi iar la lucru.

— Un astfel de bordei nu te prea îmbie la stat!

— Tocmai asta şi zic, confirmă grăbit Ciurkin. Oamenii s-au obişnuit, după aceia mai sunt şi focurile…

— A, focurile! făcu Dementţiev cu înverşunare şi porni înspre primul tractor.

Numără toate ciochinarele şi încercă troleul tractorului. În spatele exigenţei severe a lui Dementţiev se bănuia timiditatea unui inginer tânăr care hotărâse încă de student că sectorul lui va fi fruntaş, dar acum nu ştia de unde să înceapă şi se apuca de toate deodată.

— Tovarăşe inginer, îl strigă pe Dementţiev Katia cea dezgheţată. S-a şi lansat spre lună o rachetă, iar noi, ca în timpurile străvechi, ciocănim tot cu topoarele! Vara mai treacă-meargă, dar iarna te tăvăleşti în zăpadă într-aşa hal, că nici nu se mai ştie ce eşti, femeie ori Moş Gerilă?… Vii seara acasă şi te ia cu un somn, de ţi-e lehamite şi de şcoala serală şi de orice.

— Stai mai puţin la Kamciatka, interveni Ciurkin, căutând să-i fie pe plac inginerului.

— Mulţumesc de sfat, îi fu recunoscătoare Katia. Când am s-ajung la vârsta dumitale aşa am să fac…

— Şi, întorcându-se spre inginer, Katia reluă: – Trebuie găsită o ieşire, tovarăşe inginer. Gândiţi-vă, faceţi apel la creierul dumneavoastră de inginer!

Filea, care lega nişte ciochinare pe-aproape, asculta cu satisfacţie cum îl „muştruluieşte” limbuta de Katia pe noul şef. Iar Dementţiev, ascultând-o pe Katia, căuta mereu să-şi găsească o poziţie în care să-i fie feriţi ochii de focul dogoritor.

— Păi nici nu e nevoie să te gândeşti, s-au gândit oamenii de mult. Vom desrădăcina împreună acest fel meşteşugăresc de muncă.

— Eu sunt gata s-o fac de pe-acuma, se învoi Katia. Da’ de ce vă tot întoaixeţi de la foc? Vă mănâncă fumul ochii?

— Mai rău, sufletul mi-l mănâncă! Mi-e ruşine să mă uit cum se prăpădesc milioane!

— Păi, eu ce vină am? se fâstâci Katia. Fac ce mi se ordonă…

— Păi, nici nu te învinuiesc, măi fată.

Dementţiev dădu grăitor din mână şi se îndepărtă de foc.

— Presimt eu că o să dăm de belea cu ăsta, spuse îngrijorat Lunganul.

Iar Dârdâilă, consecvent, adăugă:

— Din intelectualii ăştia ies cei mai ai dracului şefi!

— Nu, aici e altceva la mijloc… îşi dădu cu părerea Saşka.

Sunete vesele umplură văzduhul plutind pe deasupra pădurii. Tosia lovea din răsputeri în tampon cu toporul şi striga cât o ţinea gura:

— Maasa! Daţi-i năvală, muncitori de bază! Grăbiţi, grăbiţi, oameni slăbiţi!

…În drum spre depozitul de sus, Dementţiev şi Ciurkin se apropiară iar de căsuţa Tosiei. Tăietorii mânuiau lingurile cu poftă.

— Luaţi masa la noi, îl invită Ciurkin pe inginer.

Muncitorii îi făcură loc şi Dementţiev se aşează între ei. Fără bună ştiinţă, Tosia umplu pentru Dementţiev polonicul cu o ciorbă mai consistentă, dar cum îşi dădu seama de gestul acesta de servilism, răsturnă în cazan ce pescuise fără voie şi puse în farfuria inginerului cea mai subţire ciorbă – mai subţire nici că se putea.

Ilia aruncă la picioarele Tosiei un braţ de lemne care trosneau de uscate ce erau.

— Poftim… îi zise el stânjenit, evitând stăruitor să-i întâlnească ochii.

— Iliuşka, de ce faci asta? Aici o scot eu singură la capăt.

— M-am obişnuit să te ajut… mormăi el şi, de după scutul ştiinţei, întrebă cicălitor: Ai auzit de reflexele condiţionate?

Tosia făcu ochi mari:

— Păi, astea le au maimuţele…

— Mulţumesc pentru aşa răspuns…

— Vai, Iliuşka, îşi dădu seama Tosia.

— Tu cum îmi zici? se interesă deodată Ilia.

— Iliuşka… De ce?

— N-ar fi cine ştie ce gingăşie, dar la tine sună duios! se minună Ilia.

— Vocea mea e de vină… se justifică Tosia.

După ce mâncă din renumita ciorbă a Tosiei, Dementţiev vorbi tare şi răspicat, ca la un miting:

— Eu credeam că oamenii exagerează, dar într-adevăr găteşte gustos!

„Se vede treaba că nu te-au prea răsfăţat la cantina institutului”, gândi Tosia şi regretă că îi dăduse studentului de mai ieri doar o zeamă chioară.

Dementţiev împinse farfuria goală:

— Cel mai autentic talent!

— Talent! repetă ca un ecou Ciurkin, care tocmai se întreba în sine: va scăpa cu un avertisment uşor, sau tânărul şef tehnic îl va cinsti cu unul „drastic”.

Tosia se încruntă şi lovi supărată cu polonicul în peretele cazanului. Ilia se apropie de ea cu farfuria în mână.

— Ce-i cu tine?

— Îşi mai bat şi joc… Toţi au talente ca lumea: să joace, să cânte, să inventeze o maşină, pe când eu…

— Dete necăjită cu piciorul în cazanul cu pricina, dar se fripse şi se strâmbă de durere.

— Oh, n-am niciun pic de noroc!

ANFISA ŞI AUTOCRITICA

Ca să-i treacă vremea mai repede la serviciu, Anfisa împărtăşea diverse noutăţi Marusiei – telefonista centrului din vecinătate:

— Trăiesc şi eu… Până una alta n-am de gând să mă mărit… Noul şef tehnic? Se spune că e sever… Tu ocupă-te de-al vostru, pe-al nostru lasă-l în pace! Pantofi cu talpă de microporos s-au adus şi la noi.

De un an, Anfisa vorbea cu Marusia aproape în fiecare zi, dar la faţă încă n-o văzuse. În sinea ei, Anfisa stabilise de mult că Marusia seamănă cu Katia – nu cea de acum, ci cu aceea care, măritându-se, va trăi un an, doi cu Saşka al ei şi va fi dezamăgită în viaţa de familie.

Căscând, Anfisa îi enumera Marusiei mărfurile de la magazin, când uşa se deschise şi Dementţiev apăru la centrala telefonică.

— Dumneata? se miră el.

Anfisa puse iute receptorul în furcă.

— Da… zise ea cu un aer vinovat, făcând un gest larg cu mâna. Nici eu nu ştiu de ce mi-a venit atunci să mă dau drept actriţă… Iartă-mă, Vădim Petrovici.

— Vai de mine! se bucură Dementţiev, E minunat că lucrezi aici şi că nu trebuie să… cum ai zis?… să intri în rol. Nu ştiu cum sunt alţii, dar eu n-aş dori să intre cineva în rolul meu… Brr!… Oricum, principalul e că nu trebuie să pleci nicăieri. Talent de actriţă, însă, fără doar şi poate ai: să mă păcăleşti chiar aşa!…

— El dădu încântat din cap, amintindu-şi prima lor întâlnire.

— Uite, însă, despre ce e vorba: n-ai putea să-mi baţi la maşină o hârtie? Secretara s-a îmbolnăvit, iar eu ştiu să bat numai cu un singur deget, ca o ciocănitoare!

Dementţiev arătă cum bate el la maşină cu un singur deget.

— Sigur că pot, mai încape vorbă? se învoi Anfisa cu plăcere. Pentru şeful tehnic de dinaintea dumitale băteam eu totdeauna. Numai că…

Ea arătă cu capul înspre aparatul de telefon.

— Aduc maşina de scris încoace. Nu există situaţie fără ieşire!

Până să se întoarcă Dementţiev cu maşina de scris, Anfisa izbuti să-şi arunce o privire în oglindă, să-şi aranjeze la repezeală coafura şi să-şi dea cu ruj pe buze.

Dementţiev aşează pe masă vechiul *Underwood*.

— Ce ai de bătut? întrebă Anfisa în treacăt, vârând în maşină coli albe de hârtie.

— Sus, adresa inginerului-şef al întreprinderii de industrializare a lemnului, pe urmă îţi dictez.

Dementţiev întinse pe masă o ciornă cu un scris mare, şcolăresc, care o făcu pe Anfisa să zâmbească. Apoi ea începu să bată la maşină cu repeziciune:

— Ce iute baţi! zise Dementţiev, încântat. Dumneata…

— Am fost şi dactilografă… Câte n-am făcut şi eu, Vădim Petrovici!

Fără a se opri din bătut, Anfisa îşi ridică ochii la Dementţiev. Degetele ei zburau sigure pe claviatură, nimerind literele fără greş.

— Aici nu e clar.

Dementţiev se aplecă peste ciornă.

— „A sosit demult vremea să se revizuiască integral şi radical tehnologia recoltării lemnului în sector: să se scoată lemnul în catarge”, şi aşa mai departe.

Anfisa începu să bată şi mai repede. Dementţiev se plimba prin încăpere, căutând să n-o privească pentru a nu-şi trăda admiraţia. Degeaba încerca însă, căci ochii lui o căutau într-una şi o găseau, atraşi parcă de un magnet. Păcălindu-se pe sine însuşi, Dementţiev credea că admiră numai abilitatea degetelor Anfisei, frumuseţea ei neavând vreun amestec.

Sună telefonul.

— Vezi cine e, îl rugă Anfisa.

Dementţiev îşi duse receptorul la ureche.

— Cere sectorul de traverse.

— Mută fişa de colo – îi arătă Anfisa şi, urmărind neîndemânarea lui Dementţiev care încremenise cu fişa în mână, îşi aminti cu câtă îndemânare îi executa Ilia toate comenzile.

— Nu acolo! La nimic nu eşti bun, şi când te gândeşti că ai terminat institutul…

— Anfisa se ridică şi, înainte de a da abonatului nerăbdător sectorul de traverse, îl întrebă cu grijă pe Dementţiev:

— Te-am jignit?

— Nicidecum, ce-ţi veni? răspunse Dementţiev, vesel de parcă Anfisa îl lăudase.

Ce s-ar mai fi minunat Ciurkin văzându-l acuma; Anfisa îl schimbase parcă: şeful exigent dispăruse fără urmă; în încăpere se afla un om cam timid, stânjenit, fără experienţa vieţii.

După ce mută fişa, Anfisa rosti în receptor:

— Nu-i nimic, aşteptaţi că nu arde.

— Adevărat! se indignă Dementiev, în întregime de partea Anfisei. Nu poate să aştepte o clipă! Greu i-aici…

Ahfisa bătea cu hărnicie la maşină. Părea că-i face o plăcere deosebită să scrie pentru tânărul inginer. În Anfisa se strecurase ceva nou, neliniştitor. Căuta din răsputeri să-i placă lui Dementiev, dar cochetăria ei curentă, ieftină, dispăruse.

Dementiev se plictisise să tot lupte cu sine însuşi. Se aşezase alături de Anfisa şi, fără a se mai ascunde, o privea drept în faţă, admirativ. Anfisa îi simţea privirea stăruitoare şi încântată, dar nu avea curajul să ridice ochii la el. Dânsa bătea tot mai repede şi mai repede, vrând să fugă parcă – de Dementiev, speriată de sentimentul acela nou, nechemat, care îşi făcea loc în viaţa ei.

Am fost poate prea grăbiţi trecând-o pe Anfisa, fără rezerve, în rândul femeilor fără inimă…

Parcă uitase pentru un timp de mult lăudata ei frumuseţe, şi avea acum chiar un fel de sfiiciune, cu totul neobişnuită la ea. Maşina de scris ţăcănea ca o mitralieră.

În fine, Anfisa puse ultimul punct şi scoase hârtia din maşină.

— Îţi mulţumesc mult de tot! îi zise Dementiev, mişcat. Şi ce curat el Eu n-aş fi fost niciodată în stare… Doar într-un loc am scrântit-o amândoi: în „s-au stabilit” – „s-au” se scrie cu liniuţă…

— Şi adăugă repede, speriat, nu cumva s-o jignească pe Anfisa: – O scăpare. În condiţiile astea…

— El arătă spre tabloul centralei.

— Nu, Vădim Petrovici, nu e o scăpare, răspunse foarte serios Anfisa, ca şi cum ar fi vorbit de lucruri mult mai grave decât o simplă greşeală de ortografie. De fapt…

— Ea se poticni şi încheie precipitat: – Nu mi-am bătut eu capul la şcoală cu ce trebuia, nu-mi prea surâdea să-nvăţ de note mari.

Dementiev se uită neîncrezător la Anfisa, găsind şi de astă dată o ieşire:

— Ştii, la o telefonistă sau… la o artistă, nu e ceva de neiertat! A, dacă ai fi profesoară – atunci ar fi altceva… – şi sfârşi plin de convingere: – în orice caz, nu te necăji, eşti şi aşa o fată minunată!

— Nici gând n-am să te cred! spuse Anfisa, revenind la tonul ei frivol dintotdeauna. Glumeşti, Vădim Petrovici!

— Ea se uită la faţa sinceră a lui Dementţiev, o faţă străină oricărei şiretenii, ca o fereastră larg deschisă, şi-i mărturisi pe neaşteptate: – Şi nu sunt nici atât de bună, cum mă crezi dumneata.

Anfisa îşi muşcă îndată buza, neînţelegând ce-i venise aşa deodată să se demaşte singură. Sună telefonul.

— Schiezi? întrebă repede Dementţiev şi-i apucă mâna întinsă spre receptor. S-aştepte… Hai să ieşim duminică cu schiurile. Ai să-mi arăţi locurile de aici, se cuvine să ajuţi un tânăr specialist să-şi cunoască sectorul.

— Ieşim, se învoi Anfisa, încercând să ajungă la receptor. Dar, să ştii, asta nu se prea obişnuieşte la noi. Dai apă la moară bârfitorilor.

— N-au decât! răspunse Dementţiev nepăsător. Dumitale nu ţi-e frică?

Anfisa dădu din cap negativ.

— Foarte bine!

El plecă luând maşina de scris. Anfisa se agită în dreptul tabloului, cu acelaşi zâmbet pe buze, şi rosti în receptor cu glas vinovat, neobişnuit la ea:

— Imediat, Marusia, imediat! Nu te supăra! A intervenit aici ceva…

ILIA S-A DECIS SĂ ÎNVEŢE

Aici e clasa a şaptea?

Ilia stătea în uşă şi cerceta curios una din încăperile strâmte ale şcolii. Pe tablă rămăseseră mâzgăliturile celor mici din seria de dimineaţă. Elevii vârstnici ai cursului seral şedeau cu un aer important în băncile scunde. Ilia îi cunoştea bine pe toţi aceşti băieţi şi fete, se întâlnea zilnic cu ei la muncă, acum însă găsea ceva deosebit în ei, ceva ce nu-i era cu totul limpede încă. Până şi huliganul de Filea, deşi rămânând scandalagiu şi pişicher, era vizibil

schimbat şi aducea a un fel de ştrengar repetent, care brava pe cuminţii tocilari fruntaşi.

Pe Tosia, pierdută undeva într-o bancă din spate, Ilia o observă de îndată, dar nu privi într-acolo. Îi era teamă ca ea să nu-şi vâre cumva în cap că el a venit la şcoală de dragul ei şi să nu devină prea închipuită.

— Aici e clasa a şaptea impermeabilă! răspunse Filea. Şi tu te-ai hotărât să înveţi la bătrâneţe?

— Cum vezi, am hotărât să-mi ridic nivelul teoretic…

— Stai jos, încuviinţă Filea, locuri libere sunt berechet.

Fără a se uita la Ilia, Tosia se ghemui în bancă, eliberând un locşor alături. Ilia se aşeză lângă ei, abia încăpând în banca micuţă. Gândurile lui porniră deodată fără voie pe un făgaş şcolăresc; avu chiar impresia că seamănă şi el cu un şcolar silitor.

— Avem un elev nou! o bucură Filea pe profesoara de matematici.

— De ce abia acum, în mijlocul anului?

— Păi… începu Ilia să explice.

— Ridică-te! îi şopti aprig Tosia. Ce om!

Ilia, nepricepând, se uită la ea şi observă cum ochii Tosiei se rotunjesc de spaimă.

— Ridică-te… Ridică-te!… şopteau toţi cei din jurul noului elev, care de mult uitase regulile şcolăreşti.

Ilia se ridică fără chef.

— Clasa a şaptea am absolvit-o înainte de încorporare. Vreau să-mi reîmprospătez cunoştinţele, iar din toamnă s-o urmez pe-a opta.

— Da, e logic, răspunse profesoara. Stai jos. Să vină la tablă…

Îşi petrecu privirea peste vlăjganii clasei, ale căror feţe se lungiră, şi şi-o opri în cele din urmă asupra Tosiei, care îşi îndesase servieta între ea şi Ilia. Tosia, disperată, îi făcu profesoarei un semn rugător cu degetele răsfirate, să n-o scoată azi la tablă. Era atâta implorare în privirea ei, încât profesoara fu mişcată.

— Bine… Kisliţîna a răspuns nu de mult; îl vom

deranja pe tovarăşul… Spiridonov.

Oftând, Filea se îndreptă spre tablă ca un om sortit pieirii. Fetele din prima bancă şuşotiră, privindu-l cu o curiozitate ştrengărească pe Ilia. Tosia se îndepărtă de vecinul său, regretând că îl luase alături şi îşi făcu de lucru cu servieta care azi se încăpăţâna să nu se deschidă. Ilia urmărea interesat lupta zadarnică a Tosiei cu servieta.

— De ce ai venit? şopti ea ameninţător. Doar de vedem zilnic în pădure. Nu-ţi ajunge?

— Ai să-mi interzici şi să învăţ?

— Nu fi prefăcut, nu pot să sufăr mincinoşii! şuieră Tosia, dispreţuitoare faţă de Ilia şi de şireteniile lui cusute cu aţă albă.

Incoruptibilă, se trase la capătul băncii şi începu să-şi sâcâie cu forţe noi servieta care se pusese în grevă. Făcându-i-se milă de Tosia, Ilia umblă uşor la încuietoare şi servieta, care parcă numai atâta aştepta, se supuse deschizându-se.

— Parcă l-a rugat cineva!

Tosia scoase din servietă un maculator gros cu scoarţe de muşama şi începu să scrie repede ceva, întorcându-se puţin înspre Ilia.

— Ce viteză ai la scris I se miră Ilia. Curat stenografă!

Plătind binele cu bine, Tosia smulse două file din mijlocul caietului şi le potrivi în faţa lui Ilia. Cu un suspin adânc, Ilia se scotoci prin buzunare şi dete la iveală un căpeţel ştirb de creion. Tosia îi smulse numaidecât căpeţelul mizer care făcea de ruşine înaltul titlu de elev al şcolii serale, îl azvârli sub bancă şi îi înmână lui Ilia un creion mare, bine ascuţit. Ilia suspină şi mai din adânc, trase hârtia mai aproape şi scrise supus: „Lecţia nr. L”.

NADIA ŞI XAN XANÂCI ÎŞI IAU MOBILA

Aplecată peste planşa ziarului de perete, Vera desena o caricatură: maistrul Ciurkin dormind într-un bârlog de urşi. Nadia adusese de afară nişte rufe îngheţate; o cămaşă de-a lui Xan Xanâci stătea băţ, ca o sperietoare cu mânecile larg desfăcute. Katia ţesea un ciorap întins pe un

bec ars. Anfisa se lungise îmbrăcată peste pătură şi, cu mâinile sub cap, se uita în tavan.

Tosia, rumenă de ger, dădu buzna în cameră şi îşi încălzi mâinile deasupra plitei:

— Înţeapă gerul, nu gluma!

— Ea scoase din buzunar o scrisoare şi o flutură.

— Mamă-Vera, o recomandată!

Vera întinse mâna după scrisoare.

— Mai încet! întâi joacă!

— Nu ştie, spuse Nadia aspru.

— Nu e de loc greu!

— Tosia bătu din picior inspirându-se, apoi turui dănţuind:

Scrisorică mi-a sosit.

Tălpile mi le-am tocit De mult ce-am mai dănţuit.

De mult ce-am mai…

Nadia smulse scrisoarea din mâinile Tosiei şi i-o dete Verei. După ce privi plicul, Vera făcu un pas şi aruncă scrisoarea în foc.

— …dăn-ţu-it… termină Tosia tulburată, căscând ochii la Vera: nu se putea obişnui cu faptul că Vera îşi arde scrisorile fără să le citească.

— De la bărbatu-tău? întrebă Katia încet, dându-şi seama că întrebarea ei provoacă durere, însă neputându-şi stăpâni curiozitatea aprinsă.

Vera confirmă cu o înclinare scurtă a capului şi se aplecă din nou asupra ziarului de perete.

— Ce de mai cesuleţe nostime s-au adus la magazin! se extazie Tosia pentru ca, schimbând vorba, să o ferească pe Vera de insistenţa fetelor. Micuţe, micuţe, şi cu o sticlă concavă care măreşte…

— Am văzut eu cesuleţele, se posomorî Katia. Au şi un preţ…

Tosia îşi turnă apă fiartă în ceaşcă, privi peste umărul Verei şi aprecie caricatura lui Ciurkin:

— Aşa îi trebuie, somnorilă… Nu te zgârci la culori!… Of! Ce bine desenezi dumneata urşi, mamăvera!

— Ar fi bună şi o poezioară… Tosia, hai dă-i drumul,

ce zici? o rugă Vera. Ştiu că tu compui…

— Nu pot la comandă… răspunse vinovată Tosia, care habar n-avea (nefiind cultivată peste măsură) că repetă nişte cuvinte spuse de mulţi alţii înaintea ei.

Nadia puse un lemn pe foc şi scormoni în cenuşa rămasă de la scrisoarea Verei.

— Prea eşti severă, Veruha, îşi dezaprobă ea prietena. E totuşi bărbatul tău…

— Bărbatul se hrăneşte cu zarzavatul! se amestecă în vorbă Tosia, continuând să-şi bea ceaiul: Altfel înţeleg eu: dacă doi oameni s-au despărţit, gata, aşa rămâne. La ce bun să se facă de râs?

— Tu ar fi mai bine să taci când vorbesc oamenii mari, o sfătui Nadia. Ne descurcăm noi şi fără tine.

— Tac, tac…

— Tosia închipui din degete un fel de lacăt, potrivindu-l în dreptul gurii.

— Ce plăcere au. Toţi să ordone, altceva nici nu le trebuie!

Spre uimirea prietenelor ei, Tosia îşi scoase din noptieră servieta micuţă, răsturnă pe masă toate cărţile şi caietele, apoi se aşeză fără nicio invitaţie la lucru, proclamând cu solemnitate:

— Cine ştie carte are patru ochi.

Vera şi Katia se priviră îngrijorate, neînţelegând ce se petrece cu Tosia. Aceasta, fără să piardă nicio clipă, îşi deschise cartea de probleme şi începu să murmure cu să-i guinţă:

— Două trenuri au pornit…

Vera era atât de uluită, încât fu gata să-şi calce jurământul de a nu-i mai face niciodată lecţiile Tosiei.

— Hai să te ajut, îi propuse ea compătimitoare.

Tosia împinse întâi cartea cu probleme înspre Vera, dar o retrase îndată.

— Le fac singură… înainte nu-mi păsa, dar acuma parcă mi-e ruşine să stau la tablă ca viţelul la poarta nouă. De ce oare, mamă-Vera?

— Se vede că te-ai mai copt şi tu.

— Da, e logic! zise Tosia, cu glasul bătrânei profesoare de matematici.

Katia tuşi cu tâlc.

— Lasă tertipurile, Kisliţa! Tu nu vrei să te faci de râs faţă de Ilia, asta el

Tosia se gândi cât se gândi, pe urmă dădu din cap mărturisind:

11 – Fetele

— Ce să zic, şi asta e logic: nu vreau să-i dau prilej de satisfacţie ticălosului ăstuia! – îşi vârî iar nasul în – carte şi murmură inspirată: – Două trenuri au pornit unul în întâmpinarea celuilalt…" – Aici îşi ridică o clipă capul, pentru ca după obiceiul ei, să adauge un comentariu propriu: – Şi nu s-au ciocnit, fir-ar să fie!

Fără să-şi dea seama, Tosia se aşezase cu spatele la Anfisa, ca să n-o vadă şi să-şi amintească fără rost legătura ei cu Ilia. Îţi aminteşti ori ba, tot nu se schimbă nimic. Prea multă cinste le-ar face Tosia dacă şi-ar frământa creierii cu relaţiile lor neruşinate!… Şi s-a nimerit să locuiască în aceeaşi cameră cu Anfisa şi să doarmă în paturi alăturate. De vină e numai administratorul! N-a putut şi lunganul ăsta s-o instaleze pe Tosia în altă cameră! E drept, atunci nu s-ar fi împrietenit cu Vera, Nadia şi Katia… Ce ţi-e şi cu viaţa asta! Cum o întorci, cum o suceşti…

Vera termină caricatura, se culcă în patul-hamac, luă o carte, dar nu se apucă de citit. Se uita îngrijorată la Nadia, care, retrasă în colţul ei şi posomorâtă, îşi pironise privirea în podea.

— Nadejda, de ce nu pregăteşti cina? Mai e puţin şi vine Xan Xanâci.

— Cina? tresări Nadia din toropeala ei. A, da, cina… a

Trase de sub pat coşul cu cartofi şi scotoci în noptieră după cuţit.

— Tosia, unde ai pus cuţitul?

Tosia, care scârţâia stăruitor cu peniţa pe caiet, făcu un gest cu mâna liberă, că adică nu ştie nimic de niciun cuţit şi că, în general, roagă să nu fie stingherită de la

învăţătură. Anfisa scoase în tăcere cuţitul ei din noptieră, acelaşi cuţit pe care îl apăra deunăzi cu atâta înverşunare de celelalte fete, şi îl întinse Nadiei.

— Te-ai făcut mai bună, Anfisa, nici nu-mi vine a crede! se miră Nadia luând cuţitul. Ptiu, ptiu, să nu te deochi.

— Vezi să nu întârzii la serviciu, îi atrase Vera atenţia Anfisei, fără să-şi ia ochii de pe carte.

Anfisa se îmbrăcă fără zgomot şi plecă.

— Ce-o fi cu ea? întrebă Nadia. Pare îngândurată.

— Ţinteşte la inginer, explică atotştiutoare Katia. Crede că o să pună mâna pe el prin modestie.

Nadiei îi căzu cartoful curăţat alături de ligheanul cu apă.

— O să-l înhaţe oare şi pe ăsta?

— A şi căzut în cursă, răspunse Katia şi întinse alt ciorap pe bec.

Cineva bătu încetişor la uşă. După obiceiul ei, Tosia îşi ridică iute capul, deschizând gura pentru a-şi rosti formula preferată: „Intră, care eşti acolo, aşa de politicos!” dar se răzgândi, se cufundă din nou în problemă, mulţumită că n-a căzut în ispită.

— Intră, zise Nadia.

Înăuntru se furişă oblic Xan Xanâci, în mână cu un taburet nou, făcut de el.

— Iată! îl arătă el triumfal aşezându-l la vedere în mijlocul camerei. Încetul cu încetul ne procurăm mobilă, Nadiuşa şi cu mine!

Tosia nu mai putu rezista, sări de la masă şi cercetă taburetul din toate părţile. *Mobila* lui Xan Xanâci era bine geluită, bine încheiată şi vopsită într-un verde viu. Meticulosul Xan Xanâci prevăzuse totul, până şi semiluna: o gaură în mijlocul tăbliei, cu ajutorul căreia să poată fi mutat mai uşor dintr-un loc în altul.

— Ce bun meşter eşti, Xan Xanâci! îl lăudă Tosia plimbându-şi un deget pe conturul semilunii. Eu, una, n-aş putea să fac un taburet ca ăsta niciodată.

— Aşază-te! o rugă Xan Xanâci, zâmbind fericit.

Pentru a-i face plăcere bunului Xan Xanâci, Tosia se trânti pe taburet.

— Ei, cum e?

— Un veac aş sta şi nu m-aş sătura! Cred că ar costa vreo douăzeci de ruble, nu?

— Încearcă să-l cumperi cu douăzeci de ruble! *sf* pene Xan Xanâci. Nici pentru douăzeci şi cinci nu-l capeţi!

— Adevărat, am socotit prea puţin, încuviinţă grăbit Tosia.

Xan Xanâci se apropie de Nadia, îi strânse duios mâna mai sus de cot, în calitate de logodnic, şi aşeză taburetul în colţul lor de familie.

— Am întârziat cu cina astă seară… zise Nadia cu un aer vinovat, agitându-se în preajma plitei.

— Nicio grijă, Nadiuşa, îşi linişti Xan Xanâci logodnica, nu mi-e foame de loc azi.

El îndreptă pe perete tabloul-surpriză, se aşeză pe taburetul său cu semilună şi abia după aceea împărtăşi noutatea cea mare:

— La administraţie s-a spus că se aduc toţi dulgherii înapoi, pe şantier, Nadiuşa… Şi numai inginerul cel nou a aranjat totul!

— Xan Xanâci coborî vocea.

— Eu cred că este dintre… *ăştia noi*…

Nadia înţelese nuanţa imediat şi dădu din cap în semn de acord cu logodnicul său.

E cazul să spunem aici despre Xan Xanâci că nu era un om chiar aşa absolut cum credeau unii din aşezare. Cu toate că stătea totdeauna la locul său, calm şi liniştit, şi, după cum spunea el însuşi, *nu sărea în ochi*, Xan Xanâci avea o părere proprie despre absolut tot ce se întâmplă pe planeta noastră. Numai câteodată, când un eveniment oarecare era prea încurcat şi se petrecea undeva departe, departe de aşezare, Xan Xanâci zicea atunci, cu vocea lui înceată, că *de departe* îi vine greu să judece, că ar trebui cu un ochi măcar să vadă cum arată lucrul *în natură*.

Şi, de la sine înţeles, Xan Xanâci avea o părere personală despre toţi şefii cu care se întâlnise în viaţa lui.

Pe toţi aceşti şefi, mari şi mici, pe care-i cunoştea, Xan Xanâci îi împărţea, pentru comoditatea lui, în vechi şi noi. Pe cei de tip vechi îi înjura câte puţin, iar cu cei de tip nou era binevoitor, considerând că ei merg pe un drum bun, şi le ura nenumărate succese pe acest drum, totuşi nu prea uşor, în primul rând să nu se abată pe potecuţa bătătorită de şefii vechi.

Nu era, bineînţeles, vorba de vârsta şefului respectiv. Xan Xanâci avea în vedere şi şefi cât se poate de tineri, care abia dacă împliniseră două decenii, dar pe care îi clasase în categoria celor de tip vechi. Alţii, dimpotrivă, atinseseră şaizeci de ani, dar pentru Xan Xanâci continuau să rămână şefi de tip nou.

O ţinută bravă, ambiţie, studii superioare şi răssuperioare, o limbă ascuţită, chiar şi capacitatea de a munci bine, luatăt ca atare, toate acestea nu se bucurau de mare cinste la Xan Xanâci. După el, principal şi hotărâtor era ce *urmăreşte* şeful, pentru cine trăieşte şi face eforturi, pentru sine ori pentru toţi oamenii simpli, cum ar fi Xan Xanâci, Nadia, sau Tosia-bucătăreasa, pentru oamenii care i-au încredinţat ştampila (în închipuirea lui Xan Xanâci, toţi şefii aveau ştampilă) şi dreptul de a-i conduce.

Fiind el însuşi meşter la toate, Xan Xanâci preţuia cel mai mult pe şefii care ştiau nu numai să conducă, să comande, ci se pricepeau şi la vreo meserie oarecare, alta decât aceea de şef, spre pildă să doboare copacii, să elaboreze oţelul ori să cultive grânele. În asemenea şefi, Xan Xanâci avea încredere deplină, socotind că un meşter nu-l va înşela pe alt meşter.

Văzându-l pe inginer cum se răţoieşte la Ciurkin, Xan Xanâci era cât pe-aci să-l treacă în categoria şefilor de tip vechi. Fu suficient să afle însă că Dementţiev şi nu altul îl convinsese pe Ignat Vasilievici să recheme pe toţi dulgherii la construirea casei în care li se promisese, lui Xan Xanâci şi Nadiei, camera absolut trebuincioasă înfiinţării căminului lor, pentru ca Dementţiev să fie trecut fără zăbavă, de către Xan Xanâci, din rândul şefilor vechi în

rândul celor noi.

Cu toate acestea, nu era cazul încă să se liniştească Dementiev şi să se culce pe lauri. În bogata colecţie de şefi a lui Xan Xanâci, alcătuită de-a lungul întregii lui vieţi, se găseau şi dintre aceia care îşi începeau activitatea ca şefi nou-nouţi, dar se rostogoleau după aceea de-a dreptul în tagma celor vechi, devenind şi mai ai dracului decât cei care se arătau vechi de la început, fără a părea altceva.

Înainte de a relua firul povestirii, trebuie să adăugăm că timidul Xan Xanâci considera aceste gânduri ale lui grozav de îndrăzneţe, ba chiar întrucâtva razvrătitoare. Nu numai că nu le impunea cuiva cu forţa, dar le şi ascundea cu multă grijă. În adunări şi şedinţe, fie şi în cele mai furtunoase, Xan Xanâci stătea în colţişorul său, asculta atent pe oratori şi nu se deda orbeşte la critică, ci tăcea cuminte. Nici la ziarul de perete nu scria vreodată sub pseudonimele „Ţeapa" sau „Viespea", cele mult îndrăgite de toţi iubitorii de adevăr.

Gândurile sale ascunse Xan Xanâci le încredinţa numai Nadiei, deoarece în adâncul sufletului său o şi socotea nevasta lui, iar adevărata viaţă de familie, aşa cum o înţelegea celibatarul Xan Xanâci, cerea să nu existe între soţi niciun fel de secrete. Poate că el tânjea atâta după viaţa de familie tocmai fiindcă se plictisise cu timpul să tot tacă păstrându-şi gândurile doar pentru el. În pragul bătrâneţii îl cuprinsese dorinţa să aibă mereu alături măcar un singur om căruia să-i încredinţeze gândurile, însă un om răbdător şi devotat…

— Eu aşa gândesc, Nadiuşa, zise Xan Xanâci, dacă inginerul nostru n-o să ne păcălească pe viitor, să-l invităm la nuntă… Tu ce crezi, ai ceva împotrivă?

— De ce nu? răspunse Nadia aruncând cartofii curăţaţi în tigaie. Să vină.

Odată rezolvată problema cu cele două trenuri, Tosia căută la sfârşitul manualului şi fu nespus de uimită să constate că rezultatul obţinut prin munca ei, alcătuit dintr-o mulţime de cifre, coincide cu cel din carte, inaccesibil pentru ea până atunci.

— Sunt uşoare problemele, dacă ştii să le dezlegi! îşi împărtăşi ea descoperirea. Dacă lucrurile or să meargă tot aşa, te pomeneşti că devin fruntaşă. Ce minunăţie!…

— Dacă ai fi fost educată cum se cuvine, spuse Vera sentenţios, ai fi în toate un om. Ai posibilităţi.

— Bună ziua! sări Tosia consternată. Dar ce, aşa nu sunt om?

Vera ocoli un răspuns direct:

— Acuma, încă toate sunt în tine, şi bune şi rele, amestecate. N-ai cum vedea ce precumpăneşte.

— Cu aşa ceva nu sunt de acord! replică Tosia pe un ton hotărât, închizând cu zgomot manualul de aritmetică şi trecând la cel de gramatică. Nu puteţi tăia un om viu în două: de la creştet la buric să-l faceţi pachet că-i bun, iar de la buric la tălpi să-l daţi la deşeuri. Eu cred că tot ce e bun în mine e al meu, şi tot ce e rău la fel. Unde să dispară? Aşa că luaţi-mă cum sunt, întreagă, şi basta!

— S-a pornit morişca! o dezaprobă Katia.

Nu putea să sufere peroraţiile Tosiei. I se părea atunci, fără să ştie de ce, că Tosia o depăşeşte în văzul tuturor.

Pregătindu-se de culcare, Katia îşi restabili repede echilibrul sufletesc. Ea se uită la grămada înaltă a pernelor de puf aşezate pe patul ei, apoi la unica pernă a Tosiei, şi aceea umplută cu vată cazonă presată, şi de îndată îşi resimţi trainica-i superioritate, îi veni să şi râdă că era gata să se supere pe biata Tosia, care după toate probabilităţile nu va ajunge niciodată să aibă nişte perne atât de pufoase şi multe.

— Xan Xanâci! strigă Katia cu o voce veselă, făcându-şi patul.

— Am înţeles! răspunse Xan Xanâci şi se întoarse cu faţa la perete.

Mâna îi intră automat în buzunar, căutând şi scoţând briceagul. Se aplecă întâi spre partea de jos a grinzilor, dar acolo toate încheieturile erau călăfătuite dinainte, prin urmare fu nevoit să se urce pe taburetul său renumit, cu gaură, după ce aşternu în prealabil un ziar pe el, ca să

începă a drege încheieturile din parcea de sus a grinzilor.

DEMENŢIEV CONSULTĂ ECOUL

Anfisa păşea pe vechea pârtie acoperită cu un strat subţire de zăpadă, iar Dementiev alături, pe zăpada bătătorită. Se deschidea în faţa lor, arătându-şi tainele, o pădure sălbatică, neatinsă de om. Schiurile alunecau uşor, zăpada proaspătă strălucea sărbătoreşte în bătaia soarelui, gerul era şi el într-o dispoziţie paşnică: pişcă doar; nu-ţi venea, e adevărat, să stai locului, dar în mers, îţi da pace şi-l bănuiai numai datorită întăririi buzelor, străine parcă, şi aburului scos pe gură.

— Afine roşii sunt aci câte pofteşti, relata conştiincios Anfisa particularităţile locului. Iar din văioaga aceea, gospodinele noastre aduc ciuperci cu găleţile… Dacă te însori aici, ai de unde să pui bureţi la saramură!

— Bureţi? repetă Dementiev vorba, fericit, şi lovi de bucurie cu băţul de schi trunchiul apropiat.

O labă de brad, îngreuiată peste puterile ei de povara de omăt, tresări în înălţime şi atunci căzu de sus un ghem mare de zăpadă. Dementiev îşi ridică faţa înfierbântată lăsându-şi-o gâdilată de ger.

— Îmi place la voi! mărturisi el, ajungând-o pe Anfisa şi privind-o admirativ. Păcat că n-am aflat mai de mult… de centrul acesta!

— Anfisa se uită la el cu neîncredere.

— Dar spune-mi, prin ce e renumit locul acesta?

— Are un ecou interesant. Ascultă.

— Anfisa se opri şi strigă poruncitor, ca o stăpână: – Ei!

Ecoul, plictisit de inactivitate, prinse cu plăcere strigătul Anfisei şi, treptat, îl rostogoli tot mai departe şi tot mai încet. Dementiev scoase şi el un strigăt, şi-i ascultă încordat ecoul treptuit. Strigătul lui Dementiev urmări precipitat strigătul Anfisei, îl ajunse undeva în fundul pădurii şi se contopi cu el.

— E un ecou serios! îl aprecie Dementiev.

Urcară pe vârful unei coline. Dementiev ridică băţul de schi, ca s-o facă pe Anfisa să admire desişul sălbatic al

pădurii copleşite de zăpadă.

— Ce spui? Nu se cere de-a dreptul trecut pe pânză?

Anfisa se uită cu răbdare în jur. La drept vorbind, ea nu-i înţelegea niciodată pe cei care se extaziau în faţa unui peisaj frumos, unui nouraş mai ciudat, sau a unui apus purpuriu, şi mai ales pădurea nu putea s-o admire Anfisa. Ea crescuse într-o regiune forestieră, în viaţa ei văzuse mii de copaci, iarna şi vara, dimineaţa şi seara: pădurea, sub o înfăţişare ori alta, era pentru ea ceva mult prea obişnuit şi bine ştiut, ca s-o poată admira.

Acum însă, se trezi în ea dorinţa să vadă pădurea cu ochii lui Dementiev, şi se pare că reuşi.

Iarna îndesase căciuli bogate pe creştetul arborilor, încovoiase crengile, acoperise cu promoroacă fiecare ac de brad sau de pin – nelăsând despuiat niciunul… Dinspre brădetul tânăr şi des, la poalele căruia, pe zăpadă, se piteau umbre difuze, albastre, venea un frig aspru. Dinspre pinii uriaşi veni în schimb un aer cald, care o învălui pe Anfisa. Părea că trunchiurile de culoarea bronzului înmagazinaseră până la refuz soarele văratic, care răzbătea acum prin scoarţa solzoasă. Din desişul pădurii, se auzi numai de câteva ori ciocănitoarea nevăzută, care amuţi iute, nevrând să tulbure liniştea maiestuoasă.

Anfisa era sigură: încă puţin, şi va înţelege frumuseţea pădurii, până acum inaccesibilă ei. Dar tocmai în momentul acela o străbătu un sentiment neplăcut, cum că nu numai ea se uită la pădure, ci şi pădurea la ea. Şi nu numai că se uită, ci o şi vede toată, până în ultimul ascunziş al sufletului, cu toată viaţa ei rătăcită, încâlcită, pe care acum ar fi vrut s-o ascundă lui Dementiev.

— Să mergem, e frig când stai, spuse ea mohorâtă şi-şi dădu drumul să lunece la vale cu schiurile.

Dementiev o ajunse jos şi o lăudă:

— Bine mai schiezi, eu unul ţi-aş da premiul întâi!

— Nu-s toţi aşa darnici. Şi nici n-am mare merit… Sunt din partea locului. M-am născut în apropiere.

— Curios… gândi Dementiev cu glas tare. Mie, nu ştiu de ce, mi se pare că ai venit de undeva de departe…

— Tăcu o clipă verificându-se, apoi, convins, adăugă: – Eşti o prinţesă de peste ţări şi mări.

— Chiar o prinţesă?

— Cea mai autentică! N-am mai întâlnit una la fel.

Anfisa deveni serioasă, dar neştiind cum să reacţioneze, trăspunse pe tonul ei obişnuit, puţin aţâţător, promiţător:

— Lasă astea, Vădim Petrovici! Nu sunt eu chiar aşa de credulă! Ai studiat la Leningrad şi totuşi, n-ai mai întâlnit… Pe acolo, asemenea prinţese vând sifon la fiecare colţ de stradă… Te pricepi la complimente!

Dementţiev se opri brusc, parcă poticnindu-se, deşi locul era neted. Se opri şi Anfisa, aruncându-i o privire speriată, puţin vinovată. La fiecare întâlnire nouă, îi era tot mai greu să stea de vorbă cu Dementţiev. Nu putea găsi tonul potrivit. Un lucru ştia bine: că nu trebuie să se poarte cu el aşa cum se purta cu Ilia şi cu ceilalţi băieţi; dar cum să se poarte nu ştia, şi adesea îşi dădea în petec.

— Vorbeşti serios? întrebă Dementţiev cu îngrijorare. Nu mă cunoşti deci… Verificăm noi îndată! – îşi umplu pieptul cu aer şi se întoarse spre desiş: – Nu-i aşa că n-am mai întâlnit?

Ecoul zăbovi un pic şi răspunse:

— Întâlniit! N-am mai întâlniiit.

— Auzi? triumfă Dementţiev. Pădurea nu minte!

Anfisa îşi feri iute privirea.

— Ciudat mai eşti!

Şi porni înainte. Un zâmbet neobişnuit la ea, blând, recunoscător şi numai în mică măsură condescendent, trecu pe faţa Anfisei.

Ajunseră la râul ferecat de ger. Pe malul celălalt se vedeau stive lungi de buşteni, pregătiţi pentru plute.

— Ce-i asta? se miră Dementţiev. Să fie aşezarea noastră?

— Chiar ea…

— Anfisa se posomorî, coborâse parcă din înaltul cerului pe pământ.

— Prinde-mă!

Ea coti cu hotărâre, lăsă pârtia şi zbură îndepărtându-se de râu. Dementiev se aruncă pe urma ei…

Se întoarseră în aşezare pe înserat. În pridvorul căminului, Anfisa îşi scoase schiurile şi le scuturâ de zăpadă. Sărind într-un picior, Petka Ciurkin apăru pe stradă cu o plasă din care ieşea coada mare, ca de sirenă, a unui batog cât toate zilele. Dementiev îl apucă pe Petka şi-l ridică în aer.

— Încotro ai luat-o, cetăţene?

— Dă-mi drumul! urla Petka, agitându-şi plasa şi căutând să-l plesnească pe Dementiev cu coada peştelui peste faţă.

— Spune cine eşti, altfel nu-ţi dau drumul 1

— Tu l-ai ars pe tatăl meu cu o mustrare; nu vreau să vorbesc cu tine.

— Aha, eşti un Ciurkin, prin urmare!

— N-am spus asta… Dă-mi drumul, birocrat nenorocit ce eşti!

Dementiev irâse fericit, de parcă ar fi auzit cine ştie ce laudă, şi-i dete drumul băiatului.

— Aşa mă preţuiesc ei în familie, ai înţeles, Anfisa? şi îi strigă lui Petka: Treci pe la mine, am să-ţi dau să citeşti o carte frumoasă, cu poze.

Drept răspuns la invitaţie, Petka întări un bulgăre de zăpadă şi-i azvârli în spinarea lui Dementiev.

— Bătăios mai el constată Dementiev aprobativ, strâmbându-se de lovitură. Îmi plac copiii, dar dumitale?

Întrebarea o surprinse pe Anfisa nepregătită.

— N-nu prea… Sunt cam gălăgioşi.

— Da’ de unde!

— Pentru prima oară, Dementiev nu fu de acord cu Anfisa.

— Sunt nişte omuleţi minunaţi!…

PE PLATFORMA DE FRÂNARE

În pădure se stingeau fumegând focurile… Soarele apunea, colorând zăpada în tot felul. Atâta se lungiseră umbrele copacilor, încât era greu să desluşeşti de care copac ţine o umbră ori alta.

Tăietorii se grăbeau la tren. Tosia era obişnuită să-l vadă pe Ilia apărând în fiecare seară alături de ea în drum spre halta trenului, deşi nu reuşeau să rămână zilnic tot timpul împreună. Astăzi, nu se ştie de ce, el o lăsă la jumătatea drumului şi fugi înainte. „Îţi arăt eu ţie!", îşi zise Tosia jignită.

Mecanicul „cucului", mânjit pe faţă cu funingine, văzându-i pe tăietori dădu un semnal prelung. Muncitorii se îmbulziră) care mai de care să ocupe locurile cele mai bune. Ilia sări primul în tren şi puse stăpânire pe platforma de frânare a unui vagon.

— E ocupat! E ocupat! respingea el toate atacurile. Tosia, vino-ncoace.

Tosia se apropie şi-l întrebă cu nepăsare:

— Ce doreşti?

— Vino-ncoace, ţi-am oprit un iloc, cu tichet!

Ilia îi întinse mâna. Tosia şovăi, cătând nehotărâtă în jur. Tăietorii care nu reuşiseră să ocupe loc pe platformele de frânare se căţărau pe încărcătura de buşteni şi se aşezau deasupra. Katia şi Saşka se instalară sus, deasupra lui Ilia, şi se întoarseră prevăzători cu spatele la locomotivă, ridicându-şi amândoi deodată gulerele, parcă înţeleşi. Tosia observase de mult că *„însurăţeii"* se poartă peste tot ca o singură fiinţă. În vorbe, Tosia o ironiza pe prietena ei pentru această pierdere a independenţei, dar îrn fundul sufletului invidia armonia deplină dintre Katia şi Saşka.

— Haide, haide! o pripi Ilia. De sus, de pe buşteni, o să te ia vântul.

El îi ajută Tosiei să urce pe platforma înaltă. Mica locomotivă abia urni garnitura grea, pe care gerul o lipise parcă de şine. Vera dete buzna din birou şi fugea spre tren, cu geanta ei de campanie care o lovea peste şold.

— Varuha! o strigă Tosia şi adaose cu ciudă: Eh, nu aude!

— Şi ce nevoie avem de ea? protestă Ilia. Al treilea e de prisos.

Vera ocupă un loc pe platforma de frânare învecinată.

Trenul îşi iuţi mersul. Roţile începură să contabilizeze drumul: numărau joantele şinelor, dar se încurcau k curbe şi iarăşi o luau de la capăt. Pădurea înzăpezită îşi desfăşura în văzul Tosiei, de ambele părţi ale drumului, frumuseţea-i hibernală.

Frumos… zise Tosia încet: ea observase mai demult că o pădure în care nu lucrezi pare totdeauna mult mai frumoasă.

— Cum? întrebă Ilia, care «-auzise bine. Da, e o frumuseţe!… Mergem azi la cinema?

— Ce film e?

— „Oameni curajoşi”.

— Mergem. L-am văzut de patru ori şi tot mă interesează. Mă bucur că mai văd caii…

Ilia o asigură pe Tosia:

— Filmul ăsta se dă des la noi!

Ca să se poată uita la Tosia, curioasa de Katia sta aplecată, iar Vera nu-şi lua nici ea ochii de la platforma vecină, de la protejata ei Tosia.

— N-o s-o mănânc! strigă Ilia cu ciudă.

— Katia îşi retrase repede capul.

— Mulţi tutori mai ai!

Tosia fu de acord.

— N-au altă treabă… Mă cred un copil.

— Mai potoleşte-le, o sfătui Ilia.

— Adevărat…

Platforma se smucea încolo şi-ncoace, vrând parcă să scape de sub picioarele Tosiei.

— Nu ţi-e frig? întrebă Ilia ou o gingăşie stângace.

Tosia făcu semn din cap că nu. Ilia îşi scoase fularul de lână şi înfăşură grijuliu gâtul Tosiei.

— Poftim, încă un tutore! zise Tosia.

Ilia avu îndemnul să-i povestească Tosiei chiar acum, îndată, totul despre rămăşagul acela, ca să nu mai rămână între ei nimic urât din viaţa lui trecută. Stupidul rămăşag îl împiedica la fiece pas, îi otrăvea toată bucuria, nu-i dădea pace o zi măcar.

Tuşi o dată şi era cât pe ce să-i mărturisească Tosiei

cal mai mare păcat al său, dar îi văzu de aproape ochii strălucind de cea dintâi fericire tinerească şi nu mai avu curajul să deschidă vorba despre rămăşag. Simţea că în felul acesta i-ar da Tosiei o lovitură pe la spate. „Mai târziu”… hotărî el precaut.

Se înserа şi Tosia era grăbită să admire pe săturate pădurea sălbatică în ultimele ei clipe de lumină. Din când în când, întorcându-şi cu greu gâtul înfăşurat, ea îşi ridica încrezătoare ochii la Ilia, iar acesta dădea cu mândrie din cap, ca şi cum el, cu propriile-i mâini, crease pentru Tosia frumuseţea de basm a pădurii.

Apoi Ilia îi aruncă o privire cam neobişnuita şi Tosiei i se păru că el ştie ceva foarte interesant despre ei amândoi, dar nu vrea să spună ce. Tosiei nu-i plăcea de fel când oamenii începeau aşa, nitam-nisam, să se ascundă, şi întrebă nemulţumită:

— Ce este? Ciudat om mai eşti!

— Ştii, nici nu bănuiam că există asemenea fete! îşi dădu Ilia gândul pe faţă. Tu eşti aşa de…

El îşi învârti nehotărât degetele desfăcute, căutând şi negăsind cuvântul potrivit. Tosia era măgulită.

— Aşa de… cum?

— La început îmi plăceai doar, acuma însă…

— Vocea lui Ilia tremură.

— Te iubesc, Tosia… Eu n-am vrut, totuşi m-am îndrăgostit! Numai, să nu râzi…

— Ei, asta el zise Tosia lipindu-şi obrajii aprinşi de stâlpul îngheţat.

Ea trase cu coada ochiului la Ilia, aşteptând ce-o să urmeze, cu ce-o s-o mai bucure. Lui Ilia, însă, aproape toate cuvintele îi zburaseră din cap.

— Te iubesc cu adevărat, înţelegi?… repetă el şi iar tăcu.

Tosia avu deodată impresia că Ilia a început să semene cu Saşka cel neîndemânatic. Se vede treaba că toţi băieţii, când ajung să iubească, devin neîndamânatici…

— „Ştii”, „înţelegi”… îi reproduse Tosia ofensată cuvintele şi îi aminti: Cândva vorbeai mai frumos: „Când te

văd, e sărbătoare în sufletul meu”, „închid ochii şi chipul tău îmi apaire în faţă”!

Ilia icni stânjenit şi regretă că altă dată îi îndrugase Tosiei atâtea. Elocvenţa lui de-atunci îi ieşea pe nas acum.

— Pe-atunci eram încă… prost! se căi el. Şi cuvintele acelea erau cuvinte ieftine, uită-le… *Acuma*, e sărbătoare în sufletul meu! Ştii, până şi toate lipsurile tale îmi sunt dragi!

— Ce fel de lipsuri? întrebă Tosia bănuitoare.

Ilia se fâstâci. Îi era frică să n-o jignească pe Tosia în amorul ei propriu.

— Ei? ceru „ţesia.

— Nasul e puţin… în vânt, zise Ilia cu frică şi se corectă imediat: Dar numai un pic!

Tosia îşi trecu automat mâna peste faţă, căutând fără succes să-şi apese în jos vârful nasului. Tăcerea ei autocritică îl încuraja pe Ilia.

— Apoi, statura… el tuşi. Mijlocie… Ştii, îmi dau acum seama că n-aş fi putut iubi nicicând o femeie înaltă… La ce mi-ar folosi mie o prăjină?

Tosia îşi lăsă capul în jos, împărtăşind întru totul părerea lui Ilia cu privire la *prăjină*. Aştepta acum, după o critică aspră a lipsurilor, şi o preamărire a calităţilor, că doar o fi având şi ea niscaiva calităţi şi nu numai pentru lipsuri o iubeşte Ilia; însă acesta tăcu.

Toate cuvintele neobrăzate, pe care înainte Ilia le folosea curent şi la întâmplare faţă de drăguţele lui, nu se potriveau de loc Tosiei, şi altele nu ştia, pur şi simplu.

— Eh, nu ştiu să vorbesc despre dragoste! regretă el adânc. Vrei să sar pentru tine din tren?!

Ilia făcu un pas spre scăricică. Tosia îl apucă speriată de mânecă.

— Te faci zob!

Ea se dădu repede înapoi de lângă Ilia, se uită primprejur şi văzu totul altfel: platforma mizeră cu urmele de tălpi a nenumăraţi oameni, coaja de copaci sfărâmată şi răspândită pe jos, manivela ruginită a frânei, capetele buştenilor de pe platforma învecinată venind până

aproape, însemnate cu creta violetă a Verei, şi, chiar lângă ea, scurta vătuită şi nu prea curată a lui Ilia, pârlită pe o parte de foc… Iată, deci, că aici şi acum i s-a făcut prima declaraţie de dragoste!

Nu cu mintea, ci cu întreaga ei fiinţă, Tosia intui trecerea inefabilă şi continuă a timpului. Dacă nu ştii să – L prinzi de vreo codiţă a clipei, ca să-l reţii… întâmplarea de azi e de pe acum o parte din trecutul ei! Chiar dacă ar mânca numai iaurt şi ar mai trăi încă două sute de ani, cu prima declaraţie de dragoste nu se va mai întâlni. Dacă are noroc, o să i se mai facă o declaraţie, încă cinci declaraţii, încă douăzeci… şi nouă. Mai multe nici nu vrea, căci va trebui de fiecare dată să şi răspundă ceva. E o treabă complicată, care dă prea multă bătaie de cap.

Tosia nu ştia de ce, dar era convinsă de mai-nainte că, îndată după ce i se va face o declaraţie de dragoste, toată viaţa ei se va schimba. Acum, însă, ea văzu că de fapt totul rămăsese neschimbat: roţile se rostogoleau sub platformă cu acelaşi uruit metalic indiferent; de ambele părţi ale drumului continuau să zboare, prin înserarea tot mai accentuată, brazii întunecaţi şi mestecenii difuzi, cenuşii; până şi propriul ei deget, la care se tăiase azi în bucătărie şi îl legase după aceea cu o cârpă, continua să-i degere în mănuşă ca şi înaintea. Declaraţiei lui Ilia.

Tosiei i se păru că Ilia le-a încurcat pe toate, făcându-şi declaraţia de dragoste altfel decât s-ar fi cuvenit. Prea s-au petrecut toate ca în fiecare zi. Iar prin ţinuta lui de toate zilele, Ilia, fără a-şi da seama, îi stricase definitiv Tosiei sărbătoarea mult aşteptată. Tosia nu era birocrată şi n-ar fi pretins lui Ilia să se îmbrace, nici pentru o ocazie solemnă ca asta, în brocart şi catifea, dar să-i facă declaraţia de dragoste în scurta vătuită şi cu poala arsă parcă tot nu se cădea.

Ilia o privea cu luare-aminte pe Tosia aşteptându-i răspunsul. Acuma lui îi era uşor, îşi descărcase sufletul şi se odihnea. Ea, însă, avea de cântărit totul, să-şi scruteze viitorul până la adânci bătrâneţi, ca să nu dea greş; şi, colac peste pupăză, poala pârlită a scurtei lui Ilia, care o

sâcâia, îi sărea tot timpul în ochi. Ea nu prea ştia ce-i cu ea şi, ca să câştige şi timp, întrebă pentru precizarea situaţiei:

— Mărturiseşti, aşadar?

Tosia îşi aminti cum se dondănise cândva cu Katia din pricina acestui cuvânt, şi se îndoia acum de utilitatea controversei. Un cuvânt ca oricare altul, nici mai bun, nici mai rău. De ce să te legi de el? Chiar dacă e neplăcut cumva, sensul însă… Iar sensul, toată lumea ştie asta, e principalul!

— Mărturiseşti? repetă ea întrebarea.

— Ce? nu se dumiri Ilia.

— Adică cum, ce? Bună ziua! Mărturiseşti că… cum să zic, că mă iubeşti?

Tosia se uită suspicioasă la Ilia: oare n-o duce?

— Ei, să zicem că mărturisesc… răspunse Ilia fără chef, neînţelegând în ruptul capului ce se petrece.

— Fără „să zicem”! – ceru Tosia şi privi pe furiş poala arsă a scurtei vătuite, ca să devină mai fermă, să izgonească orice milă involuntară pentru Ilia, milă cuibărită în cel mai îndepărtat şi mai greu controlabil colţişor femeiesc al inimii ei.

— Cum rămâne, deci?

— Ţi-am spus doar… Vrei poate să-ţi dau o adeverinţă?

Tosia nu dădu atenţie înţepăturii lui Ilia şi înclină solemn capul, luând notă de declaraţia lui.

— Şi cum mă… iubeşti? Aşa şi aşa, sau nu poţi trăi fără mine?

Râdea încetişor în timp ce vorbea, şi Ilia nu se dumirea dacă ea vorbeşte serios sau îşi bate joc de el, după obicei.

— Nu pot, zise Ilia posomorât. Aşa ceva încă nu mi s-a-ntâmplat…

Deodată, lui Ilia i se păru că ei vorbesc limbi diferite şi că Tosia nu va înţelege niciodată cât de mult are el nevoie de ea. Cu copiliţa asta toate mergeau anapoda. Tosia îl punea mereu în încurcătură şi niciodată nu puteai

şti dinainte ce figură o să-ţi facă în clipa următoare. Întrebările pe care le punea dânsa erau atât de nepotrivite, atât de neuzitate între alţi oameni, încât abia mult mai târziu, la rece, îi veniră lui Ilia în minte răspunsurile cele abile, demne de amorul său propriu.

— Şi în vis mă vezi? îşi continuă Tosia cercetările.

Mândria bărbătească a lui Ilia se indignă. Îşi închipui cât de ridicol ar părea, privit de la o anumită distanţă… Stă acolo un vlăjgan zdravăn ca el în faţa unui nod de fată ca Tosia, şi dă raport de ce visează nopţile. Deşi Ilia o visase pe Tosia de mai multe ori, acuma, în ciuda ei, ca să-i stăvilească puţin aroganţa exagerată, negă dând din cap.

— Înseamnă că nu e încă o dragoste adevărată, îl lămuri Tosia autoritar. Ţine minte, poate să-ţi folosească cândva: te trezeşti fix la miezul nopţii, îţi întorci perna, şi atunci negreşit vezi în vis pe cine vrei!

Auzind una ca asta, lui Ilia nici nu-i mai veni să se supere pe Tosia.

— Eh, Tosenka! oftă el, regretând că îi căzuse cu tronc o fetişcană aşa de verde, care încă nu s-a desprins de ţărmul copilăriei şi nu pricepe absolut nimic din sentimentele oamenilor mari.

— Încearcă întâi şi pe urmă oftează. E un lucru sigur! Eu îmi întorc totdeauna perna, şi de fiecare dată u-n om îmi apare în vis!

— Şi cine îţi apare în vis? întrebă gelos Ilia. Am să-i rup picioarele!

— N-ai să i le-rupi!

— Tosia se uită cu viclenie la Ilia ce! neperspicace.

— Ca să n-ai tu însuţi pe urmă nevoie de cârje…

În vocea îngroşată, puţin răguşită de răceală a Tqsiei, vibră de astă dată o coardă *feminină*, până acufti înăbuşită, vibră plină de bucurie, mângâindu-l pe Ilia. Trădându-şi stăpâna, vocea îl povăţui pe Ilia să nu dea prea multă crezare răcelii aparente a Tosiei şi, tot aşa, nici vorbelor ei; să aibă mai multă încredere în această coardă tainică şi să cugete serios la ultimele cuvinte ale Tosiei, cu privire la cârjele în care ar trebui să-şi sprijine mersul dacă ar rupe

picioarele celui visat adesea de Tosia.

Şi Ilia înţelese totul.

— Tosia?!

— Vocea îi fu sugrumată de duioşie. – înseamnă că?…

— Înseamnă! intonă coarda.

Mâna lui Ilia se lansă după obicei, dar se poticni în aer, dând de un obstacol nevăzut, şi atinse timid umărul Tosiei. I-a fost însă de ajuns Tosiei să se uite cu coada ochiului la mâna lui samavolnică, pentru ca Ilia să şi-o retragă ca ars. Ea se bucura de cât de ascultător ajunsese el, bun de trimis la expoziţie. O cuprinse dorinţa de a-i răsplăti binele cu bine, era şi măgulită că poate să facă aşa de uşor fericit un om. Apucă mâna grea a lui Ilia cu amândouă mâinile, o instală pe umărul ei şi spuse împăciuitor:

— Fie, ce mai…

Sus pe bârne, Katia tuşi prelungit.

TOSIEI I SE DESCHID OCHII

Vera puse cartea jos şi privi împrejur. Nadia trebăluia, ca de obicei seara, pe lângă plită. În aşteptarea oinei, harnicul Xan Xanâci îşi făcea de lucru cu un gresor la uşiţa scârţâitoare a dulapului, hotărât fiind să scape o dată pentru totdeauna bietele fete de scârţââtul nesuferit. Katia şi Anfisa se pregăteau să meargă la filmul „Oameni curajoşi”. Anfisa încercase până acum vreo cinci din cetle mai felurite coafuri şi niciuna nu-i plăcuse: ba erau din cale-afară provocatoare, ba – aproape bătrâneşti.

Sub fereastră, aşteptând-o pe Katia, credinciosul Saşa cânta încet la acordeon. Veselul motiv iniţial se întunecă simţitor: era limpede că răbdarea lui Saşka, luptând corp la corp cu gerul, se apropia de sfârşit.

— Ne prefacem că nu vedem nimic? întrebă Vera supărată.

— Despre ce e vorba? întrebă Katia.

— Voi, ce, sunteţi oarbe? Trebuie salvată Tosia. Zboară de-a dreptul în foc, prostuţă şi credulă cum el

— Daa… oftă cu zgomot Xan Xanâci. E vârsta! Se poate spune: „Primăvara vieţii”…

Fetele se aşteptau ca, după introducerea filosofică, Xan Xanâci să le lămurească în amănunt, dar el tăcu şi-şi vârî capul în dulap.

— Să nu se întoarcă primăvara asta în iarnă! spuse Vera furioasă. Tosia nu vede nimic, se înţelege, dar noi nu suntem oarbe. Să nu ne vină mintea la cap când va fi prea târziu.

— Ea îşi închipuie că Ilia o să se căsătorească cu ea.

— Katia pufni.

— Ce caraghioasă!

— Bine de tine că poţi râde…

— Vera îşi roti iar ochii prin cameră.

— Ce-i de făcut? Să tăcem nu-i bine, dar nici să-i explici unui copilandru ca ea ce şi cum, nu mă duce mintea…

— O atitudine delicată faţă de o amică, nu? întrebă Anfisa batjocoritor. Cât formalism mai zace-n tine, Veruha!

Vera se întoarse cu o smucitură către Anfisa.

— La toate mă aşteptam din partea ta şi a lui Ilia, dar la aşa ceva… Să se lege, diavolul, de o copilă!

— Ce legătură am eu cu toate astea? se miră Anfisa. Ilia a făcut rămăşagul, el să răspundă…

Şi îşi muşcă speriată buza.

— Rămăşag? Asta mai lipsea! Simţeam eu că aici e ceva necurat…

— Vera se apropie cu hotărâre de Anfisa.

— Hai şi spune tot!

— Nu ştiu bine… Se pare că Filea…

— Nu ce mai codi acuma! Sunteţi din aceeaşi gaşcă. Vrei să-l plasezi pe Ilia ca să nu te deranjeze până-l ameţeşti pe Vădim Petrovici?

În vocea Verei trăsună o ură veche, abia stăpânită. Katia, curioasă, se trase înspre ea şi o privi iscoditor. Observase de mult că Vera n-o poate suferi pe Anfisa, dar nu desluşea pricina. Câteodată i se părea Katiei că trebuie să se mai fi întâlnit ele două cândva, înaintea venirii lor în aşezare, şi că pe-atunci, în epoca aceea necunoscută de Katia, Anfisa i-ar fi pus Verei beţe-n roate.

Katia era sigură că Anfisa avea să sară acum cu gura la Vera, dar aceasta zise încet:

— Deşi citeşti mult, Verka, tot proastă eşti.

Îşi lăsase jos mâna cu pieptenele, părând că nu mai e în stare s-o ţie ridicată în dreptul capului. Avea şi un întremur mărunt mâna ei. În Anfisa apăruse ceva nou, se deschisese parcă o portiţă tainică a sufletului ei. Katia n-o văzuse niciodată pe Anfisa în asemenea stare, i se făcu şi milă de ea.

Verei însă nu-i era milă de Anfisa; îi ceru:

— Când vine Tosia, să-i spui tot.

— Ia te uită! Am să mă şi grăbesc poate! vorbi pe tonul ei obişnuit Anfisa, ridicându-şi cu greutate pieptenul.

Portiţa se închise. Mâna Anfisei nu mai tremura. Era iar Anfisa dinainte – frumoasă, încrezută, o Anfisă care nu mai inspira milă.

— Atunci îi spunem noi, o ameninţă Vera.

— Încercaţi numai! se înfurie Anfisa. Eu v-am dezvăluit un secret, prieteneşte… Dacă află Ilia, îmi suceşte gâtul!

— Ticăloasă mai eşti, numai la tine te gândeşti…

— Vera se îndepărtă cu iscârbă de Anfisa şi se uită la celelalte fete.

— Acum suntem obligate s-o salvăm pe Tosia! E cât se poate de limpede. Însă cum?

— Ce-ar fi dacă… – începu Katia, dar renunţă prima la ideea ei.

— Nu, totuşi, e imposibil! Mi se năzărise că încercăm noi, încercăm s-o salvăm pe Tosia, dar cine ştie, poate că Ilia simte ceva pentru ea? Un sentiment adevărat, înţelegeţi?

— Dacă era aşa, n-ar fi făcut rămăşagul pe care l-a făcut, zise Vera.

Nadia trânti demonstrativ tigaia pe plită.

— „Sentiment”!… o imită ea pe Katia. Sentimente de soiul ăsta lasă fetele cu copii în braţe.

— Păi asta şi voiam să spun, se grăbi Katia să se justifice, când ziceam că mi se năzărise…

— Ce facem atunci? întrebă iar Vera. Hotărâţi!

— Trebuie să deschidem ochii Tosiei. E mai bine să cunoşti adevărul, oricare ar fi el! spuse Nadia cu convingere.

— Şi prin ce, mă rog, e Tosia mai bună decât noi? interveni Anfisa. Nouă nimeni nu ne-a deschis ochii.

— Se vede, de aceea şi eşti cum eşti: îi e şi scârbă omului să se uite la tine!

— Nu te uita! o sfătui Anfisa.

Xan Xanâci apăru de după dulap, ca un fel de duh bun al casei trecut în cartea de imobil a căminului, şi interveni judicios:

— Se cere şi puţină milă faţă de om. Tosia noastră e veselă acuma, te uiţi la ea şi îţi cântă inima; ce va fi când o să afle că Ilia e un mincinos?... Gândiţi-vă numai ce-are să se petreacă în inima ei?... Sunteţi tinere încă, şi de aceea credeţi că nu există pe lume nimic mai frumos decât adevărul. Adevărul e, fără îndoială, un lucru bun, însă câteodată e mai bine să nu-l cunoşti, îţi vine mai uşor...

Xan Xanâci se uită cu coada ochiului la Nadia. Ea zăngănea cu tigaia pe plită şi n-aveai cum şti dacă auzise spusele logodnicului ei. Vera îi replică nemulţumită:

— Nu de liniştea ei e vorba, Xan Xanâci! Tosia e încă fragilă. Dacă află că Ilia e un ticălos, o să-şi piardă încrederea în oameni. Nu e mare lucru să i se frângă şi inima. S-au mai întâlnit asemenea cazuri...

— Ce curios! se miră deodată Katia. Înainte vreme nu purtam atâta grijă nimănui, ca şi cum am fi stat într-o baracă comună şi atâta tot, pe când acuma... De ce oare?

— Tosia nu este încă un om format şi vrem s-o ajutăm, îşi dădu Nadia cu părerea.

Katia clătină din cap.

— Nu, aici e altceva... Tare mi se pare mie că această Kisliţa ne-a pătruns nu numai în noptiere, ci şi în inimi... Mare şmecheră! Un nod acolo, şi uite de ce e în stare...

— Totuşi, ce ne facem? reluă Vera. Se poate, fetelor, ca noi, patru... – ea se uită chiorâş la Anfisa şi se corectă: – ... fie şi trei, să n-o putem apăra pe Tosia de o lichea? De

nimic nu suntem bune atunci!

— Şi ce, să facem de gardă acuma pe lângă ea? se îndoi Katia. Încearcă numai şi controleaz-o! Am prevenit-o doar că e un muieratic, tuşeam… Alta l-ar fi ocolit la şapte kilometri distanţă, pe când drăguţa noastră Kisliţa…

Katia nu reuşi să încheie: uşa se dădu cu zgomot în lături făcând loc Tosiei, care intră în linişte. Ea se mişca neobişnuit de încet, parcă de teama unei revărsări a fericirii ei proaspete. Scaunul ce-i stătea în drum, îl ocoli, nu-l dete la o parte cum ar fi făcut negreşit altă dată. Era în ţinuta ei o mm dric gravă, chiar puţină îngâmfare. Crescuse în propriii ei ochi de când aflase că, aşa micuţă de statură cum e, poate fi iubită şi ea.

— Katerino, de ce îl laşi pe Saşka să îngheţe? A degerat tot! auzi cât de trist cântă?… Am fost la şedinţa bucătarilor, ce caraghioslâc!

— Tosia observă tăcerea fetelor şi aerul ei important se împrăştie într-o clipă.

— Ce s-a întâmplat? M-aţi bârfit! Ce-aţi vorbit despre mine? Vă e ruşine să spuneţi, da? Şi asta se cheamă prietenie?

Ea îşi scoase pâslarii şi, ou un strigăt pătimaş: – Fotbal! – îi aruncă sub pat.

În spatele ei, Vera făcu un gest din mâini către fete: „Poftim, discută cu una ca asta!”

— Nu m-a căutat nimeni? întrebă Tosia în timp ce-şi răsturna geanta cu cărţi pe masă.

Vera deveni atentă, simţind că nu-i a bine.

— Pe cine aşteptai, mă rog?

— Pe un om…

Acoperindu-se cu cartea, Vera sta lungită în patulhamac şi o urmărea din ochi pe Tosia, deplin hotărâtă s-o salveze pe fetişcana aceasta prostuţă, şi împotriva voinţei ei dacă va fi nevoie. Tot ea o să-i mulţumească pe urmă…

Nadia puse în tăcere pe masă tigaia cu peşte prăjit. Xan Xanâci dădu recreaţie dulapului scârţâitor, se spălă pe mâini, şi, fără grabă, cu plăcerea vădită a unui om aproape

însurat, şi le şterse cu prosopul Nadiei. Întinse prosopul pe speteaza patului, dădu un bobârnac cocoşului decolorat în creastă şi-i împărtăşi Nadiei noutatea mult aşteptată:

— Au început să pună căpriorii, Nadiuşa! Dacă merge tot aşa, de 1 Mai ne căsătorim!

— De-ar veni mai repede… spuse Nadia încet.

Cineva bătu în uşă de trei ori, cu pauze lungi, solemne. Nadia deschise încet uşa şi în cameră intră Ilia, îmbrăcat ca de sărbătoare, în haină de piele şi cu cravată.

— Pace vouă! proclamă el şi se opri în mijlocul camerei, în aşa fel încât să n-o vadă pe Anfisa.

Tosia se piti ca un şoricel în dosul cărţilor de pe masă şi privea la Ilia cu o nespusă încântare, de parcă în faţa ci ar fi stat un prinţ din basme, sosit călare pe un lup cenuşiu. Ilia scoase cu mişcări domoale un pachet de ţigări scumpe, îl deschise, îi foşni hârtia argintie, apoi întrebă politicos, aşa cum se şi cade unui om cu cravată:

— Îmi permiteţi? şi îşi aprinse ţigara.

Apoi mai scoase din buzunarul hainei două bilete albastre, le desfăcu, pe unul îl puse la loc, iar pe celălalt îl oferi, cu o înclinare solemnă, Tosiei.

— Pentru filmul artistic sonor „Oameni curajoşi”; La început e dans!

— Îmi dai întâlnire, da? se bucură Tosia.

— Îţi dau… răspunse Ilia nu cu prea multă siguranţă, bănuind că Tosia-copiliţa atribuie acestei invitaţii un sens necunoscut lui, asupra căruia nu se dumirea.

— N-are să meargă nicăieri! zise Vera cu tărie şi se ridică de pe pat. A mai văzut acest film, ajunge!

— Ba am să merg! se încăpăţână Tosia. Îmi plac filmele cu cai… L-am văzut de patru ori şi am să-l mai văd o dată, n-ai să mă-mpiedici!

— Just! o aprobă Ilia. Nu le asculta pe călugăriţele astea; dacă le dai putere te vâră şi-n mănăstire.

— Iar tu, strălucite cavaler, mai ţine-ţi gura! Te ştim noi ca pe-un cal breaz. Ia-ţi tălpăşiţa, n-ai ce căuta aici!

— Eh, Vera Ivanovna!… făcu Ilia cu reproş şi puse mâna pe clanţă. Tosia, te aştept afară.

— Vin într-o clipă! promise Tosia.

Ilia ieşi, lăsând o rotocoală de fum în urmă. Tosia se înălţă pe vârful picioarelor, îşi petrecu capul într-un inel de fum care se lărgise şi izbucni în râs fericită. Vera şi Nadia schimbară priviri îngrijorate. Tosia zbura prin încăpere de parcă îi crescuseră aripi: îşi îndesă la repezeală cărţile şi caietele în geantă, trase cu piciorul bocceaua prăfuită de sub pat, se vârî aproape toată în ea, scoase broşa, singura ei podoabă, şi-o prinse de piept, o întrebă în treacăt pe Anfisa: „E voie?”, şi, fără să aştepte vreun răspuns, se parfumă cu cea mai tare colonie, îşi îndesă în grabă căciula cu clape pe care o purta la lucru, o scoase însă imediat şi-şi legă băsmăluţa: cu băsmăluţa, Tosia se simţea mai femeie.

Nerăbdarea Tosiei i se transmisese probabil şi lui Saşa, care intonă cu putere un marş. Katia, speriată, dete un ţipăt şi ieşi în fugă.

Tosia îşi întinse mâna după hăinuţă, dar Vera o împinse de lângă cuier.

— Ţi s-a spus doar că nu mergi nicăieri!

— Cum aşa? făcu Tosia consternată.

— Foarte simplu, nu mergi!

Vera îi bară drumul spre uşă. Tosia se uită speriată după un ajutor. Bunul Xan Xanâci îşi întoarse vinovat privirea: îşi sfârşise cina şi iar meşterea cu gresorul la dulap. Anfisa se uita plictisită la ceas, iar Nadia se apropie de Vera şi se aşează alături de iea.

— N-aveţi dreptul! protestă Tosia. Sunt majoră… Am şi buletin!…

— Eşti o proastă cu buletin! spuse Nadia. Întâlnire îi trebuie… Să-ţi ridicăm fusta şi să-ţi ardem câteva, aceea întâlnire!

— Numai binele ţi-l vrem, încercă Vera s-o potolească pe Tosia. Ilia o să se joace cu tine, cum te joci cu un pisoi, iar la urmă o să te părăsească.

— Atâta-i trebuie!… zise Tosia bătăios, dar schimbă pe loc vorba: Şi ce vă priveşte pe voi? De ce vă băgaţi nasul unde nu vă fierbe oala, în viaţa mea personală? Ce

modă e asta? Aici nu-i voie, dincolo aşijderea, ai voie numai să-ţi baţi capul cu problemele de aritmetică. Atât! Ducă-se dracului!

Tosia îşi azvârli geanta sub pat.

— „Viaţa mea personală!" o imită Nadia. O nimerişi! Când ai să te trezeşti cu un copil în poală, de abia atunci ai să afli ce-i aia viaţă personală.

— Noi nici nu ne-am sărutat măcar o singură dată, iar tu îmi şi arunci un copil în poală?! se simţi Tosia adânc jignită. Mai lăsaţi-mă, ce-aveţi cu mine?

— Avem… că ne eşti dragă, zăpăcită ce eşti, bată-te să te bată! mărturisi Vera.

— Mai bine m-aţi urî, decât să mă-ndrăgiţi în felul ăsta… Nici Anfisa nu m-a jignit cum m-aţi jignit voi azi. Şi mai ziceţi că-mi sunteţi prietene… Şi-apoi ce-aţi sărit aşa? Sau le invidia? Vi-e teamă c-am să mă mărit înaintea voastră? Nici nu-mi trece prin minte una ca asta! Nu mă judeca după tine, Nadejda… De ce-mi arde mie!…

— Nu mai alerga după Ilia, vorbi Vera, şi nimeni nu te va mai jigni.

— Cine aleargă? se indignă Tosia. Ce, aveţi orbul găinilor? Aţi văzut doar: singur el a venit cu biletele!

— Fără voia ei, în vocea Tosiei răsună o notă de triumf îngâmfat.

— Uite ce el urmă ea supărată. Voi… cum să zic, nu mai faceţi atâta caz de colectiv! Nu vă prefaceţi peste măsură de simţitoare, n-am nevoie de aşa ceva. Trăiţi ca pisicile cu câinii, şi, când colo, uite…

Vera îşi aminti cuvintele Katiei, de adineauri.

— Aşa a fost; acuma tu ne-ai unit, ne-ai sudat.

— Poftim de mai fă bine! se căi sincer Tosia.

Ea găsi prilejul să-şi ia hăinuţa din cuier.

Xan Xanâci dădu din cap a dezaprobare. El reuşise să anihileze scârţâitul dulapului cu pricina şi acum, cu gresorul în mână, făcea ocolul noptierelor. Niciuna n-avea de gând să scârţâie, însă prevăzătorul Xan Xanâci ungea profilactic toate balamalele.

— Ascultă, Tosia, vorbi Vera încet, ca unui bolnav în

stare gravă. Uită-te la tine şi la el: tu eşti o feţişoară, cât despre el…

— Ai ales un copac care întrece puterile tale, Anastasie! îi ţinu Nadia isonul Verei, dar cu un glas atât de supărat, ca şi cum Tosia, care-şi apăra dreptul la dragoste, o jignise de moarte şi ţintea să-i distrugă toată viaţa.

— Copac eşti tu! izbucni Tosia. E interesant cum judecaţi voi, şi Verka în fruntea voastră: cu un biet băiat oarecare aş avea voie, dar cu Ilia nu, eu nu sunt de nasul lui! Fiecare cât i-e plapuma, asta vreţi, nu?

— Şi chiar dac-ar fi aşa? întrebă Nadia veninoasă. Ţi-e frică să priveşti adevărul în faţă.

— Nu-i drept, asta-i cea mai mare minciună! Acuma îmi dau seama ce om eşti tu, mi-e milă de tine: ţi-ai vârât în cap că eşti urâtă şi te chinui. Nu suntem mai prejos decât altele, nu suntem de calitatea a doua! Eu, una, m-aş îneca dacă ar fi aşa! Trebuie să ai respect pentru tine însuţi, pricepi?

Nadia făcu un gest dispreţuitor cu mâna.

— Vorbe frumoase, însă faptele… Crezi tu că eşti cea mai deşteaptă şi că viaţa începe cu tine? Viaţa a început de mult şi n-au fost oamenii mai proşti până la tine… Ai să-ţi strici viaţa şi după aceea ai să plângi cu lacrimi cât pumnul!

— Uitaţi-vă ce, dragi prietene, zise Tosia cu o voce obosită. Aţi trăncănit destul. N-are rost să pornim o ceartă. Mă plimb cu cine vreau eu. Viaţa mea e în joc, nu a altuia: ce vreau, aia fac… Dacă-mi puneţi beţe în roate, mă mut în altă cameră, sau scriu la ziar: „Un tânăr muncitor persecutat”. N-o să vă mângâie pe creştet pentru aşa ceva!

Nadia o dojeni pe Tosia:

— Noi te luăm cu binele, iar tu vrei să te ascunzi în spatele ziarului.

— Cum de nu-ţi dai seama? se miră Vera. Nu e o pereche potrivită pentru tine. E o târfă Ilia al tău!

— Aşa pare numai, în fond e bun! îi luă Tosia apărarea, apoi bătu din picior şi cântă sfidător:

Ea nu i se potrivea şi el totuşi o iubea!…

— Ajunge, ce să mai discutăm cu ea! se supără Nadia. Îi smulse Tosiei biletul şi îl făcu bucăţele.

— De astea-mi eşti?! izbucni Tosia cu dispreţ. De ce nu-mi scoţi şi pâslarii? Poftim, trage!

— Tosia îi întinse Nadiei piciorul.

— Trage, de ce te sfieşti? Ai crescut mare şi nu înţelegi nimic! Eu şi desculţă am să alerg prin zăpadă, n-ai să mă poţi opri… Exploatatoareo!

Tosia deschise cu o lovitură de picior uşa.

— Stai, prostuţo! ordonă Vera. Tu crezi că Ilia te ia în serios; ei bine, nu: el… a pus rămăşag!

— Cum a pus rămăşag? făcu Tosia buimăcită şi înlemni în prag.

Xan Xanâci dădu mâhnit din cap, dezaprobând adevărul de care fetele, tinere fiind, nu se putuseră lipsi.

— A făcut rămăşag cu Filea că ai să te îndrăgosteşti de el, răspunse Vera cu greu şi scârbită. Întreab-o pe Anfisa.

— Rămăşag? Dar cum se poate, mamă-Vera?… Pe un om viu?! întrebă Tosia cu glas tânguitor şi apăsându-şi pumnişorii pe inimă. Anfiska, e adevărat?

Anfisa se întoarse şi-şi scutură umerii ca de frig. Descurajată, jalnică, pierzându-şi într-o clipă toată combativitatea, Tosia se îndepărtă de uşă. Îşi descheie haina, dar să şi-o scoată nu mai avu puterea. Ca un mesteacăn tăiat de la rădăcină, se prăvăli pe patul ei.

— Plângi puţin, are să-ţi fie mai uşor, o sfătui compătimitor Xan Xanâci.

Vera se aşeză lângă Tosia, o îmbrăţişă şi îi promise:

— N-o să lăsăm pe nimeni să te jignească.

Tosia îşi înălţă cu o smucitură capul. Ochii uscaţi i se adânciseră.

— Şi pe ce a făcut rămăşag?

Vera privi în tăcere la Anfisa. Tosia de asemeni. Anfisa dădu din umeri – gestul ei obişnuit.

— Se pare că pe căciulă…

— Nu-i ajunge una? întrebă Tosia încet.

Anfisa iar dădu din umeri şi, uitându-se la Tosia, se

temu pentru ea:

— Vai, Tosia, nu le mai pune toate astea la inimă! Dintre bărbaţi, doar în Xan Xanâci poţi să ai încredere.

Xan Xanâci se înclină ceremonios în faţa Anfisei. El terminase cu profilaxia şi tocmai îşi strângea gresorul într-un săculeţ anume.

Ca s-o grăbească pe Tosia care întârzia, Ilia bătu la geam, din stradă.

Tosia se urni încet de pe pat. Încheindu-şi nasturii de la haină, degetele ei nimeriră broşa de zile mari. Mâna-i încremeni. Parcă nu reuşea, biata fată, să-şi aducă aminte de ce-şi pusese ea astăzi cea mai aleasă podoabă. Luându-şi pe vecie rămas bun de la proaspăta-i bucurie oarbă, Tosia desfăcu broşa acum inutilă, o zvârli sub pat şi făcu un pas spre uşă.

— Tosia! o strigă Vera, cu un glas îndurerat.

Tosia o privi pe Vera cu nişte ochi care n-o recunoşteau parcă şi ieşi din cameră.

— Poftim şi adevărul, zise Xan Xanâci, ştergându-şi mâinile cu o cârpă.

CĂCIULA DIN BLANA DE REN ÎŞI SCHIMBA STĂPÂNUL

Ţ rupietrită, Tosia păşea pe stradă alături de Ilia. Îngrijorat, Ilia se uita într-una la ea, nefiind în stare să priceapă ce se petrecuse cu Tosia în clipele acelea numărate, cât o aşteptase el pe pridvor.

— Tosia, ce-i cu tine? o întrebă el precaut, căutând să ghicească ce încercări îi mai hărăzise soarta.

Tosia făcu vreo zece paşi în tăcere.

— Aşa… Mi s-a urât cu viaţa.

— Parcă nu mai eşti aceeaşi fată, se tângui Ilia. Eu însă, de când am ieşit din camera voastră, tot la tine m-am gândit. Ca şi cum ai fi fost tot timpul cu mine. Chiar şi aici…

El se lovi timid în piept cu pumnul.

— Ai pus placa! zise Tosia cu dispreţ, fără a-i crede lui Ilia un cuvânt măcar.

— Văd, te-au întărâtat călugăriţele…

— Ilia oftă necăjit.

— De ce să mă ascund? Eu, înainte de-a te cunoaşte, mă mai plimbam cu câte vreo fată. Dar habar n-aveam pe-atunci de dragostea cea adevărată, eram prost de dam în gropi! Numai tu, Tosia, m-ai schimbat cu totul, m-ai făcut deştept… Cum de puteam trăi înainte fără tine? Nici nu-mi vine-a crede!

— Iar ai început să vorbeşti frumos… zise Tosia cu animozitate.

— Parcă ce, asta-i frumos? se îndoi Ilia. Despre tine nu aşa trebuie vorbit, păcat că nu ştiu eu cum…

— Tăcu şi mărturisi: – Nu ştiu de ce, Tosia, mi s-a strecurat teama în inimă. E ca şi cum ar sta ceva între noi, ceva care nu te lasă aproape de mine… Spune-mi, eu am să spulber toate piedicile!

Tosia fu mirată de cât de bine o înţelege Ilia. Altă dată ar fi bucurat-o asemenea armonie, acuma însă îşi zise: „Câtă osteneală pentru o căciulă… Peticar nenorocit!”

Ea se înverşună mai tare şi hotărî în cele din urmă ce are de făcut. Pe drum nu va arăta că ştie de rămăşag, se va stăpâni şi va aştepta. Dar odată ajunşi la club, o să-l aducă pe Ilia în mijlocul sălii şi acolo, în faţa întregii lumi, o să-i ardă o palmă răsunătoare, să ţină minte toată viaţa ce înseamnă să pui rămăşag pe oameni vii. O mâncau palmele de nerăbdare să-i ardă una acestui om josnic şi, fără voie, îşi iuţi paşii ca să apropie clipa mult dorită.

— Vrei, mai binej să-ţi spun ce fel de om eşti tu? îi propuse Ilia. Da?

Curiozitatea de a afla în fine cum este ea copleşi toate planurile de răzbunare ale Tosiei, care răspunse cu o voce mai îmbunată decât ar fi vrut:

— Fie, spune, să ascultăm… O să pară şi drumul mai scurt!

— Ştii, tu nu eşti de loc ca altele! vorbi Ilia cu convingere. Altele sunt doar fete, însă tu, Tosia, tu eşti om. *Om*, înţelegi?

— Dă-i drumul mai departe, îl îndemnă Tosia sumbră,

luptând din răsputeri să nu-l creadă pe josnicul peticar care o cântărea cu cubanca lui Filea.

— Nu eşti poate chiar aşa de frumoasă…

— Mulţumesc!

— Stai o clipă… Şi ce-ţi trebuie frumuseţe? Altele au nevoie de ea ca să arunce praf în ochi, pe când tu eşti frumoasă şi fără frumuseţe… Tosia, nu râde!… Frumuseţea e ca o rochie. Te împopoţonezi cu care vrei, însă dedesubt nimic… Dar tu… tu eşti frumoasă *pe de-a-ntregul*… Şi cum nu-şi dau ceilalţi seama!

Lui Ilia i se făcu milă de concetăţenii orbi ai timpului său, care trec nepăsători pe lângă frumuseţea tainică a Tosiei.

Tosia îl asculta pe Ilia, îl credea şi nu-l credea, gândindu-se tot timpul ce mult ar fi bucurat-o cuvintele acestea dacă n-ar fi existat niciun rămăşag şi dacă nu s-ar fi vârât între ei Filea cu cubanca lui idioată. I se făcu milă de ea însăşi, ajunsă obiect de rămăşag, şi de Ilia care se încurcase bine de tot şi care, pe cât se părea, încetase s-o mai mintă şi ce spunea, credea într-adevăr. Îmblânzită pe neobservate, Tosia începu să socoată că Ilia e vinovat numai întrucât întârziase cu vorbele acestea de preamărire, a căror nevoie de mult o simţea pentru fericirea ei deplină.

Ce om, nu putea să mi le spună astea toate înainte? De ce-a tărăgănat? Greu i-ar fi fost să-i vorbească mai din timp aşa, să zicem pe platforma de frânare, unde, neavând ceva mai bun de făcut, trăncăniseră verzi şi uscate, despre vise ori alte prostii?…

Ilia, tot mai înfocat, căuta să dovedească Tosiei ce mult are el nevoie de ea. Se vede treaba că se speriase serios, nu cumva s-o piardă, şi se grăbea acuma să doboare cu rădăcină cu tot grelele piedici, ridicate împotriva lui de prietenele Tosiei.

Ceva tresări şi se frânse înăuntrul Tosiei. Chingile aspre în care îşi strânsese ea inima cedară, iar cel mai însemnat şi dur şurub se puse deodată în grevă, refuzând să mai lucreze în dauna lui Iha. Cu sufletul elogiat al Tosiei

se petrecea un lucru care nu mirosea a bine. Suflet de fetişcană, colţos şi intransigent până acum, se umflă dintr-odată de lacrimi, se înmuie şi deveni atât de feminin, un suflet de muiere, am putea spune, încât n-aveai decât să-l storci şi să-l întinzi la soare să se usuce.

Deodată, Tosia îşi dădu seama că plânge. Nu-şi şterse lacrimile, ca să nu se trădeze faţă de Ilia; şi le lingea numai, din când în când, cu vârful limbii, ascunzându-şi cât mai mult faţa nefericită şi fericită în acelaşi timp.

Ea îşi închipui o clipă marea bucurie pe care ar fi avut-o înainte, pe platforma hodorogită, dacă Ilia i-ar fi spus atunci tot ce-i înşira acum. Totodată îi era ciudă că, prin rămăşagul lui stupid şi neruşinait, prostul de Iliuşa, pe lângă toate celelalte, jefuise dragostea amândurora, ucigând în germene bucuria care acum se spulberase…

Ea îşi întoarse imprudent faţa către Ilia şi acesta i-o văzu inundată de lacrimi.

— Tosia, ce-i cu tine? se înspăimântă Ilia. Cine te-a jignit? Spune-mi-l şi-i sucesc gâtul.

Tosia zâmbi trist şi ironic, apoi vorbi dispreţuindu-şi slăbiciunea.

— Nu vreau să te cred, şi totuşi te cred…

— Crede-mă! o sfătui Ilia aprins. Crede, Tosia! Ai să vezi că n-am să te amăgesc!… Crede mai cu tărie şi toate vor fi bune i

Avea un glas atât de cinstit şi de afectuos, n-ai fi zis că pusese vreodată rămăşag cu Filea.

— Mai taci acuma… zise Tosia obosită şi, ca altă dată, se îndepărtă de Ilia. De unde oare mi-ai mai căzut şi tu pe cap?…

Trecură pe lângă casa neterminată în care li se promisese lui Xan Xanâci şi Nadiei o cameră. În săptămâna din urmă, clădirea crescuse simţitor, datorită străduaniilor lui Dementiev. Peste grinzile mai vechi, înnegrite de vremea cea rea, apăruseră grinzi proaspete şi, de la distanţă, mult încercatul imobil părea să fie cu etaj. Prima pereche de căpriori răşchiraţi indica înălţimea viitorului acoperiş.

Din club dădu buzna fata cu cercei, urmărită de Filea şi de Dârdâilă, amândoi cam piliţi. Ea coborî în fugă treptele pridvorului, dar flăcăii o ajunseră. Dârdâilă apucă şi strânse biata jertfă de mâini, iar Filea îi îndesă din gros zăpada sub gulerul rochiei, în vreme ce-o tot întreba:

— Mai refuzi să dansezi? Mai refuzi?

— Vai, băieţi, n-am să mai refuz, n-am să mai refuz!… urla fata cu cercei cât o ţinea gura.

Tosia îşi aţinti privirea asupra cubancăi lui Filea. Aceasta era deci greutatea cu care fusese cântărită! O căciulă ca oricare alta, ba chiar destul de ponosită… De ce-o râvnise Ilia? Dacă tot a pus rămăşag, nu putea găsi oare în toată aşezarea ceva mai acătării decât o căciulă? Puţin mai cântărea ea, Tosia, în ochii lui!

Se uită chiorâş la Ilia şi obida dinainte, abia potolită un pic, izbucni cu puteri noi.

— Ce-i asta, doi vlăjgani împotriva unei fete? întrebă Ilia înciudat, simţind că Tosia ridică iarăşi baricade în faţa lui. Daţi-i pace!

Filea îi făcu lui Ilia cu ochiul, fiind sigur că acesta vorbeşte numai aşa, ca să-i apară Tosiei într-o lumină favorabilă. Ilia păşi înspre prietenii săi.

— Hei! Cu cine vorbesc?!

— Mai lasă apucăturile intelectuale! îl apostrofă Dârdâilă.

Ilia îl desprinse uşor de fata cu cercei şi îi făcu vânt în direcţia celui mai apropiat stâlp de telegraf. Flăcăul, cam slăbănog, zbură ca o cioară cu aripile desfăcute peste un nămete şi îmbrăţişă cu ambele mâini stâlpul, izbindu-se dureros cu bărbia. De departe, ai fi spus că lui Dârdâilă îi venise ideea să se pupe cu stâlpul de telegraf.

Altă dată, Tosia, sensibilă la situaţiile ridicole, ar fi râs cu poftă de huliganul ghinionist. De astă dată însă nu-i ardea de râs şi se întunecă, neştiind ce trebuie să creadă la urma urmei despre Ilia: când e el cel adevărat, atunci când face rămăşag pe dragostea ei, Sau acum, când o

salvează pe fata cu cercei? Descurcă-te dacă poţi…

— Mulţumesc, Iliuşa, bâigui recunoscătoare fata salvată, îşi verifică cerceii şi, găsindu-i intacţi, se furişă în club.

— Rău faci… zise Filea posomorât, ajutându-l pe Dârdâilă să iasă din zăpadă. E de-ai noştri doar…

Ilia şi Tosia urcară în pridvor. Dinspre depozitul de jos, răzbătu strigătul fierbinte al micii locomotive „cucul”, care voia parcă să-i vină Tosiei în ajutor, şoptindu-i cum să se poarte cu Ilia. Tosia oftă, supărată şi pe Ilia cu rămăşagul lui, şi pe ea însăşi, că s-a născut atât de neajutorată şi nu reuşeşte nicicum să se dumirească în privinţa lui, şi pe fata cu cercei care ieşise din club la un moment atât de nepotrivit, dându-i lui Ilia posibilitatea să-şi manifeste îndoielnica-i nobleţe sufletească, şi, literalmente, pe toată omenirea care, naiba ştie când, răsărise din maimuţe, dar n-a reuşit încă să instaureze în viaţă ordinea deplină şi-şi toarnă talmeş-balmeşul ei de veacuri pe bietul căpşor al Tosiei.

Îşi cumpără la casă un bilet, în locul celui rupt de Nadia.

— Şi biletul de la mine?! se miră Ilia.

— L-am pierdut pe undeva…

Intrară în sală/ Abia se aranjau băncile în faţa ecranului. Dansul era în toi. Ilia îşi scoase repede haina de piele, o ajută pe Tosia să-şi scoată hăinuţa subţire. Aşa ceva încă nu se pomenise în aşezare, şi de-a lungul peretelui fetelor trecu un zumzet de nemulţumire. Tosia observă privirile curioase şi invidioase ale fetelor, şi îi pieri cheful să-l mai scoată pe Ilia în mijlocul sălii şi să-l pălmuiască de faţă cu toţi. Dacă ar fi fost în sală numai oamenii pe care-i respecta, atuncea da; însă ca să amuze toată mulţimea asta, însemna să-i acorde prea multă cinste.

Pentru a câştiga timp, Tosia îşi luă hăinuţa din mâinile lui Ilia, scuturâ de pe ea un fir inexistent de praf şi zăbovi mult cu aşezatul ei pe mormanul de haine din colţul sălii. Apoi îşi scoase basmaua şi, netezindu-i eu grijă

marginile, o împăturiă fără grabă o dată, de două ori şi încă o dată. Ilia stătea lângă ea, neobişnuit de supus, şi aştepta răbdător ca ea să fie gata de dans. Se părea că el şi uitase până una alta pentru ce veniseră la club. Nici n-avea nevoie de altceva decât să stea aşa, alături de Tosia, şi să se uite la ea cum se moşmoneşte…

— Tosia, ţi s-a dezlegat panglicuţa, şopti Ilia, bucuros că poate să-i fie cât de cât util.

Toate ofensele şi necazurile maturităţii se evaporară într-o clipită; Tosia îşi prinse speriată panglicuţa din păr, nu cumva să se facă de râs în ochii fetelor pline de invidie, şi, fără a-şi da seama, îi mulţumi lui Ilia cu privirea. Îi plăcea că Ilia nu mai semăna de loc cu ce era înainte şi că are un aer cât se poate de docil, chiar domestic. Tosia ştia şi cine-l domesticise.

Mai mult decât înainte, se îndoi de spusele prietenelor ei: oare n-au încurcat ele lucrurile dintr-o neînţelegere, sau, dimpotrivă, cu rea voinţă? Cine ştie, glumise poate Ilia cu Filea, iar Anfisa, luând-o de bună, a răspândit vestea pretutindeni, ca o coţofană codată. Ce oameni!…

În privinţa rămăşagului era prea devreme încă să tragă vreo concluzie, dar un lucru îi era clar Tosiei: Vera şi Nadia o speriau cu Ilia cel vechi, nebăgând de seamă ce era nou în el, ce se prinsese de el în ultimele zile.

Filea îi urmărea încontinuu, neştiind ce se întâmplase cu Ilia. Faţa îngândurată a Tosiei îl descumpănea. Ce să creadă: e Ilia aproape de victorie, sau nu? Pentru orice eventualitate, şi ca, să-şi tachineze oricum prietenul, Filea îşi ridică deasupra capului mâna eu două degete răsfirate şi o agită în aer, amintindu-i lui Ilia că mai rămăseseră numai două zile până la expirarea rămăşagului.

Ilia recepta semnalul elocvent al lui Filea, se uită vinovat la micuţa Tosia care se lupta cu panglicuţa, şi jură să-i spună chiar în seara aceea totul despre rămăşag. După ce vor dansa şi vor vedea filmul „Oameni curajoşi”, el o va conduce pe Tosia la cămin şi acolo, la despărţire se va pocăi. Mai bine îi povesteşte el singur totul, decât să afle

ea de la străini…

El, se înclină politicos în faţa Tosiei:

— Preferi vals sau foxtrot?

Tosia îl privi absentă şi la început nici n-auzi ce-o întrebă.

— Totuna…

— Atuncea vals, hotărî Ilia şi se repezi la picup.

Fără să-şi dea nici el seama, îl cuprinse dorinţa de a face pentru Tosia ceva, chiar acuma, în clipa aceasta, de a-şi răscumpăra măcar în parte marea lui vină. Fără să ia în seamă nemulţumirea generală, Ilia înlătură discul care se rotea, scotoci prin cutie şi puse alt disc. Răsună un vals. Ilia se grăbi spre Tosia, dând fără menajamente la o parte pe dansatori.

Tosia se temu deodată că el n-o s-o găsească, n-o să răzbată până la ea prin mulţime, sau că o să se întâmple ceva neprevăzut, o să se strice picupul, o să se prăbuşească tavanul, câte nenorociri se mai întâmplă pe lume, şi că nu va mai reuşi să-şi danseze dansul. Ideea de a-l plesni pe Ilia în faţa întregii lumi ca să-l facă de ruşine acum i se păru îndepărtată şi ridicolă. La ce bun?…

Ilia apăru din mulţime. Tosia îi ieşi înainte şi mâinile lor se întâlniră. Amândoi se potriviră tactului muzicii de la primul pas şi nu se mirară de loc: altfel nici nu se putea. Aveau senzaţia că nu ei se potrivesc muzicii, ci muzica surprinde mişcările lor adaptlându-li-se. Tosia avusese deci perfectă dreptate când se gândea că n-o să se facă de râs dansând cu Ilia şi că nu dansează mai prost decât frumoasa Anfisa.

Nici – nu voia să se mai întrebe acum dacă Ilia e sau rău vinovat. Pur şi simplu, ea trăia clipa aceasta scurtă de fericire pe care putuse s-o smulgă vieţii. Soarta obosise parcă s-o tot încerce pe Tosia şi voia să le arate amândurora ce minunat le-ar fi putut fi, dacă ar fi fost demni de dragostea lor. Tosia nici nu voia să mai ştie ce-o să fie între ea şi Ilia după ce se va fi lămurit deplin dacă a avut sau n-a avut loc rămăşagul acela. Ducă-se naibii viitorul acesta nebulos! într-un fel sau altul va fi oricum:

dacă nu aşa, altcumva; doar totdeauna trebuie să fie într-un fel oarecare…

Ca să nu-şi spulbere starea plăcută, Tosia închise ochii şi se lăsă în voia muzicii cu sunet plin, sărbătoresc. Nu voia să vadă pe nimeni, nici pe Filea cu banda lui, nici pe Anfisa care pândea pe cineva la intrare, nici pe Katia care şuşotea ceva cu nevasta mecanicului, nici pe fetele mai voinice care îi urmăreau cu zel fiecare mişcare în speranţa c-o vor vedea încurcându-se şi pierzând ritmul. Nici pe Ilia n-ar fi vrut să-l vadă. Cu ochii închişi, Ilia îi părea mai bun şi-i venea mai uşor să creadă că nu făcuse niciun rămăşag.

— Bine mai dansezi! o lăudă Ilia.

Tosia îi aruncă o privire severă. Era aşa de sigură că e momentul să nu vorbească de loc, încât această convingere se transmise şi lui Ilia. El tăcu vinovat şi o conduse pe Tosia cu mai multă grijă, ca şi cum ar fi fost de sticlă dânsa şi, fragilă, s-ar fi putut fărâma la o atingere neîndemânatică.

Ei zburau de-a lungul sălii, neluând seama la nimeni împrejur. Le părea că sunt numai ei amândoi, şi nu numai în club, ci în toată aşezarea, ba chiar în toată lumea. Când tăcu muzica, nu înţeleseră pe loc ce s-a întâmplat, şi numai după aceea, văzând perechile îndreptându-se spre pereţi, fură dumiriţi că valsul lor fericit luase sfârşit.

Ilia o conduse pe Tosia la peretele fetelor şi se opri sub portretul său, cel ca o icoană. Galeria de tablouri a centrului se îmbogăţise între timp cu portretul Nadiei şi al micului tractorist Semecikin. Pictorul amator încercase s-o flateze pe Nadia, s-o facă mai frumoasă decât în realitate, dar îl ajutaseră puterile numai pentru o jumătate a feţei. Panglica roşie cu inscripţia „Fruntaşii întreprinderii noastre forestiere” ardea ca o flacără pe deasupra tuturor portretelor, întinzându-se şi mai departe, promiţând astfel să ia sub aripa-i ospitalieră încă vreo cinci tăietori vajnici.

Mulţumindu-i Tosiei pentru dans, Ilia îşi înclină capul cu respect. Băieţii din gaşca lui Filea izbucniră în hohote de râs asurzitoare, entuziasmaţi de manierele elegante ale

lui Ilia. Acesta îi privi pieziş, dar nu se urni din loc, nevrând să se despartă nicio clipă de Tosia.

Toţi băieţii se îndepărtară, conform obiceiului, de peretele fetelor, Ilia însă rămase alături de Tosia. Fetele şuşotiră, uitându-se cam urât la Ilia, odată ce încălca o lege nescrisă, căreia i se supunea din timpuri străvechi toată aşezarea.

Tosia îşi aminti de cuvintele Katiei, că până la venirea ei Ilia *cobzărise* pe-aici mai multe fete, şi raţionă foarte corect: dacă avusese atât de multe drăguţe, înseamnă că vreuna din ele trebuie să fie la club acum. Îşi schimbă locul, ca să n-o ascundă soba. Ilia o urmă supus. „Ca aţa după ac!”, îşi spuse Tosia, şi-şi îndreptă ţinuta cu mândrie. Să se uite toate fostele drăguţe ale lui Ilia la ea şi să crape de ciudă!

Nu era nici supărată pe aceste drăguţe părăsite, şi nici frică n-avea de ele. Bună la suflet cum era, Tosia avea chiar un fel de milă faţă de toate aceste fete zdravene, cu ghinion, care îşi băgaseră din senin în cap că Ilia le îndrăgise cândva. Aşa că Tosia nu era câtuşi de puţin geloasă pe aceste fete. În primul rând, ce-a fost, demult a fost, pe timpul când ea, Tosia, încă nu sosise în aşezare şi Ilia n-o cunoştea. În al doilea rând… Dar pentru ele ajunge „în primul rând” şi atât!

Gaşca lui Filea făcu iar gălăgie, mai mare. Tosia se uită chiorâş la băieţii gălăgioşi şi se încruntă. Dacă ar fi fost vorba numai de el, Ilia ar fi trecut cu vederea şi lucruri mai grave, însă banda se ridicase împotriva Tosiei, iar aşa ceva Ilia nu mai suporta.

— Aşteaptă-mă o clipă… îi spuse el Tosiei şi se îndreptă spre gaşcă prin mijlocul sălii.

Tosia ar fi vrut să-l reţină, nu cumva să se încolţească, dintr-o vanitate bărbătească stupidă, cu băieţii cam cercheliţi, dar n-avu timp.

Ilia se apropie de prietenii lui de până mai ieri şi îi ameninţă:

— Dacă mai râdeţi de Tosia, vă turtesc cum a turtit preasfântul broasca ţestoasă!… S-a înţeles? Are cineva de

pus vreo întrebare?

Scandalagiii amuţiră pe loc şi arborară nişte mutre atât de acre, încât parcă veniseră să se distrezie la o comedie şi nimeriseră la o conferinţă despre chipul moral al tânărului. Dârdâilă se amărî cel mai tare; îşi frecă bărbia avariată în contactul cu stâlpul de telegraf şi, pentru orice eventualitate, se grăbi să se apropie de ieşire.

Tosia nu reuşi să audă ce le spusese Ilia, dar bănui că le făcuse morală foştilor amici. Ea se minuna cât de iute, într-adevăr văzând cu ochii, se reeducă Ilia, şi conchise definitiv că nici pomeneală n-a putut fi de rămăşag. De ce, mă rog, ar fi avut nevoie el, un om atât de conştient, să facă asemenea rămăşag? E limpede ca bună ziua că nu se poate! Şi ea, slabă, a dat imediat crezare tuturor celor spuse de fete. Ea, prima, îl trădează pe Ilia şi acum umblă după vinovaţi…

Repede în a se hotărî, Tosia vru să-l despăgubească fără întârziere pe Ilia de jignirea bănuielilor ei prosteşti. Însă, parcă dinadins, Ilia mai rămase pe lângă banda lui Filea şi, în acest timp, de Tosia se apropie Katia, agitată.

— Auzi, Kisliţa, nu ai cumva zece ruble? Nevasta mecanicului îmi cedează nişte aţă muline… Aproape la preţul de cost!

— Ce aţă muline? făcu Tosia uluită, nefiind în stare să priceapă cum poate Katia să se gândească tocmai acum la nişte aţă muline.

— De la Leningrad, cea mai bună… Toată garnitura de culori! I-am golit buzunarele lui Saşka, dar tot îmi mai lipsesc zece ruble. Voiam să iau din banii încasaţi la loto, oricum mai am până-i predau, dar Saşka nu admite în ruptul capului… Categoric! Ştii ce om e el? întrebă Katia, încântată şi mândră de cinstea lui Saşka.

— Ştiu eu c-o să am de îndurat!

— Flai să căutăm, zise Tosia şi se îndreptă cu Katia spre colţul în care, pe bănci, se ridica mormanul de paltoane.

În vreme ce Tosia îşi căuta haina, Katia o strigă pe Anfisa, care continua să aştepte lângă intrare:

— De ce nu dansezi? Aştepţi pe cineva?

Anfisa i se plânse cu o vădită plăcere:

— M-am înţeles cu Vădim Petrovici să vedem împreună filmul. Curând începe, şi el tot nu vine… N-am aşteptat pe nimeni în viaţa mea, şi pe el îl aştept! Ce zici?

— Treaba ta… răspunse Katia evaziv şi nu se putu stăpâni să nu se laude: Eu pe Saşka al meu nu-l aştept niciodată – vine înaintea mea!

Anfisa zâmbi gândurilor ei tainice şi vorbi încrezătoare:

— Ştii, Vădim Petrovici mă ia drept altcineva: e aşa de politicos, numai „dumneata” şi „dumneata”!… Şi să ştii că e tare ciudat: inginer, se spune că are diplomă cu distincţie, dar se poartă ca un băieţandru… Sunt şi oameni dintr-ăştia!

Katia căscă şi se uită după Tosia, care tot zăbovea.

— Tosia asta înviorează totul în jurul ei!… E o fată de ispravă totuşi, o lăudă pentru întâia oară Anfisa pe vecina ei de pat. Nici că-i pasă de rămăşag şi de toate avertismentele Verei! Nu-mi închipuiam că e atât de independentă… Şi bine face: nu merită să dai importanţă bârfei!

Anfisa pronunţă ultimele cuvinte cu atâta căldură şi interes, încât Katiei i se păru că ea avusese în vedere nu numai pe Ilia şi pe Tosia, ci şi pe ea însăşi, cu inginerul ei…

— Aşadar, Kisliţa ştie despre rămăşag… constată Katia cu părere de rău.

Îi părea rău nu atât pentru Tosia, cât pentru sine. Deschizându-i Tosiei ochii, fără să fie dânsa de faţă, fetele o lipsiseră de un spectacol interesant.

Tosia îşi găsi în sfârşit paltonaşul, scotoci prin toate buzunarele, îşi adună micile ei capitaluri (hârtii mototolite, argint, aramă) şi i le livră Katiei.

— Mulţumesc, draga mea, m-ai salvat! zise Katia mişcată şi, brusc, fără nicio trecere, o dojeni pe fetişcana asta uşuratică: Ce faci tu? Mi-e şi scârbă să mă uit! El face rămăşag pe sufletul tău, iar tu dansezi cu el ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic. Ar trebui să ai barem o picătură de

mândrie!

— Nu-mi ajunge o singură picătură! se încăpăţână Tosia.

— Oh, Kisliţa, nu-mi umbla cu tertipuri! se năpusti Katia asupra Tosiei, ca un om înşelat în cele mai mari aşteptări ale sale. Ai promis să te răzbuni, răzbună-te!

— Şi aminti cu sarcasm: – Pentru toate femeile!…

— Gura! o întrerupse Tosia. Nu ştiu ce v-a apucat, o ţineţi una şi bună: „rămăşag” şi iar „rămăşag”… Auzi toaca şi nu-i dai de rost! Dacă ai să mai bârfeşti un

Cin cumsecade, eu… am să mă plâng lui Saşka! N-o să te răsfeţe el pentru bârfă.

Devenind din procuror acuzat, Katia fu uluită, iar Tosia o părăsi şi se îndreptă prin mijlocul sălii spre Ilia, care se plictisea sub portretul său. Dânsul tresări fericit şi se grăbi în întâmpinarea ei. Se întâlniră la mijlocul drumului şi, încă o dată, porniră armonios de la primul pas, purtaţi de valurile ample ale muzicii.

Printre perechile care dansau, îşi făcea loc Filea, potrivindu-şi într-una cubanca-i falnică pe creştet. Ilia se ciocni de el, se răsuci şi o trase după el pe Tosia în colţul cel mai depărtat al sălii.

Dar nu putu scăpa chiar aşa uşor de Filea. El apăru de după sobă, ca un soi de Mefisto mai primitiv, dintr-un spectacol de amatori, şi îşi făcea mereu vânt cu cele două degete răsfirate în loc de evantai. Întâlnind privirea Tosiei, Filea îşi smulse cu repeziciune cubanca şi o învârti semnificativ prin aer, propunându-i parcă lui Ilia s-o schimbe acuşica pe Tosia cu căciula lui ponosită.

Ilia se răsti fioros la el şi Filea se ascunse dintr-un salt după sobă. Era însă prea târziu: Tosia văzuse foarte limpede manevrele lui Filea cu căciula. Toate îndoielile i se spulberară pe dată. Încremeni locului, ca izbită din fugă într-un perete, şi-şi smulse mâna cu silă: îi era lehamite să se mai atingă de Ilia.

— Tosia, ascultă… începu Ilia, dar Tosia îl ţintui cu privirea şi toate cuvintele de apărare îi rămaseră în gâtt

Ilia îşi dădu imediat seama că Tosia aflase totul

despre rămăşag. Nu putu rezista privirii ei indignate „făţiş dispreţuitoare, îşi feri în mod laş ochii şi încremeni vinovat lângă Tosia.

Stăteau acum în mijlocul sălii, stânjenindu-i pe dansatori. Aceştia se ciocneau de ei, întorceau nedumeriţi capul şi-i ocoleau. Fetele mai bătrâioare, care-şi făceau veacul la perete, porniră a şuşoti. Flăcăii din gaşca lui Filea, presimţind un scandal, îi urmăreau de zor pe cei doi.

Tosiei, în acest moment, i se rupea inima, nu de ea, nici de prima ei dragoste, pângărită, ci de faptul că Ilia păţise o ruşine fără pereche. Zburase prin faţa ei ca un vultur, se prefăcuse cu suflet larg, şi când colo, se dovedea acum cea mai desăvârşită curcă plouată. Dacă stai să te gândeşti, el era şi mai rău decât Filea! Ăsta cel puţin nu şi-a dat niciodată aere: era şi rămânea un huligan mărunt, cum îl ştia toată lumea.

Dar nu era vorba numai de Ilia. Învăţată cu generalizări largi, Tosia era mâhnită pentru toată speţa umană, atât de imperfectă încă. Nu reuşeau de loc oamenii să se lepede o dată de rămăşiţele lor nedemne, le cărau cu ei în comunism. În schimb se laudă, se laudă…

Tot ce împrejurul Tosiei era suflare omenească pe pământ, absolut toată omenirea, decăzuse în ochii Tosiei, se micşorase parcă, se turtise în pofida sputnicilor miraculoşi şi mânârelor rachete cosmice. Părea că trecuse cineva eu o seceră uriaşă prin puzderia haotică a acestei omeniri, secerându-i picioarele şi scurtând-o la jumătate… Eh, voi, fiinţe omeneşti! Când oare veţi deveni mai bune?…

Filea prinse curaj şi ieşi de după soba salvatoare.

— Filea! îl strigă Tosia cu un glas plin de mânie şi jignire, dă-i căciula ta… Fără să se întoarne, cu un gest de nemărginită scârbă, ea arătă spre Ilia. El a câştigat… îţi cumpăr eu una nouă… Dă-i-o, auzi?

În glasul Tosiei răsuna o credinţă atât de fermă în dreptatea ei şi un dispreţ atât de mare pentru ei amândoi, încât colţosul de Filea i se supuse fără a crâcni: îşi scoase căciula din cap şi i-o întinse timid lui Ilia; iar acesta, neîndrăznind s-o contrazică pe Tosia, jignită de moarte,

primi ascultător căciula celuilalt.

Picupul se opri. Dansatorii înlemniră.

— Eh, tu… făcu încet Tosia, cătând la umărul lui Ilia.

Nu sfârşi. Dădu deznădăjduită din mână şi porni înspre ieşire, mică şi dreaptă, cu faţa împietrită de o durere cumplită. Tăietorii se dădeau în tăcere la o parte, ca să-i deschidă drum. Ilia se lipise pentru vecie parcă de podea. Îşi întoarse doar capul, să n-o piardă pe Tosia din ochi. Fata cu cercei puse picupul, însă toată lumea, ca la un ordin, o cenzură cu privirea şi ea opri muzica, atât de nepotrivită acum. Ridicându-şi braţul, Tosia şi-l îndoi peste faţă – şi fugi afară din sală.

Uşa se trânti cu zgomot. Ilia simţi în palmă cubanca şi i-o aruncă lui Filea. Acesta ridică automat mâna şi-o prinse. Ilia merse în colţul sălii, trase din mormanul de haine renumita lui căciulă îmblănită şi-i făcu vânt pe urma cubancăi.

— Ţine!

Cu mâna cealaltă, Filea prinse, îndemânatic ca o maimuţă, renumita căciulă, imortalizată pentru generaţiile viitoare în portretul lui Ilia, şi întrebă sugrumat de emoţie:

— Ce trebuie să înţeleg din asta?

— Uite ce…

— Ilia găsi în fine pe cel vinovat de toate nenorocirile lui şi, cu o lovitură puternică, îl doborî pe Filea.

— Din pricina ta sunt toate!

Se năpusti pe urmele Tosiei către ieşire, dând la o parte pe tăietori.

Filea, ca trăsnit, se ridică încet de jos, în ambele mâini cu câte o căciulă. Plimbându-şi ochii de la cea din blană de ren, a lui Ilia, la cubancă, Filea clipi dezorientat, neînţelegând: el câştigase rămăşagul, sau cine?…

Ilia ajunse în pridvorul clubului. În depărtare, ba apărând în lumina felinarelor, ba dispărând în întuneric, alerga pe strada înnoptată şi pustie Tosia. Ilia sări din pridvor şi se aruncă pe urma ei. Dar trei flăcăi din gaşca lui Filea îi barară drumul. Veneau să vadă filmul „Oameni curajoşi” şi habar n-aveau de ce se întâmplase la club.

— Când o aduci odată la Kamciatka? întrebă Lunganul, perfid. Ne-am pierdut răbdarea…

Ilia, furios, îl apucă pe Lungan, îl învârti în aer şi îl înfipse cu capul în zăpadă. Ceilalţi doi se dădură înfricoşaţi înapoi. Ilia se smuci din loc, dar se opri îndată nemaivăzând-o pe Tosia nicăieri. Zbătându-se în zăpada afânată, Lunganul se cufunda tot mai mult în morman. Singure picioarele lui lungi şi deşirate se mai zăreau în spatele lui Ilia.

Ilia dădu buzna în căminul fetelor şi, aproape în aceeaşi clipă, ieşi zburând: Tosia nu era acolo.

— Tosia, unde eşti?! strigă el în direcţia Kamciatkăi. Am să-ţi explic totul… Asta a fost de mult… Tosia, răspundeee… Toosia!…

Pe cer urca luna plină. În casă se stingeau luminile, ca şi la club unde începuse filmul. Aşezarea pustie, tăcută, moartă parcă, inundată de lumina fără viaţă a lunii, se întindea în faţa lui Ilia. I se păru o clipă că a rămas singur în lumea-ntreagă.

Tosia se pitise sub un brad des din preajma administraţiei. Ilia trecu pe lângă ea fără s-o vadă. Se opri la colţ, strigă înspre uliţă: „Tosia”, se întoarse, iar trecu pe lângă brad, şi iarăşi n-o văzu.

De frică să nu-şi piardă stăpânirea de sine şi să răspundă, Tosia îşi astupă urechile cu mâinile, împotriva vocii jalnice şi vinovate a lui Ilia.

Deasupra aşezării tăcute se zbuciuma un strigăt disperat:

— Tosia, unde eşti?… Toosia!… Tooosia!…

Dar numai ecoul îndepărtat al pădurii îi răspundea lui Ilia.

PEFvDELUŢE DE HÂRTIE

Acasă, la o masă încărcată de felurite schiţe şi îndrumare deschise, Dementiev, într-o cămaşă descheiată la gât, făcea socoteli cu rigla de calcul şi cânta fals:

Nu cu dragoste m-a îndrăgit…

Ca pe mesteacăn focul, m-a iubit…

Pe pat se instalase Petka Ciurkin. Puştiul ajunsese să

se împrietenească cu inginerul; nu mai era la prima vizită şi se simţea ca la el acasă. Frunzărea absorbit o carte cu poze şi ronţăia turtă dulce. Punga cu turtă stătea pe marginea mesei, exact la mijloc între Petka şi Dementţiev.

Ei îşi întinseră simultan mâinile spre pungă şi se ciocniră.

— Nene Vădim, de ce trăiesc indienii în America? întrebă Petka. Indienii trebuie să trăiască în India!

— Întreabă-i pe Cristofor Golumb, îl sfătui Dementţiev.

Cineva bătu la uşă – întâi încet, apoi însă, iritându-se fără motiv, din toate puterile.

— Intră, e, deschis! strigă Dementţiev nepăsător, mestecând o turtiţă.

Uşa se deschise larg şi Anfisa, jignită, îndârjită, gata de scandal, intră în cameră.

— Nu ţi-e ruşine?! se răsti ea la Dementţiev încă din prag. Ne-am înţeles să mergem la cinema şi eu, proasta, cumpăr bilete, aştept, iar dumneata…

Aruncă pe masă biletele mototolite – proba materială a infamiei lui Dementţiev.

— Nu ţi s-a comunicat?… se mâhni Dementţiev. Am trecut pe la centrală şi nu te-am găsit… N-am putut merge azi la cinema, crede-mă, Anfisa! O lucrare urgentă: mâine e o consfătuire importantă la direcţia de industrializare a lemnului, şi uită-te, mă pregătesc de luptă…

Arătă spre masă şi agită rigla de calcul prin aer, încercând să se apere de mânia Anfisei şi s-o convingă că n-ar fi putut merge în ruptul capului astăzi la cinema.

— Trebuia să mă previi, bătu în retragere Anfisa; totuşi nu se înseninã. Aici locuieşti, va să zică?

Ea cercetă curioasă locuinţa neîngrijită, părăginită, într-un cuvânt burlăcească, a inginerului. Dementţiev umbla din loc în loc prin cameră, încercând să facă un pic de ordine: pâslarii îi împinse sub pat, luă ciorapii de pe scaunul din faţa sobei şi, neavând unde-i pune, îi vârî în buzunar, adună cu piciorul lemnele împrăştiate pe podea, pe pat întoarse perna…

— Cu întârziere, Vădim Petrovici, cu întârziere! îl

tachină Anfisa.

— Petia! se adresă Dementţiev cu un glas vioi micului Ciurkin. Nu e oare timpul să te duci acasă? Afară-i noapte, mama trebuie să fie îngrijorată…

— Mama mea? nu-şi crezu Petka urechilor. Nu e îngrijorată de loc. Doarme şi visează să fug de-acasă, ea singură mi-a spus!… Nu mi-ai povestit încă nimic despre indieni.

— Îi lăsăm pentru mâine pe indieni, frăţioare. Vând mai devreme şi am să-ţi povestesc cum vânează ei bizoni.

— Nu mă păcăleşti?

— Petia, cuvântul meu e lege!

Dementţiev îşi duse, drept jurământ, mâna la inimă. Convins, Petka sări jos din pat, îşi puse hăinuţa şi, nebăgând-o în seamă demonstrativ pe Anfisa, luă la despărţire un pumn de turtiţe din pungă.

— La revedere, nene Vădim.

— Cu bine, Petia!

Dementţiev îi strânse mâna ca unui om mare.

— La ce bun să-ţi baţi capul cu el? îl critică Anfisa pe Dementţiev după ce se închise uşa. Ţi-ai şi găsit prieteni!…

— Pe mine mă interesează în mod deosebit asemenea copii, se dezvinovăţi Dementţiev, ajutând-o pe Anfisa să-şi dezbrace haina. Un popor curios copiii! Trăiesc în acelaşi timp cu noi şi, totuşi, sunt altă generaţie. Vor face în viaţă mai mult ca noi, vor trăi mai inteligent, mai curat… Dar, despre toate acestea, mai vorbim noi şi altă dată. Acum, aşteaptă-mă numai vreo zece minute, termin un calcul şi pe urmă bem ceai. În regulă?…

Dementţiev puse ceainicul pe reşou şi se întoarse la rigla de calcul. Anfisa făcu ocolul camerei, îşi trecu degetele pe poliţa de deasupra lavoarului şi constată, precum bănuia de altfel, că e acoperită cu un strat gros de praf. Suflecă mânecile frumosului său pulover şi se apucă hotărâtă de treabă.

— De ce faci asta? se nelinişti Dementţiev. Mă simt prost, zău…

— Vezi-ţi acolo de calculele dumitale şi nu mai vorbi,

îl sfătui Anfisa, sigură că are dreptul să facă ordine în această cameră. Ţine minte, nu te-am iertat încă de tot pentru cinema!

Ea făcu foc în sobă, aranjă toate lucrurile altfel în noptieră, deretică prin cameră cu o mătură din crengi de brad şi şterse peste tot praful.

Antrenat în calculele lui, Dementţiev începu iar să cânte fals:

Nu cu dragoste m-a îndrăgit…

— Ce cânţi? vru să ştie Anfisa.

— Mă urmăreşte de dimineaţă… Dumitale nu ţi se-ntâmplă?

— Mi se-ntâmplă.

— Şi… Şi dumitale îţi place turta dulce? Dementţiev apucă repede punga şi-o întinse Anfisei. Eu în anu-ntâi am cheltuit pe turtă dulce jumătate din bursă.

— Îmi place! mărturisi Anfisa şi se bucurară amândoi de coincidenţă.

Anfisa găsi în colţul camerei un sul de hârtie albastră, cu care acoperi noptiera şi poliţa de deasupra lavoarului, după care tăie cu un foarfece marginea hârtiei în chip de dantelă. Lavoarul nearătos de tablă îl acoperi cu ziare pe care le prinse cu clame de birou. Privind-o acuma, nu-ţi venea să crezi că trăgea chiulul în fel şi chip când era rândul ei la curăţenie în camera fetelor. Ce mirare pe Tosia, dacă ar vedea cum se mai osteneşte leneşa de Anfisa! Muncea cu-atâta zel şi elan, de parcă toată viaţa, pe care n-o prea trăise ea cum trebuie, nu făcuse altceva decât visase să facă ordine în camera lui Dementţiev.

— Acum, tovarăşe inginer, închide cancelaria! ordonă Anfisa după ce dăduse în clocot apa din ceainic.

Dementţiev îşi roti ochii încântat prin camera transformată ca prin minune.

— Eşti o vrăjitoare! Am senzaţia că m-am mutat în altă locuinţă.

— Definitiv cucerit de Anfisa, el atinse uşor dantela şerveţelului de hârtie: – Şi la ce serveşte asta, dacă nu e un ziseoret?

Anfisa se fâstâci, ca surprinsă în flagrant delict.

— La frumuseţe…

Ea vru să se spele pe mâini, dar nu era apă.

— O clipă! – zise Dementţiev prompt, smulse rezervorul gol din cui şi fugi afară. Se întoarse cu rezervorul plin până la refuz de zăpadă, încât nici capacul nu se mai putea închide.

— Poftim! triumfă el. Nu există situaţie fără ieşire!

Demetiev ţinu rezervorul la gura sobei, să se topească mai iute zăpada. Ca să grăbească şi mai mult topirea, Anfisa turnă peste zăpadă apă fiartă din ceainic, dar fără prea mare folos.

— Temperatura ascunsă de topire a zăpezii! găsi Dementţiev cauza ştiinţifică, şi atârnă rezervorul în cui. Nu există situaţie fără…

Invitând-o cu un gest larg pe Anfisa să se apropie, Dementţiev scoase pe sus, din rezervor, un pumn de zăpadă udă. Anfisa, apoi Dementţiev, se spălară cu terciul acesta rece şi se şterseră pe mâini cu acelaşi prosop. Dementţiev îşi ştergea grijuliu fiecare deget şi se uita cu bunăvoinţă la prosopul care îl lega de Anfisa, aruncând între ei o punte pluşată.

— Cum îţi place ceaiul? întrebă Anfisa care, în calitate de gospodină, turna ceaiul.

— Ca şi dumitale! răspunse Dementţiev cu vioiciune.

— Deci tare!

— Dar unde ai găsit bomboanele? se miră Dementţiev. De două săptămâni le tot caut.

— Nici nu-i de mirare. În nopti-era asta a dumitale…

— …nici dracul nu se mai descurcă! încheie Dementţiev.

Privirile lor se întâlniră şi izbucniră amândoi în râs.

Sorbind din ceaiul tare, Dementţiev privea drept la Anfisa, fără a se feri, bucuros că-i găsise, cu această ocazie, însuşiri noi, preţioase, că-i era mai apropiată, mai uşor de înţeles şi mai scumpă.

El puse la o parte un pumn de bomboane.

— Astea le păstrăm pentru Petka, ai ceva împotrivă?

O umbră uşoară trecu pe faţa Anfisei. Îşi întoarse privirea şi dădu de hârtiile şi cărţile lui Dementţiev, apoi ochii îi lunecară spre celălalt capăt al mesei.

— Ce fel de lucrare urgentă ai?

— E o chestie… începu Dementţiev nehotărât. A venit timpul să lucrăm în pădure după metode cu totul noi. E o ruşine, abia jumătate din cantitatea de lemn ajunge la prelucrare…

Se opri temându-se să n-o plictisească de moarte pe frumoasa Anfisa cu treburile lui seci de inginer.

— Ascult! îi demonstră Anfisa prezenţa ei. Jumătate din lemn se pierde… Mai departe?

Dementţiev se încredinţă că greşise, că şi pe Anfisa o interesează preocupările lui silvice. Îi zâmbi recunoscător, părăsi prudenţa şi îşi dădu drumul cu aprindere.

— Cât costă numai focurile pe fiecare parcelă de muncă! Pe urmă, ce pierderi cu plutăritul, cu resortarea, deşeurile de la fabricile de cherestea… Presimt că urmaşii noştri vor găsi pentru lipsa noastră de spirit gospodăresc o înjurătură de mare clasă. Or să spună, de exemplu: ce oameni fără cap au trăit pe pământ în plin secol douăzeci! Şi această înjurătură „vegetariană” o să răsune atunci mai jignitor decât complicata noastră înjurătură de mamă… Anfisa, te-ai gândit vreodată la urmaşi, la schimbul nostru care ne va aprecia obiectiv şi drept viaţa, toate înfăptuirile?

— Nnu, mărturisi Anfisa. N-am prea avut ocazia.

— Eu, în schimb, adesea! Cum realizez ceva bun, mă gândesc: asta ar trebui să le placă; iar dacă iese ceva anapoda, mi se face ruşine de urmaşi. Asta mă ajuta în învăţătură la institut, simţeam parcă mai multă răspundere… Tot ce spunem noi acuma despre noi, cât de buni şi frumoşi am fi, cică, toate astea au să dispară cu noi odată, iar pe pământ au să rămână doar înfăptuirile noastre, şi urmaşii ne vor judeca după aceste înfăptuiri, după ele ne vor da sentinţa, definitivă şi implacabilă, fără drept de apel! Pentru cele bune ne vor lăuda, iar pentru toate aberaţiile forestiere ne vor sancţiona din plin… Te-

am speriat?

Anfisa ridică din umeri.

— Eu nu sunt în cauză, nu fac decât să primesc telegrame. Dumneata însă, da, vei răspunde.

— Nu, protestă Dementiev. Răspundem toţi, toată generaţia noastră… avem aici, pentru lucru, un teren virgin; i numai să ne punem ia contribuţie capul şi mâinile! Uite, vom începe să scoatem lemnul în catarge, vom corhani arborii cu coroane cu tot. S-ar părea că nu e cine ştie ce, şi totuşi au să se schimbe multe: şi fetelor noastre o să le vină mai uşor, şi randamentul la lemnul de lucru va creşte cu vreo cinci la sută, şi focurile din parchete le vom stinge. Bătrânii se codesc pentru că s-au deprins cu alte metode, însă avantajele sunt de netăgăduit: am făcut socoteala, profitul va creşte numai într-un an cu jumătate de milion.

— Cu jumătate de milion? făcu Anfisa uimită.

Pentru prima oară în viaţă, se ciocnise atât de direct, parcă în familie, cu capitaluri atât de mari, de care în trecut numai din ziare sau prin radio afla.

— Cel puţin! Şi asta, ţine cont, socotind strict după planul actual. La anul, planul se va mări, şi corespunzător se va mări şi profitul.

— Corespunzător? întrebă Anfisa; îi plăcu acest cuvânt rotund, solid.

— Corespunzător! confirmă Dementiev, din ce în ce mai înviorat, în ochi cu recunoştinţă faţă de Anfisa, care arăta proiectului său atâta interes.

Zâmbiră amândoi deodată, bucurându-se şi de profitul însemnat, urmare a restructurării concepute de Dementiev, dar mai cu seamă de înţelegerea dintre ei.

— Astea nu sunt decât primii muguri! continuă Demetiev, prins tot mai mult de febra transformării. Din deşeurile cu care deocamdată noi afumăm cerul se pot fabrica nenumărate lucruri dintre cele mai folositoare. Ţine minte ce-ţi spun, Anfisa, noi doi o să mai ajungem să vedem cum, în locul aşezării noastre, se va ridica un oraş, cu fabrici de cherestea, de hârtie, cu o şcoală tehnică,

poate şi cu un institut…

El înţelese deodată că atâta timp cât se chinuise cu proiectul şi se războise cu neînduplecatul Ignat Vasilievici, simţise lipsa acestor ochi atenţi, puţin miraţi, ezitând să-i dea crezare şi, fără voia lor, dându-i-o. Dacă ar fi văzut mai des ochii ăştia, de mult l-ar fi făcut cnocaut pe Ignat Vasilievici şi şi-ar fi terminat proiectul, iar acesta din urmă ar fi ieşit mai convingător şi mai invulnerabil decât a ieşit. Şi parcă numai proiectul!… Dacă ochii aceştia îl vor privi un an, doi, el va realiza cu siguranţă ceva extraordinar, de care urmaşii cei cusurgii o să-şi aducă aminte şi peste o sută de ani…

— O să mişcăm din loc chimia forestieră! visa, pornit, Dementiev. Vom. Construi în oraşul nostru şi… un teatru, care să nu fie mai prejos decât cel regional. Dumneata ai să joci acolo, şi ai să-mi trimiţi şi mie, la spectacolul dumitale preferat, printr-un plasator în livrea, o invitaţie, pe baza vechii noastre cunoştinţe… N-ai să te îngâmfi, ai să-mi trimiţi?

— Am să ţi-o aduc eu, promise Anfisa. Doar n-o să cultivăm birocratismul în oraşul nou!

— Şi mai bine! încuviinţă Dementiev. Mai toarnă-mi un ceai…

— El o admira deschis pe Anfisa cure, turnându-i ceai, semăna acum cu o gospodină tânără, sârguincioasă şi abia de curând deprinsă cu gospodăria.

— Ştii, noi semănăm astă seară cu nişte tineri însurăţei!

— Nu glumi cu lucruri de astea… îl opri Anfisa, superstiţioasă.

Avu sentimentul că Dementiev grăbeşte cu o glumă imprudentă desfăşurarea evenimentelor, încălcând astfel acele reguli de modă veche, pe care amândoi, fără să se fi înţeles, le mai respectau. Deşi Anfisa nu prea era ea omul regulilor, de data aceasta se ascunse în spatele lor, fiindu-i parcă teamă să rămână singură cu ea însăşi. De o vreme nu mai înţelegea bine ce se petrece cu ea. Înainte, dacă asista la o discuţie despre muncă, se plictisea, dar pe

Dementţiev era gata să-l asculte ore întregi. De loc datorită elocvenţei inginerului! Omul acesta simplu, deschis, îi plăcea din ce în ce mai mult şi-i părea interesant tot ce spunea el. Dacă Dementţiev s-ar fi adâncit acum în desişurile chimiei lemnului şi ar fi încercat s-o iniţieze pe Anfisa în savantlâcurile hidrolizei lemnului, până şi această hidnoliză plictisitoare i-ar fi devenit mai dragă decât cel mai pasionant roman citit pe nerăsuflate de Vera…

Anfisa spălă ceştile şi le aşeză în noptieră.

— Vasele şi mâncarea sus, iar cărţile jos. Să nu le amesteci, am să controlez! îl amenință ea.

— Înţeles, să nu le amestec!

— Dementţiev se uită în noptieră.

— Anfisa, eşti o minune.

— Minune, minunăţie… mormăi fericită Anfisa, care acum aducea puţin cu Tosia cea necoaptă.

— Îţi place şi să stai la gura sobei? întrebă Dementţiev cu nădejde în glas şi adăugă, şoptindu-i parcă Anfisei răspunsul: Mie-mi place încă din copilărie!

— Cum adică? nu înţelese Anfisa.

— Uite aşa…

Dementţiev răsturnă cu îndemânare taburetul pe podea, deschise uşa de la sobă şi stinse lumina în cameră. Se aşezară alături pe taburetul răsturnat, atingându-şi umerii. Flacăra smulgea din întuneric genunchii lor, obrazul lui Dementţiev, şi urechea mică, perfectă a Anfisei. Lemnele trosneau prietenos în sobă, prin ungherele camerei se cuibări un întuneric des, iar timpul îşi încetini mersul. Dementţiev fuma, suflând de zor fumul în sobă.

Anfisa avea o înfăţişare atât de liniştită, de parcă în sfârşit îşi găsise locul adevărat în viaţă. Şi nu se prefăcea de loc, nu căuta să-l farmece pe Dementţiev. Se simţea atât de bine, era atât de senină, cum nu i se mai întâmplase niciodată cu ceilalţi bărbaţi din viaţa ei (care trecuseră, vedea ea clar acuma, numai pe la marginea vieţii ei, străini de miez). De existenţa acestui miez tainic, nici Anfisa nu ştiuse până de curând nimic.

Ar fi trebuit să se poată bucura din plin de fericirea

ei senină, totuşi, din când în când o încerca tristeţea pe Anfisa, nu putea parcă să uite, să înlăture ceva ce-i stăruia în minte, ceva ce atârna ca o stâncă deasupra ei, gata să se prăvălească în orice clipă şi să-i zdrobească fericirea plăpândă.

Indiferent însă de cum i se va desfăşura soarta în viitor, seara aceasta îi va rămâne în suflet toată viaţa: aranjarea camerei dezordonate, convingerea tinerească şi molipsitoare a lui Dementiev, cum că nu există situaţie fără ieşire, spălatul mâinilor cu terciul de zăpadă, ceaiul băut ca în familie, micul discurs al lui Dementiev despre urmaşi, şi cum au stat ei pe taburetul cel colţuros răsturnat, privind la foc. Dar mai cu seamă îi va rămâne Anfisei în suflet sentimentul acela de contopire cu ceva mare, adevărat şi puternic, care o ocolise până acum. Poate că ea, legată la ochi, nu văzuse înainte ce e adevărat, esenţial, şi crezuse că nici nu există pe lume asemenea lucru. Acum, însă, nu avea timp să cerceteze ce şi cum a fost înainte şi cine poartă vina cea mai mare.

Se pare ca noi ne-am cam grăbit s-o trecem pe Anfisa, irevocabil, în tagma hrăpăreţilor şi profitorilor, în tagma oamenilor săraci sufleteşte, fără inimă, care nu sunt în stare să iubească.

— Frige, zise Anfisa, frecându-şi genunchiul. Ne dăm mai la o parte?

Se ridicară şi traseră taburetul ceva mai departe de sobă.

— Ce faci cu lucrarea dumitale urgentă? îi aminti Anfisa.

Dementiev făcu un gest de nepăsare.

— Mai am timp, noaptea-i lungă!

Anfisa se întrebă dacă are dreptul să-l condamne pe inginer la o noapte nedormită, dar nu ajunse la nicio concluzie şi zise:

— Ne mai depărtăm puţin.

Dementiev privi în spate.

— Avem unde ne retrage!

Zâmbiră iar şi mutară taburetul mai departe. Toate,

cele mai simple şi obişnuite cuvinte, dobândiseră pentru ei sensuri deosebite, tainice, înţelese numai de ei.

— Ciudată e lumea! începu Dementţiev să filosofeze. Până deunăzi, învăţam la institut, dădeam examene, mai lucram câte puţin pentru completarea bursei şi, dă-ţi seama, nu ştiam despre dumneata nimic. Nici nu bănuiam măcar că trăieşti în acelaşi timp cu mine!

— Făceai curte studentelor… adăugă Anfisa.

— Numai câte-un pic, să nu fiu luat drept călugăr, crede-mă, Anfisa! Presimţeam eu cumva că am să dau de dumneata, şi celelalte fete nu mă prea atrăgeau, parcă am fi trăit pe planuri fără intersecţie.

— Pentru a fi mai explicit, dânsul schiţă cu mâinile aceste planuri în aer.

— Şi dumneata, trăind aici, tot nimic nu ştiai despre mine, nu e ciudat oare? Acum ne-am întâlnit şi toată viaţa dinainte mi se pare numai pregătirea întâlnirii acesteia. Nu credeam în soartă, dar în ultima vreme…

— El îi luă mâna.

— Anfisa!

— Nu trebuie… vorbi ea rugător şi îşi eliberă mâna încet, cu o delicateţe neobişnuită la Anfisa de altă dată, fiindu-i frică să nu-l jignească pe Dementţiev cu vreo mişcare grosolană.

Cărbunii încinşi, zmeurii, îi atrăgeau privirile şi Ătifisa se uita fermecată în sobă, căutând acolo răspuns la toată neliniştea ei. Fără să-şi dea bine seama, ar fi vrut să prelungească clipa fericită, cea mai fericită din viaţa ei, în care totul se arăta foarte limpede, dar încă nu se rostise cuvântul hotărâtor, iubirea lor nu fusese încă declarată, aşa că Anfisa n-avea de ce să se teamă pentru deznodământul unei iubiri nerostite.

— Cum s-a nimerit că tocmai pe mine m-au trimis la centrul acesta! Iar primul om întâlnit aici ai fost dumneata! Crede ce vrei, însă acesta e destinul, Anfisa!

Dementţiev se aplecă şi îi sărută mâna.

— De ce, de ce faci asta? întrebă cu lacrimi în ochi Anfisa şi brusc se ridică de pe taburet. Plec.

— Ce s-a întâmplat? Te-am jignit… Iartă-mă, n-am vrut asta…

— Ce spui!… Mi-e aşa de bine acuma, încât mi s-a făcut frică… Plec. Nu mă conduce, nu trebuie… îţi mulţumesc, Vădim Petrovici!

— Pentru ce? Eu ar trebui…

— Pentru tot…

Anfisa făcu un gest larg cu mâna.

Uşa de la intrare se trânti. Cineva se izbi moale de perete, înjură cu o voce cam cherchelită şi orbecăi în antreu. Anfisa făcu lumină şi se uită speriată la Dementţiev. Acesta o linişti cu o mişcare a capului şi se îndreptă curajos spre uşă. Dorea chiar ca pe Anfisa s-o pândească un pericol, cât de îngrozitor; el s-ar ridica atunci ca un scut în apărarea ei, dovedindu-i că alături de el nu i se poate întâmpla nimic rău.

Dementţiev deschise uşa larg. Dârdâilă se poticni de prag şi năvăli în cameră, îngheţat ca de obicei şi cu un plasture proaspăt pe bărbie, mai curând jalnic decât fioros. Dementţiev pricepu că n-avea cum o uimi azi pe Anfisa cu vitejia şi devotamentul său şi se dădu deziluzionat la o parte.

Lui Dârdâilă i se scuturară umerii de frig, îşi frecă mâinile şi începu să vorbească atât de tare, de parcă nu s-ar fi găsit într-o cameră, ci pe stradă, vrând să se facă auzit dintr-un capăt în celălalt.

— Piotr… Vădim… Ptiu! Vădim Petrovici! îertaţi-mă că vă deranjez acasă, dar înţelegeţi situaţia unui om muncitor: numai douăzeci şi cinci de ruble până la leafă, a?

— El se plesni cu palma peste buzunarul gol.

— Vor sta la mine ca la C.E.C! Puteţi s-o întrebaţi şi pe Anfiska…

El îi făcu familiar cu ochiul Anfisei, cerându-i să pună o vorbă bună. Anfisa însă îi întoarse tăcută spatele. Lui Dementţiev, sensibil cum era, îi fu neplăcut că Anfisa se purta atât de nepoliticos cu musafirul lui nocturn. Se scotoci prin buzunare şi îi întinse lui Dârdâilă banii.

— Asta da, ca unul de-ai noştri!… Delicat, nimic de

zis, încuviinţă Dârdâilă cu o voce vădit înveselită, şi se bătu în piept cu pumnul vânăt de frig. Cu toate că... intelectual, dar înţelegeţi un om muncitor!

Anfisa luă rigla de calcul de pe masă şi-i cercetă diviziunile mici. Voit nu-i dădea nicio atenţie prietenului lui Filea, temându-se că acesta s-ar putea lansa în mărturisiri şi s-o trădeze, fie şi neintenţionat. S-ar fi vrut într-un ţinut îndepărtat şi binecuvântat, unde pe o distanţă de mii de kilometri nimeni să nu ştie ceva despre ea.

Strângând în pumn banii cerşiţi, Dârdâilă porni spre uşă, însă deodată se opri. În capul lui de om beat, se furişă un gând: să-l răsplătească pe Dementiev pentru binele făcut şi să-i taie puţin nasul Anfisei, care se purta ca cea mai autentică inginerească, necatadicsind să-l recunoască măcar.

— Ce atâtea fasoane cu ea? îl întrebă protector Dârdâilă pe Dementiev şi făcu un gest cu capul către Anfisa, care înlemnise la masă. E şi de râs: Anfisa e doar a noastră până-n măduva oaselor! îmi cer scuze, mă rog... Dar duceţi-vă direct la centrala telefonică şi acţionaţi ca un bărbat în toată firea. N-o să te alunge ea, Anfisa.

Pentru mai multă convingere, Dârdâilă vru să se bată iar cu pumnul în piept, dar nu-şi calculă de data asta bine mişcările şi nimeri subsuoară.

Dementiev nu numai că nu crezu în spusele musafirului nepoftit, nici nu prea înţelese trăncăneala lui de om beat. Se miră numai de ce mârşăvie e în stare un om cherchelit, şi-i păru rău că-l lăsase pe Dârdâilă în casă, făcându-se şi el vinovat de murdara calomniere a Anfisei.

— Ia cară-te de aici! ordonă el flăcăului şi privi pe furiş la Anfisa.

Nu se schimbase nimic în înfăţişarea ei, frumuseţea îi rămăsese aceeaşi; totuşi, în faţa lui Dementiev, stătea acum alt om, o Anfisă necunoscută. În înclinarea capului, în umerii căzuţi, în toată făptura ei frântă era ceva nou, jalnic, hăituit. Numai urechile mici, perfecte, ale Anfisei rămăseseră aceleaşi: la fel dăltuite, de o frumuseţe senină. Ochii, însă, Anfisa şi-i ferea. Ea îi aminti puţin lui

Dementţiev de Dârdâilă, îngheţat şi jigărit, aşa cum năvălise acesta în cameră.

Nepricepând încă nimic, Dementţiev, îngrijorat, făcu un pas înspre Anfisa pentru a-i lua apărarea. I se părea că, împreună, o vor scoate mai lesne la capăt cu nenorocirea neaşteptată. Anfisa sări în lături, speriată ca de ameninţarea unei bătăi. Ochii lor se întâlniră o clipă. Anfisa şi-i întoarse hoţeşte, prea târziu însă: nu cu mintea, ci cu întreaga-i fiinţă de om îndrăgostit, Dementţiev înţelese că Dârdâilă spusese adevărul. Nu Dârdâilă îl convinsese, ci ochii jalnici ai Anfisei.

Adevărul acesta peste măsură de violent străluminа cu putere şi crud toate întâlnirile lor precedente. Lui Dementţiev îi deveniră deodată clare şi toate reticenţele Anfisei, şi neîncrederea ei prelungită în fericirea lor viitoare, şi privirile pline de batjocură ale tăietorilor, pe care le surprindea câteodată, şi şoaptele perfide în spatele lor când apăreau amândoi pe stradă.

Anfisa îşi dădu seama că se trădase. Ea se repezi la cuier, îşi apucă blana de veveriţă şi fugi din cameră. Dârdâilă rânji:

— Nu-i place critica!

— Ieşi afară! ţipă Dementţiev şi se năpusti la omul care, în treacăt, năruise fericirea lui scurtă şi oarbă.

Îl apucă pe Dârdâilă de umerii piperniciţi, îl scuturа în aşa hal că-i pică din cap căciula mizeră, şi-i făcu vânt spre uşă.

— Am să mă plâng, zise Dârdâilă cu o demnitate neaşteptată şi mai treaz. Unul mă aruncă într-un stâlp de telegraf, altul încearcă să mă zdrobească de pervazul uşii…

El îşi desfăcu pumnul şi se uită la banii mototoliţi ai lui Dementţiev. Se părea că pe Dârdâilă îl încearcă dorinţa de a-i azvârli banii în faţă acestui inginer, dar îşi învinse prudent pornirea mândră, promiţând numai:

— O să fii tras la răspundere pentru abuz de putere!

Dementţiev făcu un pas, Dârdâilă îşi culese iute cuşmuliţa de pe podea şi o zbughi afară ca din puşcă. Se mai auzi în antreu o înjurătură…

— Şi se cheamă că e intelectual… că a învăţat carte pe banii poporului! mârâi în cele din urmă.

Uşa de afară se trânti şi o tăcere deasă, grea, răsunând parcă în urechi, îl acoperi pe Dementţiev. Toată camera, aranjată şi înfrumuseţată de Anfisa, rămase în nemişcare aşteptând să vadă ce va face dânsul acum. Taburetul răsturnat nu se urnea de lângă sobă, amintindu-i lui Dementţiev fericirea de adineauri, pierdută pentru vecie.

Va să zică el, tâmpit, orb, se avântase în peroraţii asupra urmaşilor, se afundase nu se ştie de ce în chimia forestieră şi strigase sus şi tare că e vorba de soarta însăşi. Dementţiev dădu un picior taburetului, smulse de pe spălător şi de pe noptieră perdeluţele Anfisei cu danteluţa lor „de frumuseţe”, le mototoli şi le aruncă în jarul aproape stins din sobă.

ILIA ÎŞI CERE IERTARE

Multe se schimbaseră în sectorul lui Ciurkin. Arborii se corhăneau acuma cu coroane cu tot, în parchet rămăseseră numai doborâtori şi ciockerişti, toate fetele

— Tăietoarele de crengi – trecuseră la depozitul de sus. Aici, pe un teren bătătorit, neted, ele tăiau nestingherite crengile, pe care nu le mai ardeau, ci le strângeau grămezi. Lemnul se expedia acum din depozitul de sus în catarge, Vera cu muncitorii care sortau buştenii se mutaseră la depozitul de jos.

Bucătăria Tosiei urmă şi ea pe tăietoarele de crengi. Tosia se îmbogăţi: i se pusese la dispoziţie un vagonaş

— Jumătate bucătărie, jumătate o sală mică de mese în care tăietorii puteau să prânzească pe rând şi la căldură. Pe un perete al vagonului se lăfăia o inscripţie generoasă scrisă cu creta: „Restaurantul *Daţi Năvala*! Responsabil: T. Kisliţîna”.

Un soare luminos de februarie pătrundea orbindu-te în vagonaşul Tosiei. Totul în jur era nou, vesel, strălucitor: şi bucătărioara curată, şi cratiţele smălţuite, şi cuţitele, şi castroanele, şi un mic deşteptător elegant care

ticăia plăcut pe poliţă. Numai Tosia, cu şorţul ei exagerat de scrobit, ca de tablă, şi cu boneta mare care-i luneca într-una pe ochi, era amărâtă şi întunecată. În timp ce-o frământau gândurile ei triste, ea tăia automat pâinea cu un cuţit special.

Cratiţele, indiferente la necazurile Tosiei, clocoteau pline de veselie. Aburul apetisant se ridica valuri, valuri în mica bucătărie. Tosia lăsă tăiatul pâinii, vârî o lingură strălucitoare într-un borcan cu eticheta „Sare”, sără mâncarea, se uita la deşteptătorul lustruit şi începu să se grăbească. Aranjă feliile de pâine în farfurii pe care le puse în preajma gemuleţului prin care servea masa. Deasupra gemuleţului atârna un caiet nou de sugestii şi reclamaţii, de care era prins cu un capăt de sârmă un creion neascuţit, şomer.

Tosia intră în a doua jumătate a vagonului, în săliţa de mese. Într-un colţ, pe o bancă, dormea cineva cu capul acoperit de o scurtă îmblănită. De după soba de tuci răsăreau nişte pâslari care încălţau o pereche de cizme din cauciuc roli. Tosia aşează farfuriile cu pâine pe mese, mai vârî lemne în sobă şi se uită cu dezaprobare la pâslari, fără însă a fi mirată că dă de ei în vagonaş.

Dinspre depozitul de sus se auzi şuierul locomotivei. Tosia îşi aruncă ochii prin fereastră, pe deasupra perdeluţei scurte (administratorul se zgârcise la stambă!) şi se adresă tare pâslarilor:

— A venit Ignat Vasilievici!

Pâslarii săriră repede jos, scurta lunecă de pe capul pomenit şi dezvălui faţa adormită a maistrului Ciurkin: el ştia să se adapteze în felul său oricăror transformări.

— Să dăm zor, fetelor! strigă Ciurkin cu o voce răguşită de somn şi fugi afară.

Tosia turnă apă caldă în rezervorul lavoarului şi atârnă un prosop curat. Descuie apoi lacătul imens, ca de magazie, al butoiului cu apă de băut, turnă în butoi un ceainic cu apă fiartă şi răcită, după care îi puse din nou lacătul uriaş.

Deşteptătorul sună subţirel. Tosia inspectă exigent.

Sala de mese şi pe ea însăşi, fixă un colţ îndoit al ziarului de perete, îşi îndreptă boneta de bucătar şi împinse uşa de la intrare. Aplecată în afară, ea trase de sforicică unui clopot mititel şi sonor aciuat deasupra uşii.

Un sunet curat, argintiu, pluti peste pădure. Tosia ascultă închipuindu-şi cât de mult s-ar fi bucurat înainte la auzul acestui sunet, şi se întoarse în vagonaş cu sentimentul că n-a avut noroc în viaţă.

Pe urma brăzdată de buşteni, veneau la masă dinspre parchet, unul după altul, tăietorii. În frunte venea Filea cu cubanca lui aşezată voiniceşte pe-o parte şi cu o vânătaie zdravănă sub ochi. În colţul gurii îi atârna o ţigară stinsă de mult, iar din buzunarul scurtei vătuite îi ieşea un pachet umflat, învelit în hârtie de ziar. Pe urma lui Filea venea Dârdâilă, cu mâinile băgate de frig una în mâneca celeilalte şi ţinute băbeşte pe burtă. Urma loviturii de pe bărbie se întunecase şi de departe Dârdâilă făcea impresia că-şi lăsase spanioleşte un barbişon. Şi mai în urmă, cu un pas lung, venea Ilia, având în creştet o şapcă uşoară, de vară, nepotrivită anotimpului.

s

Filea îşi scoase bricheta din buzunar; în aceeaşi clipă îl ajunse Ilia. Merseră tăcuţi alături mai multă vreme. Numai zăpada îngheţată le scârţâia sub picioare şi în spatele lor răsufla din greu Dârdâilă cel „hispanizat”.

Filea îşi iuţi involuntar pasul, potrivindu-şi-l cu cel lung al fostului său prieten.

Ilia trase cu coada ochiului la bricheta din mâna lui Filea, îşi vârî o ţigară în gură, se bătu demonstrativ peste buzunare, în căutare de chibrituri, scuipă o fărâmă de tutun şi ceru posomorât:

— Dă-mi un foc.

Filea mai înaintă preţ de vreo cinci paşi şi, fără să i se uite în ochi lui Ilia, cătrănit, îi întinse bricheta. Ilia scăpără, îi dădu foc lui Filea, apoi îşi aprinse el singur ţigara. Ochii lor se întâlniră, în timp ce ambii îşi suflară simultan fum unul în faţa celuilalt.

— Filea, tu, cum să zic… lasă supărarea, se rugă Ilia

şi arătă vinovat spre vânătaie.

Filea îşi duse degetele la vânătaie cu demnitatea cu care le-ar fi dus la o cicatrice dobândită într-o luptă glorioasă.

— Nu ţine… zise el neînduplecat, luând bricheta şi lunecându-şi-o în buzunar.

— Haide, lasă! insistă Ilia împăciuitor.

— Noi suntem nobili! se strâmbă Filea. Avem o dragoste curată! Iaf Filea e huligan, poţi să-i dai una peste bot…

— El împunse aerul cu pumnul.

— Ia adu-ţi aminte, cine a scornit rămăşagul? Cine? Taci va să zică… Vezi? Aia el

Ilia zise încurcat:

— S-a întâmplat… M-ai nimerit şi tu cu draci. Cui nu i se întâmplă?

Filea îşi frecă iar vânătaia – mai mândru, şi mai implacabil.

— Lui Dârdâilă i-ai atârnat o barbă, pe Lungan l-ai înfipt în zăpadă… De ce sapi autoritatea băieţilor? Dacă merge mai departe aşa, nimănui din aşezare n-o să-i mai fie frică de noi!

— Şi de ce trebuie neapărat să-i fie cuiva frică de noi?

— Mai slăbeşte-mă cu propaganda, îmi ajunge Saşka! se îndârji Filea. Şi la urma urmei, dă-l dracului pe Lungan – azi e cu noi, mâine nu-i; dar noi parcă eram prieteni cu tine; pentru ce, atunci, vii cu boxul?

— Vocea lui Filea tremură de obidă.

— Adu-ţi aminte, nu m-am vârât eu în sufletul tău ca să-ţi fiu prieten.

— Sucit mai eşti! se miră Ilia prefăcut. Loveşte-mă şi tu pe mine, ca să fim chit… Poftim, dă-i!

Ilia îi întinse lui Filea un obraz. Mâna lui Filea se făcu pumn, dar pe loc se şi desfăcu.

— Ce eşti tu, baptist? se miră Filea şi lămuri cu dispreţ: Pe îndrăgostiţi nu-i bat, n-au decât să piară singuri!… Dar dacă mai faci pe nobilul cu mine, te ating.

N-are să mai îmi pese că eşti mai tare!

Filea scoase din buzunar pachetul, îl dezveli şi-i întinse lui Ilia căciula din blană de ren.

— Ia-ţi unealta, pentru căpăţână! N-am nevoie de lucruri străine.

Ilia se îndepărtă puţin, frecându-şi urechile îngheţate.

— Ai câştigat, n-ai decât s-o porţi.

— Iar nobleţuri? întrebă Filea răutăcios. Te-a stricat Tosia!

— Se întoarse şi strigă peste umăr: – Ei, Dârdâilă, fă-te-ncoa!

Dârdâilă dădu fuga în trap bătut la Filea, cu mâinile împreunate ca mai-nainte.

— De ce să tot dârdâi? întrebă Filea cu un fel de silă; smulse din capul lui Dârdâilă căciuliţa mizeră, garnisită cu imitaţie de blană, roasă şi aceea, apoi, aruncând-o în vârful celui mai apropiat arbore, îndesă în capul tovarăşului său de arme căciula de blană a lui Ilia.

— Să nu mai dârdâi, ai înţeles?! îl ameninţă Filea.

Ilia fuma lacom şi, fără să-şi dea seama, îl admira pe jignitul şi totodată generosul Filea cel cu vânătaie sub ochi. Orice s-ar spune, puţini oameni sunt în aşezare care să renunţe atât de uşor la o căciulă scumpă. Mai zi-i huligan lui Filea dacă-ţi dă mâna.

Tosia, cu toate că îl înjură, nu e ea lămurită bine ce-i de capul lui; nu este chiar atât de simplu Filea, această căpetenie fluşturatecă a „gaşcăi” din aşezare. Se pare că Ilia spera totuşi să se mai împace cu Tosia şi să-i povestească totul despre Filea, cel cu care, împreună, Ilia trecuse prin multe, şi bune şi rele…

— Ce ai? întrebă Filea cu o bănuială, surprinzând privirea lui Ilia, îmblânzită de gândurile-i ascunse. La început… – el împunse iar aerul cu pumnul – şi acuma te linguşeşti? Vă cunosc eu, nobililor! Du-te la a ta, a sunat… Au atârnat clopote. Baptiştii!…

Filea îl împinse pe Ilia în direcţia vagonului şi se uită lung după el.

— Şi era doar om în toată firea! făcu el bilanţul gândurilor lui îndoliate.

— S-a afemeiat! lansă Dârdâilă, linguşindu-l pe Filea, şi îşi potrivi mai bine pe cap neaşteptatul cadou.

— Gura! zbieră Filea, care nu permitea nimănui să-l defăimeze pe Ilia, rezervându-şi exclusiv acest drept.

Se uită chiorâş la Dârdâilă, care arăta la fel de jalnic şi cu căciula de blană.

— Chiar că e de nasul tău o căciulă ca asta!

Filea făcu un gest de dispreţ cu mâna şi se îndreptă spre vagonaş după Ilia.

…În vagonaş, Tosia, necruţându-şi forţele, introducea igiena.

— Spălaţi-vă pe mâini! îi povăţuia ea pe tăietori. Eu pentru cine am încălzit apa?

Ilia se foi vreo cinci minute la spălător şi se apropie în fine de gemuleţul prin care se împărţea mâncarea. Tosia, în timp ce-şi exercita funcţia, se uită la mâinile lui roşii de atâta spălat, îi turnă în farfurie supa aromată de mazăre şi-i mai puse o bucată mare de carne, să nu creadă ticălosul că ea îl flămânzeşte din cauza unor neînţelegeri personale. Ilia zâmbi fără chef şi nu plecă din dreptul gemuleţului. Ca să scape de el, Tosia vârî lingura în castronul cu carne şi, frustrând fără doar şi poate de calorii şi album mă vreun tăietor întârziat, mai puse o bucată de carne în farfuria lui Ilia, o bucată mai mică. Ilia zâmbi şi mai silit, dar tot nu se urni din loc.

Stătea în faţa ferestruicii de care se apropiau rând pe rând tăietorii sosiţi din pădure. Tosia turna pentru aceştia supa în farfurii şi ei se îndreptau grăbiţi spre mese, uitându-se curioşi la Ilia cel pironit locului.

După ce rămase singur în preajma ferestruicii, Ilia se apropie de Tosia, tuşi, apoi vorbi cu greu, ca un om neobişnuit să-şi ceară scuze:

— Tosia, auzi, iartă-mă…

— Eu nici nu te văd măcar, zise Tosia, ferindu-şi stăruitor privirea de Ilia şi umblând automat cu lingura în farfuria lui.

Ilia oftă din adânc, dându-şi seama că n-avea să fie chiar atât de uşoară împăcarea cu Tosia.

— Înţelege odată, nu mai sunt acuma de loc ca înainte!

Tosia îşi exprimă cu un sunet nearticulat dispreţul la adresa tuturor şiretlicurilor lui jalnice.

— Aşa poţi să jefuieşti o bancă sau să ucizi un om, iar când te-au prins să cânţi: rău am fost atunci, acuma însă sunt bun; daţi-mi drumul, ba pe deasupra şi un premiu! Aşa crezi tu că merge?… Numai o şopârlă, dacă o calci, îşi leapădă coada, omul însă… rămâne unul şi acelaşi toată viaţa. Şi are numai o singură conştiinţă, n-are alta de rezervă!

— Oh, greu mai e să discute omul cu tine şi să se înţeleagă, se tângui Ilia.

Dar Tosia îl sfătui:

— Nu discuta, mare nevoie am eu să discuţi cu mine!

Ea îi întoarse lui Ilia spatele şi se apucă de nişte urgente treburi gospodăreşti.

În vagon intră repede Katia, bău apă din butoiaşul cu lacăt de magazie şi tuşi, amintindu-i Tosiei vechea lor înţelegere. Tosia îi făcu supărată semn cu mâna, să nu-şi mai ostenească în van gâtlejul.

De gemuleţ, se apropie Filea.

— Spală-te pe mâini! îl repezi Tosia, dar se uită la vânătaie şi-l întrebă vinovată: Te doare, Filea?

— Nu e treaba ta, răspunse Filea demn. Vezi-ţi mai bine de cazan…

— El înşfăcă o lingură şi gustă din mâncare plescăindu-şi buzele.

— Iar e prea sărat. Nimic mai rău decât un bucătar îndrăgostit.

Filea îşi duse farfuria în cel mai îndepărtat colţ al vagonaşului şi se aşează cu faţa la perete, ca să nu vadă cum se umilesc cei mai buni băieţi din centrul de exploatare forestieră în faţa dopului de fată din Voronej. Cine, mă rog, a rugat-o să vină aici? Trăiseră fără ea în linişte şi pace şi, într-o bună zi, s-a înfiinţat şi i-a învrăjbit

pe toţi…

— Nu-l lua în seamă, nu e în apele lui, îi luă Ilia apărarea nesociabilului Filea şi se apropie iar de gemuleţ. Tosia, uită de rămăşagul acela!… Mi se pare şi mie de râs când îmi amintesc.

Tosia se încordă toată, ca o pisică înainte de-a sări.

— De râs?

— Ei… scârbos.

— Scârbos?

— Ruşinos… Nu te lega de cuvinte. Încearcă-mă mai bine, dacă nu crezi.

— Dar ce eşti tu, tractor, ca să te încerc? N-am să te iert niciodată pentru rămăşagul acela… Un fustangiu! îşi aminti Tosia de toate jignirile din trecut. Te urăsc, te urăsc!

— Frumoasă eşti acuma… spuse Ilia cu durere şi se îndepărtă de gemuleţ.

— Nu zău? făcu Tosia uluită, îşi aruncă zăpăcită ochii după Ilia, şi pe urmă la farfuria cu supă neîncepută. Ilia împinse uşa cu umărul şi ieşi afară uitând de masă. O lacrimă grea de fată se rostogoli fără ştirea Tosiei de pe obrazul ei, drept în farfuria lui Ilia. Văzând-o pe Katia apropiindu-se, Tosia puse mâna pe-o ceapă şi începu s-o cureţe, ca să-şi justifice lacrimile nedorite. Katia îşi petrecu curioasă capul prin gemuleţ şi spuse mişcată:

— Nu plânge, Kislicika! bine ai făcut că l-ai gonit. Sunt iarăşi mândră de tine… Pentru toate femeile!

— Ia lasă! se scutură Tosia. Crezi că n-am ce face decât să plâng din cauza lui?… Ce-ţi veni? E ceapa iute… O fi adusă… de la sovhoz.

— De la sovhoz? se miră Katia.

— Da, ceapa de sovhoz e mai tare decât cea de colhoz, te face să lăcrimezi. Asta ştiu toţi bucătarii…

O lacrimă îi căzu pe mână. Nemaiputând suporta durerea ei fierbinte, Tosia scăpă ceapa şi, cu capul pe umărul Katiei, ascunzându-şi faţa plânsă, se tângui:

— Ştiu e! e ce plâng… Că doar nu-mi pare rău niciun pic de el. Ticălosul!…

În sala de mese pătrunse cu zgomot alt grup de tăietori.

— Mai ne ţii mult? întrebă micul tractorist Semecikin, nemulţumit. Trece şi pauza de prânz!

Ca totdeauna când Tosia era slabă. Şi nu se înălţa deasupra celorlalte fete, credincioasa Katia îi veni în ajutor. Ea acoperi cu trupul ei ferestruica, nelăsând pe nimeni să privească în bucătărie.

— Îndată, îndată! Răbdaţi o clipă. Bucătarul e accidentat.

ARBORELE COTIT

Anfisa îşi terminase serviciul şi ieşise în pridvor. Cu căderea nopţii, afară îngheţa puţin câte puţin, iar uşa cantinei, prevăzută cu un arc foarte strâns, făcea un zgomot de se auzea în toată aşezarea. Tăietorii de pădure, perechi sau câte unul, se îndreptau spre club.

Anfisa n-avu chef să meargă la cămin. De un timp încoace îi venea greu să se întâlnească cu oamenii. Pe vremuri nu-i păsa de-i e ori nu cineva prin preajmă, acuma însă nu putea suferi curiozitatea fetelor. Din mândrie, ea nu lăsa de loc să se vadă că are o piatră pe inimă de când cu seara memorabilă petrecută la Dementiev, şi se simţea tot timpul ca pe scenă, având să joace un rol fals care o plictisea de moarte. Iată deci când i-a folosit talentul artistic!

Clubul înţesat de dansatori o atrăgea şi mai puţin. Dar nici să stea în pridvor, atrăgând atenţia generală, nu era lucru prea plăcut, aşa că Anfisa coborî treptele şi pomi fără ţintă, să hoinărească pe străzi.

Ca să nu-i iasă în cale tăietorii, ea coti pe o stradelă, dar se ciocni nas în nas cu Ilia care, amărât, o luase pe o cale ocolită spre cămin. Cufundaţi în gândurile lor, treceau tăcuţi unul pe lângă celălalt, când se opriră surprinşi, amândoi deodată.

— Noroc, Iliuşa! îi ură Anfisa fără veselie. Nici tu nu

mă mai recunoşti?

Ilia se uită fără să vrea în toate părţile, dându-şi seama că-i e frică nu cumva să-l vadă Tosia împreună cu Anfisa; se înfurie pe el însuşi, însă mai mult pe Tosia care făcuse din el un om atât de laş, apoi păşi hotărât spre Anfisa.

— Nu te teme, vorbi Anfisa cu îngăduinţă şi numai vag batjocoritor, ghicind toate temerile lui ascunse. E la şcoală acuma, n-o să te vadă… Tu, însă, de ce nu înveţi?

Ilia tăie aerul cu mâna, astfel trăgând o linie peste toată viaţa lui exemplară din trecutul apropiat.

— Am sfârşit cu învăţătura!… Dar tu ce ai de eşti aşa prăpădită? Am auzit că inginerul ţine la tine ca la ochii din cap…

— S-au învechit noutăţile tale, Iliuşa. S-au găsit oameni buni, care să-i povestească vrute şi nevrute despre mine.

— Aşaa?…

Ilia văzu în nefericita Anfisa un tovarăş de suferinţă. Lui însă, cu toate necazurile, îi era totuşi mai uşor: tot spera că Tosia cea mândră se va îmbuna, în timp ce Anfisa, cum se vede, îşi pierduse orice nădejde. Ilia se mira de noua întretăiere a drumurilor lui şi Anfisei, de poduleţul şubred durat între ei, acum pe alt plan al vieţii.

Ca şi în trecut, Ilia iar o compară pe Anfisa cu Tosia; de data aceasta însă, în inima lui răsări un fel de duşmănie la adresa descurcăreţei de Tosia. Bine s-a mai învârtit! Toţi o ajută care mai de care; în schimb, pe nefericita Anfisa, nimeni nu numai că n-o va ajuta la o adică, dar nici n-o va compătimi.

Ce să facă ei, Ilia şi Anfisa, acuma? Să se ducă dracului pentru că, inconştienţi fiind, au făcut trăsnăi în viaţa lor trecută, nereuşind să se ţină pe drumul drept? Uşor le vine, Tosiei şi lui Dementiev, să condamne! Unul a învăţat până să-i cărunţească părul aproape, clocindu-şi diploma în incubatorul ingineresc, iar astălaltă, până la vârsta ei de optsprezece ani neîmpliniţi, pur şi simplu nu avusese timp să greşească. Amândoi, şi gelosul de

Dementiev şi mult preacurata Tosia, îi apărură lui Ilia drept cei mai autentici boieraşi, preocupaţi în primul rând să treacă prin viaţă fără a-şi mânji pantofiorii…

În uliţă apăru, cântând la armonică, Saşka. Atârnată de braţul lui, Katia zicea un cântec cu strigături:

Ochii tăi cei cenuşii Inima-mi taie fâşii…

Trecând pe lângă Anfisa, Katia se întoarse şi-i aruncă peste umăr cu perfidie:

— Dragostea veche nu se uită?

Anfisa nu rămase mai prejos:

— De ce nu mergi la şcoală, dacă te-ai înscris?

— Clasa noastră-i cu noroc, îi împărtăşi Katia cu o bucurie şcolărească. Maria Stepanovna s-a îmbolnăvit!

Şi, întorcându-se spre Saşa, încheie cântecul:

Cu ochii mei cei căprii Ficatu' ţi-l bolnăvii!

— Oamenii se bucură de viaţă, invidie Ilia fericirea altora, iar noi amândoi parcă suntem blestemaţi. Totu-i anapoda la noi: când nu iubeam pe nimeni, intrăiam veseli şiicând ne-am îndrăgostit, să-ţi vină să plângi nu altceva… întortocheată mai e viaţa, ca şi un arbore cotit!

Anfisa îl compătimi:

— De-a dreptul ca nuca-n perete a fost şi rămăşagu' ăla al tău.

— Dracu' m-a pus!

— Ilia se tulbură.

— Ce crezi, o să mă ierte vreodată?

— Mai ştii? în general, ea nu-i meschină. Mă tot uit la ea… Să ştii că are într-adevăr ceva deosebit.

În sfârşit, iat-o şi pe Anfisa recunoscând însuşirile Tosiei!

— Vezi!? se bucură Ilia, dar se întrerupse îndată aducându-şi aminte că Tosia aceasta prealăudată, lipsită de meschinării, îl goneşte ca pe un câine şi nu vrea să priceapă că rămăşagul acela îl încheiase *un* Ilia, iar de ispăşit, îl ispăşea *alt* Ilia, proaspăt născut. Dacă l-ar iubi, ar înţelege ea.

— Stai şi tu de vorbă cu ea serios, îl sfătui Anfisa. Explică-i că aşa şi pe dincolo… Nu te recunosc, parcă ţi-e

frică de Tosia.

— Cum să nu devii fricos?! La început parcă mă plăcea, acuma însă… nimic. A trecut printre noi parcă un brici… Are un sloi de gheaţă în loc de inimă.

Anfisa zâmbi îngăduitor.

— Cunoaştem noi aceste sloiuri! Tu numai să nu îngheţi. Dovedeşte-i că o iubeşti, că eşti gata ia orice pentru ea. Fă-i un cadou.

Ea vorbea cu atâta răbdare, şi protector, încât ai fi zis că e cu vreo douăzeci de ani mai mare ca dânsul. Ilia se învioră la început, pentru ca să se posomorască iarăşi.

— Nu primeşte ea nimic de la mine… Ştii ce fel de om e… spuse el adm în d-o pe Tosia fără să vrea şi, în acelaşi timp, condamnând-o pentru caracterul ei dificil.:

— Încearcă totuşi, insistă Anfisa. – îi era milă de Ilia care se împotmolise atât de rău.

— Tosia, deşi e bună de gură, mintea o are încă de copil; pe urmă, n-a prea fost ea răsfăţată în viaţă cu cine ştie ce cadouri… Am aflat eu că de mult îşi doreşte un cesuleţ, dar nu cu o sticlă simplă, ci cu una măritoare!

— Cu una măritoare? întrebă Ilia.

Dementţiev şi administratorul, ultimul cu un nou portret la subsuoară, traversară străduţa. „Unii plâng şi alţii se bucură”, îi trecu lui Ilia prin gând. Dementţiev îi văzu, o recunoscu pe Anfisa şi se întoarse iute ca fript.

— Astea sunt relaţiile noastre acuma! zise Anfisa cu amărăciune.

Anfisa îşi duse mâna la gât şi trase de fular, ca cineva care se sufocă.

Durerea ei se furişă în inima lui Ilia, întâlnindu-se acolo cu durerea lui cea grea şi apăsătoare. Nu numai cu mintea, ci cu toată dragostea lui nerealizată, respinsă de Tosia, înţelese el cât îi vine de greu Anfisei acuma. Ilia avu pornirea să fugă după Dementţiev şi să-l aducă înapoi cu forţa, dar privi la Anfisa şi nu se mişcă din loc.

Ceva nou, dezarmat, se ivise în înfăţişarea Anfisei. Nu-i rămăsese absolut nimic din atitudinea „celei mai frumoase fete” din localitate, a cuceritoarei de inimi,

vizitată de Ilia până nu demult, serile, la centrala telefonică. Unde dispăruseră orgoliul, nepăsarea ei de odinioară? Anfisa se închisese în ea însăşi, ascultând parcă ceva neauzit de nimeni altcineva. Ilia se întrebă chiar dacă tot ea era aceea cu care se distrase seri de-a rândul la centrala telefonică?

Ajunse, tardiv, la concluzia că de fapt nu o cunoaşte de loc pe Anfisa, deşi o ştia de peste un an, iar între ei fusese tot ce poate fi între un bărbat şi o femeie. Înainte vreme, el vedea în Anfisa doar o fată drăguţă, cu care e plăcut să-ţi treci timpul. Îi plăcea să danseze cu ea la club şi să observe privirile lungi, pline de invidie, ale altor flăcăi, dintre care ea îl preferase pe el. Îşi aminti viaţa lui dinainte şi se miră cât de puţin îi trebuia pe-atunci să se simtă fericit. Trăia ca un arbore în creştere şi se considera om.

Se vede însă că, după toate încercările de care avusese parte, el începu să înţeleagă mai bine nu numai propria lui fire, ci şi pe a celorlalţi. Şi se mai vede că n-a fost vorba aici numai de meritul Tosiei, ci şi de forţele acelea care dormeau în el toţi anii trecuţi şi pe care Tosia, fără a-şi da seama, le trezise la viaţă.

Îl cuprinse din senin sentimentul vag al unei vini ireparabile faţă de Anfisa, ca şi cum el ar fi despărţit-o de Dementiev. Şi i se păru că, dacă Anfisa n-o să se împace cu inginerul ei, nici el n-are să poată fi fericit cu Tosia.

— Auzi, Anfisa, spuse Ilia încet, să nu mă înjuri prea tare pentru ce n-a fost cum trebuie între noi…

Mâna Anfisei zvâcni iar înspre fular, dar de data aceasta se opri la mijlocul drumului. Ea se dădu cu un pas înapoi, se uită la Ilia cu ochii ei veseli şi răutăcioşi dinainte, *ochii de la centrala telefonică*, şi observă batjocoritor:

— Ce înduioşare pentru mizeria noastră!

— Măcar de mine nu te mai ascunde, o dojeni Ilia.

Anfisa nu putu rezista privirii lui compătimitoare şi atotînţelegătoare. Îşi întoarse faţa. Lui Ilia îi trecu prin minte că dacă n-ar fi fost pe lume o Tosie mândră şi

inaccesibilă, ar fi putut să se îndrăgostească de Anfisa, de Anfisa aceasta nouă, timidă, nearţăgoasă, descoperită de el acum. Undeva, la periferia conştiinţei, îl străbătu un regret, o umbră de gelozie: că nu lui, ci altuia i se hărăzise s-o facă pe Anfisa aşa cum e astăzi.

Acum totul ar fi fost altfel între ei, nu ca înainte, pe vremea când o vizita la centrala telefonică. Se părea că Ilia obosise de nenumăratele mutre ale Tosiei şi că tânjea după puţină fericire caldă, simplă.

— Se vede treaba că suntem legaţi cu aceeaşi sforicică, zise Anfisa, ceea ce-l făcu pe Ilia să creadă nu numai că Anfisa i-a ghicit toate gândurile tainice, dar şi că ea n-are altele.

Ar fi trebuit, oameni suciţi ce sunt, să se îndrăgostească unul de altul, însă ei, spre ghinionul lor, şi-au găsit aiurea dragostea şi se chinuiesc…

— Hai, pleacă, să nu ne surprindă drăguţa ta, se îngrijoră Anfisa. Ele sunt doar colege de clasă, ea şi Katerina.

— N-are decât! zise Ilia vitejeşte. E totuna… Până când să mai îndur?

Fu cuprins de dorinţa să se potrivească în toate cu Anfisa. Dementţiev şi-a întors faţa de la ea – să facă şi Tosia ceva asemănător. El şi cu Anfisa o să-i admire agerimea şi vor hotărî după aceea la care din ei doi a ieşit mai bine – la Dementţiev sau la Tosia?!…

Aruncând o provocare Tosiei celei mândre, şi propriului său destin retezat, Ilia o luă pe Anfisa de braţ şi o scoase din uliţa întunecată, pe strada principală inundată de lumina felinarelor. Mergea ou Anfisa prin mijlocul străzii, nemaiascunzându-se de nimeni, oferindu-se în mod demonstrativ vederii prietenilor şi duşmanilor.

— Aşa te recunosc, Iliuşa! îl laudă Anfisa. Îmi plac oamenii când se răzvrătesc!

— Nu face nimic, răspunse Ilia, va fi sărbătoare şi pe uliţa noastră.

Acum ar fi vrut grozav să-l vadă Tosia cu Anfisa. Atunci, la administraţie, în ziua lefii dăduse peste ei şi

făcuse scandal. Acum însă, când o căuta el, Tosia dispăruse cine ştie pe unde.

Ilia o conduse pe Anfisa până la cămin şi mai stătu puţin cu ea în pridvor. Vorbea dinadins cu voce tare, pentru ca Tosia, cuibărită poate pe undeva înăuntru, să-l audă. Dar Tosia chiar nu se ştie pe unde se pitise, nedând niciun semn de viaţă.

Să i se fi zvântat oare dorul întrucâtva, să-l fi ajutat atitudinea binevoitoare a Anfisei? Ori poate sosise un anumit moment al vieţii lui, un moment necesar? Fapt este că Ilia se privi deodată pe sine însuşi ca dinafară, cu nişte ochi treji, şi se minună: de ce se tot umileşte el în faţa unei fetişcane necoapte? Simţi dintr-odată, fără să fie absolut sigur, că se desface de dragostea nepoftită, abătută asupra lui pe neaşteptate şi care-l legase de mâini şi de picioare. Se părea că-şi revine din boala pe care singur şi-o inventase.

De frică să nu sperie clipa mult aşteptată, Ilia îşi luă rămas bun de la Anfisa şi plecă spre căminul în care locuia. Cu fiecare pas făcut, slăbea frânghia aceea nevăzută şi solidă prin care îl legase Tosia de ea. Destul a făcut pe prostul! O să mai fie multe în viaţa lui… Şi el, care-şi băgase în cap că lumea se sfârşeşte cu nearătoasa de Tosia!

Ar fi vrut să cânte de bucurie că scuturase în fine jugul statornicit al Tosiei. De cântat se codi să cânte, dar strigătul lui preferat, „Ehei-hei!”, tot îl scoase el, cu glas înjumătăţit. Drept răspuns, din curtea lui Ciurkin îl lătră câinele. Ilia iuţi pasul, ruşinându-se de uşurătatea lui, inadmisibilă la un om care tocmai îşi înăbuşise cu succes dragostea-i absurdă.

Mergea fără să ia seama la drum, şi nu înţelese cum de l-au purtat picioarele, din propria lor iniţiativă, până sub fereastra şcolii. În ultimul timp, e drept, obişnuia cam des să dea pe aici seara, bătătorise chiar un locşor sub fereastră, cu tălpile. Observându-şi cu părere de rău greşeala, Ilia vru să se întoarcă, dar avu dorinţa s-o mai vadă o dată pe Tosia, cu ochii noi, descătuşaţi, şi să

priceapă barem la urmă prin ce anume a fost captat, cum de l-a dat ea gata. Grijuliu, Ilia ar fi vrut să-şi pătrundă până la capăt boala-i recentă, ca să se asigure pentru toată viaţa împotriva altei absurdităţi de acelaşi soi.

Ilia întrezări prin geamul îngheţat clasa plină cu elevii vârstnici ai şcolii se-rale, strâmtoraţi în băncile mici. O văzu şi pe Tosia. Stătea singură-singurică într-un ungher îndepărtat şi scria ceva, foarte sârguincios, în caietul ei binecunoscut cu scoarţe de muşama; stătea acolo micuţă, preocupată, ea care îl uitase definitiv, însă pentru Ilia cea mai dragă fiinţă din lume.

Toate gândurile premature de răzvrătire ale lui Ilia se spulberară, de parcă nici nu-i trecuseră prin cap vreodată. Frânghia nevăzută se întări din nou, strunindu-l mai tare ca înainte. Ilia înţelese cu o claritate deosebită că e legat pe vecie de Tosia, că oricât s-ar înşela şi orice-ar născoci la supărare ca să-şi ascundă dragostea nefericită, nu va putea pleca nicăieri din preajma Tosiei, aşa cum nu poate pleca un om de la sine însuşi.

VERA ŞI TOSIA FAC O ÎNVOIALA

Soarele darnic de martie ademeni afară toată lumea. Prin faţa căminului de fete se preumblau, îmbrăcaţi sărbătoreşte cu ocazia zilei libere, tăietorii de pădure. Saşka, înconjurat de câteva fete care cântau, îşi încerca armonica. Vocea Katiei răsuna deasupra întregii aşezări.

Streşinile acoperişurilor îşi zbârliră pieptenii de ţufţuri care se topeau. Căzând, picăturile se aprindeau în soare, orbitor.

Ajunsă la cămin, Tosia urcă în fugă treptele pridvorului, puse mâna pe clanţa uşii şi încremeni mijind ochii la soarele tare. O uimi un fel de schimbare imperceptibilă. Ceva se urnise parcă în întreaga lume, părăsindu-şi locul obişnuit. Tosia îşi înălţă ochii cu bănuială. Cerul, aproape tot, era albicios, ca în orice iarnă, orizontul senin însă se lărgise simţitor, aerul devenise mai dens şi mai aromat, iar Tosiei îi venea greu să privească în soare. I se păru că tot globul pământesc, cu toate continentele şi oceanele sale, cu toate pădurile, oraşele şi

deşerturile, cu toţi oamenii, buni şi răi, locuitorii pământului, toate acestea învârtindu-se cum se cuvine în jurul soarelui, treceau chiar acum, în secunda aceasta, o graniţă nevăzută, năvălind în primăvară…

Deci, aurora boreală n-o s-o mai vadă de-aci înainte tot anul…

Camionul Organizaţiei de aprovizionare a muncitorilor străbătu strada; era acelaşi cu care, toamna, sosise Tosia în aşezare. Pe platformă, undeva printre femeile cochete ale aşezării, care se duceau la oraş ca să-şi facă permanent la cel mai renumit coafor de dame din întregul raion, stătea şi Ilia, posomorât şi absent. O clipă, privirile celor doi tineri se întâlniră, Ilia îşi întoarse repede ochii, iar Tosia sări cu un aer independent în sus, o dată, de două ori, căutând să apuce un ţurţure ademenitor, însă nu reuşi şi se strecură în cămin.

Împinse uşa cu umărul şi încremeni în prag. Lângă sobă stătea Vera, cu haina descheiată şi basmaua atârnându-i în jos, ţinând în mână o scrisoare nedesfăcută şi nehotărându-se dacă s-o arunce sau nu în foc. Vera se uită speriată la Tosia, mâna ei se întinse repede către sobă, mai zăbovi un moment în aer ca oprită de un zid nevăzut şi azvârli fără convingere plicul în foc.

— Ce este? se temu Tosia. Mamă-Vera, mă sperii!… Ţi s-a făcut poate milă de el? Să nu-l crezi pe ticălosul ălalte înşală! După scris se vede că te înşală!

— Ce vrei să spui? se prefăcu Vera neştiutoare.

— Ce vreau să spun! se supără Tosia. Nu pot suferi oamenii închişi! înainte vreme aruncai scrisorile în foc, uite cum…

— Tosia făcu o mişcare iute cu mâna.

— Pe când acum…

— Tosia făcu o mişcare lină şi se lăudă:

— Pe mine n-ai să mă păcăleşti!

Vera se tulbură.

— Invenţii de-ale tale…

— Invenţii? Uite ce!… făcu Tosia jignită. Dar bocitul noaptea în pernătot invenţie e?

— Taci!

Vera se lăsă fără putere pe pat. Tosia, aşezându-se lângă ea, o îmbrăţişă. Parcă-şi schimbaseră pentru un timp rolurile, cel de consolator şi sfătuitor trecuse de la Vera la Tosia.

— Mamă-Vera, nu trebuie. Stăpâneşte-te… Uite aşa, ca mine!

— Tosia îşi îndreptă ţinuta, demonstrând plastic cum trebuie să rezişti loviturilor sorţii.

— Ce-ţi veni aşa, deodată?… Din tine doar n-a făcut nimeni obiect de prinsoare.

Se pare că dintr-o slăbiciune general omenească Tosia se lăuda puţin cu încercările grele, care-i fuseseră sortite.

— Eh, Tosinka, sunt şi lucruri mai grave decât o prinsoare…

Tosia se uită cu îndoială la Vera.

— El ce… cum să spun… te înşela? întrebă ea cu precauţie, mângâind umărul Verei.

— Dacă cel puţin ar fi iubit pe alta, dar a întâlnit o fâţă de teapa Anfisei noastre… Aşa, pur şi simplu de plictiseală, pentru a completa seria cum se spune. Toată dragostea mea a pângărit-o. Şi cât îl iubisem, câtă încredere aveam în el, proasta de mine! Oricât aş trăi de-aci înainte, n-am să mai a-mi în nimeni atâta încredere… Acum mi-a mai trecut niţel, pe atunci însă mă scârbisem de oameni, de toată omenirea…

Tosia se uită uimită şi speriată la Vera, apoi întrebă pe şoptite:

— Aşa, parc-ar fi fost tăiaţi în două cu toţii şi s-au micit de nici să nu-i mai vezi în ochi, da?

— De unde ştii? se miră Vera.

— Ştiu… răspunse Tosia misterios, mândră că a fost şi ea încercată de sentimentele oamenilor mari, ca ale Verei cea de la fără frecvenţă. Şi ticălosul ăla al tău ce-a zis? Te ruga bocind: încearcă-mă, sunt bun?

Vera se uită intrigată la Tosia, parcă bănuind-o că trăsese cu urechea la ultima ei discuţie cu bărbatu-său.

— Cam aşa ceva…

— Toţi spun aşa! zise Tosia, înţeleaptă. Fac fel de fel de bazaconii, fără nicio ruşine, şi când îi prinzi cu mâţa-n sac, pe loc încep să se gudure: „Eşti frumoasă, eşti frumoasă!” înainte însă numai lipsuri vedeau. Nu pot să-i sufăr!

Tosia privi cu necaz la uşă, aşteptând parcă să intre în cameră cineva care făcuse bazaconii peste bazaconii fără să observe până-n clipa de faţă frumuseţea ei. Vera îşi încheie spovedania:

— Am plecat înadins departe, am vrut să-l smulg cu rădăcini cu tot, dar nu merge. Nici nu-l uit, nici de iertat nu pot să-l iert…

— Da, nici ţie nu ţi-e uşor, recunoscu Tosia generoasă. Bine ai făcut că l-ai părăsit. Şi ce tot scrie şi scrie atâta? Om fără obraz!

— Nu ştiu, nu i-am citit nicio scrisoare.

Vera se uită pe furiş în sobă. Scrisoarea arsese demult, dar cenuşa nu se fărâmase şi păstra încă forma plicului. Tosia urmări privirea Verei şi se îngrozi:

— Oh, Verka! Nu te muia!…

— Zăbovi un pic, apoi întrebă ca de la egal la egal: – în vis îl vezi pe-al tău?

— Câteodată…

— Câteodată, asta nu-i nimic… diagnostică Tosia cu competenţă. Al meu a făcut un obicei: noapte de noapte îmi apare în vis! Ieri numai a avut liber, azi însă a apărut iar: se făcea că mergem cu un vapor… Iarna e în toi, dar el – nimic, numai vapoare vrea, ticălosul! Eu nici perna nu mi-o mai întorc de două luni şi el tot îmi apare în vis, tot îmi apare… N-are pic de amor propriu individul ăsta!

— Ei, ai luat-o razna! făcu Vera perplexă şi chiar îşi uită o clipă de necazuri. Tu eşti cea care-l visezi!

— Asta zic şi eu… bâigui Tosia şi se dumiri deodată: Aa… Tu crezi că dacă *eu* îl visez, înseamnă că sunt vinovată?

Ca să cruţe dragostea tânără a Tosiei, Vera presupuse:

— Te gândeşti probabil mult la el.

— Nu-i adevărat de loc! protestă Tosia cu zel. Nici cât negru sub unghie nu mă gândesc la el! Dacă îl zăresc, mă gândesc atâtica…

— Tosia arătă vârful degetului ei mic…

— Şi gata… Altceva e…

— Ea închise ochii pe jumătate şi mărturisi: – Mi se pare mie că… ştiu eu cum să zic, mi-e milă de el…

— Tosia se uită cu ochi vinovaţi la Vera şi iar îi arătă, automat, vârful degetului mic. – îl dispreţuiesc, îl urăsc şi… mi-e milă de el; iat-o, inima de femeie!

În glasul Tosiei răsună un mare dispreţ faţă de ea însăşi, la adresa instabilităţii ei şi a slăbiciunii ei ruşinoase.

— Şi cât de mult urăsc eu speţa noastră muierească, n-am cuvinte să exprim! Nimic nu ne trebuie, numai să existe un ticălos acolo, de care să ne fie milă! Da… Multe rămăşiţe mai zac în noi!

— Tosia îşi înălţă trupul şi adăugă vioi: – Dar lasă, nu-i nimic! Tu, Vera, faci cum vrei, însă eu pe-al meu n-am să-l iert niciodată. Niciodată! Toată firea mea muierească am s-o răstorn cu susu-n jos, dar n-am să mă las pătrunsă de milă! Hai şi tu la fel, vrei? O să ne-ajutăm una pe alta: dacă te datini tu, sar eu, dacă… arăt eu vreo slăbiciune, vii tu repede… în colectiv, aşa, o să facem noi faţă tuturor ticăloşilor. Când eşti singură, e greu… se tângui Tosia. Atâta ţi se vâră în suflet şi ţi se tot vâră!… Ne-am înţeles?

Vera n-apucă să răspundă. În cameră intră, fredonând vesel, Katia.

— Dracu’ te-a adus!… mârâi Tosia.

Katia smulse de pe cap şalul cald.

— Fetelor, e o căldură afară, curat primăvară! Şi ce petrecere-i acolo… Dar voi ce şuşotiţi aicea?

— N-ai să pricepi tu, răspunse Tosia aspru.

— De ce, mă rog? făcu Katia jignită. Nu cred că sunt mai proastă ca tine!

Tosia ridică din umerl.

— Nu e vorba de minte aici… Tu eşti fericită, iar fericirea te orbeşte.

Vera o asculta mirată pe Tosia, neputând înţelege când a reuşit aceasta să se maturizeze? Katia schimbă şalul cald cu o băsmăiuţă subţirică şi se îndreptă spre uşă. Tosia o strigă poruncitor:

— Ia vino-ncoa'!

Katia se apropie ascultătoare de prietenele ei. Tosia smulse fără sfială băsmăluţa simplă de pe capul fericitei Katia, deschise dulapul, care nu mai scârţâia odată uns cu atâta generozitate de Xan Xanâci, scotoci în el ca în propria ei boccea, scoase la iveală altă băsmăiuţă, mai veselă, şi i-o înnodă Katiei sub bărbie.

— Cum* te-o vedea Saşka, o să cadă din picioare!

— Tosia o împinse pe Katia spre uşă şi, întorcându-se către Vera, rămasă pasivă la toată scena, întrebă cu întârziere: – Se poate, mamă-Vera?

Vera, indiferentă, dădu din cap. Katia apucă clanţa uşii şi privi încă o dată la prietenele ei fără noroc. Pe lângă neagra nefericire ce picase peste capetele lor, fericirea ei simplă şi senină îi păru Katiei grosolană, aproape indecentă.

— Vera, Kisliţa, dacă vreţi n-am să mă duc nicăieri! propuse ea cu abnegaţie şi cu un tremur în glas. Nu sunt eu de vină că totul merge ca pe roate între mine şi Saşka: ne-am întâlnit, ne-am îndrăgostit, o să ne dea cameră, o să ne căsătorim… Nu ne-am certat măcar o singură dată!… înşiră Katia, dispreţuindu-se pentru o dragoste aşa de neinteresantă. Să rămân?

Katia îşi descheie repede nasturele de sus al paltonului, gata să rămână.

— Du-te, du-te, ne lipsim noi de cei fericiţi! replică Tosia incoruptibilă, nevrând să-i permită Katiei să li se alăture în mod impostor şi să se folosească pe gratis de tristeţea lor înaltă.

Sub fereastră, Saşka o chema cântând la acordeon. Katia îşi înclină vinovată capul, îşi încheie nasturele şi se strecură încetişor afară, ruşinată de fericirea ei trainică.

Tosia dădu bătrâneşte din cap.

— Ca aţa după ac! condamnă ea docilitatea Katiei.

Uite soarta femeilor… Când te gândeşti cum îşi bat ticăloşii ăştia joc de noi! Şi vinovate suntem numai noi!… Uite, ieri am învăţat la istorie că era un timp când femeile conduceau ele totul în lume. Totul, totul! Un timp foarte drept, am uitat cum se cheamă… Ce cap sec!

Tosia îşi dete cu foc una peste cap.

— Nu cumva *matriarhat f* îi suflă Vera.

— Ştii şi tu? se miră Tosia şi-şi prefăcu rapace mâna-n pumn. Uite unde îi ţineam, drăguţii de ei! Şi trebuia să li se facă muierilor din vechime milă de dânşii ca să le dea drumul…

— Vocea Tosiei exprima o mare deziluzie.

— Dacă ar fi şi-acuma… acest matriarhat, mi-aş scoate eu pârleala cu vârf şi îndesat. Ce mi-aş mai bate joc, mamă-mamă!…

Vera ascultă un timp distrată trăncăneala Tosiei. Pe urmă, caraghioasele peroraţii istorice ale Tosiei o sustraseră gândurilor ei negre şi se lumină la faţă. După cum se vede, nu puteai s-o asculţi timp mai îndelungat pe Tosia şi să rămâi trist: una o excludea pe cealaltă…

— Iubire! zise Tosia cu amărăciune. Câte nu s-au îndrugat despre ea!… Eu, când eram mică, mă tot gândeam: e mai dulce decât mierea iubirea asta; când colo, e mai înţepătoare decât muştarul!

— Prea devreme vorbeşti aşa, o opri Vera.

— Păi, ca întotdeauna: întâi e prea devreme, pe urmă prea târziu, niciodată nu nimereşti momentul potrivit…

— Te-ai făcut mai deşteaptă! se miră iar Vera.

— Tosia se scutură de această calomnie.

— Te-a decepţionat şi pe tine dragostea? continuă Vera curioasă.

— Îhî!… M-a decepţionat, admise Tosia repede, copilăreşte, mândră în sufletul ei că sentimentele îi pot fi caracterizate printr-un cuvânt livresc şi atât de grav.

— Nici pe Puşkin nu-l mai crezi?

Tosia se fâstâci…

— Ei, Puşkin!… Gândeşte-te în ce secol a trăit! Pe când astăzi… Ce să mai vorbim!

Ea dădu deznădăjduită din mână.

— Reiese că ai trecut de partea Anfisei, o dojeni Vera.

Comparaţia cu Anfisa cea fluşturatecă o uimi pe Tosia.

— Anfiska de loc nu mai crede…

— Tosia trase cu mâna o cruce prin aer, ştergând astfel, în numele Anfisei, orice dragoste de pe lume.

— Eu însă… Poate o fi pe undeva dragostea…

— Ea îşi întinse de două ori mâna cât putu, arătând înspre mari depărtări, aflate dincolo de orizont.

— Dar la noi în aşezare nu este, de asta sunt sigură.

Tosia se lovi peste inimă drept jurământ şi-i destăinui Verei cea mai proaspătă taină:

— Ştii, eu am hotărât să nu mă-nsor niciodată… adică să nu mă mărit. Dă-o-ncolo! O să fim prietene şi-o să trăim de minune. Ai să vezi! Cine a scornit că e musai să iubeşti pe cineva? Chiar aşa! E doar o închipuire!… Existenţa am să mi-o câştig totdeauna singură… Mai dai de un beţivan şi te chinui cu el toată viaţa t Singură e mai bine, nu-i aşa, mamă-Vera? De vreau mănânc halva, de nu, turtă dulce!

Ea sări repede de pe pat, se repezi la noptiera ei, scoase o pungă cu o singură turtiţă m, entolată, o rupse în două, jumătate i-o băgă Verei în gură, iar pe cealaltă începu s-o mestece ea.

— Mie-mi plac cu mentă, nu e nevoie după aceea să te speli pe dinţi, îi împărtăşi Tosia Verei o veche descoperire.

Spuse asta cu aceeaşi seriozitate şi înflăcărare cu cu care vorbise înainte despre dragoste şi matriarhat. Pentru întâia oară de la începutul discuţiei, Vera zâmbi, mereu uimită de Tosia şi admirând-o totodată. Vera gândi că i-ar fi venit mai greu să trăiască şi să suporte vechea-i durere, dacă n-ar fi avut-o alături pe fetişcana asta zăpăcită. Înainte, până la sosirea Tosiei, Vera îşi rezerva respectul pentru oamenii inteligenţi şi culţi, chiar pe bărbatul său îl îndrăgise ca pe un om foarte politicos şi care cunoştea multe cuvinte străine. Acum nu se prea dumirea cum de s-a legat până-într-atâta de Tosia. Căci, desigur, nu se putea

spune că e proastă, dar nicio minte sclipitoare n-avea. Era deşteaptă nu atât cu mintea, cât cu inima…

— Ce este? întrebă Tosia, bănuind că ceva nu e în ordine, şi iar se minună Vera cât de bine o simte Tosia.

— Cum… o mai duce Ilia?

Tosia se înecă cu turta.

— Păi, cum s-o ducă? El cu ale lui, eu cu ale mele. Ne-am despărţit ca vapoarele în larg… Credeam că o să sufere, că o să se omoare, zise Tosia deziluzionată, şi, când colo, nici nu se uită la mine. Ce buştean! Uită de şcoală, la masă nu vine… A slăbit, numai ochii i-au rămas…

— Tosia oftă de milă şi adăugă subit trezită la furie: – Caută într-una să-mi facă în ciudă: „Eşti bucătăreasă, ei bine, atunci de-al dracului am să slăbesc, ca să-ţi fie ruşine…”. Îl cunosc eu pe ticălosul ăsta, văd printr-însul, nimic nu-mi scapă!

— Tânără mai eşti! o invidie Vera.

— Bătrână nu-s, asta aşa e… Şi mai are un obicei de câtva timp: cum vine duminica, cum pleacă la oraş. Fie viforniţă, ninsoare, nimic nu-l deranjează. Şi asta tot în ciuda mea, chipurile aici se plictiseşte!… Poate şi-o fi găsit vreo drăguţă pe-acolo, n-are decât! Crede c-am să mă omor cu plânsul, să aştepte! Fără el respir mai uşor, aerul e mai curat… Nevasta mecanicului l-a văzut la giuvaiergerie. Altul s-ar fi frământat, ar fi suferit după ruşinea pe care a tras-o; ăsta nimic, holbează ochii la te miri ce zorzoane aurite. Ce mai om!”

— E greu să-ţi fie cineva pe plac, zise Vera, uitându-se la Tosia care se tulburase din cale afară. A venit, şi-a cerut scuze, tu l-ai gonit…

— Tosia dădu semeţ din cap, confirmând că un asemenea fapt avusese loc. – … Te lasă în pace, tot nemulţumită eşti! Ce vrei de la el în definitiv?

— Eu de unde să ştiu? Nu trebuia să facă rămăşag I

— Acum a trecut…

— Nu, n-a trecut! se încăpăţână Tosia. Nu-l iert până la moarte. Ce sunt eu pentru el?… Un taburet?

Tosia împinse cu piciorul taburetul lui Xan Xanâci.

— Eh, tu Kisliţa, Kisliţa! oftă Vera cu tandreţe. Te-ai încurcat bine de tot.

— Ce-i drept e drept, m-am încurcat un pic… – mărturisi Tosia, arătându-şi, după obicei, vârful degetului; apoi trecu la bilanţul lungii lor discuţii.

— Deci, ne-am înţeles.

— În ce privinţă? nu se dumiri Vera.

— Bună ziua! făcu Tosia uluită. De un ceas fac agitaţie… Să nu-l ierţi pe ticălosul ăla al tău!

— Şi eu, care nici nu observasem! zise Vera ironic.

— Scoate-ţi-l din cap, aşa cum mi l-am scos eu pe Iliuha!… Şi dacă mai vine o scrisoare, facem aşa: tu n-o citeşti, dar eu, treacă de la mine, eu o citesc şi ţi-o povestesc cu cuvintele mele. Trebuie să ştim totuşi ce scrie el acolo. Numai în sobă şi iar în sobă, nici aşa nu merge: orice om, la noi… cum să zic… are dreptul la corespondenţă! spuse Tosia cu convingere, comentând în felul ei un articol din Constituţie. Deci, ne-am înţeles. Da?

Tosia îi întinse mâna cu palma în sus. Vera vru s-o mângâie pe fata asta nostimă şi convinsă din faşă că, în colectiv, poţi înfrunta orice durere. Dar îi era frică să n-o jignească pe îndrumătoarea ei severă şi-i strânse numai mâna, cu seriozitate şi chiar cu solemnitate, aşa cum se şi cade la încheierea unui pact defensiv-ofensiv.

— Acuma, pentru noi, sunt liniştită… Ei, ticăloşilor, păzea! provocă Tosia la luptă pe duşmani şi-şi vârî capul sub mâna Verei.

Îmbrăţişate, ele stăteau pe pat şi se clătinau în tactul muzicii de afară. Se vedea prin geam cum se rup, tot mai des, picături din ţurţurii aprinşi de soare.

Căutând să n-o urnească pe Tosia, Vera se întoarse încet şi privi pe după umăr în sobă. Lemnele arseseră, iar cenuşa scrisorii se risipise.

VECHEA PIRTIE

În aceeaşi duminică, luându-şi schiurile, Dementiev – porni în zori către un îndepărtat masiv păduros, unde tocmai avea să se mute nu peste multă vreme exploatarea.

Masivul, încă neînceput, era acoperit de pini seculari

foarte deşi. Stăteau drepţi, subţiri, unul şi unul, nici măcar bănuind că le sunt numărate zilele. Dementţiev fu surprins că, pe de o parte, admiră pinii vii, iar pe de altă parte, îi şi vede stivuiţi în depozitul de jos. Una nu împiedică pe alta. „Perceperea inginerească a naturii. Îşi spuse el, schiţă un proiect provizoriu de instalare a rampei de încărcat lemnul şi porni înapoi, spre aşezare.

Era prea devreme şi, la drept vorbind, Dementţiev n-avea chef să se întoarcă acasă, în bârlogul său de burlac. Camera o lăsa în dezordine mai mult decât înainte, poate că în ciuda Anfisei care făcuse o dată ordine acolo fără niciun rost. Într-un astfel de bârlog poţi numai să dormi, să scrii rapoarte pentru şefii sus-puşi şi poate să bei votcă. Dementţiev n-avea chef de nimic din toate astea acum, şi să stai aşa, pur şi simplu, în cameră, dându-ţi aere că trăieşti cum trebuie, cu nimic mai prost ca alţii, de aşa ceva i se urâse de mult.

Porni fără ţintă prin pădure, unde vedea cu ochii. Schiurile îl duseră la râu, ceva mai sus de aşezare.

Dementţiev trecu râul îngheţat. Pe malul celălalt, pasul lui deveni mai apăsat, iar pârtia mai lină. Se pare că Dementţiev începuse să-şi dea seama încotro se îndreaptă, cu toate că nu şi-o mărturisea. Străbătând lăstărişul, el o luă tot mai la stânga şi la stânga, până ce nimeri locul de unde, cum îi povestise Anfisa odată, aduc gospodinele ciuperci cu găleţile.

Îl atrăgeau locurile în care fusese fericit cândva. Îşi aminti din cărţile citite pe când era student că numai oamenilor vârstnici le place să-şi arunce câte o privire în trecutul vieţii. „Prin urmare îmbătrânesc…”, gândi el automat.

Pe aici pe undeva a trecut el atunci, cu Anfisa… Dementţiev se uită cu atenţie şi dibui sub picioarele lui vechea pârtie, abia vizibilă sub un strat gros de zăpadă, îi păru chiar că recunoaşte urma Anfisei, lăsată în prima lor plimbare cu schiurile şi păstrată ca prin minune. În cele trei luni scurse de atunci căzuse foarte multă zăpadă, însă urma, ocrotită de marginea pădurii, a putut să se păstreze.

El mersese atunci pe panta descoperită, deci urma lui a dispărut; a Anfisei a rămas.

Se întâmplă doar minuni chiar şi în secolul nostru străpuns de cercetare în lung şi-n lat, nu? Rar, dar se întâmplă. La urma urmei, Dementţiev nu aştepta de la soartă o minune extraordinară, care să atingă bazele universului, ci doar una neînsemnată, de proporţii locale.

Înainta paralel cu pârtia înzăpezită, neavând curajul să treacă peste ea, parcă de frică să nu-şi calce în picioare fericirea trecută. Urma se ascundea adesea sub troiene de zăpadă şi rămânea mult ascunsă, dar ieşea de fiecare dată iarăşi la suprafaţă şi se contura clar sub pojghiţa tare de zăpadă – parcă lupta cu uitarea, căutând tot timpul să-i amintească ceva lui Dementţiev.

Ajuns la locul memorabil, unde Anfisa îi dezvăluise taina ecoului în trepte, Dementţiev strigă nu prea tare. Ecoul îi răspunse neîntârziat. Toate lunile acestea ecoul se odihnise aici în pace şi linişte, pitit în desişul pădurii. Dementţiev medită cu recunoştinţă: orice i s-ar întâmpla în viaţă, ecoul în trepte al Anfisei va fi mereu aici atâta timp cât se înalţă pădurea. Şi până la bătrâneţea-i încă nu prea apropiată, va putea veni încoace, va putea chema ecoul acesta bun. E plăcut să ştii că mai rămân pe lume lucruri tainice, nesupuse bârfei cea cu gura spartă sau altor necazuri cu care îşi strică oamenii viaţa.

O urmă proaspătă pe zăpadă întretăie pârtia veche, dar curând se întoarse la ea şi-i şerpui alături, repetându-i conştiincios toate curburile şi cotiturile. Dementţiev regretă adânc că nu învăţase să descifreze urmele, ca renumiţii exploratori din cărţile citite de Petka. Cine a trecut pe aici, şi când? El fu, nu se ştie de ce, convins că schiorul necunoscut trecuse chiar azi pe aici, nu cu mult înaintea lui. Dar nu se ştie nici de ce necunoscutul, ca şi Dementţiev, nu se hotărâse s-o ia pe pârtia veche, de ce evita să calce o urmă străină. Dementţiev avu presupunerea lui şi în această privinţă, însă o goni, neîndrăznind să creadă în astfel de coincidenţe.

Fără să bage de seamă, Dementţiev îşi iuţi mersul.

Luneca tot mai repede îşi mai repede, şi nu se miră prea tare când o zări din vârful colinei, înaintea lui, pe Anfisa, care luneca încet cu schiurile pe lângă marginea pădurii. Pare-se că şi ea simţea chemarea locurilor acestora prielnice odată amândurora.

O ajunse şi-şi continuară drumul împreună. Pârtia veche rămânea între ei ca o graniţă de netrecut. Era în ea şi amintirea fericirii, şi amintirea celor ce i-au despărţit.

Umblară mult timp în tăcere. Se auzea numai şuieratul schiurilor, zgomotul sec al beţelor mutate şi, câteodată, un fâşâit surd ca de vată, când pica dintre crengi omătul. Acesta se muiase şi, desprinzându-se din pini, nu se mai prăvălea ca altă dată, risipindu-şi în jur pulberea fină.

Dementţiev privea la Anfisa dintr-o parte, avid, cu ochii plini de dor. Nu era de loc aşa cum şi-o închipuise el în ultimele zile! Toate trăsăturile feţei îi rămăseseră neschimbate, dar trăsăturile acestea atât de cunoscute şi de dragi se îmbinau acuma într-un fel inedit, înfăţişând o Anfisă mai simplă şi mai gravă decât o ţinea minte Dementţiev. I se păru chiar mai puţin frumoasă, şi această ultimă descoperire îl bucură cel mai mult: încă din prima zi a cunoştinţei lor, atunci când Anfisa se dăduse drept actriţă, îl muncea gândul că el, cu aspectul lui obişnuit, n-ar fi o pereche bună pentru ea.

În timp ce o admira, Dementţiev nu putea uita nicio clipă ceea ce-i despărţea. Lucru curios însă, tot noroiul ăsta parcă n-o murdărea pe Anfisa, ci exista în afara ei. Toate cele îndrugate de Dârdâilă atunci n-aveau nicio legătură cu această Anfisă pe care Dementţiev o iubea, şi o iubea mai tare ca înainte, ci cu alta înhsa, necunoscuta lui şi de care n-avea nicio nevoie.

Nu ştia cum să explice toată încâlceala asta. Sau aşa se întâmplă cu toate femeile frumoase şi frumuseţea are totdeauna dreptate, chiar atunci când comite ceva nedemn murdărindu-se? Sau poate el o iubea atât de tare pe Anfisa, încât dragostea îi ascundea orice murdărie şi-l lăsa să vadă numai ceea ce voia el să vadă? Sau, în sfârşit, tot

ce-i despărţise era infinit mai mic decât i se păruse în prima clipă şi nu merita marea durere prin care trecuse?

Anfisa se ferea tot mai mult de privirea lui, lăsându-şi capul tot mai în jos. Dementiev înţelese deodată că o jigneşte cu felul acesta de a o cerceta şi cântări muţeşte. Cum de a putut să uite: ei îi vine doar mult mai greu decât lui!

— Zăpada e bună azi, nu-i aşa? scoase el primele vorbe ce-i trecură prin minte, şi singur se miră de tonul fără griji, deplasat, al vocii lui.

Anfisa se opri locului ca lovită şi înfipse beţele schiurilor în omătul din faţă.

— Mai zi şi cum e vremea, Vădim Petrovici, spuse ea amar.

Se opri şi Dementiev, înfigându-şi beţele alături de ale Anfisei. Erau, după cât se pare, pe aceeaşi colină din vârful căreia el o îndemnase, în timpul primei lor plimbări, să admire frumuseţea pădurii înzăpezite. Dementiev păşi hotărât către Anfisa, trecând cu schiurile peste urma veche, interzisă, şi luă în amândouă mâinile sale, cu gingăşie, m, m-a ei ascunsă într-o mănuşă pestriţă. Avea şi un fular de acelaşi fel asortat cu mănuşile: pesemne că Anfisa le alesese, toate acestea, mult înainte de neînţelegerea dintre ei, cu grijă şi dragoste. Acum, eleganţa asta anacronică, de care nu mai aveau nevoie nici ea, nici el, îi fu lui Dementiev surprinzător de dragă, îi păru oarecum neputincioasă şi aproape copilărească.

— Zilele trecute m-am gândit într-una la dumneata, Anfisa, îi spuse el şi-i strânse mâna mai tare, temându-se că n-o să-l asculte şi o să fugă. Te înjuram, te blestemam, de ce s-o ascund? Totul a fost atât de neaşteptat! Şi-apoi sunt şi eu om, cu gelozie şi alte prostii. Numai om… E dureros câteodată să te convingi de aşa ceva! Iartă-mă pentru toate gândurile mele josnice, pentru că te-am lăsat să pleci atunci cu atâta uşurinţă.

— Nu te învinuiesc de nimic…

— Anfisa se uita ţintă la mesteacănul cel mai apropiat, fără să-l vadă însă.

— De nimic! repetă ea ferm.

— Degeaba! izbucni Dementţiev într-un elan de autoflagelare. Eu sunt mai în vârstă şi eram pur şi simplu obligat să mă gândesc la noi amândoi… Şi nu să mă dedau geloziei stupide. Un Othello de exploatare forestieră!… Dacă e să judecăm cu cap, dumneata doar n-ai nicio vină faţă de mine. Toate astea… – el îşi roti mâna prin aer, dar o retrase imediat, de frică să n-o jignească pe Anfisa cu gestul lui de dispreţ – toate astea s-au petrecut pe când dumneata habar n-aveai de existenţa mea. Nu-i aşa?

— Da… răspunse Anfisa, în glas cu o speranţă reanimată, şi pentru prima oară se uită deschis la Dementţiev.

De unde i se năzărise lui că Anfisa s-a urâţit? Toată frumuseţea ei era intactă, nimic nu-i lipsea, numai că s-a maturizat, a devenit o frumuseţe sobră, nu-ţi mai scotea ochii ca înainte; trecuse parcă în interiorul Anfisei, unde, dizolvându-se, o lumina cu o lumină nouă.

— Vezi! exclamă Dementţiev vioi, ca şi cum ar fi vrut, cu toate aceste demonstraţii logice şi complicate, nu să se convingă pe el, ci pe Anfisa. Eu trebuia, prost ce sunt, să viu mai demult încoace, şi nimic nu se mai întâmplă… Când colo mi-a trebuit învăţământ superior! se beşteli el singur cu ardoare.

— Eşti bun, zise Anfisa cu o voce surdă şi iar se întoarse cu privirea la mesteacănul ei salvator.

— Cum vrei, Anfisa, totuşi eu cred că nu există situaţii fără de ieşire. Şi noi, de asemenea, vom găsi o ieşire! Nu-i aşa, ce crezi?

— Nu te pripi, ca să nu regreţi pe urmă…

— Hai să întrebăm ecoul? propuse Dementţiev cu patimă. Pădurea nu minte!

— Nu trebuie, nu trebuie! îl opri Anfisa speriată.

Îşi smulse mâna şi se pregăti să coboare în vâlcea.

Stătu o clipă pe marginea coborâşului, îşi făcu un vânt puternic cu beţele şi lunecă în jos. Dementţiev îi luă locul şi o admiră. Ea zbura vertiginos pe panta abruptă, iar capătul fularului ei pestriţ tremura în vânt ca o chemare.

Dementţiev stătea cu spatele la soare. Umbrele lungi ale arborilor se întinseseră până departe, pe povârnişul dezgolit. Ahfisa trecu în zbor graniţa bine conturată dintre umbră şi lumină, pătrunzând în vâlcea. Vâlceaua, vidă, tristă, îi păru lui Dementţiev brusc inundată de soarele luminos de martie, căpătând un sens nou şi important: vegetase aici mii de ani în neştire, numai şi numai pentru a o primi acum pe Anfisa şi a i se întinde docil la picioare.

Dementţiev tresări deodată la gândul că Anfisa o să fugă înainte de-a-i fi putut el explica lucrul acela de căpătâi fără de care i-ar fi fost greu să trăiască mai departe. Singura soluţie i se dezvăluise chiar în clipa aceea, în timp ce-o admira pe Anfisa zburând pe povârniş, deşi el o cocea de mult în adâncul lui. Se aruncă pe urmele Anfisei şi o ajunse la capătul poienii, în preajma unei alte graniţe de umbre şi lumini.

— Anfisa, m-am gândit la toate! îi vorbi el gâfâind şi împingându-şi pălăria, cu un gest de hotărâre, pe ceafă. Să plecăm de aici, ca nimic să nu ne mai amintească… Să plecăm în Ural, ce zici? Cu cât mai departe, cu atât mai bine! O să ne căsătorim aici, ca să închidem gura tuturor bârfitorilor, şi o să plecăm soţ şi soţie. Într-un loc nou, nimeni nu va şti nimic. Iar eu, eu n-am să-ţi reproşez niciodată nimic. Îţi promit, Anfisa: nicio-dată!

Anfisa îşi tot sâcâia, automat, fularul de la gât. Voia, dar nu reuşea să creadă, că visurile ei tainice i se împlinesc. Dementţiev era prea mişcat ca s-o privească mult aşa de împăcată, scăpând în fine, treptat, de frigul care-o ferecase. El se aplecă, ridică un con de brad şi-l ascunse în buzunar.

— Petka face colecţie, o lămuri el.

În ochii Anfisei se ivi o frică neînţeleasă. Ea se apropie de Dementţiev, se lipi timid de el, cerându-i parcă s-o păzească de ea însăşi.

— Bunul meu băiat, ar trebui să te îndrăgosteşti de altă fată…

Anfisa închise ochii, îşi lipi obrazul de-al lui, dar se dădu repede înapoi tresărind, de parcă se înfrigurase

deodată sub soarele înalt şi strălucitor.

NADIA ŞI XAN XANÂCI PLĂNUIESC CUM SĂ-ŞI AŞEZE MOBILA

„V-an Xanâci cel prevăzător voia să întâmpine pe deplin-înarmat ziua, altminteri nu foarte apropiată, în care conducerea va începe să repartizeze mult râvnitul spaţiu locativ.

Într-o seară întunecoasă, el o convinse pe Nadia să treacă amândoi pe la casa neterminată, ca să-şi aleagă din timp o cameră potrivită.

— Tot e mai bine decât să bătătoreşti zăpada pe uliţă, argumenta Xan Xanâci cu spiritul lui practic.

Străbătură fără grabă tot şantierul. Prin întunericul adânc, lumina felinarului purtat se aprindea misterios în fereastra unei camere, apoi se stingea şi iar se aprindea în fereastra altei camere.

Dinspre Kamciatka se auzea încet armonica, din când în când râsul vreunei fete, şi vocea spartă, insistentă, de bas a unui băiat. Dinspre depozitul de jos, de lângă râu, veneau semnalele locomotivei neadormite, scrâşnetul tampoanelor, zgomotul buşteni lor şi glasurile tinere înviorate de muncă, ale celor ce încărcau vagoanele.

— Construiesc, construiesc, dar nu se vede capătul, se arătă nemulţumit Xan Xanâci. Dacă merge aşa, o să burlăcim până-n toamnă!

Lumina felinarului din mâna lui Xan Xanâci făcu ocolul coliviei pustii a camerei, smulgând întunericului faţa Nadiei care-l însoţea în patrularea nocturnă. Xan Xanâci măsura cu paşii camera, plină pe jos de mormane de gunoi acoperite cu un strat de zăpadă pătrunsă prin fereastra fără geam şi printr-o gaură mare din tavan.

— Paisprezece metri, şi fereastra spre sud. Bine ar fi dacă ni s-ar da nouă camera asta, Nadiuşa! Tare mă îmboldeşte la viaţa de familie o cameră ca asta.

— E mare… zise Nadia. N-o s-o dea la cei fără copii.

— Depinde cum socoţi! protestă Xan Xanâci. Azi fără copii, mâine cu… Nu-i aşa, Nadiuşa?

— Tot uitam să te întreb… Xan Xanâci, dumitale îţi

plac copiii?

— Ai altora nu prea, răspunse Xan Xanâci cinstit. Dar un băiat sau o fetiţă proprie mi-ar fi dragă… Sânge din sângele tău, Nadiuşa!

Din stradă se auzea vocea supărată a lui Dementţiev, care se apropia:

— Constructori sunt ăştia? într-o săptămână n-au reuşit să termine acoperişul!

Xan Xanâci stinse în grabă, ca prins asupra unei fapte rele, felinarul şi porni spre deschizătura uşii, trăgând-o pe Nadia după el. Dementţiev, împreună cu şeful şantierului, om în vârstă, se apropiară de casă şi se opriră la fereastra dinspre sud, care-i plăcuse lui Xan Xanâci.

— Îi jigniţi pe constructori… ripostă posac şeful şantierului.

Dementţiev izbucni:

— Ascultă, dumneata, jignitule! Dacă nu sfârşeşti casa asta până la 1 Mai, am să-ţi stric biografia!

— Biografia? se miră şeful şantierului. Am o biografie obişnuită de constructor: O sută de grame – prime şi o tonă – mustrări.

— De astă dată nu scapi cu o mustrare. Ori predai casa de 1 Mai, ori te… trimit la mama dracului! Şi am să-ţi dau o caracterizare, de n-ai să mai ai niciodată prilejul să construieşti ceva. Dacă n-o să mă ţină puterile, am să cer ajutorul raionului de partid!

— Chiar la 1 Mai? întrebă şeful şantierului, devenit serios. Vădim Petrovici, poate ne mai acorzi o săptămână? Vezi dumneata… încerca el să-şi justifice rugămintea, n-avem aici tradiţia construirii rapide.

— Nicio zi mai mult! Faceţi-vă altă tradiţie.

— Uşor de spus…

Dementţiev şi şeful şantierului plecară. Xan Xanâci reveni în mijlocul camerei, dădu cu vioiciune tinerească un picior mormanului de gunoi şi grăi înveselit:

— Ai auzit, Nadiuşa? Curând vom putea trăi amândoi împreună, ca toţi oamenii: Vădim Petrovici, deşi tânăr, nu-şi aruncă vorbele-n vânt.

— Mai lumină o dată, cu raza tremurândă, camera de jur-împrejur, şi adaose cu atâta siguranţă, de parcă ar fi avut în buzunar repartiţia pentru cei paisprezece metri mult visaţi: – Patul o să-l punem în colţul celălalt, iar dulapul aici. Aşa va fi mai mult loc în cameră… Să mergem, Nadiuşa, ar putea să ne mai vadă careva şi să se gândească la lucruri urâte. Ştii cum sunt oamenii!…

Xan Xanâci o ajută pe Nadia să sară prin fereastra fără geam şi ieşi după ea. Dar să se despartă cu una cu două de casa în care avea să-şi înceapă curând mult aşteptata lui viaţă de familie, Xan Xanâci pur şi simplu nu putea. El mai rămase lângă fereastră şi lumină iarăşi interiorul camerei cu felinarul.

— Masa, Nadiuşa, cel mai bine e s-o punem la geam: vara o să bem ceai şi între timp o să ne uităm pe stradă, ca la cinema!

— Poate s-o aşezăm la mijloc… propuse Nadia, molipsindu-se de siguranţa lui Xan Xanâci. Să nu rămână camera prea goală.

— Şi la mijloc e bine, se învoi bunul Xan Xanâci. Ne mai gândim noi, doar nu ne mutăm mâine…

Dinspre Kamciatka se auzi limpede vocea unui băiat:

— N-a dat pe-aici, Vădim Petrovici.

— Dementţiev, întristat parcă, îi ajunse pe Xan Xanâci şi pe Nadia.

— Bună seara, Nadia. N-ai văzut-o pe Anfisa?

— E probabil de serviciu.

— Nu-i acolo… Pe unde s-o fi ascunzând de mine? Iertaţi-mă.

Dementţiev plecă. Xan Xanâci privi dezaprobator în urma lui.

— De ce aleargă după Anfisa? O să-şi strice reputaţia.

— Nu e vorba de reputaţie! replică Nadia cu ciudă. O iubeşte…

— Dacă-i vorba de dragoste, atuncea… mormăi Xan Xanâci vinovat; aprinse iar felinarul, se uită prin geam şi dădu îngrijorat din cap: Tavanul e totuşi prea jos!

Nadia se apropie deodată de logodnicul ei, îi cuprinse

fierbinte şi neîndemânatec gâtul cu mâinile şi îl sărută.

— Lasă-l în plata domnului, tavanul, Xan Xanâci! De ce să aşteptăm atâta? Hai să ne căsătorim mai iute că, nu ştiu de ce, a început să-mi fie frică… Să mergem mâine chiar la starea civilă!… Ce spui, Xan Xanâci?

Ca de obicei în clipele lui de emoţie, Xan Xanâci bătu pasul pe loc.

— Ce viaţă de familie o să mai fie şi asta? Tu într-un cămin, eu într-altul… Mai răbdăm puţin, Nadiuşa, am avut de răbdat mai mult. Cât a rămas? Ai auzit doar şi tu ce a spus Vădim Petrovici.

— Vezi, Xan Xanâci, vezi…

ANFISA PLĂTEŞTE CU VÂRF ŞI ÎNDESAT

Cu o grabă febrilă, Anfisa îşi arunca rochiile în geamantanul deschis. Tosia, ghemuită pe patul ei, dormea senin în mijlocul unui maldăr de cărţi şi cu manualul de literatură aşezat drept paravan contra luminii becului. Anfisa atinse cu o mişcare greşită oglinda ei elegantă, care căzu jos de pe noptieră şi se sparse. Tosia se ridică în capul oaselor şi-şi frecă ochii.

— Fetelor, ce vis am avut!… Anfisa, ce-i cu tine? Ce faci?

— Dă-mi pace!

— Degeaba te muţi în altă cameră… Tot la noi e mai bine! încercă Tosia s-o convingă.

Anfisa scoase la repezeală faţa de pernă, o făcu ghem şi o azvârli în geamantan.

— Nu cumva pleci de tot?! se dumiri Tosia în sfârşit.

— Călcând moale, numai în ciorapi, ea se apropie de Anfisa şi-i atinse timid cotul.

— Nu pleca, m-auzi?

— Lasă-mă-n pace… îţi bagi nasul unde nu-ţi fierbe oala!

— Eu sunt pricina, da? întrebă Tosia închizându-şi ochii pe jumătate. Dacă îl iubeşti aşa de tare pe Ilia şi nu poţi trăi fără el, am să plec eu mai bine, vrei?

Anfisa se uită mirată la Tosia, ca pentru întâia oară.

— Nu te-aş fi crezut în stare de una ca asta… – simţi

deodată că invidiază tinereţea verde a Tosiei.

— Oh, că prostuţă mai eşti la vârsta ta! N-am nicio nevoie de Ilia al tău, stăpâneşte-l sănătoasă.

Tosia răsuflă uşurată. Cu un gest, Anfisa mătură de pe noptieră în geamantan toate dresurile şi-i întinse Tosiei o sticluţă.

— Poftim, e sticluţa care-ţi place, cea cu zgârietura!

Tosia primi supusă sticluţa şi şi-o duse la nas automat. Anfisa închise cu zgomot geamantanul şi îl încuie.

— Dar Vădim Petrovici? se înspăimântă Tosia. Dacă m-ar iubi cineva atâta, n-aş pleca nici în ruptul capului! Cum poţi să faci una ca asta?

— Eşti bună, Tosia! Şi el mă iubeşte, şi eu pe el, mai tare ca viaţa, şi totuşi…

Anfisa lovi cu piciorul în geamantan.

— De ce, Ajnfisa? Se spune că el, cum să zic, ţi-a iertat totul!

— Eh, Tosia!

Anfisa se lăsă fără vlagă pe patul ei răvăşit. Tosia se aşează alături.

— Peste dezmăţul meu a trecut el, însă eu i-am pregătit alt cadou, unul proaspăt…

— De ce spui asta? o dojeni Tosia. Nu pot să sufăr oamenii care se calomniază pe ei înşişi!

Anfisa dădu obosită din cap.

— Nimeni nu ştie, eşti prima fată căreia-i spun… Cu un cuvânt, mi s-a înfundat: n-am să mai pot avea copii niciodată. Chiar de-aş trăi o sută de ani, tot degeaba! Anul trecut mi-am făcut un raclaj la o babă doftoroaie şi totul părea în ordine, dar uite că acum…

Nu mai sunt, deci, femeie adevărată, ci numai aşa, un înveliş gol… Se potrivesc toate de minune, bine mai planifică cine planifică!

Tosia privea înţepenită la Anfisa.

— Ce? Te înspăimântă, nu?

— Anfisa zâmbi amar şi, după o tăcere, întrebă: – De ce oare ne dondăneam noi înainte?

Ea mângâie umărul Tosiei. Avea ceva foarte matur,

drăgăstos, aproape matern în atitudinea ei.

— Altfel spus, m-a înşelat viaţa, Tosia; se arăta simplă la început, şi acuma uite ce întorsătură… Iar eu, proasta, cugetam: şi dacă oamenii au inventat un basm frumos despre iubirea adevărată, ca să-şi acopere porcăriile? Acum văd: există, există iubire adevărată! Pentru unii e bucurie, pentru mine însă, chin… Ştiu, e ridicol şi împotriva ştiinţei, dar în ultimele zile mi se pare că prea mi-am bătut joc de dragoste, şi uite, m-a pândit şi s-a răzbunat pentru toate şicanele mele dinainte… Dacă mi-ar fi spus cineva mai demult că-l voi întâlni pe Vădim Petrovici, aş fi trăit cu totul altfel, l-aş fi aşteptat… Nu, nu mi-a spus nimeni!

— Şi dacă totuşi… cum să spun, fără copii? întrebă Tosia încet. Trăiesc doar unii oameni şi fără…

— Nu poţi să înţelegi, Tosia, eşti încă tânără… Aprins fiind, el o să vrea poate să ne căsătorim şi-aşa. Pe urmă însă, ştiu, are să regrete. Dinadins, parcă, adoră copiii, nu mai poate după ei. E şi ciudat: un om aşa de tânăr să ţină atâta la copii. La el asta se leagă de *urmaşi*, de problema urmaşilor în general. Totul e împotriva mea, până şi urmaşii!… Nu, se vede, aşa mi-e soarta. Asta mai lipseşte, să-i stric şi lui viaţa… De nu l-aş fi întâlnit mai bine-ar fi fost: trăiam mai departe cum am apucat, din inerţie. Dar îmi apare un crâmpei de dragoste adevărată, ca o momeală, şi e de ajuns ca să fiu pusă la punct imediat… „încotro, unde te bagi, tu, care eşti aşa şi pe dincolo?”…

Anfisa îşi aşează capul pe genunchii Tosid. Lacrimi înrăite şi mărunte îi lunecau pe obraji. Tosia ţinea într-o Mână sticluţa de colonie primită în dar şi cu cealaltă îi mângâia încetişor Anfisei părul frumos, N-avea ce-i spune ca s-o potolească. Tosia îşi aminti cum o ura până nu demult pe Anfisa şi-i era frică de ea; se miră cât de oarbă fusese. Anfisa îşi smulse capul din poala ei.

— Şi totul din cauza frumuseţii mele, blestemată să fie! Eram copil încă, alergam la şcoală şi bărbaţii mă acostau. Crede-mă, nu mă justific, dar şi ei… Acum toţi se spală pe mâini, numai eu răspund. Drept e asta?…

Un zgomot metalic care se apropia acoperi vocea Anfisei. Geamurile tresăriră şi tremurară mărunt, speriate. Pe stradă, prin faţa căminului, trecu uruind greu un tractor: calm, harnic, sigur pe dreptul său de a înăbuşi spovedania jalnică a Anfisei.

Anfisa se ridică, îşi şterse lacrimile cu pumnul şi-şi strânse mai tare basmaua.

— Te-am întristat... De fapt însă, totul e drept: greşelile trebuie plătite cu vârf şi îndesat. Pe asta se bazează lumea.

Îşi apucă geamantanul şi porni spre uşă. Se opri în prag.

— Ilia te iubeşte, crede-l. Pe mine nu m-a iubit niciodată aşa. Dacă ţi-e drag, nu-l chinui degeaba... Ei, Tosia, cu bine. Îţi doresc...

Anfisa împinse uşa cu geamantanul şi ieşi. Tosia aruncă sticluţa, sări într-un picior, îşi trase cizmuliţele de cauciuc şi alergă pe urma ei.

O seară urâtă de martie o întâmpină în pridvor. Anfisa apăru doar o clipă în lumina felinarului îndepărtat şi dispăru în întuneric. Tosia trecu pe lângă Xan Xanâci care se plimba cu Nadia prin faţa casei neterminate şi fugi spre administraţie.

Dădu buzna în birourile pustii, trecu pe lângă gemuleţul orb de la casierie, zbură la etaj, scuturâ clanţa uşii închise a cabinetului lui Dementiev, se rostogoli în jos pe scări, căzu, drăcui şi. Smuci uşa centralei telefonice. Fata cu cercei se plictisea lângă telefon.

— Unde e Vădim Petrovici?

— Acasă, probabil... Dar ce s-a întâmplat, un naufragiu?

— Mai rău! Anfisa... începu Tosia să explice, dar dădu nerăbdătoare din mână şi fugi.

Ajunse la casa lui Dementiev şi începu să bată fără milă în geamuri.

— Cine e? întrebă Dementiev, scoţând capul pe fereastră.

— Mai iute! De ce dormi? Anfisa...

Uşa se trânti. Dementţiev răsări în pridvor, îmbrăcându-şi haina din mers.

— Anfisa a fugit!

— Cum a fugit? făcu Dementţiev uluit.

— Ce mai stai? Prinde-o dacă ţii la ea!

Dementţiev se năpusti înspre răscrucea drumului, acolo unde toţi cei care vor să plece din aşezare aşteaptă maşini de ocazie.

Tosia abia se putea ţine după el.

— Adu-o înapoi, Vădim Petrovici… Dumneata doar eşti şef! Şi te iubeşte… Mai tare ca viaţa, chiar dânsa mi-a spus!

Tosia se opri gâfâind, îşi trase răsuflarea şi strigă în urma lui Dementţiev:

— Fără Anfisa să nu te întorci! Cu forţa… cum să zic, aplică forţa! Forţa, m-auzi?!

Anfisa nu mai era la încrucişarea drumului. Vântul jilav de martie legăna arborii şi şuiera pe drum ca într-un horn. Scrutând cu nerăbdare întunericul nopţii, Dementţiev aşteptă vreo jumătate de oră. Dinspre calea ferată veneau maşini una după alta, dar înspre gară niciuna. În cele din urmă, apăru un camion. Dementţiev ridică mâna, camionul însă trecu fără să oprească, împroşcându-l pe Dementţiev cu zăpadă umedă; platforma goală şi hodorogită uruia.

Era ceva atât de neaşteptat şi absurd, încât lui Dementţiev nu-i veni să-şi creadă ochilor. Atitudinii şoferului nu i se putea găsi nicio justificare, iar cruzimea gratuită avea întotdeauna un efect deprimant asupra lui Dementţiev: îl jignea ca om. Pornit cum era, i se păru că toată viaţa noastră e stricată cumva, datorită unei greşeli esenţiale de calcul. Mai blând nu putea să judece Dementţiev într-un astfel de moment.

El nu se mai mulţumi acum să spere într-un noroc orb. Se întoarse alergând în aşezare şi-l scuală din pat pe responsabilul garajului, căruia-i trebui câtva timp să înţeleagă pentru ce are nevoie inginerul, în toiul nopţii, de maşina mică.

— E o chestie personală, personală! insista

Dementţiev. Plătesc eu benzina!

Porni în goana mare spre gară cu maşinuţa uzată. Era bine totuşi că îi plăcuseră, fiind student, mjaşinile şi că învăţase să şofeze. După toate necazurile de astăzi, era primul succes şi Dementţiev văzu în el un semn bun.

Tot drumul până la gară, Dementţiev ceru sorţii numai un lucru: să nu plece Anfisa înainte de a o vedea el. Era sigur că, după o întâlnire, Anfisa n-ar mai putea pleca. Ar fi de ajuns să se uite unul la altul, pentru ca Anfisa să-şi dea seama pe loc câtă nevoie are el de ea şi, tot pe loc, să dispară de la sine cauza aceea de neînţeles care o făcuse să fugă din aşezare.

Cum îl şi prevenise de altfel şeful garajului, pe drum i se dezumflă cauciucul din partea dreaptă la spate şi Dementţiev trebui să schimbe camera. Pe urmă, Dementţiev se înfundă într-un nămete de zăpadă, ca să ocolească vagonul grupului electrogen mobil, părăsit de cineva în mijlocul drumului. Şi, în sfârşit, la periferia oraşului, îl ţinu mult în loc bariera coborâtă a căii ferate.

Pe o linie secundară gâfâia şi fumega o locomotivă făcând manevre, la uşa cantonului scheuna un căţeluş, iar dincolo de barieră, într-o căsuţă pipernicită cu o firmă mare, cânta cât îl ţinea gura, fără să-i pese, un aparat de radio. Acum, după mersul turbat de mai nainte, după zguduirile maşinii, Dementţiev avea sentimentul că, la o cotitură bruscă, fusese aruncat afară din viaţă: dorinţa nerăbdătoare de a o ajunge pe Anfisa fugea înainte, câtă vreme el, împreună cu maşina, zăcea azvârlit undeva pe o insulă ciudată, unde timpul se oprise pentru totdeauna.

Dincolo de bariera dungată, străluceau umede şinele de cale ferată. În comparaţie cu calea ferată îngustă din pădure, care-i devenise familiară lui Dementţiev, astălaltă îi păru ireal de largă. Dementţiev aştepta să se ridice odată bariera, când inginerul, trezit în el pe neaşteptate îşi fără niciun rost, îi aminti că linia, noastră de cale ferată este mai largă cu optzeci şi nouă de milimetri decât cea din Europa occidentală. El se indignă că în asemenea momente îi trec prin minte fel de fel de prostii, cărora însă

n-avu ce le face. În piaţeta gării, Dementţiev sări din maşina stropită toată cu zăpadă murdară, dădu buzna în sala de aşteptare şi se pomeni faţă-n faţă cu Anfisa, care tocmai se întorcea de la casă cu un bilet în mână.

— Anfisa! strigă el apucând-o de mână.

Avea mănuşile pestriţe, aceleaşi care îi rămăseseră dragi de la ultima lor plimbare cu schiurile. Şi acelaşi fular. Dementţiev crezu deodată că totul va fi bine.

— Ce s-a întâmplat? întrebă el încet. Eram înţeleşi doar…

Se opriseră în drumul tuturor şi erau îmbrânciţi de pasagerii care se foiau de colo-colo şi care, uitându-se la ei, ascultau ce spunea Dementţiev. Bărbaţii se holbau ca de obicei la Anfisa, iar femeile tinere dimpotrivă, evitau stăruitor să privească în direcţia ei; păreau că nici nu-i bănuiesc existenţa, atâta doar că, nu se ştie de ce, aveau un aer jignit şi aşa de acru, un aer suferind, cum îl au femeile când le strâng fără milă pantofii.

Pentru prima oară, Dementţiev nu se bucură de frumuseţea Anfisei, care i se păru în împrejurarea asta o cruce grea, de dus toată viaţa nu numai de către Anfisa, ci şi de cel ce-ar iubi-o. Se surprinse dorind-o pe Anfisa mai puţin frumoasă, ca să poată apărea cu ea liniştit în locurile cele mai animate.

La vreo trei paşi de locul unde stăteau, se instală hotărât un lungan oarecare, cu haina pe el mototolită, şi începu să se uite ţintă la Anfisa. Dementţiev îi aruncă o privire plină de ură şi-şi schimbă poziţia, ferind-o pe Anfisa de privirea libidinoasă.

— Mai mult calm, Vădim Petrovici, zise Anfisa şi porni să iasă pe peron.

Dementţiev îi luă din mers geamantanul. Câţiva pasageri alergară după ei, crezând c-a venit trenul şi-a început urcarea. Anfisa se opri lângă chioşcul de băuturi.

Lunganul în haină mototolită se apropie iar de ei, atras parcă de un magnet. Dementţiev se îndreptă spre el cu pumnii strânşi, drept care lunganul se distanţă precaut târşindu-şi picioarele şi lăsându-şi privirea în urmă.

— Da mai dă-l încolo pe tâmpitul ăsta! zise Anfisa obosită.

Dementţiev se ruşină de atitudinea lui de băieţandru şi nu-l mai băgă în seamă pe lungan. Se uită îngrijorat la Anfisa, nemairecunoscând-o. Parcă nu se prea bucura văzându-l! Avea ceva nou, necunoscut, aproape duşmănos. Parcă se despărţise de el pentru totdeauna, iar el o silea să se mai întoarcă o dată, deşi bun rămas îşi luaseră definitiv.

— Totuşi, ce s-a întâmplat? Nu înţeleg nimic., Te-am jignit poate cu ceva?

Anfisa negă dând din cap şi evită privirea lui Dementţiev.

— Ne înţelesesem doar: ne căsătorim şi plecăm amândoi în altă parte. Nu există situaţie…

— Nu se poate, Vădim Petrovici. Există, se pare, şi situaţii fără nicio ieşire.

— De ce, de ce?

— Eşti prea bun pentru mine, trebuie să-mi cunosc lungul nasului.

— Vorbeşti prostii, prostii! se revoltă Dementţiev. Te iubesc şi n-am să te las nimănui!

— Iar eu… nu te iubesc, replică Anfisa încet, dar ferm, pentru a sfârşi cât mai iute această discuţie inutilă, care nu mai putea schimba nimic în viaţa ei.

— Cuum? făcu Dementţiev trăsnit.

Toate argumentele pe care şi le pregătise Dementţiev pe drum şi care urmau să-i dovedească Anfisei, în mod convingător, cu o logică de nezdruncinat, că ea nu trebuie, nu poate, nu are dreptul să-l părăsească, îi zburară într-o clipă din cap.

— Uite aşa: nu te iubesc şi gata… Crezi că dacă eşti inginer şi… ai diplomă de merit, trebuie să ţi se arunce de gât toată lumea?

— Ce are a face aici diploma? Ce prostii îndrugi, Anfisa? Nu te recunosc, mi se părea că şi dumneata…

— Ah, ţi se părea! ripostă Anfisa batjocoritor, intrând cu uşurinţă în rolul ei obişnuit de femeie frumoasă, cuceritoare de inimi, aşa cum era până a-l cunoaşte pe

Dementţiev. Eu… am glumit! Sunt în general o femeie uşuratică. Ştii bine!

Dementţiev se uita ţintă la ea: nu cunoscuse încă o astfel de Anfisă.

— Nu cred, dumneata îmi ascunzi ceva… De ce-ţi fereşti ochii?

— Ochii? Poftim, iată-i! răspunse Anfisa, blestemându-şi soarta, care o silea nu numai să fugă de dragostea ei, ci s-o şi pângărească la despărţire.

În dezacord cu vioiciunea vorbelor ei, îşi înălţă anevoie capul, se uită la Dementţiev cu nişte ochi seci. Afundaţi sub frunte, şi-i şi zâmbi în faţă, ca totul să fie mai dureros. Complet aiurit Dementţiev se agăţă de un ultim argument:

— Păi cum aşa? Tosia-mi spunea că mă iubeşti…

Anfisa pufni:

— Ce autoritate! Tosia nu pricepe o iotă din chestiile astea. Ai putea… să-l mai întrebi şi pe Petka al dumitale…

Trenul de lung parcurs intră fâsâind în gară. Clopoţelul gării se auzi încetişor. Prin fereastra vagonului de dormit, un pasager buimac de somn, în pijama dungată, îşi scoase capul, căscă cu poftă şi întrebă cu curiozitatea gratuită a călătorului:

— Ce gară e?

Anfisa şi Dementţiev nu-l auziră. Înaintau tăcuţi pe peron. Împrejurul lor, fără a-i atinge, se desfăşura viaţa ca de obicei zgomotoasă a gării. Hamalii se agitau, spre capătul trenului alergară nişte schiori zdraveni, bine dispuşi, cu căciuliţe de copii, personalul trenului căra găleţi de apă fiartă, cei ce plecau îşi luau rămas bun de la rude şi cunoscuţi, către bufet alergau în trap pasageri iuţi de picior, cu sticle goale în mână.

Un zdrahon de muiere, greoaie, înfofolită până-ntratâta că niciun ger de şaizeci de grade n-ar fi putut s-o pătrundă, se aşezase ca o cloşcă deasupra coşului ei de seminţe şi urla cât o ţinea gura, acoperind hărmălaia întregii gări:

— Cine ia seminţe? De bostan, dulci! Seminţe de

Poltava! Două ruble paharul! Singură le-aş mânca toate, dar n-am dinţi niciunul! Cine ia seminţe?…

Dementţiev şi Anfisa se apropiară de vagon. Clopotul bătu de două ori. Anfisa îşi luă geamantanul şi spuse aproape vesel:

— Ei, Vădim Petrovici…

— Anfisa! strigă Dementţiev disperat, nemaiîndoindu-se în cele din urmă că ea pleacă.

Anfisa se sperie şi ea de hotărârea ei. O clipă dori s-o reţină Dementţiev cu forţa, să-i impună voinţa lui, să n-o lase să plece. Dar îşi învinse pe dată ispita şi înmână repede însoţitoarei vagonului biletul.

— Ai să mai fi fericit, şopti Anfisa grăbită. Fericirea mea… am pierdut-o… Nu-ţi mai aminti de mine, Vădim Petrovici…

Ea se uită pentru ultima oară la Dementţiev, ca să-l ţină minte toată viaţa, şi simţi că fără voia ei se trădează privindu-l aşa. Dementţiev făcu un pas către ea cu speranţa reînnoită. Anfisa se întoarse cu efort spre uşa vagonului.

Pe scară se ivi, aplecându-se, un marinar elegant.

— Poftiţi la noi în compartiment, banca de jos e liberă! o invită el cu vioiciune, uitându-se fără nicio sfială la Anfisa. Îmi permiteţi, geamantănaşul!…

Şi marinarul întinse mâna după geamantan.

Anfisa trase înspre ea geamantanul şi, urcând, izbucni cu o ură cumplită:

— Îţi arăt eu îndată cum am să poftesc, aşteaptă numai!

Marinarul se dădu repede înapoi, eliberându-i calea.

Trenul se urni. Dementţiev păşea din ce în ce mai iute alături cu vagonul Anfisei.

— Să-mi scrii!… Adresa!… Am să vin!…

Trenul prinse viteză. Dementţiev alergă şi el, ca să nu rămână în urmă. Locomotiva se opinti mai tare şi pe Dementţiev îl întrecură unul după altul vagoanele, cu roţile lor zăngănind fără grijă. Indiferente la durerea lui, însoţitoarele stăteau pe scări apărând liniştea pasagerilor.

— Adresa, Anfisaa!…

Zgomotul roţilor se îndepărtă. Felinarul ultimului vagon licări pentru ultima oară şi se precipită oblic în întunericul nopţii.

Dementiev porni înapoi spre gară. Vânzătoarea de seminţe tot striga şi iar striga:

— Seminţe! Seminţe de Poltava! De bostan, bogate în calorii! Două pahare la trei ruble… Luaţi cât mai este! Cine cumpără se bucură, cine mă ocoleşte se perpeleşte!

TOSIEI I SE OFERĂ UN CEAS ÎN DAR

Tosia stătea la masă, aplecată peste manualul de geografie, şi-şi ţinea cu ambele mâini capetele basmalei de pe creştet. Vera, întinsă pe pat, citea. Katia broda o pungă de tutun dragului ei Saşka şi privea curioasă la Tosia care şedea tăcută şi potolită.

— Scoate basmaua, o sfătui ea cu bunătate. E cald!

— Mă doare capul…

— Pe unde o fi acum Anfisa noastră? gândi Katia cu glas tare.

Tosia se uită înspre colţul rămas orfan al Anfisei. Salteaua goală se întindea pe pat ca un reproş mut; în noptiera fără stăpân, larg deschisă, se zărea un puf vechi, un borcan cu dulceaţă de răchiţele început şi un flaconaş gol de colonie răsturnat; tot ce rămăsese de la Anfisa.

Literele îi jucară Tosiei în faţa ochilor. Ea desfăcu harta de la sfârşitul manualului şi se aplecă asupra Oceanului Pacific, care se întindea albastru, calm, şi habar n-avea de Anfisa, de Tosia şi de toate necazurile lor.

De pe coridor răzbătu zgomotul unei găleţi răsturnate. Cineva bătu timid la uşă. Katia, leneşă, se uită întrebător la Tosia, aşteptând ca după vechiul obicei al acesteia, să răspundă ea prima la bătaia în uşă. Tosia însă tăcea gravă, cufundată în albastrul Oceanului Pacific, şi Katia strigă nemulţumită:

— Bate mai cu viaţă! Ori n-ai mâncat azi?

Intră Ilia, îmbrăcat de sărbătoare şi la fel de serios ca în seara aceea când o invitase pe Tosia la cinema. Numai căciula era alta, una mai simplă, iar el, în totul, era ceva mai puţin încrezut.

Tosia îşi strânse mai tare basmaua pe cap şi îşi duse palmele la urechi pentru a nu fi stingherită de persoane străine cu discuţii lipsite de conţinut. Ea nu-şi lua ochii de pe hartă, nevrând să lase niciun moment Oceanul Pacific nesupravegheat.

— Fetelor, zise Ilia cu încordare, ce-ar fi să faceţi o plimbare, trebuie să vorbesc cu Tosia.

— Na-ţi-o bună! bombăni Katia şi se uită ţintă la Tosia, aşteptând de la ea un semn: să plece sau să rămână.

Tosia desfăcu puţin degetele pe urechi, aplecându-se. Şi mai tare asupra hărţii. Luându-şi cartea, Vera ieşi pe coridor, Katia mai zăbovi în prag şi anunţă răspicat:

— Tosia, noi o să fim pe-aici prin apropiere. În caz de Ilia îi aruncă o privire nerăbdătoare – şi parcă o suflă vântul.

Tosia îşi vârî nasul în hartă şi începu să-şi plimbe un deget peste ea, punând bazele unor noi itinerarii oceanice. Ilia se apropie de masă, stătu puţin, privind la basmaua din creştetul Tosiei, apoi trase încetişor spre el cartea de geografie. Tosia o apucă de celălalt capăt şi nu-i dete drumul.

— Ai s-o rupi… şopti ea scrutând insuliţele Oceaniei.

Ilia trase mai tare şi Tosia, din grijă pentru integritatea inventarului ei şcolar, cedă totuşi. Lipsită acum de ocupaţia ei salvatoare, ea ridică încet ochii. Fără să mai piardă timp, Ilia îşi băgă mâna în buzunar, se fâstâci şi o rugă:

— Închide ochii!

— Asta mai lipsea!

— Închide-i, nu te teme.

— Nimeni aici nu se teme de tine…

Tosia, intrigată, închise pe jumătate ochii; pentru orice eventualitate însă, ea îşi aşeză cotul în chip de ofensiv, după sfatul mult încercatei Anfisa. Ilia scoase repede din buzunar o cutiuţă mică şi, din ea, un cesuleţ mititel pe care îl aşternu pe Noua Zeelandă. Tosia deschise ochii.

— Oh! Al cui e, aşa de mititel?

— Al tău… Ca să pregăteşti masa la timp… bâigui Ilia stânjenit, lăsându-se ba pe un picior, ba pe altul.

Nici nu bănuia el înainte cât e de complicat să dăruieşti un ceas fetei la care ţii.

Tosia admira cesuleţul cel frumos. Avea o sticlă groasă, care mărea: visul i se realizase! Ea apropie cesuleţul de ureche şi ascultă. Toată intransigenţa dispăru ca prin farmec. O bucurie naivă de fetiţă o inundă pe Tosia şi se revărsă prin ochii ei asupra lui Ilia.

— Ticăie!

Ilia, înveselit, oftă uşurat şi-şi scoase ţigările din buzunar. Avea înfăţişarea omului ieşit cu greu din cea mai a dracului strâmtoare a vieţii şi ajuns în cele din urmă pe drumul drept care duce la fericire.

Cu naivitatea şi încrederea ei de altă dată, Tosia lăsă să-i cadă basmaua, descoperind astfel taina pe care o ascundea cu atâta grijă fetelor: ca să rivalizeze cu frumuseţea Anfisei, Tosia recursese la o coafură modernă şi nu mai semăna cu ea însăşi.

— Cum e? întrebă ea cu speranţă în glas.

Ilia se fâstâci, nefiind în stare să se obişnuiască dintr-odată cu înfăţişarea inedită a Tosiei. Tosia se lăudă:

— Am dat treizeci şi patru de ruble şi jumătate!

— După părerea mea… merge… zise Ilia cu nesiguranţă şi desenă cu degetul în aer un opt.

— Aşa şi gândeam, c-o să-ţi placă!

Tosia îşi puse cesuleţul pe mâna dreaptă şi se plimbă cu solemnitate prin cameră, desfătându-se cu coafura-i modernă şi cu primul cadou de preţ primit în viaţa ei. Cu îngăduinţă pentru Tosia cea necoaptă, Ilia zâmbi încurajator, iar Katia, care se uitase prin gaura cheii, pufni pe coridor.

— La mâna stângă se poartă, o dăscăli Ilia.

— Ştiam, dar am uitat… îşi justifică Tosia ignoranţa de neiertat şi începu să-şi desfacă cureluşa.

Katia tuşi în dreptul uşii, ca dintr-un butoi. Mâna Tosiei tresări speriată şi acoperi cesuleţul, vrând parcă să-l apere de primejdia ce se apropia.

Pentru a nu tulbura ocupaţia gravă a Tosiei, Ilia se dădu deoparte, se aşeză pe patul despuiat al Anfisei şi îşi aprinse o ţigară. Pe faţa Tosiei trecu o umbră.

— De ce te-ai aşezat acolo?

— Lasă, zise Ilia paşnic, şi-i făcu Tosiei cu ochiul, convins că dânsa glumeşte.

— Ridică-te! îi ordonă Tosia şi trânti cu zgomot uşiţa de la noptiera Anfisei, ca să nu mai vadă flaconaşul acela gol şi prăpădit.

Ilia se ridică încet. Tosia şi începuse să tragă violent de cureluşă, ca s-o desfacă mai iute.

— Tosia?! strigă Ilia disperat şi, preîntâmpinând ce-avea să urmeze, îşi ascunse mâna la spate.

— E prea… scump, încercă Tosia o şiretenie, întinzându-i lui Ilia ceasul.

— Păi pentru tine…

— Pentru tine, pentru mine… Nu-l iau şi basta! strigă Tosia, tăindu-şi orice retragere.

Era înfuriată acum nu atât pe Ilia, cât pe ea însăşi, pentru că apucase să se lege cu tot sufletul de cesuleţul cel frumos. „Oh, lacomă mai eşti! se admonestă ea în gând. Ţi se arată o jucărie şi eşti gata să ierţi totul”.

Inima începuse să i se tulbure, încerca o altă senzaţie, dar Tosia îşi învinse şi de astă dată firea inconştientă de femeie. Ridică mâna, vrând să azvârle ceasul pe masă, dar în ultimul moment i se făcu milă de lucrul acesta preţios şi nevinovat, aşa că îl aşeză cu grijă pe cartea deschisă de geografie.

— Nu-l iei deci? întrebă Ilia ameninţător.

Tosia dădu hotărâtă din cap şi, fără să se uite la ceas, ca să n-o încerce ispita în van, îl împinse spre Ilia cu carte cu tot.

— Pe Anfiska ai făcut-o să plece şi acuma îmi dai îl reoaie mie?

Ilia se posomorî.

— O să rămână toată viaţa între noi?… Şi-apoi nu eu sunt vinovatul…

— Toţi sunteţi nevinovaţi, dar aţi nenorocit un om.

Taci? Ia mai cară-te de aici, băiete!

Tosia întinse mâna către uşă, poftindu-l afară.

— Ah, aşa?!

Ilia apucă ceasul de pe masă, îl trânti la pământ şi-l lovi zdrobindu-l cu cizma ţintuită. Cu ochi fascinaţi, Tosia se uita la Ilia, fără a bănui că toată durerea lui se reflectă pe faţa ei ca într-o oglindă. Doborând scaunele, Ilia se năpusti la uşă, ieşi trântind-o după el şi pe coridor răsturnă iar găleata, cu zgomot.

Fetele, alarmate, dădură buzna în cameră. Tosia stătea pe jos şi aduna cioburile ceasului. Lacrimi nestăpânite îi curgeau pe obraji.

— Te-a lovit, spune? o descusu Vera.

— Cine te-a jumulit în halul ăsta? întrebă Katia uimită, după ce zări coafura stupidă a Tosiei.

— Treizeci şi patru şi jumătate… şopti Tosia.

— Se sculă de pe jos lăsând să-i scape printre degete rotiţele mărunte, bucăţelele de sticlă, apoi întrebă pierdută:

— Ce pot să fac, fetelor? L-am îndrăgit pe ticălosul ăsta!

Se propti de masă, îşi vârî capul de fetişcană sluţit de coafura modernă în albastrul indiferent al Oceanului Pacific şi se puse pe bocit.

XAN XANÂCI PRIMEŞTE LOCUINŢA.

TOSIA LA KAMCIATKA

În aşezare gospodărea aprilie. Troienele se micşorau – văzând cu ochii. Pe coline şi peste tot unde încălzea soarele mai tare, zăpada se topise. Cerul se însenină şi se înălţă, ca vara. Potecile, pierdute iarna printre troiene, acum, după ce zăpada fleşcăită din preajmă se topise pe jumătate şi se turtise, se ridicau ca nişte diguri murdare de pietriş.

În pridvorul casei noi, se agita tulburat Xan Xanâci, punând un lacăt uşii de la intrare. Avea ceva solemn, fericit şi întrucâtva vinovat, parcă se ruşina de marea

fericire ce dăduse în sfârşit peste el.

În jurul lui Xan Xanâci trebăluiau echipele de muncă voluntară. Vreo treizeci de tăietori de pădure ieşiseră în ziua lor de odihnă la muncă, pentru a desăvârşi odată construcţia întârziată a chinuitei case în care aveau să primească o cameră Xan Xanâci şi Nadia. Ei puneau podelele, montau uşile, puneau geamurile, trăgeau cablul electric de la stâlpul învecinat... Pe şantier se desfăşura o muncă unită, zgomotoasă, oarecum festivă şi puţin cam anapoda, cum se întâmplă când se apucă de treabă mai mulţi oameni decât trebuie şi nu toţi ştiu ce au de făcut. Şeful construcţiei, răguşit, se zbuciuma peste tot şantierul, încercând zadarnic să facă ordine.

Peste toată hărmălaia asta de voci, dând tonul parcă, se auzeau de sus, de pe casă, loviturile ritmice, rare, ale ciocanului: bum... bum... bum...

Era Ilia care, amărât şi înstrăinat, se trudea singur-singurel pe acoperiş, închizând ultima porţiune rămasă deschisă. Filea şi Lunganul îi aduceau scânduri.

Tosia avu parte şi aici de sarcini înrudite cu gătitul: încălzea apă într-un cazan, prepara într-o covată un amestec de lut, iar în clipele libere o ajuta pe Vera la sortarea cărămidei.

Katia şi Nadia cărau cărămizi pe o targă. Xan Xanâci întâlni privirea Nadiei şi-i arătă cu un aer semnificativ lacătul, acest simbol concret al apropiatei lor vieţi de familie. Nadia îi răspunse înclinându-şi grăbită capul, bucuroasă nu atât pentru ea, cât pentru logodnicul ei, care vedea în sfârşit cu ochii ziua cea mare.

Foarte multă lume se învârtea prin camera aleasă într-o seară de Xan Xanâci pentru el şi Nadia. Micul tractorist Semecikin împreună cu blinda lui logodnică puneau geamurile. Ciurkin înălţa soba asemeni unui sotoată legea, avându-l ajutor pe administrator, legase un sac drept şorţ. Pe ajutoare Ciurkinle din scurt şi, fluturând mistria, se răstea la administrator:

— Ce-mi tot dai cărămidă spartă? Aici trebuie să judeci, nu e ca la evidenţa noptierelor!

Katia pufni. Zărindu-l în stradă pe Dementţiev, Ciurkin îşi scoase capul prin ceireeveaua fără geam a ferestrei şi strigă după obicei:

— Să dăm zar, băieţi!

— Se uită cu coada ochiului la nesuferita de Katia şi adăugă: – … şi fete!

— Nu mai tot striga, îi reteză vorba Dementţiev, scos din sărite. Oamenii şi-aşa lucrează conştiincios.

— Mai bine să întreacă decât să n-ajungă, replică Ciurkin cu convingere…

Tosia adusese în găleată un amestec de lut şi se oprise lângă administrator. Ea se întreba de unde ştie Ciurkin ce cărămidă să pună şi unde, şi căuta să-i treacă meşterului un sfert de cărămidă caire-i plăcuse ei.

— Pe asta puneţi-o, se ruga – ea. Asta când o puneţi? Uitaţi-vă ce simpatică el însă consideraţii de ordin superior, inaccesibile Tosiei, îl făceau pe Ciurkin să dea cu răbdare mâna ei la o parte şi să ia alte cărămizi.

— Toate la rândul lor, decretă el ferm, simţindu-se la locul potrivit şi deleotându-se cu respectul pe care i-l nutreau azi toţi tăietorii şi de care de mult nu mai avusese parte în pădure. Mai gros trebuie făcut amestecul de lut, e – altceva decât ciorba ta de varză!

Tosia oftă jignită şi se îndreptă spre covata ci murdară.

Sus, în văirf, Ilia dădea într-una cu – ciocanul. Depunea atâta zel, ca pentru a bat-e absolut toate cuiele produse de industria fierului de la noi, încât Tosia avu o îndoială: dânsul să fie acela care îi jurase cândva dragoste, ori ea numai visase ceva asemănător în zilele îndepărtate şi fericite când, neştiind de rămăşag, mai credea în toate şi, pentru a-l visa pe Ilia, îşi întorcea noaptea perna pe toate părţile?

Şeful de şantier veni gâfâind la Dementţiev.

— Toate mulţumirile – noastre lui Vădim Petrovici, zise el cu glas răguşit şi strângând mâna inginerului.

— Ce zi-ci, terminaţi până la 1 Mai?

— Păi cine-a ştiut că o să răspundă atâta popor la

apelul făcut?! înainte vreme asemenea măsuri nu dădeau. Rod. Cresc oamenii puţin câte puţin. Forma comunistă a muncii… şi aşa mai departe!

— Văzu deodată nu ştiu ce neregulă într-un colţ depărtat al casei şi o luă din loc. – Unde – o duci? auzi? E uşa altei intrări… Cine-o mai fi născocit şi echipele astea de muncă voluntară?!…

După ce-şi încarcă targa cu cărămidă, Katia privi la vârful stâlpului de telegraf pe care se căţărase Saşka cu ghearele de instalator prinse la picioare. Trăgea lumina de la sitâlp la casa cea nouă.

— Vezi să nu cazi! îi strigă înfricoşată Katia.

Automat, se uită şi Tosia la Ilia. El terminase cu acoperişul şi acum bătea în cuie scândurile frontonului… Lucrează! Ce-i pasă lui că toporul pe care-l mânuieşte bate de-a dreptul în inima Tosiei, neliniştind-o şi făcând-o să se gândească tot timpul la dragostea ei cu ghinion.

Saşka îi făcu semn Katiei – cu mănuşa din vârful stâlpului şi strigă:

— Ia mai puţine cărămizi, de câte ori să-ţi sp-un? Tii nu te compara cu Nadia!

— Ce feudal! zise Katia cu tandreţe. Nici nu ne-am căsătorit încă, şi-mi şi dă porunci…

Tosia strânse cum trebuie în mâini un bulgăre mare de lut îngheţat şi încremeni în faţa covatei, uitându-se cu aşteptar-e la Ilia.

Ilia simţi privirea disperată a Tosiei. Îşi întrerupse nemulţumit lucrul, frânându-şi toporul cel zgomtos. Indiferent, cu privirea lunecându-i peste Tosia ca peste un loc gol, strigă cu o voce acră:

— Hei! Cine m-aude? Nu mai am cuie…

— Şi porni să – baită şi mai tare cu toporul.

La cuie-i era gândul… T-osi-a tr-înti bulgărele mare de lut în covată. O duru până la lacrimi că i se du-o fără rost cei mai frumoşi ani!

Viaţă se cheamă asta? De-ar îmbătrâni barem mai repede, să iasă la pensie. Tosia îi invidie pe pensionari: toată dragostea lor – e uscată de bătrâneţe: nici tu griji,

nici tu chinuri. Trăieşte şi bucură-te…

Xan Xanâci fixă lacătul, răsuci – în amândouă părţile cheia şi fu mulţumit. Aduse în camera lui un vraf de lemne uscate, pregătit dinainte, scoase din săculeţ un briceag de fabricaţie proprie, foarte trainic, şi se apucă să despice surcele pentru foc.

— Te cam pripeşti, Sanea! îl preveni Ciurkin.

— Dar şi cât am aşteptat!

— Xan Xanâci arătă soba.

— Alexei Procopâci, fii bun… Nu rămăm eu dator! Ştii şi dumneata, soba în viaţa de familie…

Negăsind cuvintele potrivite, el gesticulă cu surcelele strânse ghem. Xan Xanâci ştia să facă de toate, dar meşteşugul cel mai însemnat, al sobarului, îl ocolise.

Ciurkin se uită cu coada Ochiului la administrator, care era la doi paşi.

— Te biztii pe camera asta? Dar dacă n-o să ţi se dea?

— Ignat Vasilievici a făgăduit…

— Se făgăduieşte unuia, se dă altuia, interveni administratorul cu înţelepciune.

— Se poate? tresări speriat Xan Xanâci.

— Se întâmplă…

Ciurkin se scarpină la ceafă cu degetul cel mic, singurul rămas curat, şi-i lămuri naivului Xan Xanâci.

— Administraţie, ce vrei!…

Xan Xanâci îşi ascunse repede briceagul în săculeţ şi *se* strecură afară.

Dementiev îşi scosese paltonul şi mătura gunoiul din faţa casei.

Tot mestecând cu băţul în cazan, de parcă pregătea în ol ciorba de varză, Tosia vorbi încet către Vera:

— Îi duce dorul… în locul Anfisei, i-aş scrie. Măcar o carte poştală.

Peste zăpada bătătorită şi murdară, întretăiată de tot soiul de băltoace, întrecu o pată de soare izvorâtă din geamul pe care-l căra Saşka spre casă. Saşka era atât de grăbit, încât nici nu-şi scosese ghearele de instalator care-i sunau ca unui cavalerist pintenii.

Toporul lui Ilia tăcu subit. Deşi câtă vreme bătuse, pe Ilia nu-l băga nimeni în seamă în afară de Tosia, cum încetă să mai bată, toată lumea îşi ridică ochii la el. Ar fi fost într-adevăr păcat să nu se folosească şi Tosia de prilejul acesta binevenit, aşa că-şi înălţă şi ea capul, uitându-se conştiincios în sus.

— Trimiteţi cuie! porunci Ilia din pod.

— Cum poate să urle!… mârâi Tosia care, deşi nu uita că-l iubeşte pe Ilia, îi vedea şi toate lipsurile, nefiind de loc dispusă să-i ierte apucăturile boiereşti.

Saşka se opri locului, căti. Nd pe cineva care să-i ducă lui Ilia cuiele. Raza de soare pornită din geam jucă pe faţa supărată a Tosiei.

— Vera Ivanovna, du-i lada aceea lui Ilia! ordonă el. Tosia, ajută-i!

— Dar ce, el singur nu poate? I s-au uscat mâinile? se indignă Tosia, ferindu-şi cu mâna faţa de raza înfigăreaţă.

În timp ce ea mai lupta cu raza de lumină, Vera apucă un capăt al lăzii, o ridică şi se uită întrebător la Tosia care zăbovea. Ca să nu i se spetească prietena, Tosia se apropie de ladă şi-o apucă fără chef de capătul celălalt.

Pe o scară ce se cam clătina, târâră amândoi tă lada cu cuie în pod. Vera coborî imediat, Tosia se grăbi şi ea s-o urmeze, dar gaica de la scurta ei vătuită se agăţă de o sârmă groasă ce atârna de pe acoperiş. Tosia încremeni locului, crezând c-o ţine Ilia.

— Dă-mi drumul… zise ea încet, ce-ţi veni?

Încercă să facă un pas, dar gaica se încordă şi nu-i dete drumul.

— Dă-mi drumul, eu cu cine vorbesc? şuieră ea fără să-şi întoarcă ochii, pentru a nu-l vedea pe josnicul Ilia, care o atrăsese perfid în pod şi-şi bătea joc de ea.

Ea se mai smuci o dată, dar forţa necunoscută o ţinea de gaică şi nu-i permitea să se mişte de loc.

— Dă-mi drumul, ticălosule! strigă ea înveninată, apucă o bucată de lătunoaie şi se întoarse mânioasă să-i ardă una lui Ilia.

Ilia stătea cu spatele la ea şi îşi vedea de treabă,

fixând de stinghii nişte scânduri. Tosia aruncă decepţionată bucata de lătunoaie şi-şi desfăcu încet gaica de sârmă. Pe urmă se apropie de scară, gata s-o ajungă pe Vera, însă tocmai atunci Ilia termină eu fixarea scândurii şi, fără a-şi întoarce capul, întinse mâna cu palma desfăcută spre Tosia.

Tosia nu pricepu la început ce vrea şi se dădu îndărăt, dar se dumiri repede, ezită puţin, scoase un cui din ladă şi-l dădu lui Ilia: în folosul muncii, să se termine cât mai curând casa în care li se făgăduise, lui Xan Xanâci şi Nadiei, o cameră. Ilia bătu cuiul şi iar întoarse mâna; Tosia iar îi dădu un cui, se aşeză mai la largul ei şi îşi pregăti din timp cuiul următor. Nu era o nepricepută, ştia să muncească.

Pe deasupra şantierului plutiră din nou ciocăniturile ritmice, rare: bum… bum… bum…

Cu spatele la Tosia, Ilia lucra ca un automat: cu o lovitură înfigea cuiul, apoi întindea mâna în care Tosia-i punea. Alt cui, pe care atât bătea imediat. Nu se putea afla dacă Ilia ştie cine-i dă cuiele ori nu. Tosia se încruntă şi îşi muşcă jignită buza.

Ilia întinse mâna după cuiul care venea la rând şi, neprimindu-l, mişcă nerăbdător din degete.

— Ei, unde eşti?

— Ţi-ai găsit ajutor bun! Poftim, ţine! izbucni Tosia cu ură, apucă lada plină de cuie, se opinti, o ridică şi o azvârli înspre picioarele lui Ilia.

Lada nimeri cu toată greutatea ei tocmai pe vârful unei cizme. Ilia scoase un geamăt sărind într-un picior şi schimonosindu-se de durere.

O forţă atotputernică, necunoscută, o smulse pe Tosia de la locul ei şi o azvârli către Ilia. Uitându-se de jos în sus la faţa lui şi suferind ea însăşi mai mult decât el, dânsa îl întrebă vinovată şi căindu-se:

— Iliuşka, te doare tare?

Ilia încercă să zâmbească, dar se schimonosi iarăşi de durere.

— Nu-i nimic… Rezist!

Dinspre birourile administraţiei centrului venea în goană mare spre şantier, neluâind seama pe unde calcă, nemaiocolind primele băltoace de primăvară, fericitul Xan Xanâci.

— Ne-au dat-o, Nadiuşa, ne-au dat-o!... striga el fluturând o hârtiuţă îngristă. Chiar aceea, cu fereastra spre sud!...

Tăietorii îi înconjurară zgomotoşi pe Xan Xanâci şi pe Nadia.

— Xan Xanâci, eşti bun de cinste!

— Nu cumva să ne tragi chiulul cu udatul locuinţei!

— Băieţi! promise mişcat Xan Xanâci, zburlit de fericire. Toate vor fi, lăsaţi-ne numai să ne mutăm, cu Nadiuşa... O să sărbătorim şi nunta şi casa nouă!

— Amar I1 strigă Filea în prostie.

— Ei, asta e de prisos... se simţi jignit Xan Xanâci.

Deodată toţi îşi ridicară capetele. Peste şantier, peste întreaga aşezare, plutiră ciocăniturile vesele, pline de fericire ale toporului: bum, bum, bum!

Ecoul pădurii răspunse foarte de departe... Stăruitor şi docil, ca un căţeluş credincios: puf, puf, puf!

Vera zâmbi cu înţeles. Filea schimbă anumite priviri cu Lunganul şi amândoi dădură buzna eu scânduri spre pod.

Ciurkin potrivi sobei plita de tuci.

— Gata!

Administratorul făcu mândru ocolul primei sobe construite şi cu ajutorul mâinilor sale.

— Va da căldură oare?

— Cine ştie? răspunse Ciurkin prudent.

Uşa se deschise larg şi Xan Xanâci o introduse solemn pe Nadia în cameră. El îi arătă eu îngăduinţă administratorului foaia îngustă de hârtie, oare cuprindea în chip inexplicabil toate bucuriile viitoarei lui vieţi de familie.

— Se întâmplă, zise administratorul.

Ciurkin se scarpină cu degetul mic la ceafă şi, desfăcâindu-şi braţele, repetă cuvântul său preferat:

— Administraţia!…

Se spălară pe mâini şi plecară. Ciurkin îi mai făcu semn cu ochiul lui Xan Xanâci, amintindu-i promisiunea recentă.

— Iată că am ajuns să trăim şi ziua asta, Nadiuşa! zise Xan Xanâci.

1 Un obicei rusesc: ori de câte ori se strigă la o nuntă „Amar!”, tinerii căsătoriţi trebuie să se sărute.

Camera i se păru deodată mai mică decât acum trei săptămâni, când pe timp de noapte ţinusesfat cu Nadia în ce fel să-şi aranjeze mobila. Xan Xanâci, preocupat, mai măsură o dată camera cu paşii, convingându-se că toţi cei paisprezece metri de spaţiu locativ smulşi sorţii sunt intacţi şi aşteaptă cu răbdare să-i găzduiască pe Xan Xanâci şi pe Nadia.

Xan Xanâci se apucă să aprindă locul în sobă şi Nadia să spele pe jos. Un miros de lut încins inundă camera. Soba scoase pentru început un fum îngrozitor, acoperindu-se toată cu pete.

— Nu-i nimica! zise Xan Xanâci vioi. Fumul vetrei tale nu-ţi scoate ochii!

Îşi cercetă toate domeniile. Încercă mânerul de la uşă, le răsuci pe cele de la fereastră şi spuse:

— Toate piesele mici de metal o să le schimbăm, Nadiuşa!

Nadia nu-i recunoscu glasul şi se uită mirată la logodnicul ei. Ceva nou, necunoscut, Apăruse în atitudinea lui Xan Xanâci, ca şi cum ar fi crescut cu un cot, şi tot ce făcea era străbătut de o anume siguranţă, chiar orgoliu.

Mult aşteptata locuinţă proprie făcea într-adevăr minuni cu Xan Xanâci, scoţându-i la lumină trăsături ascunse atâta vreme. Nadia îşi spuse că nu-l cunoaşte chiar aşa de bine pe logodnicul ei.

El îşi lipi urechea de hornul sobei, apoi o chemă pe Nadia:

— Vino de ascultă!

Nadia veni cu cârpa în mână alături de Xan Xanâci. Cu umerii lipiţi, ei ascultau cum vibrează în horn aerul

cald.

— Dată naibii! zise Xan Xanâci fericit. Se vede că e o sobă pe cinste. La cămin, Nadiuşa, acolo e cu totul altă mâncare de peşte. Acolo soba avea o singură grijă: să dea căldură. Pe când aici ea creează o atmosferă plăcută. Deşi un obiect necuvântător, dar înţelege cerinţele vieţii de familie.

Nadia dădu din cap în semn de acord cu Xan Xanâci şi se întoarse să termine spălatul podelei.

Se însera. Saşka lovi talpa unui topor de talpa altuia, anunţând sfârşitul zilei de muncă voluntară. După ce toţi tăietorii de pădure părăsiseră şantierul şi zgomotul din jur se potolise, pe lângă fereastra camerei lui Xan Xanâci, aburită ca a oricărei case locuite, trecură Ilia şi Tosia.

Tosia păşea ceva mai înainte, iar Iha o urma respectuos ca un aghiotant.

— Tosia! o strigă el sfios, cu vocea neîndrăzneaţă a omului care nu e încă sigur până la capăt că i s-au încheiat toate nenorocirile.

— Taci! îi închise Tosia gura, dintr-un fel de superstiţie. Altfel te pomeneşti că iar ne certăm…

Ilia tăcu ascultător. Mergeau alături, uitându-se din când în când unul la altul ou coada ochiului. Conform vechiului ei obicei, Tosia păşea înaintea lui Ilia. Acesta îşi luă inima-n dinţi şi o apucă pe Tosia de braţ ca să-i încetinească mersul. Tosia se uită la el vinovată şi porni mai încet. Aveau acum amândoi acelaşi pas…

Soba se încălzi şi nu mai fumega. Xan Xanâci aduse un butuc de-afară şi se aşeză pe el în mijlocul camerei.

— Vino-ncoace, stai puţin cu mine, o strigă el pe Nadia. Speli mai târziu!

— Să sfârşesc cu podeaua şi vin… răspunse Nadia.

Se simţea, nu se ştie de ce, stânjenită, singură în tovărăşia lui Xan Xanâci; răsărise între ei ceva neexprimat încă.

— Ignat Vasilievici a fost pe loc de acord să ne dea camera asta, îşi aminti Xan Xanâci. Dânsul te respectă foarte mult, Nadiuşa!

— Şi pe tine… răspunse Nadia din colţul ei întunecat.

Ea voia să-l răsplătească pe Xan Xanâci pentru toate sentimentele lui bune măcar cu lucrul acesta mic.

— Mai mult pe tine, vorbi Xan Xanâci în apărarea adevărului. Şi băieţii sunt de ispravă, au pus umărul grămadă şi-au dat gata casa înainte de termen. N-aveam ţi n-aveam noroc, dar ia. Ta că în sfârşit nu ne-a mai ocolit nici pe noi…

Cineva bătu la uşă.

— Intră, e deschis! strigă Xan Xanâci ca un gospodar.

Uşa se dădu în lăituri şi apărură în prag micul tractorist Semecikin, împreună cu logodnica lui, o fată liniştită care lucra la maşina de tăiat traverse.

— Aici sunteţi? întrebă Semecikin cercetând cu invidie locuinţa lui Xan Xanâci şi a Nadiei.

— Aici… răspunse Xan Xanâci fericit şi plesni cu palma şoldul zvântat al sobei.

— Iar noi, alături…

Semecikin făcu un gest cu capul în direcţia locuinţei sale.

— Foarte bine! Suntem vecini prin urmare. Bine-aţi venit! zise Xan Xanâci ospitalier şi strânse solemn mâna micului tractorist.

Nadia terminase cu spălatul podelei, pe care acum o freca mult şi bine cu o cârpă uscată. Parcă se temea să rămână fără nicio treabă. Xan Xanâci se nelinişti:

— Gata, Nadiuşa… Trebuie să ine mutăm chiar azi, e mai sigur aşa! Cine ştie ce se mai întâmplă: poate administraţia să se răzgândească, sau să intre vreun băgăreţ cu de la sine putere şi poftim de-l mai dă afară pe urmă…

El umplu soba cu lemne, încuie camera şi vârî cheia în buzunarul cel mai ascuns şi mai sigur.

— Trag eu o fugă după patul pliant, iar tu între timp strânge lucrurile. Nu de obosi prea mult singură, că viu şi eu… Astă noapte dormim cum dormim, iar mâine mergem la ofiţerul stării civile.

Întinerit de fericire, Xan Xanâci se smulse locului şi

dispăru în amurgul siniliu de aprilie. Molipsită de nerăbdarea lui, Nadia porni şi ea grăbită pe uliţa pustie. Cu cât se apropia însă de cămin, cu atât i se micşora şi-i şovăia pasul, de parcă o împiedica un vânt puternic din faţă.

Ca să-şi scurteze drumul, Nadia o luă peste locul viran din spatele Kamciatkăi, când deodată se retrase şi se piti după lemne.

— Aurora boreală n-am reuşit s-o văd… se tânguia vocea Tosiei.

— Nu-i nimic, făgădui vocea lui Ilia, ai s-o vezi la anul!

Vântul legănă felinarul de la colţul străzii şi o pată tremurătoare de lumină alergă pe zăpada murdară de aprilie, căutând ceva printre mormanele pe jumătate topite şi turtite. Pata, curioasă, se căţăra şi pe zidul orb al căminului, lunecă peste grinzile vechi, înnegrite, apoi, pentru o clipă, decupă orud din întuneric pe Ilia şi pe Tosia, care, lipiţi unul de altul, şedeau pe prispa cu pricina. Tosia închise ochii pe jumătate din cauza luminii prea tari, făcându-se urâtă de tot, şi-i păru Nadiei o impostoare, care se substituise altcuiva. Ilia şedea cuminte alături şi admira cu atâta devotament faţa încreţită a Tosiei, de parcă ar fi avut înainte-i cine ştie ce frumuseţe.

Pata de lumină alergă mai departe, aşa că întunericul ascunse de ochii Nadiei fericita pereche.

În această zi, la poanta aşezării bătu primăvara. Geruleţul de seară încercă la început să se lupte cu vântul cald dinspre sud-vest, dar nu mai avu putere şi se retrase. De pe acoperişul căminului picau ultimii ţurţuri; aprilie submina fără odihnă mormanele de omăt, încât cine asculta atent putea auzi cum se turteşte zăpada, cu foşnete şi gemete bătrâneşti. Picăturile rare încă nu ştiau să se adune în şiroaie, ci se înfigeau ca gloanţele în zăpada găunoasă, fâşâind ca nişte şoricei iuţi unul în căutarea altuia.

Tosia prinse din zbor un ţurţure ud, muşcă o bucăţică şi i-l întinse lui Ilia.

— Încearcă, e dulce!

Ilia zdrobi ascultător gheaţa între dinţi.

— Stăm aici exact ca oamenii mari! zise Tosia râzând… A a

Se simţea acum bine ca niciodată, atât de bine încât vru într-un fel să-şi micşoreze bucuria puţin, ca să nu se lase prea mult orbită.

— Păi noi şi suntem oameni mari, zise Ilia întrucâtva jignit. Dacă vrei, mergem şi mâine să ne căsătorim… Nimeni n-o să aibă nimic împotrivă.

— Ce familie o să iasă: Iliuşka soţ, Tosia soţie… Să mori de râs!

— Prostuţă mai eşti… zise Ilia drăgăstos.

— Ce obicei mai e şi ăsta! Cum nu vă e ceva pe plac, îi daţi zor cu „prostuţo”. Şi mama-Vera, şi tu… Caută-ţi una deşteaptă!

— Eu numai aşa, din dragoste… Cu tine mă simt mereu ca la examen, şi greu o mai scot la capăt!

— Caută-ţi una cu care să-ţi vie mai uşor!

— Dar mie tocmai una ca tine-mi trebuie.

— Atunci rabdă-mă cum sunt! îl sfătui Tosia.

Ilia încercă s-o îmbrăţişeze, dar ea îi lunecă din braţe ca o şopârlă.

— Alta acum! Ce modă-i asta? Jos mâinile!

— Tosia!

— Stai cuminte şi admiră-mi frumuseţea!

Tosia pufni; triumfa deplin. Ilia mai încercă o dată s-o sărute.

— Oh, agresor ce eşti, Iliuşka! zise Tosia, scăpând din îmbrăţişarea lui.

— Dar aşa cel puţin e voie? întrebă Ilia cu mare nădejde în glas şi, ezitând, puse mâna pe umărul Tosiei.

Tosia gândi ce gândi şi încuviinţă generoasă:

— Aşa da, e voie…

Nadia asculta cu respiraţia tăiată şoaptele lor fierbinţi şi neastâmpărul lor jucăuş.

Un morman de zăpadă din apropiere se satură de apă şi picăturile, căzând pe pământul ud, clipociră. La început,

fiecare picătură îşi suna propriul ei clopoţel, neavând prezenţa de spirit să se contopească cu cea de-alături. Pe urmă, din miezul mormanului, răsună clar şi melodios o vinişoară de apă, iar din mormanul vecin îi răspunse alta. Fiecare ascultă o clipă glasul celeilalte, apoi tăcură amândouă şi, dintr-odată, de sub obrocul zăpezii, încărcându-şi vocea în dulcele grai al copilăriei, gânguri sfios întâiul pârâiaş. Sub greutatea mormanului care se surpă chiar atunci, amuţi, însă după o clipă susură şi mai tare, ca să amuţească din nou. Ai fi zis că apa, abia renăscută din zăpadă, se tot căznea şi nu reuşea să-şi aducă aminte cum se comportase în existenţa ei lichidă din trecut, înainte de a fi ajuns zăpadă, pe când se rostogolea din înălţimile cereşti ca ploaie torenţială, fierbea în izvoare, număra pietrele albiilor de munte, curgea leneş cu fluviile stepei, clocotea în turbinele centralelor electrice, plescăia somnoroasă pe lacuri, adăpa prin canalele de irigaţie solul crăpat de secetă, urla în furtunile mărilor, se înălţa stâlp către cer în chip de trombă sau în vreun taifun, lovea din greu cu sălbaticele valuri ale oceanului îndepărtata coastă de coral…

— Dacă şi asta se mai cheamă dragoste! exclamă Ilia decepţionat. Băieţii vorbesc despre noi câte şi mai câte, iar noi nici nu ne-am sărutat măcar o dată… Dacă află, o să ne ia în râs!

— Că-mi şi pasă mie de băieţii tăi! răspunse Tosia.

— Dar de mine?

— Iar începi? îl dojeni Tosia. Oh, ce mi-e şi cu bărbaţii ăştia! Chiar nu poţi să te lipseşti de sărutul ăsta? Nu poţi de loc?… Numai să nu te prefaci!

— Ciudată mai eşti! se miră Ilia. De ce să mă lipsesc?

Tosia se tulbură.

— Odată ce se sărută toţi cei din jur, hai şi noi!… Asta vrei tu? Vrei aşa?

— Sigur că da! se bucură Ilia. Păi, altfel cum?… Nu prea te-nţeleg…

— Noi… hai să nu facem ca ei, propuse Tosia fără fermitate, nici ea neştiind ce vrea.

— Ce idee! zise Ilia decepţionat.

— Mi-e frică! îi mărturisi Tosia. Am fost pân-acuma străini, şi pe urmă deodată…

Ilia îşi luă mâna de pe umărul Tosiei şi se îndepărtă.

— Gata, te-ai şi ofensat? Straşnică persoană mai eşti şi tu!… Ei bine, fie…

Tosia întoarse faţa către Ilia, închise ochii şi-i arătă cu degetul pe obraz unde anume s-o sărute. Ilia abia îi atinse cu buzele obrazul, apoi o privi întrebător. Ea continua să ţină ochii închişi: fie sub impresia primului sărut, fie aşteptând încă ceva. Ilia o strânse în braţe şi o sărută apăsat pe gură, apoi se retrase fără întârziere, prudent, în aşteptarea inevitabilei mustrări.

Deodată Tosia râse. La orice se aştepta Ilia din partea ei, numai la acest râs nu. Îl jignise în amorul său propriu, ca bărbat.

— Ce este? întrebă el mahmur.

Tosia dădu din cap:

— Nu spun… Niciodată n-am să spun! Nici să nu mă rogi.

Ilia se apropie de ea.

— Hai, Tosia!

— E ruşine să vorbesc despre aşa ceva…

— Numai mie să-mi spui, nu altcuiva.

— Ştii… înainte mă tot gândeam: aşa cum se sărută oamenii, nasul ar trebui să-i încurce… Acuma văd că nu, de loc!

— Curat grădiniţă de copii! se minună Iha.

Pe de o parte, îi apărea întrucâtva comică Tosia, care se dovedea atât de necoaptă la o adică, în pofida agerimii ei obişnuite; şi faptul că el, Ilia, e cel dintâi în viaţa ei, că înaintea lui nu mai fusese nimeni altcineva, îi măgulea amorul propriu. Pe de altă parte, spusa Tosiei îi sună în urechi ca o mustrare, i se simţi împuns de un fel de invidie: Tosia abia trecea pragul vieţii ei de om matur, pe când el, neavând niciun pic de astâmpăr, hoinărise fără rost şi peste măsură. Experienţa lui de viaţă, cu care altă dată se mândrea, i se înfăţişa acum lui Ilia sub aspectul ei murdar.

Ilia regretă profund că nu se mai poate schimba nimic în trecut şi că niciodată n-o va putea scoate cu totul din viaţa lui pe nefericita de Anfisa, sau pe alte fete „întâmplătoare”, de care la drept vorbind n-avusese nicio nevoie. Şi cu Tosia lucrurile s-ar fi desfăşurat altfel dacă ar fi întâlnit-o acu doi ani, îndată după întoarcerea lui din – armată, când fetele de pe aici încă nu i se aruncau toate de gât.

Să rămână mâhnit însă timp îndelungat de ceva, şi mai cu seamă de ceva ireparabil, nu-i stătea în fire lui Iha.

— Vino-ncoace, cred c-ai îngheţat, o chemă el pe Tosia, mai poruncitor decât ar fi vrut, ascunzându-şi căinţa.

El îşi descheie haina, o înfăşură pe Tosia şi iar o sărută, ca s-o înveţe cu el mai repede.

— Ei, nu deranjează nasul?

— Nu deranjează… Dar tu să nu-ţi dai aere. De obicei, când bărbaţii îşi ating scopul cu vreo fată, umblă ca nişte cocoşi. Asta ne jigneşte, înţelegi?

— N-am să te mai jignesc niciodată… îi promise Ilia.

Mult ar fi vrut să-i spună Tosiei ceva frumos acum, ceva solemn, care *s-o* liniştească pentru toată viaţa, dar cuvintele trebuincioase dispăruseră ca de obicei. Ca să compenseze lipsa acestor mari cuvinte nepronunţate, Ilia o mai sărută o dată pe Tosia, nu apăsat, ci tandru, în colţişorul lipsit de apărare al gurii.

Dumnezeu *e* martor că el nu vrusese de loc s-o supere cu sărutul acesta frăţesc, totuşi Tosia începu să plângă.

— Ce ai? se îngrijoră Ilia.

— Mi-am adus aminte de tata…

— Tosia plângea acum cu sughiţuri.

— Când mi-e bine îmi amintesc totdeauna de – el. Mă tot gândesc: n-a ajuns şi el ziua asta, să se bucure împreună cu mine… Ştia numai că mama are să – aibă un copil. După aceea n-a mai aflat măcar dacă e băiat sau fată: a căzut pe front… Nici n – A apucat să mă nasc, a murit… Ce rău îmi pare!…

Ilia o îmbrăţişă strâns şi cu căldură pe Tosia, căutând instinctiv s-o ferească de nenorocirile lumii ăsteia bătrâne, dar încă neorânduită cumsecade. Cu întreaga lui fiinţă, nu numai cu gândul, Ilia îşi dădu seama că nu mai e singur şi, pentru prima oară în viaţă, fu încercat de simţământul acela dulce şi tulburător al răspunderii pentru soarta altuia. El răspundea acum pentru tot ce avea să i *se* întâmple Tosiei în viaţă: astăzi, mâine, poimâine, peste zece ani; la vremi mai îndepărtate Ilia nu se hotăra să se gândească... Fu cuprins de dorinţa fierbinte ca Tosiei să nu-i pară vreodată rău că a avut încredere în el. Pentru început, ca prim pas în viaţa lui cea nouă, Ilia îşi slăbi cercul mâinilor, de teamă că pe Tosia o doare, deşi din încăpăţânare tace. Drept răspuns, Tosia îşi sprijini cu încredere capul pe umărul lui, se mişcă puţin până se potrivi mai bine şi rămase mult timp nemişcată. Lui Ilia îi treceau ace prin mâna care începuse să-i amorţească, dar rămase şi el nemişcat, ca înlemnit, fiindu-i frică să nu tulbure liniştea Tosiei. Dacă1 ceva nu-i era pe plac, era tocmai faptul că încercarea îi apărea mult prea uşoară. Pentru Tosia, ar fi suportat nu numai acest chin.

Între timp apa cea tânără îşi amintise mai bine viaţa ei trecută, se antrenase şi acum susura tot mai tare şi mai îndrăzneţ sub stratul gros al zăpezii, adunându-şi puterile şi muncind din ce în ce mai cu nădejde pentru victoria primăverii care înainta pe tot frontul.

Nadia se îndepărtă tiptil, ca să nu sperie fericirea celor doi.

Ea nu avusese niciodată în viaţa ei parte de aşa ceva! Nimeni încă nu insistase atâta pe lângă ea să obţină o sărutare, nimeni pe lumea asta n-avusese nevoie de sărutul ei şi nici de ea ca om, nu simţise nimeni o nevoie asemănătoare cu a lui Ilia faţă de Tosia. Fericirea ei de femeie rătăcea pe undeva departe; şi mai ales acuma, după ce se va mărita cu bunul Xan Xanâci, pe care însă nu-l iubeşte, nu va mai găsi niciodată drumul către ea.

Posomorâtă, eu un calm silit, Nadia intră în camera de la cămin, îşi scoase geamantanul de sub pat şi începu să

împacheteze.

— Fericiţi sunteţi, tu şi Xan Xanâci! o invidie fata cu cercei.

Ea se mutase în camera fetelor noastre şi ocupase patul Anfisei, iar acuma, stând aşezată, tocmai îşi punea părul pe bigudiuri.

— E timpul să cer şi eu cu Saşka o cameră! anunţă Katia întrerupându-şi o clipă lucrul de mână. Sunt senine c-o să putem obţine una la toamnă.

În cameră dădu buzna Vera. Din prag, se uită de-a dreptul pe patul ei. Fără să se dezbrace, se apropie de pat, se uită sub pernă, dar nu găsi nimic.

— Cine dintre voi ştie, poşta a venit azi? întrebă Vera.

Katia se uită cu o curiozitate amuzată la Vera, care se tulburase sub privirea ei, însă îşi cruţă prietena mai mare şi nu spuse nimic.

Nadia scoase din dulap cca. Mai bună rochie a ei, pregătită de mult pentru nuntă, şi încremeni cu ea în mijlocul camerei, ca şi cum ar fi uitat drumul spre geamantan.

— Ce-i cu tine? se nelinişti Vera.

Posomorâtă şi mai urâtă ca de obicei, Nadia se apropie de geamantanul deschis, zăbovi un pic şi se aşeză încet pe pat, ţinându-şi rochia la distanţă, întinsă pe mâini.

— Nadejda, nu te prosti! încercă Vera s-o prevină, bănuind ce se petrece cu ea.

Xan Xanâci intră grăbit. În cameră, cu o tigaie nou-nouţă, abia cumpărată. Era atât de agitat, încât pentru întâia oară de când se logodise uită să bată la uşă.

— Nadiuşa, nu eşti gata încă? se repezi el spre Nadia fluturând vesel tigaia. Am găsit-o şi nici n-am stat la rând; e de aluminiu, o să folosească vieţii noastre de familie…

Xan Xanâci strânse braţul Nadiei mai sus de cot, şoptindu-i: „Patul pliant l-am şi dus”, apoi deschise geamantanul potrivindu-l între două paturi. Nadia se supuse fără prea mult chef acestui atac furtunos şi îşi aranjă rochia de nuntă în geamantan. Începură să împacheteze. Mâinile puternice ale Nadiei se mişcau tot

mai greu şi mai nesupuse, parcă aveau de străbătut un aer din ce în ce mai dens şi cleios.

Xan Xanâci o urmărea pe logodnica lui cu coada ochiului. El observă schimbarea petrecută în ea, şi Nadia aceasta nouă, pe care nu o mai înţelegea, îi solicita o atenţie deosebită, îl speria chiar.

Mâinile li se atingeau deasupra geamantanului, dar ochii lor se evitau. Tulburarea Nadiei se transmise şi lui Xan Xanâci. El începu să învelească tigaia în prosopul cu cocoşul decolorat, dar degetele lui îşi încetiniră alergarea, lipindu-se parcă de aluminiul domestic. Nadia îl privi, speriată; ochii li se întâlniră o clipă. Xan Xanici şi-i întoarse repede, zbuciumându-se şi mai tare cu tigaia. Nadiei i se păru deodată că ei se înşală nu numai pe ei înşişi, ci şi pe toţi oamenii din jur. Parcă plănuiau ceva urât, ruşinos, încălcarea vreunei legi nescrise dar ştiute de toată lumea.

Nadia se sluţi şi mai mult şi se ridică de deasupra geamantanului.

— Fetelor… Vera, Katerina şi tu, cum te cheamă? se adresă ea fetei cu cercei. Ieşiţi puţin pe coridor. Am de vorbit ceva cu Xan Xanâci.

— Numai o clipă, zise Xan Xanâci vinovat. Sfârşim îndată noi…

— Ce viaţă şi asta, în ultima vreme, se tângui Katia, îndreptându-se spre uşă. Locuim mai mult pe coridor, decât în cameră.

După Katia porni nemulţumită şi fata cu cercei. Capetele bigudiurilor îi sclipeau bătăios în păr, şi se vedea cât de colo că n-avea niciun chef să iasă pe coridorul rece, însă se mutase abia de ieri, nu reuşise încă să se adapteze locuinţei noi şi-i era frică să se certe cu prietenele Tosiei.

Vera o privi pe Nadia drept în ochi.

— Tu gândeşte-te bine, să nu regreţi până la urmă… Gândeşte-te bine, Nadejda!

Nadia înclină capul, mulţumindu-i Verei pentru sfatul cel bun. Fetele erau acum toate pe coridor şi Nadia rămăsese în cameră singură cu Xan Xanâci.

— Xan Xanâci, începu Nadia încet, dar ferm, despre toate am vorbit noi: unde să punem masa, unde dulapul, numai despre dragoste n-am apucat să vorbim…

— Aşa el se căi prompt Xan Xanâci. N-am prea găsit noi niciodată un răgaz nimerit… Bine că ai adus tu vorba. Înaintea căsătoriei se vorbeşte întotdeauna despre dragoste, aşa e obiceiul… Cum stai, Nadiuşa, cu dragostea?

Nadia nu se aştepta de loc la cotitura aceasta a discuţiei, neprielnică ei, şi privi încolţită la Xan Xanâci.

— Te stimez mult, Xan Xanâci… Eşti bun şi blând şi… la toate te pricepi pe lumea asta… Totuşi…

Ea se poticni şi tăcu mult. Se părea că regretă tot schimbul ăsta de cuvinte iscat de ea.

— Aşadar, nu mă iubeşti… se dumiri Xan Xanâci şi mâinile lui începură, eu de la sine putere, să desfacă din ştergarul Nadiei tigaia lui.

Nadia se uită înspăimântată la mâinile harnice ale lui Xan Xanâci.

— Aşteaptă! Eu m-am obişnuit eu ţine, şi nu mai am în lume pe nimeni altcineva…

— Linişteşte-te, Nadiuşa… – vorbi Xan Xanâci în aşa fel, încât parcă tot ce se întâmplă n-avea nicio legătură cu el şi numai consolarea Nadiei era totul. El ou părea foarte mirat de brusca întorsătură a evenimentelor, ca şi cum se aştepta la ea dintru bun început şi în fundul sufletului său nu crezuse niciodată cu-adevărat în trăinicia fericirii lui.

— Ai îndrăgit pe altcineva, Nadiuşa?

— N-am îndrăgit pe nimeni, dar nici eu ţine… Te stimez, m-am obişnuit ou tine, dar…

Nadia îşi desfăcu vinovată braţele.

— Ce să-i faci, inimii nu-i poţi porunci… Nu-ţi port pică, eu singur sunt vinovat, prostănac bătrân. Cum de mi-a venit!…

El puse grijuliu prosopul cu cocoş al Nadiei pe speteaza patului, chiar îl netezi. Nadia îi urmărea fascinată fiecare mişcare.

— Dar tu, Xan Xanâci? întrebă ea cu o speranţă

timidă în glas. Tu… mă iubeşti?… Barem un pic?

— Eu? repetă Xan Xanâci întrebarea, ca să câştige timp.

— Tu, Xan Xanâci…

— Păi, desigur! începu Xan Xanâci, vioi, dar întâlni ochii Nadiei şi-şi strivi vorbele… Cum să-ţi spun…

El se zgribuli, îşi trase capul între umeri, parcă spunând: „Naiba mai ştie!”

— Eu credeam că măcar tu… zise Nadia decepţionată. Cum am putea trăi aşa? Alţii se iubesc, iar noi… aşa? Pur şi simplu aşa?

— Linişteşte-te, Nadiuşa… Mai trăiesc oamenii şi fără dragoste, dar, nici vorbă, mai bine cu dragoste. Pentru viaţa de familie, eu aşa socot, că dragostea e un fel de ciment: o face mai trainică!… Dar nici aşa nu te las eu, să n-ai niciun fel de îndoială… pe urmă, camera… Poate tot încercăm, Nadiuşa? Trăiesc oamenii doar şi…

— Xan Xanâci se uită înspre uşă. – încă nu e târziu, Nadiuşa; cum ai să vrei tu, aşa arc să fie. Hotărăşte, fetelor le e frig pe coridor…

Nadia fu mişcată până la lacrimi că, până şi într-o astfel de clipă, Xan Xanâci se gândeşte la alţii.

— Poate hotărăşti tu? încercă ea să-i treacă logodnicului ei răspunderea pentru viitor.

Xan Xanâci dădu de data asta sever din cap, neacceptând.

— Nu, zise el cu o fermitate neaşteptată. Tu trebuie, să hotărăşti: în viaţa de familie femeia e preşedinte… Prin urmare, Nadiuşa?

Nadia se întoarse către fereastra oarbă, plină de întuneric. Tăcerea inundă camera. La depozitul de jos, locomotiva scoase un strigăt scurt şi tăcu imediat. Numai ceasul dres de Xan Xanâci ticăia tare şi cu inima uşoară pe perete.

— Ei, eu m-am dus… zise Xan Xanâci ostenit şi atingând creasta vechii sale cunoştinţe, cocoşul decolorat de pe prosopul Nadiei.

Îmbătrânit dintr-odată, devenind parcă mai mic de

statură, Xan Xanâci porni greoi spre uşă, în mână atârnându-i tigaia uitată.

— Xan Xanâci, iartă-mă că te-am făcut de ruşine în ochii lumii, şopti Nadia în urma lui. Nici eu n-am ştiut că se va întâmpla aşa…

— Nu-i nimic, Nadiuşa, trec eu peste asta, zise Xan Xanâci fără să se întoarcă.

În prag totuşi se opri şi, luându-şi rămas bun de la viaţa lui de familie, neînfăptuită, se uită pentru ultima oară la camera în care se întâlnea cu Nadia, mânca seara cartofi prăjiţi atât de gustoşi, călăfătuia peretele, o salva împreună cu fetele pe Tosia de Ilia şi-şi făcea socoteli: ce mobilă le trebuie, lui şi Nadiei, pentru camera făgăduită şi obţinută în cele din urmă, însă care nu-i adusese fericirea mult aşteptată.

— Nu rămâne în urmă? puse el o întrebare cu totul nelalocul ei, uitându-se la ceas. Taburetul ţi-l las, Nadiuşa… ca amintire… Dacă va mai fi nevoie, mai fac eu unul.

Xan Xanâci păşi forţat spre taburetul său renumit cu semilună. Observând că rămăsese cu tigaia în mână, o atârnă de marginea plitei.

— Aş vrea să ştiu cine o să capete locuinţa noastră? gândi el cu glas tare şi ieşi închizând încet uşa.

În cameră dădură buzna fetele îngheţate şi o înconjurară pe Nadia.

— Întotdeauna e ea aşa! se indignă Katia. A tras un an întreg şi poftim… Te întreb şi eu ca între prietene: ce mai speri tu, Nadia, cu însuşirile tale pe care le ştii?

— Nu mai găseşti tu bărbat de-aci încolo! adăugă fata cu cercei.

— Un bărbat nu-mi lipseşte mie niciodată…

Nadia zâmbi fără veselie şi arătă către toporul rezemat în colţ, lângă sobă.

Pe strada înnoptată, liniştită a aşezării, trecea banda cam împuţinată a lui Filea, în frunte cu el însuşi. Lunganul rupse un ţurţure de la un acoperiş şi-l aruncă prin geamul deschis în casa lui Ciurkin. Dârdâilă apucă o săniuţă de

copil uitată în pridvor şi o azvârli în fântână.

Filea se strâmbă înciudat şi cugetă plictisit: „Ce s-ar mai putea face oare?…”

Din cantină ieşi Gavrilovna, ţinând cu cotul lipit de trup ceva învelit în şorţ şi care nu era destinat privirilor străine.

— O speriem? propuse Dârdâilă.

Lunganul şi Dârdâilă se furişară până în preajma ei şi-i ţipară cu poftă în urechi. Gavrilovna lăsă pachetul să-i cadă, sări de pe trotuarul de scânduri şi fugi spre casă împroşcând noroiul şi apa din băltoace. Banda o însoţi cu zbierete de încântare până ce dispăru.

Se apropiară de Kamciatka şi întrezăriră o pereche ascunsă în umbră.

— Îi speriem? propuse iar Dârdâilă.

Lunganul se năpusti întâi spre prispă, dar, recunoscui du-l pe Ilia, se retrase rapid şi zise cu înţelepciune:

— Nu face…

Şi Filea văzuse cine se găsea la Kamciatka.

— Direcţia, înainte! ordonă el bandei arătând cu mâna în lungul străzii, iar el se îndreptă spre prispă.

Ajunse până la un pas de Ilia şi Tosia, se uită la feţele lor fericite şi absente, apoi întrebă fără rost:

— Staţi aici?

Ilia îşi retrase nemulţumit mâna de pe umărul Tosiei.

— Stăm! răspunse Tosia cu îndrăzneală.

— Şi cum e? Nu vă plictisiţi? întrebă Filea interesat, cu tonul cercetătorului care a dat peste un fenomen nou al naturii şi încă nu poate să-l descifreze.

— Merge, răspunse Ilia, se poate rezista!

— Ai adus-o totuşi la Kamciatka?

Tosia se depărtă de Ilia şi se uită la el aşteptând.

— Ea m-a adus, mărturisi Ilia.

Tosia înclină capul confirmând că într-adevăr aşa s-au petrecut lucrurile, şi se apropie iar de Ilia.

— Eeh, mi-e milă de voi! zise Filea filosofic. Cu ce vă irosiţi voi anii cei mai buni!… Ai o ţigară?

Ilia îi întinse lui Filea un pachet de ţigări şi se lovi

peste buzunare în căutare de chibrituri.

— Foc am… răspunse Filea demn şi-şi scoase bricheta.

Îşi aprinse ţigara, dar nu stinse bricheta imediat, ci se uită cu o curiozitate respectuoasă la Tosia, cea care îl despărţise de Ilia. Filea nu putea înţelege nici în ruptul capului prin ce îl fermeca fetişcana asta neînsemnată pe un flăcău aşa de mândru ca Ilia. Pe Filea, deşi era uşuratic, îl sâcâia totdeauna neputinţa lui de a înţelege vreun lucru întâlnit în viaţă. Filea se simţea prostit, şi asta nu-i plăcea, întrucât obişnuia să nu se considere mai prejos decât cei ce înţeleg totul. Mai curând ar fi primit să fie considerat huligan şi ticălos decât prost.

Neputând desluşi nici de astă dată secretul fundamental al Tosiei, Filea îşi închise cu un pocnet bricheta şi întunericul înghiţi perechea fericită.

— Direcţia, înainte… zise el automat.

Simţind mai clar decât oricând altă dată că există pe lume ceva inaccesibil lui, părăsi Kamciatka după ce-i pierise tot cheful.

În timp ce Filea se ocupa de asemenea cercetări, banda lui se risipise. Pe stradă rămăsese numai „activul”: Lunganul şi Dârdâilă. Ei făceau din resturile de zăpadă murdară, bulgări şi căutau să doboare un felinar.

— Cei mai buni oameni se însoară, iar pe voi nici moartea nu vrea să vă ia! îşi deprecie Filea prietenii.

Un eline prăpădit trecu strada, unul dintre aceia care se aciuiesc fără excepţie lângă vreo groapă cu gunoi. Răzbunându-şi pe el toate necazurile, Filea îl hăitui tropăind din picioare. Câinele îşi strânse coada între ale lui şi dispăru în întuneric. Filea tuşi stingherit şi se uită cu coada ochiului la „activul” său.

Lunganul nu mai era, iar Dârdâilă, jalnic, cu capul în căciula din blană de ren, continua să arunce bulgări în felinar.

— Valeu, neisprăvitule! îi zise Filea.

Şi făcu el un bulgăre tare din zăpada umedă, ochi stăruitor felinarul, de frică să nu se facă de ruşine în faţa

ultimului şi celui mai credincios tovarăş al lui, apoi aruncă bulgărele cu toată puterea. Sus becul tresări, deodată făcându-se un întuneric care îl înghiţi pe Filea, iar jos picară din aer cioburi de sticlă.

— Direcţia, înainte, tot înainte! ordonă Filea mândru, bucurându-se de întâiul său succes din ziua aceea.

În lumina felinarului învecinat apăru administratorul deşirat, care se grăbea spre locul evenimentului. Dârdâilă o zbughi înfricoşat pe prima uliţă, fără a-l mai preveni pe Filea.

— Halal cadre… mârâi acesta.

Administratorul ager îl observă pe fugar, se repezi ca un uliu asupra lui şi-i smulse căciula de blană din cap.

— Nu ţi-o dau înapoi până nu pui alt felinar în loc! strigă el după Dârdâilă care, cu capul gol, fugea cât îl ţineau picioarele.

Filea, mânciru, nici nu se gândea să fugă. Stătea demonstrativ în mijlocul cioburilor felinarului spart şi-l aştepta răbdător pe administratorul cel fioros. Îi veni un chef de ceartă, de scandal. N-ar fi ocolit acum nici chiar o bătaie. Era gata să şi sufere, numai să potolească viermele acela hrăpăreţ şi ciudat care se zbătea în el mâncându-i sufletul.

Ajuns în dreptul felinarului stins, administratorul căscă gura, dar văzându-l pe Filea cum stă, gata de bătaie, salută în tăcere şi trecu mai departe. Filea tot nu putea să înţeleagă: oare nu vrusese administratorul să pedepsească doi oameni pentru aceeaşi crimă, sau îi fusese frică să se ia de el.

— Ştăbime! pronunţă Filea cu amărăciune şi, dându-şi seama că nici victimă nu va reuşi să fie azi, scuipă întărâtat.

…Făcându-şi controlul de noapte prin aşezare, administratorul trecu şi pe la Kamciatka, unde continuau să zăbovească Tosia şi Ilia.

— În zadar staţi aici, ameninţă el uşuratica pereche. Până-n toamnă nu-s prevăzute camere libere.

— Vezi-ţi de drum, tovarăşe administrator! îl goni Ilia

şi-i şopti Tosiei: Mâine toată aşezarea o să ştie că am stat la Kamciatka.

— Ei şi? replică Tosia vitejeşte.

— Ia te uită! se miră Ilia şi o rugă: Acuma sărută-mă şi tu, eu te-am sărutat de atâtea ori, iar tu niciodată… Avem doar egalitate în drepturi.

— Ce tot spui, Iliuşka, mi-e frică! se intimida Tosia. Mai târziu, altă dată, bine? Dacă le încercăm toate azi, nu mai rămâne nimic pentru mâine…

— Rămâne! spuse Ilia cu convingere.

— Nu te supăra, Iliuşka, dar eu am să plec: mi-au îngheţat rău de tot genunchii.

Ei se ridicară de pe prispă şi se apropiară de cămin.

Tosia întredeschise pe furiş uşa în spatele ei, asigurându-şi o retragere sigură, apoi îşi înălţă ochii la boltă.

O lună tânără se plimba pe cer, soră bună cu aceea pe care Tosia o ameninţase într-o seară de toamnă cu racheta cosmică. „Se află totuşi dreptate în lume!”, hotărî Tosia, amintindu-şi de toate (necazurile ei trecute.

— Uite, un sputnik!

— Parcă azi nu era vorba… se îndoi Ilia, dându-şi capul pe spate. Saşka nu mi-a spus nimic… Unde-l vezi?

— Uite acolo!

Tosia se ridică în vârful picioarelor, îl sărută pe Ilia pe obraz şi închise repede uşa după ea.

Plin de bucurie, ilia mângâie scândura aspră a uşii, scoase un strigăt tulburând liniştea nopţii – „E-hehei!…” – şi porni fără să mai aleagă drumul prin zăpada apoasă care i se fleşcăia sub tălpi.

Ecoul preluă strigătul lui Ilia şi îl duse peste aşezarea cufundată în somn, peste pădurea învecinată, peste toată lumea întinsă liniştit sub luna subţire.

CUPRINS

Fetele fac cunoştinţă cu Tosia 5
Ilia intră în raza Tosiei 21
La început, dansul 35
A fost odată ca niciodată… 45

Prima zăpadă 68
Căciula din blană de ren contra cubancăi… 74
Ilia porneşte la asalt. Tosia e prevenită… 82
Umbre pe podea… 39
Verificarea. 95
Inima Tosiei gg
Zi de plată j-jg
Adio, bucătărie! 121
Brazi dificili. Varză pe zăpadă 128
Anfisa îl întâlneşte pe Dementiev 135
Tosia – un om de neînlocuit 137
În folosul muncii 143
Mătura nouă 150
Anfisa şi autocritica 153
Ilia s-a decis să înveţe 157
Nadia şi Xan Xanâci îşi iau mobilă. 159
Dementiev consultă ecoul 167
Pe platforma de frânare 171
Tosiei i se deschid ochii 179
Căciula din blană de ren îşi schimbă stăpânul… 188
Perdeluţe de hârtie 203
Ilia îşi cere iertare 216
Arborele cotit 224
Vera şi Tosia fac o învoială 231
Vechea pârtie 241
Nadia şi Xan Xanâci plănuiesc cum să-şi aşeze mobila. 247
Anfisa plăteşte cu vârf şi îndesat 250
Tosiei i se oferă un ceas în dar… 260
Xan Xanâci primeşte locuinţă. Tosia la Kamciatka. 2G4